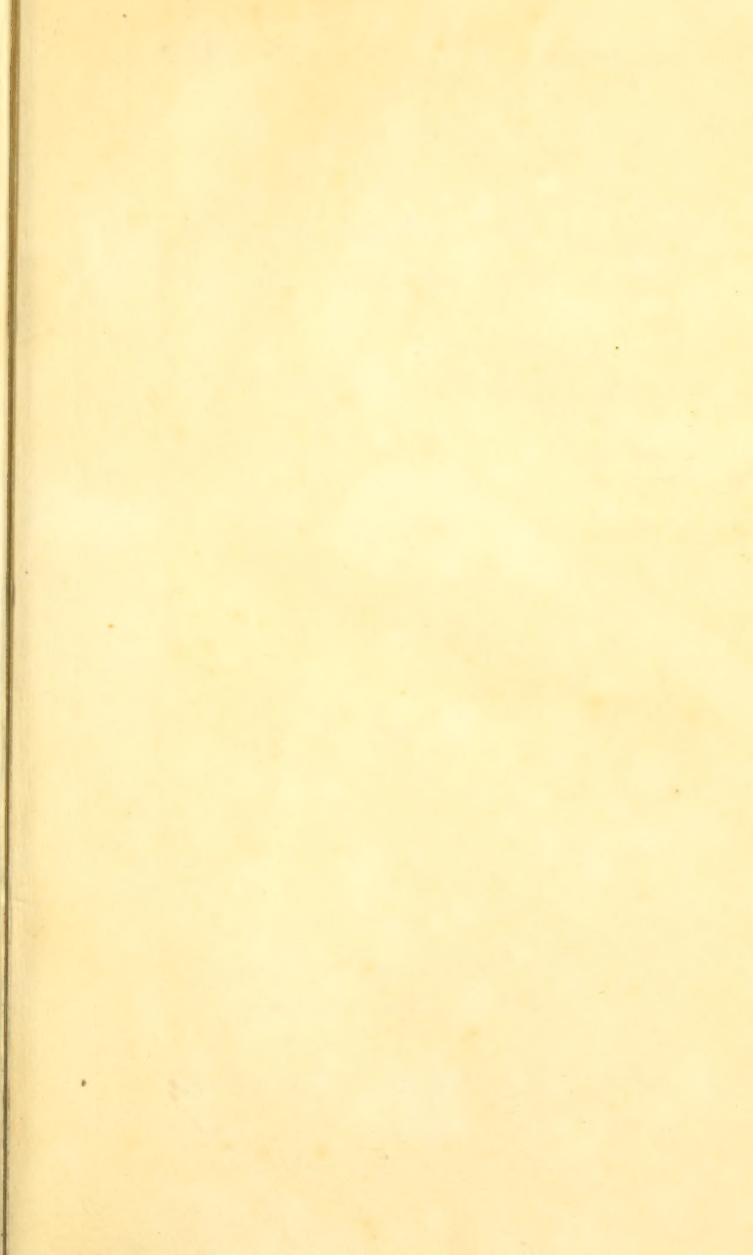

Cómaire Ár Leasa.

PB1399
L4C7

Digitized by the Internet Archive
in 2015

COMAIRLE AR LEASA.

A TUΣ

AN T-ADAIR PEADAR UA LAOĞAIRE
ÓUINN FADÓ SA "LEADER."

Σο νδεινιό Όια τριόκαιρε αρ α αναμ.

BOSTON COLLEGE LIBRARY
CHESTNUT HILL, MASS.

BRÚN AΣUS Ó NÓLÁIN, TEOR.

1 mbaile áta cliač :: 1 mbéal feirste

1 scorcáis :: 1 bportláirse.

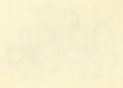
COMPTON AR. 1822

1885

THE COMPTON PHOTOGRAPH COMPANY
100 N. BROAD ST. NEW YORK

THE COMPTON PHOTOGRAPH COMPANY

Ἡ ἄνθρωπος τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

158931

THE COMPTON PHOTOGRAPH COMPANY
100 N. BROAD ST. NEW YORK

PB 1399.

L4C7

CÓMÁIRLE ÁR LEASA.

FÁC ÁR SGEIL.

A múinntir na h-Éireann, a Clanna Saodal amuic
a gair i mbaile, tá bainnt cainnte a gair le déanamh lib.
Ní h-é ár dtuairim go dtaitneadh an cainnt ró maic
le cuid a gair. I r minic nác í cómairle a leasa an
cómairle i r feara a taitnean le duine. I r feara focal
é go mbion an fírinne feara. Ac ní fágan ran ná
gair fíu an fírinne í innrint a gair éirteac léi. Tá
don níó amáin deimniústeac. Sa páipear nua go
neórfar an fírinne doaoib pé'cu taitneadh rí lib ná ná
taitneadh.

Seo fírinne. Tácaoi a g éirteac le fada, le
doaimib a gair le páipearib, 'gá ríorféide irteac i
nóir gcluarib gair ceart Éire beic 'n-a náiriún pé
leit, a gair nác féidir Éire beic 'n-a náiriún pé leit
go dtí go mbeid doéanamh ár ndiúste fúinn féin.
Glac an ríó an cainnt rin a gair i r doic le gac duine
a gair ná fuil aige le doéanamh ac a doim do tabairt
le falla, a gair feiteam go mbeid doéanamh ár ndiúste
fúinn féin!

Tá rgeal nác é rin a gair le h-innrint doaoib ra
páipear nua go. Tá pé le h-innrint doaoib gair 'mó
muo a téidean cun náiriún pé leit do doéanamh a gair
do cup 'na feara ar a bunab féin, i n-éagmair
diúste a gair párlimintí. Da maic an muo dúinn ar
ndiúste féin do doéanamh, ac ní foláir dúinn leit ar
nóra féin do doéanamh, ar n-inntleac féin do'oiriú, ar
ngnócaí féin do cup cun críche a gair cum tairbe, ar
n-inntinn féin, ar mbéara féin, ar n-gaeóluinn féin,
do faoírú a gair do cup i bfeidm a gair i ngníom, do
féir acfuirne a gair mairiú ar n-aighe féin. Ní le

párlimintí ná le d'éanamh tliúchte a curtar neite de'n t-róirío ran i ngníomh. Ní h-eaó ac ip le neite de'n t-róirío ran a d'eintear tliúchte agus a curtar i bpeiríom iad. Ní h-é an tliúche a d'einean an náiriún, ac ip é an náiriún a d'einean an tliúche. Conur ip féidir do náiriún tliúchte d'éanamh go dtí go mbeirí an náiriún ann cuige!

Ní léigearfar an dochar ip luíga ar éirinn le blaóman, le búicéad cainnte san éireac, as d'éanamh áptomolaó ar éirinn, agus ar Íasódaib, 'gá d'éanamh amaó gur uairle rinn a ríolruirí ó'n bfuil ip doiríoe. Má tá don tuine go bfuil dúil aige i mblaóman de'n t-róirío ran ní gáó d'ó an páiríeur nua ro do léige. Iarramíó oraió-re, a múinntir na h-Éireann agus a Clanna Íasóal, pe'cu íreal nú uaral ríó, pe'cu i mbpeirío nú i ríóda óaoib, pe'cu glar nú buiríe nú uairíne an daó a éairínean líó, cúl do éabairíe fearíe le blaóman agus le blaóar agus le teangá líom leó, agus ar luéc reiríóire na rúl. Iarramíó oraió a gáirí a éabairíe lom d'íreac ar obair éigin a d'éanríó éairíe do'n náiriún bóóc ro na h-Éireann, agus san ríeanaó ó'n obair go dtí go gcurfar éun cinn í.

AN NAMHAID IS MÓ AGAINN.

San amhar ip namaid márbéac againn tliúche agus maóaltar Sacran. Ac ip 'mó namaid naó iad againn. Ní h-é tliúche ná maóaltar Sacran a éiríean ríeacáib orainn ar gcuirí airíio, dá luigeaó é, agus ar n-airíirí, agus ar ríáinte, agus cuirí ar gclainne, do éairíeam le h-ólaóán. Ní h-é tliúche ná maóaltar Sacran a éirí ríeacáib orainn teangá ríaríóirí, óríóómar, éiallímar, léigeanta ar ríníear do éairíeam ar ar mbeul agus an d'ríódar béaríe ip meara agus ip

boíte ra doimán do glacaó 'na h-inead. Iy áro é sué na bpáipeur nShalloda ro atá i n-Éirinn aghainn, 'Sá fíor-innrinc dúinn cao iad na h-euiscóirca móra atá déanta, agus dá ndéanam, orainn as dlíctib cama Sacran ac iy anam a leigean eagla d'aon páipeur acu labhairt amac so d'ána agus an fírinne d'innrinc dúinn ruar le n-ár mbeul, sur rinn féin atá as déanam na h-euiscóirca iy truíme orainn féin, agus sur aghainn féin atá na h-euiscóirca ran do leigear. A Clanna Saothail, agus a múinntir na h-Éireann ní maóar an rgeal ran san innrinc fearca. Ta coir érom aghainn le cur i leic na bpáipeur mDéarla ro atá dá zcur amac agus dá léige i n-Éirinn inoiu. Iyé an páipeur poiblidé cómhairleac na ndaoine a léigean é. Iyé céad ceangal atá ar cómhairleac an fírinne d'innrinc san rSác san eagla. Má iarraim cómhairle ar úine agus so ndéarfíó ré liom an ruo iy dóic leir a éairíó liom i n-inead an ruoda iy tairbéac dom, veinean ré orim an euiscóir iy truíme ar a éumar. Siní díreac an euiscóir atá anoir as páipeurais Déarla na h-Éireann dá déanam ar poiblidéac na h-Éireann. Iarmuic de'n fíor beagán acu, ní h-áil leo focal do ráó ac an focal iy fearr a éairíó le luéc a léigte, so mói mói leir an méio de luéc a léigte atá fairóbir acfuinneac bunúrac. Tá rmacé ar na páipeurais Shail-Saothaila ca ro. Ní glacfíó an páipeur nua ro rmacé ó doinne ná ó aon aicme daoine. Iy dóca so bfuil ré i n-áimúcte dúinn fearg do cur ar a lán. Má tá féin iy fearr an t-impear 'ná an t-uaignear. Iy fearr fearg 'ná a flige féin a éabairt do úine a beio as dul ar a aimleap. Iy fearr fearg 'ná plámár. Iy fearr bréagnú agus ráru agus an t-éiteac a éabairt san fuaró do úine, 'ná teanga liom leo éabairt do'n t-é a beio as brac ar cómhairle a leara d'fágaril uainn cóim rada agus éirídean ar nsurcal agus ar dtuirgint.

DÍOMÁOINTEAS.

“Ó, a mátaire! tuitfid me! tuitfid me!” arsa Úinín le n-a mátaire. “Airiú, a Úinín a sháothúil, cad a leasfid tú?” “Díomáointear, a mátaire!” arsa Úinín, agus le n-a linn rin do cáit fé é féin ar an tatalam n-a fiaðnaire. Beata do ead Úinín aghá mátaire. Seana sharrún reacht mbliana ndéas do ead é. Níor éir ar mátaire don rmacét maam air, agus ir sean-focal é ná bíon an raé ac mar a mbíon an rmacét.

Ir ole an galair díomáointear. Tá an galair ran anoir ar a lán de muinntir na h-Éireann. Ir sháit leir an bfeair díomáoin leat-rgeal a beit aise. “Tá an lá inoiu ró fluic. Ní féidir obair a déanam inoiu;” agus fanan fé irctis ’ghá feairad féin. “Tá an lá inoiu ró bpoctalac cun oibre;” agus riúo rinte ar an gclaióe é ’ghá shmanad féin. “Dá mbead Home Rule aghainn déanfimid obair. Dá mbead déanam ar ndiáete aghainn féin déanfimid fut fac agus cat a’r dá eirball, éirfidimid an shaeóluinn dá múine in rna rgoileanaib. Fan go mbeid Home Rule aghainn agus déanfimid obair a éirfid iongna ar an ndútais!”

Tá go bheas! Ní’l ra éainnt rin ac leat-rgeal cun díomáointir. Má tá shaeóluinn aghat ní’l don díáete cun tu éorá ar í labairt. Mara bfuil pí aghat ní’l don díáete ad éorá ar í foáluim. Ní’l ad éorá ac galair Úinín, .i. díomáointear. lean leat tamailín eile ar an ndíomáointear ran agus geallaim dúit go mbairfar geit arat. Tá Connrad na shaeóiláe ag dul i neartmaire. Tá an trlat aici agus éirfid pí an trlat i bfeidm ort. B’feairra dúit go móir luáete irteac anoir ra n-obair agus an díomáointear do éroctad ar do shéasaib nán an trlat ran a beit ag

cuairt ac na n-arnairdeaca astat ar ball. Slat zear, nimmneac ircað i, astat nuair a tiorcrað ri ar do crioicean baincrað ri an leirge oioct, zeallaim ouit e.

DIOIMHOINTEAS.

“Cuir uait an cainnt rin! Ni’l leirge na dioimhointeas orim ac com beas astat atá ort fein, nu b’feoir nior luza. Deanfinn obair, com maic le fear, da bfaiginn an caoi ar i deanam. Na daoine go bfuil deanam na nolieste acu, ir acu atá obair do cur ar bun nu do corz. Ir acu atá laimpreail an airz. Ir acu atá an trrian ’n-a laim. An obair a cuircrað riad ar riubal iri a deanfara, astat iri a maizao cun cinn. An obair na taicnean leo-ran, ni h-aon maic do ouine eile tabairt fuici. Cao ir feoir do daoine deanam zan airgead, zan creideamaint, zan cumar, zan comact! Cao ta i nzaac ouine acu ac ouine donair! Ce taibdeanrað doib an obair! Ce zearrað amac i! Ce rtiuracað i! Ce oioicrað tuairtal airci! Ni veic astat ac zaac fear i n-a donair az deanam oibre fe leit, i bpaic fe leit, ar cuma fe leit, ar aigne fe leit. Cao e an torað na an taibde a veic astat ar ball de bair raocair de’n trorað ran! Ni h-aon maic ouit veic az cainnt. Ni buaorað ar veineac maic de cainnt ar an bfirmne. Ni feoir obair nairiunda do deanam zan olice an nairiun ’za ceapað astat ’za com astat ’za rtiuru cun cinn. Ni feoir do olice an nairiun ran do deanam go oti go mbeic an olice ann cuige. I zcar nac zað ouit veic az maizao fe ’n muinntir atá az feiceam le Home Rule. Ir maic an puo obair astat znó, zan amra, astat ir oic an puo dioimhointeas, ac ta rean focal aoir ‘Ir fearra veic dioimhoin ’na oioic-znoca.’”

Tá a lán a labhran mar rin. Tá dá taobh ar gac rgeal agus tá daoine ná feicean éiríche ac don taobh amáin. Tá don fneasra amáin againn le tabairt ar an gcainnt rin tuar. Feuc ar an obair atá ar riubal as Connrad na Saebilge. Do cuirtear an obair rin ar riubal san feiteam le Home Rule. Tá an obair as dul ar aghaidh agus as dul cun cinn san éabhair san congnam ó dlige. Ní caitnean an obair le luét na ndlígthe déanam. Ní h-eaó ac do múc-pioir an obair le dlige ar maidin dá bfeadpíoir é! Iy acu atá an trmian ac ní féadán an trmian an obair do éor. Iy daoine san airgead, san éreideamaint (ra céill 'n-a ndeirir é), san cumar, san cóm-aét, a cuir an obair rin ar riubal ar dtúir. Tá éreideamaint agus cumar agus cómaét ra n-obair anoir, bíod ná fuil puinn airgid inti—fór. Tá neite ra traogal iy mó comaeé 'ná airgead. Daoine donair a cuir an obair díob! Cad é an dlige a rtiúruig iad! Cé díol tuaparatal ar an obair. Tá gac duine acu anoir as déanam oibre fé leit, i bpaire fé leit, ar aigne fé leit. Ac rin torad agus cairde go lionmar ar an obair, ar fuil na h-éireann agus tar lear. Tá gac duine as obair fé leit ac ipi an obair éadna atá acu go léir 'á déanam.

Seo síunne. Dá ndeinead párlimint na Sacran dlige éutais, deic mbliana ó rin, as cup Connrad na Saebilge ar bun, do teirpad ar an ndlige. Níor éuaró dlige maí i bfeidm i gceart san toil agus aigne agus inninn na ndaoine a tuzan neart do dlige. Dá gcuirtear na daoine a doil i bfeidm do cairpad an dlige donú leó san buideasár.

Iy síor an fean focal, “Iy feairr beit díomaoin 'ná droc-ghóac,” ac ní ráruighear an fean focal má deirtear, “Iy feairr beit deag-ghóac 'ná beit díomaoin.” Luis irteac agus dein obair nú beir fé tair ort! Deirim leat go mbeir!

AN CÁILLEAC.

“ Cé h-é rin amuic
 ’Na bfuil an faobair ar a gúit,
 Á’ maobad mo d’oimhir tónta!”

Tá an cáilleac ’na fuirde irctiú i gColáiríoch na Tríonóir, ar cáinnán luaitríge, le fada bliantaib. Tá a ceann cromta aici agus í ag míogairnais. Tá léigean árra na h-Éireanni fé gáir aici agus na h-eoúra da ar a cromán aici, agus ní féidir d’áon ríoláire Saoltae maóire d’fásail ar na reanleabhair. Tá ran mar rin le fada. Nuair a téiread ar d’aoine an cáilleac do d’úiread ní déimíoir ac imtead leó nuair a bíoir corca de beir ag bualaó an doimhir. Tá duine ag labairt anoir a bainíó an míogairnac de’n cáillig. Tá “ faobair ar a gúit” agus cuiríó fé píogairnac i gcluarair na cáillig. Ir míóir dá leitéir labairt. An míogairnac agus an gáir díomáoir ar dá ar an gcaillig rin táir ríad go daingean ar a lán ná i. Gáir tógálae iread míogairnac agus tá díomáoir ar éom tógálae leir. Ir dá gáir iad gur deacair iad do leigear nuair a téir ríad i n-árra i gceair i nduine. Ní’l ac don leigear amáin orca, faobair gúta nú faobair ríate, nú b’féidir an dá faobair i n-donféad. Tá pteabair meannnac tagairte i n-ár meair. Tá an dá faobair ar tairrang air go líomta. Ir gearr go gcuirfar luét míogairnais agus luét díomáoir ar ríreaddais agus ar pinne, agus ní beir don truaas ag áir ná ag íreal dóib.

Seadain tu féin, a cáilleac! Táir cuíat! Ó’n lá a cuiríó anran irtead tu go dtí an lá iníu tá móirán maíteara fásta gan déanam arat agus tá móirán díobála déanta arat. Tá airgead na tíre caite arat ’n-a ríadair, agus ní’l corad ná tairbe le tairbeáir arat dá bair. Tá léigean na tíre curca

aḡat ar neamhíó aḡur ní'íl leabhar ná léiḡean curta
 aḡat i n-a ineaḡ. U'é do ḡairm aḡur do 'uailḡar
 na 'daoine do múine, aḡur ipé ruḡ atá 'deanta aḡat
 'ná na 'daoine do 'dallaḡ. Uí ort inntleacḡ aḡur
 aigne an náiriúin do beacú aḡur do coḡú le n-eóluir
 aḡur le tabairt ruar, aḡur ipé ruḡ atá 'deanta aḡat
 'ná inntleacḡ aḡur aigne na n'daoine do cúir 'on
 ḡorta. Cúirir an bia fé ḡlar uainn aḡur cúḡair
 an cáḡ le n-ite 'úinn, aḡur do cúair féin a coḡlaḡ! Uí
 ort rinn do rtiúrú ar uóḡar an eóluir aḡur na
 foḡluma, aḡur ní'íl aḡat 'dá 'deanam ruam ó táinir
 ac 'ḡár ḡcur amú ar do 'croiḡe 'óicil. Nuair a táinir-
 re cúḡainn uí cainnt ar rínrear aḡainn i n-éirinn ḡo
 buacac aḡur ḡo bríoḡmar aḡur ḡo fópleacḡan. Cúirir
 mille aḡur meacú ar an ḡcainnt rin. Do rladair
 uainn í féin aḡur a raib 'de raib'brear eóluir aḡur
 feara ar iompar aici. Tá rí náḡ moir leaḡta or
 cómair ar rúl. Níor cúḡair 'n-a n-ineaḡ 'úinn ac
 "Uearla bhirte," an b'úrcair cainnte ip meara ra
 doiman. Ac tá do lá taḡairte, a cailleac. Uíolfir
 anoir ar do 'proḡ-uaircaib, aḡur ip móir atá le
 rreacairt aḡat. Ní 'deanpíó an míoḡarnaḡ, ná an
 neam'ruim, ná an uóḡaire, ná an cur-amú an ḡnó 'uic
 a tuille. Tá do cúirra ríte. Táir do éleara
 imearḡa. Tá veire na míoḡarnaḡiḡe 'deanta aḡat.
 Tá an rreacairte amuic, aḡur tá raobair ar a ḡuḡ,
 aḡur "raobair do 'oḡar 'únta."

PREAḡRA NA CAILLIḡE.

"Tá an rreacairte amuic, aḡur raobair ar a ḡuḡ,
 aḡur 'raobair mo 'oḡar 'únta.'" Tá veairmáḡ
 ort, a rreacairte. Ní ḡáḡ 'uic an 'oḡar a b'uire!
 Siné ar dian-leacac aḡat é! Suir ríor anraḡ aḡur

'neórfad rgeal duit. Níl míogarnaic ná coislaó oim-ya. Ná creid ó doinne go bfuil. Na daoine ir dóic leat a beic 'n-a ndúireadct iriad atá 'n-a scoislaó. Níl daille ná boóaire ná maibhiciige meanmna oim-ya, agus ní raib, ó cuirlead am fuidhe anro mé. Ac tá daille agus boóaire agus maibhiciige agus míciall, agus fice galan náic iad, ar an muinntir atá as triomaidéadct oim. B'ádharaige duit-re go móir, a ppeabaire, iad rúo féin do leigear ó n-a ngalaraib líonmápa 'ná beic, dar leat féin, as baint na míogarnaige ná fuil oim díom-ya. "Níl rppio ná púca gan fíor a cúire aige féin." Tá fíor mo cúire féin asam-ya níor fearr ná mar atá ré asat-ya. Cé duháirt leat sup cuirlead míre anro irtead cun na ndoaine do múine? Ré duine a duháirt leat é ní raib puinn d'á fíor aige cad a bí aige dá ráó. Nuair a cuirlead míre anro irtead do tugad don gnó amáin dom le déanam agus níor tugad ac ran. Do tugad don dualgar amáin dom agus duháit liom dá bpeadainn an dualgar ran do cómlíonad agus do cupi cun cinn go mbead raic agus réan ar mo raótar agus buidéalcar tuillte asam ó zac óro agus ó zac aicme, ó zac rlióct agus ó rlióct zac pleadca. Síde an gnó a tugad dom le déanam. Síde an dualgar a tugad dom le cómlíonad. Duháit liom asair do dháirt go dian agus go dítealaic ar muinntir na h-Éireann d'fuarzailt agus do raoraó ó'n rean éreideam a bí asá rínreap; an rean éreideam cruair doar doóma a bí 'zá mille le trozad agus le tréignear agus le rmaict; agus iad do meallaó, i ndiaid ar ndiaid, cun an éreidim nua; an éreideam bpeas bog raor roóma, ná cuirean trozad ná tréignear orainn, raioir ná cre orainn, rmaict ná dlige orainn, ac adair linn go bpeas réir ciallmair deas-éreidead, éreideam zac duine beic do réir a toile agus a éurzeana féin. Táim as déanam na h-oibre rin ó tánaas anro, a ppeabaire. Ní ró maic atá eirgite

LIOM I DTACÓB AN ÉIREOIM AC TÁ EIRGITE LIOM MAIT
 SO LEÓR AR FLICTIB EILE. TÁ SREIOM DIÚRO AS MUINNTEIR
 NA H-ÉIREANN AR A REAN ÉREIDEAM, PÉ DEAMAN SGRÁD
 ACÁ ACU DÓ, AC TÁ NEITE EILE RGAOILTE UATA ACU BOG
 SO LEÓR. TÁIRO NA REAN NÓRA NÁC MÓR IMTIGTE. TÁ
 OMOC-MEAR AS SÁOÐALAIB FÉIN, AMUIC ASUR I MBAILE,
 AR A REAN NÓRAIB ASUR AR A REAN BEURAIB FÉIN. NÍOR
 BFEIOTIR TARCUIRNE BA MÓ A TABAIRT ANOIR O' ÉIREANAC
 'NÁ A RÁD SUR "DUINE ANA SÁOÐALAC" É! NÍ DOIC
 LIOM SO BPUIL CAILÍN ÓS I NÉIRINN INTIU NÁ SUR MÓ AN
 FEARIS A BEAD UIRCI DÁ NÓEARFI I BEIT "SÁOÐALAC"
 'NÁ MAR BEAD UIRCI DÁ NÓEARFI I BEIT "RTÁLAITE." TÁ
 AN SÁEÐLUINN FÉIN, CAINNT NA H-ÉIREANN RIAM, NÁC MÓR
 IMTIGTE. NÍ MIPE DIBIR I. NÍ MIPE A CUIR MEACLÚ
 UIRCI. MUINNTEIR NA H-ÉIREANN FÉIN A DAIN É, ASUR
 TÁIRO RÍAD 'SÁ DÉANAM FÓR AR A NÓITEAL. SO DTÍ SUR
 EIRIS AN T-AMADÁNTACT FO AR A DTUGTAR "CONNRAO NA
 SÁEÐILGE," NÍ RAIB ÉIREANAC NÁ BÁDFAO É FÉIN NÍOR
 TUIRGE 'NÁ LEISFAO PÉ AIR FOCAL SÁEÐLUINNE BEIT 'NA
 PLUC. TÁ MO FÚIL SO LAIOTIR ASAM SO SCUIRFAO AN
 DUALGAR CUN CINN FÓR O'AINDEOIN BÚR NÓITIL. TÁIRO
 NA REAN BEURA IMTIGTE. TÁ MEAR NA NSÁOÐAL ORTA
 FÉIN IMTIGTE. TÁ AN TREAN CAINNT NÁC MÓR IMTIGTE.
 IR DEARÓTA NÁC FADA SO LEANFIÓ AN REAN ÉREIDEAM
 NA REAN NEITE EILE. ANRAN IRFAO BEIÓ FÉIM SAN
 IMCÓRS AS CÓMACTAIB SÁRANA I NÉIRINN.

(AN P.) DAR RÍAD, A CAILLEAC, IR TRUAIS NÁC AD
 COTLAD BÍR! NÁRA' FADA SO DTUITIÓ DO COTLAD ORT
 DÁIRÍMIB, ASUR NUAIR A CUITFIÓ NÍ'L ASAM-PA LE RÁD
 LEAT AC, "COTLAD AN TRICÍN PA CARN CUGAC!"

(AN CAILLEAC.) IMTIG ANOIR ASUR NÁ H-INNIR CÁ
 RABAIR!

AN ZO'BÁN.

“A BARRAISÍ SHOIRDE,
AN AD' CÒDLA'D 'TAOI,
NÚ CAD É RIN OIR!”

Bí an file ar a leabair. D'airis ré an gúe ó'n marcaé a bí ar an “SCAOIL-eac Ruad.” Bí daéad míle d'féaraiB tréana, “Mar a reólfí do'daireac't bó, gan do'daire ar taob ná zréine de SliaB na m'Ban.” Ní raiB társ ná tuarirs ann ó féaraiB Múman. B'iosar ar a leabair, ar nó'r an file féin. Táinis an glao'd eun an BARRAISÍ aSUR níor f'p'easair an BARRAC an glao'd. Ir amlair a érom ré ar allur a éur de, aSUR d'imtís an CAOIL-eac Ruad. Do fásad an trluas' boéc ar SliaB na m'Ban gan éabair gan éongnam ó'n gcuir eile de ClannaiB Saodai—aSUR do cuiréad ainim ar Vinegar Hill.

Tá an CAOIL-eac Ruad amuic airí. Tá gúe an máreais' i n-ár zcluaraib' airí. Tá an port céadna ar riubal aige. “A BARRAISÍ SHOIRDE, AN AD' CÒDLA'D 'TAOI! NÚ CAD É RIN OIR!” Tá teanga ár rinreap i zcontabairt éruair. Tá rí aS'oul ar neamnió or cómair ár rúl. Tá aS' teac't n-a h-inead éu'gáinn b'úr'gar cainnte gan b'ús gan éipeac't gan acfuinn gan rtuaim. Tá an b'úr'gar cainnte rin aS' leac'tad ar ruair na h-éipeann. Tá aigne aSUR rmaointe aSUR maéctnam aSUR uplabra ár n'aoine c'rapaite, loitite aige. Tá zobán cur'ta zo daingean aige i mbeul zac'ruine d'ár n-aor ós. Do cuiréad an zobán ran n-a mbeul aSUR do ceangalad lairtiar d'á zcluaraib' é nuair a táinis na r'zoileana zallta ro i n-ár mearf. Do veinead ár n-aor ós do d'eigilt aSUR iad do zearra'd amac zo zlan ó'n oileamaint inntinne aSUR aigne a bí zo raió'bir aSUR zo flúirreac' aSUR zo lionmair le fásail acu i n-úplabra a rinreap. D'fár-aodar ruar gan cainnt gan cuirzint, gan maéctnam

DROG SGOILGEACHT.

“ 1 rgeblaib na rzol,   1 sceblaib na zcrot
1 reoirib na rean,   1r mó beaz mo zean.”

Sin mar a labair Séarfa Caol ua Doncáda agus é ag caoine a gádhairín. Sult dob ead an caoine. Áro file dob ead Séarfa. Dob' é ua Doncáda an zleana é. Peata beaz dob ead an gádhairín. Druimín a ainim. Dálta zac peata, gádar nú duine, ruo zan puinn tairbe dob ead é. Cuz pé rnar ar luicín lá, agus do éuaið an luc'na rzdórnais agus do taétað é. Uein an file airte ana deap, ana fultmar, ag caoine an gádhairín. Sin tuar dán ar an airte. Le méio a buarcta tré bár a gádhairín níor fan a tuille ruime ag an bfile, dar leir, in rna trí neitib ba mó le ráð ag lucé léiginn agus eoluir i n-éirinn ra n-am ran, .i. rzoluižeact agus reandap agus ceól. Do tuizead imearz na ndaoine zo h-áluinn méio an zráð a bí zo coitcían ar na trí neitib rin, agus do tuizead leir ná raib don duine beð le 'na linn ba mó zneann orca 'ná Séarfa féin. Dob' é fult an rzeil Séarfa 'zá ráð zur éuir méio a buarcta, mar zcall ar gádhairín fuaiaç, an zneann ran ar a émoide. 1r léir dúinne an méio reo, lairtiz de'n trult, .i. nár féad an file cuimneam ar don níð eile, cun méio a buarcta do tairbeant níor éiréactaize 'ná a ráð zur bain an buairt an zneann ran de. Ua dian an buairt o'féad a leitéro rin de díobáil a déanam! Na trí h-ádhair róláir ba mó a bí ar éumar an duine, do éur ar neamníð uairð! Na trí neite dob' fearr ruam éum zac dóláir aigne do leizear! Cítear zo roiléir cao é an móir-meap a bí ag an bfile féin, agus ag an zcoitciantac leir, ar rzoluižeact agus ar reandap agus ar ceól, ra n-am ran. Do éum an file an filirdeact cun fult a déanam do'n coitciantact. Do tuis an

COITÉANTACHT AN ÉAINNT, DÁ GONTACHT Í, AGUS AN PULT, DÁ PULTMAIRE É, A BÍ I BFOIAC RA ÉAINNT.

Tá a málaire rin de rgeal againn anoir. Tá an gearcúir aigne imtígte ó n-ár n-daoine. Táro "rgeolta na rjol" imtígte. Táro "reithe na rean" imtígte. Tá "ceolta na rjot" imtígte. Tá an rgeoluinn naó móir imtígte. Níor imtígeadar ran go léir go dtí gur táinig na rjoileana rallo ra éuaginn; rjoileana ran rjoluigeac; múine ran meabú; rlor ran éifeac; léigean agus ran ann ac fuaim focal; leabair agus ran ionta úinn ac páipeur breac; cainnt agus ran inti úinn ac mar beac cainnt na rgeana. Tá an cor ran dá imir ar dor ós na n-éireann le trí ríó brian. Tá a corac againn anoir. Táimio ag dul amú le trí ríó brian. Ir rada an raeacán é. Ir rada an t-airtear é ó'n mbótar rgeairt. Cao a dall rinn! Cao a caoc rinn! Níor ríó ac aon feucaint amáin cun a cair-beáint úinn cao é an dul amú a bí againn dá déanam. Ní ríó ac aon feucaint amáin anoir féin éise, agus, feuc, táro na mílte againn ag rluairac ceann ar a ríó ag dul amú, agus gur ríó leac gur b' amíro acáro ríó fé gearraí a ríle do coimeac rúnta go ríó le n-eagla go breicríóir an ríse éoir agus go breacrí, luac nú mall, rjoluigeac r'rágail i rjol ran rjoluigeac. D'féirí gur ríó leó go breacrí, luac nú mall, an "rjoríac do cup ar an ror ná ríle fé." Tá breall orca! Táro ríó ag bualaó an ríó rin le trí ríó brian agus an rjoríac 'n-a éorac ra ríó eile. "Do rallo a n-éim r' r' nár ríó." Táimio ag dul amú le trí ríó brian. Cé fé n-deár é? Iríro na rjoileana ran rjoluigeac fé n-deár an t-ainríor agus an ríle inntinne acá ar ár n-daoine, ac cé fé n-deár rjoileana ran rjoluigeac do beir againn? Curar airí "an rírac ar an rcapall ríó." Sinn féin fé n-deár é. Dá ríóimí cor i rcalam go rána agus go ríngan,

don lá le trí ríocht blian beathach aghaidh aghaidh
indiu. Níor cuireadh aghaidh ar fáil a rian orainn.
Oiread cainnt an fáil d'ádh anois, ac ní cainnt le
rult aghaidh í. Is féidir linn a má, go d'ádh, i n-ádh
d'ádh féin aghaidh i d'ádh ár ndaoine:—

“ 1 ríocht na ríocht,   1 ríocht na ríocht
1 ríocht na ríocht,   Is go beathach ár ngean!”

Is truaigh an ríocht é!

“TEANGA LIOM LEÓ.”

Sin ainm ar fáil i n-Éirinn ar aicme áirithe.
Ní go ríocht an aicme í. Ní go ríocht an aicme
í. Má buailtear tuine acu um ar aghaidh go ríocht
ríocht cainnte aghaidh, molfaidh fé an d'ádh 'n-a d'ádh leat,
aghaidh molfaidh fé an ríocht 'n-a ríocht leat. Molfaidh fé
leat an ríocht is d'ádh leat is ríocht a ríocht leat.
An ríocht nuair a buailtear tuine eile uime, an ríocht a
mol fé 'n-a d'ádh leat-ríocht molfaidh fé 'n-a ríocht leat ríocht
é, aghaidh an ríocht a mol fé 'n-a ríocht leat-ríocht molfaidh fé
'n-a d'ádh leat ríocht é. Tá teanga fé leat aghaidh do ríocht
tuine fé leat. Is d'ádh leat féin aghaidh tuine ana
ghaidh é. Ní ríocht a ríocht leat, an, nuair a h-ádh-
níchtear go ríocht é. An ríocht curtar an ainm úd aghaidh,
“Teanga liom leó.”

Sar a d'ádh an ríocht go h-Éirinn bí ar an aicme
ghaidh ríocht an ríocht d'ádh ar d'ádh i n-ádh.
Cóm luath aghaidh ádh an ríocht níor leigeadar
puinn aghaidh ríocht an ríocht ádh an ríocht ádh do ádh
i d'ádh ríocht ríocht. Bí d'ádh “Teanga liom leó” acu
an ríocht, aghaidh ba d'ádh beith ríocht leó. Ac ní ríocht
an ríocht ar a ríocht i ríocht acu go ríocht aghaidh

na páirpéir nuair a bhí an bun. Anran ipeasó bí ceasó a
 oteangsan acu. Anran ipeasó bí caoi acu ar an n-
 a cúir 'n-a gheal ar óaoine. Bí a rian air. Tugasó
 a gairó láirpeasó ar na páirpeirib. Doinne acu go
 raibó gurcal aige cúige cúir fé páirpeir amaó a gair é
 lán ó ceann go n-éirball de “Teangsa liom leó.”
 An cúir acu ná raibó an gurcal acu éin páirpéir fé
 leir do cúir amaó, níor óeineasóar ac cleite ceannac
 a gair eimaoó ar rshíob. Ir oirca ba giorra an moill
 na páirpéir do líonao le cainnt, a gair do n-
 ní raibó ra cainnt ar raó ac “Teangsa liom leó.”
 Nuair a éirpeasó na reanóaoine san léigean an páirpeir
 móir raó leacán, a gair é go léir clúdaite le cló,
 bíob iongna oirca a gair óeirpóir; “Airió éiteasó ipeasó
 a fóimóir ran! Nuair a éirpeasó de'n fírinne acu
 ní fólar doibó nuó eigin do cúir ríor éin an páirpéir
 do bpeasó. Ní éreirpinn focal uata!” Nuair
 a léigir cúir de'n cainnt doibó a gair nuair
 a curir i n-geobluinn doibó í, ní óeirpóir ac a gceann
 do éroasó 7 a raó, “Ní'l ann ac ‘Teangsa liom leó.’”

Bí an ceairt a gair na reanóaoimib. Ní raibó ann ac
 “teangsa liom leó,” an uair rin, a gair ní'l i b-
 raipreirib na n-éirpeann riam ó rin ac “teangsa liom
 leó.”

O'fáir rraóai bána go maic i n-éirpinn rar a o-
 raic an oirca. Fáran aómaó go maic ann. Fáran
 raip rlar go maic ann. O'fáir na raóine go
 maic ann dá bfaigóir ceairt. Ac níor cuireasó ríol
 riam i ocalam i n-éirpinn o'fáir leac cóim boir a gair
 o'fáir an “Teangsa liom leó” in rna páirpeirib,
 cóim luac a gair do cuireasó ar riubal ias. Do féir
 an oirca-ríol láirpeasó. O'eirp na gair. Do leac
 an oirca. Fé óeir do bí an fóibitiasó
 móra le cainnt, cainnt san gur san éirpeasó, cainnt
 a gair san intí ac lócan, cainnt go bfaigra leac míle
 ói do beul san aon oirp de'n fírinne do blaip intí,
 ac éiteasó a gair oirca.

Da mítro an rḡéal ran o' aḡarú. Da mítro an t-olc ran do leigear. Ac cé d'éanrao an leigear! Cé tabarrao pé amáin!

Ói fear aḡ feucant ar an nḡoc-obair. Ói a érirode aḡur a aigne ar larao le feirḡ aḡur le mí-
ceadtaact aḡur le díombáó. Pé deirne do bḡur ar an
bḡoirne aige. Do ruḡ pé ar rúirte máit aḡur
díriḡ pé ar an "dteanga liom leó" do léarao! Tá
an léarao ar riubal ḡo bḡioḡmar. Tá aḡ an mbuaill-
teóir, "colpa coll, buaillteán coilinn, úrlár lom
aḡur rḡrior-buille!" Tá rḡeit i ḡcpirode an "teanga
liom leó." ḡo mbuaio Dia leir an rúirte!

"ní h-é lá na ḡaoite lá na ḡoilb."

"ní h-é am na cneadaiḡe am na
h-aicriḡe."

Sim dá fearḡocal. Ir doiminn an éiall acá ionta.
Ir roiléir an bḡiḡ acá leó.

Tá duine aḡur a éiḡ i nḡáó le díon. Tá a fíor
aige ḡo bḡuil a éiḡ i nḡáó le díon, ac tá an aimir
bḡeáḡ, ciúin, tirm aḡur deir pé leir féin: "Tá aimir
mo d'óitín aḡam éun an díin a éur ruar. Raḡao amaé
ra éoil an tḡeactmáin reo éuḡainn, le congnaí
Dé, aḡur bainrao rḡuilb máite aḡur tabarrao liom
iaó aḡur d'éanrao iaó do bḡiurú ḡo bḡeáḡ rlaectmar,
aḡur ḡeóbaó tuiḡe bḡeáḡ raóa, láirí, ḡlan, cḡuic-
neactan, aḡur cuirrao cóta díin ar an d'oiḡ rin, a
máirpíó ar fearó ríce blian! Ní cuirrao-ra don
rḡuilb aicinn ná don tuiḡe coirce ar mo éiḡ! Ní
cuirpíoir tḡí ḡamrao díob nuair beoír iméiḡte le
ḡaoit a' le ḡféin!"

Ir rárám iomlán ar a aigne an méir rin a ráó.
D'eaó an rḡéal ḡo máit aige dá mbeaó an aimir
aḡur é féin ar don aigne ra rḡéal. Ac ir cuma leir

an dimpín cao a d'éanfirí "an tpeadctáin reo cúg-
ainn." Siúo a'tarú uirí rár a mbeirean an oíóce
air. Siúo rtoirm a'sur rín a'sur clasa'nac, a'sur
fliucáó a'sur r'suabaó, a's r'uaóac an tpean óin
a'sur a's noctáó na r'oaobán. Siúo eiréan anáiríoe
ar ór'éimíre a'sur rop i láim leir a'sur cloc ra láim
eile, a'sur é a's caraó leir an b'ruaóac a cór's, ac
nuair a bion áit d'aingean aise bion óá áit eile ar
or'sailt a's an n'saoit. Cíó na cómarraín é. Dainíó
riaó c'roctáó ar a s'ceann. "Humt!" a d'eiríó:

"Ní h-é lá na s'aoit'e lá na r'solb."

Ta'sar'tar an r'eanfocal ro do'n uile r'a'sar s'nocta
ná d'einteair i n-am a'sur ná c'féirí é d'éanam ra
c'earc i n-anntíáct.

Má bion duine láirí, d'eas'-fláinteac anran, a'sur
é cóm neam'rpleáóac ran ná bion beann aise ar Óia
ná ar duine: a'sur má c'aitéan r'é a r'ao'sal so h-olc,
s'an c'peiréam s'an coínriar, s'an úrnuis'cte s'an aít-
ri'se, s'an r'aoir'oin s'an comaoine, s'an aifrean, s'an
óro, r'ic'firí leir, b'féirí ar r'eaó r'ainnt blianta.
Má d'eir'teair leir s'ur c'earc d'ó cuim'neam ar Óia
a'sur a r'airíreáca d'ó r'áó ní d'éanfirí d'e'n cómairle
ac ma'saó. Cuir'firí r'é s'áire ar a'sur d'éanfirí r'é:—

"Rairíreáca ar'oióce, ní bím ab'raó leó,
a' r'airíreáca ar maidín ní d'eirim so d'eo."

R'é d'eir'e b'iréan ar an b'foir'ne a's Óia na s'lóir'e,
molaó so d'eo leir! a'sur b'iréan an t'rláinte a's an
n'ouine. Im'c'igéan an neairc. R'á'star r'aoín ar
r'leas' a d'óroma é, teinnear 'n-a c'eann, teinnear 'n-a
órom, teinnear 'n-a c'foir'oe a'sur 'n-a cliaó, teinnear
'n-a b'allaió beata so leir. É a's r'aoctar a'sur a's
únr'airc a'sur a's c'neadai's. Ta'star 's'á r'eucaint.
Cíon an uile duine so b'fuil an b'ár buailte leir.
Iar'tar air cuim'neam ar a anam. D'éan'raó, a'd'eir
r'é, "cóim luac a'sur cuir'raó an taom beas ro d'iom."
Téir'ean r'é i n-olcar so t'iu's. Meur'uiréan an

raoṫar aḡur an cneadaḡ. T́eird́ean t'á meabair.
leatan a cainnt air. Uirio na rúile 'n-a ceann.
Dainean ré cupla leatad ar a beul. Sínean ré a
cōra aḡur imt́igean ré i látair t'ó!

Ní cōraio na daoine a ḡceann. Ad deirio ríad,
'n-a n-aighe:—

“Ní h-é am na cneadaighe
Am na h-aićrighe!”

Ir f́ioir t'óib é.

“nÁ bac t'f́onn t'á ainṫeōin.”

Nuair iartar ar t'úine obair nÚ ḡnó áiriǵte t'ó
t'éanam, aḡur nuair a cítear neamf́onn a beit air
cúige, ir minic a deintear tatant mōr air. U'f́eoir
ḡo nḡeillf́iō ré t'ó'n tatant, ad má ḡeillean ir i
ḡcoinnib a t'óile a ḡeillean, ir “t'á ainṫeōin” a
ḡeillean ré. U'f́eoir, aḡ feucaint air, ḡo mearf́ad
t'úine ḡo bfuil ré aḡ t'éanam na h-oibre le f́onn, ad
má 'reab ir “f́onn t'á ainṫeōin” an f́onn a tair-
beánan ré. Ní bion a cōraio ra n-obair. Ní bion a
t'úrtaḡt ra n-obair. Ní ḡoillf́iō an rḡeal puinn air
má t'eirean ar an obair t'ul cun cinn. Má t'eird́ean
an obair ar tuatál nÚ i nṫaio t'áma, iré “t'f́onn t'á
ainṫeōin” an c'éad t'úine a t'éarf́iō, “b́i a f́ioir
aḡam-ra ḡur mar rin a beab!” Ní h-eab cuirf́iō
ré f́ein an obair ar tuatál aḡur ar neamníō le
n-a cúio neamf́uime aḡur earba t'úrtaḡta, aḡur
anran, nuair a cíf́iō ré an t'óibáil t'éanta, t'éarf́iō
ré ḡo t'ána, “t'innreaf́-ra t'aoib ḡur mar rin a
beab!”

Ní' l nít ar bit ir mó a cuirean reirb́tean ar an
muinntir ḡo bfuil t'úil ra n-obair acu 'nÁ beart aḡur

cainnt de'n tróimé fan. Tá sean aithe i n-Éirinn ar an mbeart agus ar an gcainnt agus tá sean focal as muinntir na h-Éireann ar an gcuma 'n-ar ceart roir beart agus cainnt do féadnaó. Nuair náe maic le duine luige irteacé ra n-obair agus i déanamh gan iomaó taóaint d'iaimairó éuicé veirtear ná fuil ra duine rin ac "d'fonn d'á ainveóin." Tuigtear 'n-a éaob gur mó go móir an doóar agus an díobáil ir gnác le na leitéro a déanamh do'n obair 'ná an cairve ir gnác leir a déanamh oi. Tuigtear gur fearr é veit ar an obair 'ná é veit inti, agus veirtear láirteacé, "Ná bac d'fonn d'á ainveóin."

Ir mó "d'fonn d'á ainveóin" agáinn i n-Éirinn anoir. Tá dlige véanta le fáda, ar maic leir an bfeirimeóir, ac ir d'fonn d'á ainveóin é. Ir d'á ainveóin a véinean an dlige rin don cairve do'n bfeirimeóir. Ní véinean ré ve maictear ac an méro ir luza féadan ré, agus an méro rin féin cóim mall agus féadan ré, agus é coimeáó ó dul cun cinn cóim fáda riar agus ir féioir é. Tá Dóimó Sgoluisgeacéa agáinn cun tabairt ruar do éur ar dor ós na h-Éireann. Ir d'fonn d'á ainveóin an Dóimó fan ó éoraé. Tá a rian air. I n-ineáó aigne agus inntileacé na n-dor ós do cótú le h-eóluir agus le múine agus le h-oileamaint iré ruo acá as an mDóimó fan dá véanamh riam 'ná as dállaó agus as caoóacó na n-dor ós, agus 'zá gur amú. Sar a déainis an Dóimó fan éugáinn bí inntileacé agus éirim agus tuirgint i n-ár n-daoine. Bí ár véanga breáó brioómar ceolmar féin agáinn ar tarraing agus tiomáint. Bí meabair agus tuirgint agus éirim aigne agáinn. Ní maib paróirte i n-Éirinn gan file nú do inti, filí breáóca ceolmara veirvéalaca. Tá cuir d'á bfeirveacé rgríobéa agáinn agus ní'l feirveacé ra doiman ir fearr 'ná i. Ní'l le fágal i n-Éirinn anoir ac filí bata, filí gan maé, filí gan éiall gan meabair gan tuirgint gan cainnt gan éirim

san éoctráim uirlabha. Nuair a cuirto ríad cun abháin a d'éanam ní bíon acu go léir ac an t-aon toirnú amáin. I pé rin:—

“Come all ye true-bred Irishmen, ———.”

Sin mar a d'ein an bóro linn é! Úain an duige ar maoin fáogalta óinn. Úain bóro na ríoluiğeacáta ar scainnt óinn. Úaineadar aráon ar meabair aráinn. D'fáğadar beó boct rinn.

“Ná bac d'fonn d'á aindeoin!”

SZOIL SAN SZOLUIĞEACÁT.

Tá or cionn trí ríed blian ó cuiread na ríoil-eana žallta ar bun i n-Éirinn. Bí átar móp ar d'aoimib, ioir íreal așur uaral, nuair a tráctad ar dtúir ar iad do cup ar bun. Ní maib don tairiğe aș muinntir na h-Éireann ar don ruo fóganta d'fáğail ó muinntir Šarana, așur bí ionğna ar an uile duine cad a bí aș eiriğe d'óib. Tamal beaș poime rin, dá b'raiğfí žreim ar řear aș múine ríoilte i n-Éirinn do c'rocfí é. Așur b' rin iad na c'rocfairí řein anoir aș cup ríoilteana ar bun cun na n'aoine do múine! Do ceapad láirneac žurab amlaio a bí catú ar muinntir Šarana mar žeall ar a maib de d'ióbáil d'éanta acu i n-Éirinn așur go maib fonn orca leór-ğniom éiğin a d'éanam. Do cuiread míle řáilte poimir an obair, așur duibrad “go neartuiğio Dia léi!” Do n-orğalaod na ríoilteana așur do lion an muinntir óğ irteac. Bí átar așur mópáil așur móp-époide ar žac doinne. “Ó,” adubairt daoine, “beio ana fáogal așainn anoir. Beio eóluř aș ar žclainn. Beio tabairt ruar orca. Beio léiğean acu. Beio ríad ábalta ar žabáil trío an fáogal go neamrpleadóac. Ní žad d'óib a žceann a épomaó

roim doinne. Ní múinpar don focal Saeðluinne in rna rsoileana. Ac ní deimean ran ceataige ar bit. Tá Saeðluinn ár ndóitín aḡainn, bpreir móir aḡur ár ndóitín. Múinpar an béarla do'n dor ós. Siné atá i n-eapnam oḡainn. Tá Saeðluinn ár ndóitín aḡainn. Dá mbeadh an béarla aḡainn cóm maic aḡur atá an Saeðluinn aḡainn beimír ar muin na muice."

Cuarth an obair ar aḡair. Do lean bliain ar bliain go dtí go raib píce bliain imtíḡte. Anran do conaic na reanḡoime ruo a cuir ionḡna orca. I n-ineadh rḡata de buacailliḡ aḡur de cailinib a beadh ḡeapcúireadh, tuirḡionadh, deaḡ-labairca deaḡ-eóluir, múinte, béaradh, o'feirḡint aḡ eiríḡe ruar'n-a o'timpal, conacardar paca de d'allaacánab ná raib don focal Saeðluinne acu aḡur ná raib acu ac o'rabuioi béarla a cuirpádh náire ar d'úine.

Conaic na rean ḡoime an nídh rin aḡur níor féadardar é tuirḡint. Sgoil aḡur máirḡirirí aḡur leabair aḡur léiḡean, cleití aḡur páiréar, an uile cóir o'ár b' féitir cuimneam air, aḡur ḡan rḡoluigeacht ná tabairt ruar aḡ teacht ar! Níorb' é rin féin é, ac pé éirim a bí ó d'údar aḡ an dor ós, é aḡ imteacht uata! Ir mó reanḡuine, aḡ maectnam do ar an ruo ḡreannmar ran, adreirpádh ar a maectnam, "Ní dhóic liom féin go b'fuil don maic in rna rsoileanaib nus ro. Ir mó an foḡluim a ḡeóbdadh buacaili nú cailin, i n-don ráca amáin, ó reana Concubair Máirḡirir 'ná ḡeóbdairí i ḡcaiteam na bliana go léir ra rḡoil rin cóir! Ní féadardar cad 'tá orca, ac ní dhóic liom go b'fuil ploc dá múine in rna rsoileanaib ḡallḡa ro. Nú má múinteap é cailiteap é cóm tuiḡ aḡur a múinteap é. Iriadh na rsoileana ḡan maic iad!"

Sin mar a labairc. Ac níor tuiḡeadh an rḡéal i n-don cóir. Conaic an uile d'úine go raib ruo éirín bun or cionn, ac níor féadh doinne a d'éanam amac cá raib an "Lúb ar lár."

Támpat cúis bliana ficíó ó rin ceap na Coimisinéirí go maib an “Lúb ar lár” págailta amac acu. Siúo láitíreac íad ag leigear an rgeil. Cuireadur an “Results System” ar bun. Úein ran an donar ar fad ar an obair. Má b’ oic a bí an rgeal ar dtúir ba feacé meara anran é.

“Bual clog ra éill, agus níor binn an clog;—
Ac bual clog eile ra éill a úein clog binn de’n clog.”

Tá an “clog eile” ar riubal le cúis blianaib ficíó. Tá an trímáó clog le cur ar riubal anoir. Dar linn beir an trímáó clog níor boóaire agus níor balba ’ná don ceann de’n dá ceann eile.

Tá don cómhairle amáin agáinn le tabairt do rna Coimisinéirib. “Ní tuigean rib an obair. Tátaoi ’gá lot le trí ficíó blian. Ir micíó daoib eimige airte. Tógair lib búr ngrúirleirí agus iméigir uainn ar fad, agus págair an obair fúinn féin.”

Siné lear gac taoib, ár lear-na agus lear na gCoimisinéirí.

AN SÚISTE.

Taóg: Seató, a Úoncáó, cad é do mear ar an Súirte?

Úoncáó: Tá pé go feilmionta! Tá an buailteán go maic agus tá an colpa go maic agus tá an gao go maic. Ac an buailteóir! Ní feaca riam a leicéir! Págam le h-uadacé, nuair a léigear an páipeur ar dtúir gur méarar ná maib faris aige, ac geallaim úit go bfuil a malairt de mear anoir agam air.

Taóg: Cad é an loct a bí ar dtúir agat air?

Úoncáó: Súd ceapag go maib an iomaó de’n fírinne aige dá innrint. Ní taitnean an fírinne linn i

n-Éirinn. Tá sí ró fearú. Céapár ná féadfaid don páiréar dul eun cinn i n-Éirinn ac páiréar ná neórfad an Éirinne. Nuair a éonaic an Súirte as rcealaí na Éirinne idir an dá fúil orainn, “Ambara, a mic ó,” arsa mire am’ aigne féin, “ní déanfaí an beart!” Ac éim anoir go raib dearmáid orim.

Tadó: Ca b’fíor duit fóir ’ná go raib an ceart asat. Níl puinn aimire curta de fóir as an Súirte. Ir arim nua fóir é. Tá roimir. Ca b’fíor duit ’ná go mburfaid an gao, nú go rsoilfaid an buailteán, nú go dtiocfaid dátaic i gcuirlinn an buailteóra?

Doncá: Ná bíod easal ort. Ní baogal do’n gao ná do’n buailteán ná do’n buailteoir. Ní éitnean an Éirinne linn i n-Éirinn, ac iré uair ná éitnean sí linn an uair ná h-innrtear dáiríuib dúinn í. Nuair a h-innrtear i gceart dúinn í ní’l don puo ar an dtalam go ir fearr a éitnean linn ’ná í. Ir fearr linn an t-éiteac lom ’ná leatinnrint ar an Éirinne. Ac nuair a geibimid an Éirinne, cruaid, lom, foláin, gan rgaic gan easla, gan beann ar namair ná báid do éarair, ir bia asur ir deoc linn í. Níor táinig don puo riam crorta orim ir mó cuir d’átar ar mo éiríde ’ná an uair a éonac conur mar a tug an Súirte “bualaid an éleirig éampúilig” do rna páiréarib eile an céad lá táinig ré amac. A leiteir de léarad! Meapár go n-iompócaid go léir air asur go marbócaid an fear boct. I n’inead ran iré puo a deineadar ’ná cúbad éuca asur na buillí do glacaí asur d’fulang, díneac mar a déanfaid an t-aral ar taob an bótar! Céapadar, ac leigint leir an gcéad buille, ná bualfi ortá ac an buille rin. Deineadar dearmáid. Tátar ’gá léarad ó rin asur ní’l gíocf ná míocf arta! Cao é cuir ná h-iompúigir ríad asur iad féin do éoraint ar an

Súirte? Tá a ndóicín de éúir acu. Tuigíod ríad go h-áluinn, irtiḡ 'n-a ḡciorde féin, go bfuil an ceart aige eúca! Iré mo tuisim lártaḡ ḡur mearadair féin miam ná maib don bheit acu ar mairleadaint aḡur ar iad féin do coimeádo ruar i n-éirinn dá luigtoir amac ar an bfeirinne d'innrint i ḡcómnuige ḡan rpleadócar. Ir amlaio atá ionḡna anoir orca a rádo go bfeadórad don páiréar é déanam. Tá a fíor acu go maic, dá luigtoir féin amac anoir ar aicir a déanam ar an Súirte ḡur b' amlaio a beimír go léir aḡ cur an anama amac aḡ ḡáirí úmpa. Tá an rḡéal aḡ dul ra muilean orca. Ní déanfíó éiceac ná fírinne an ḡnó dóib fearta. Ní feadair ríad cao ir maic dóib a déanam. Tá an Súirte tar éir iad do bapḡad, aḡur ní h-amáin iad do bapḡad ac iad do cur amú.

Tadóḡ: Ir fíor do éainnt, a Dóncaó. Tá an Súirte 'ḡá mbapḡad aḡur 'ḡá ḡcur amú i n-donfeac. Ac tá ruo, aḡur dá ruo, nác é rin aḡ an Súirte d'á déanam. Ní' l uain aḡainn inoiu ar a tuille do rádo. Tugair-re do maectnam féin doimra inoiu ar faoatar an tSúirte. Tabairfad-ra mo maectnam-ra duit-re lá eile ar faoatar an tSúirte.

Dóncaó: Go mbuaró Dia leir mar Súirte!

Tadóḡ: Amen! Aḡur leir an mbuailteoir!

AN SÚIRTE.

Tadóḡ: Dubairt leat an lá déanaó, a Dóncaó, go maib tuille aḡam le rádo leat i otaob an t-Súirte.

Dóncaó: Comáin leat. Táim aḡ éirteacó leat.

Tadóḡ: Cuir an Súirte aḡ maectnam mé go móir.

Táim ag déanamh maóchnamh ó'n gcéad lá a éonaic é. Iy dóca sur minic airmíir cad tudaire an Sártao Coileánac i rtaob a mátar:—

“Bluain a'p lá 'máireac
A bácaó mo mátar.
Deaó pí tímpal ó rin.”

Iy amlaio a bí an mátar ag teact abaille ó áit éigin. Bí ada ar an rúige roimpi. Bí ác aici le gabáil, tpearna na h-aban, nú oíocao, dá oteídeao pí cúpla míle tímpal. Bí tuile ra n-abainn. Bí oitinear abaille ar an mnaoi. Bí an leand 'n-a oiaio ra baile agus gáó le deoc aige. U' fada léi oul go oti an oíocao. Tus pí pé an ác oo gabáil. Bí níor mó uirge ra n-abainn 'ná mar a ceap pí. Oo bácaó í, agus oo fásaó an leand san deoc. Dá ndeinao pí maóchnamh geóbaó pí tímpal. Ní cáillfaó pí bliain leir an airtear. Ní marbócaó an pígnear an leand. “'Sí an beart píupálta ná cáill.”

Ooncaó: Conur a baineann ran leir an Súirte?

Taós: So píro, a Ooncaó. Tá muinntir na h-Éireann ag fulang eugcóra, le fada o'aimpí, ó cómaócaib agus ó oíoc-óligtib Sacran. Iy minic le céao bliain agus bpeir a cuireao an eugcóra i bpeioim óom oian agus óom trom, sur bpur ar an bpoioine ag muinntir na h-Éireann, ó am go h-am. Iy reanfocal é, “Seacain fearg ó fear na poioine.” Nuair a bpireao ar an bpoioine ag muinntir na h-Éireann iy amlaio a pírooir láitpeac éun airm oo láimpeáil agus éun cogao a déanamh. Síne oípeac an puo a ceartuirgeao ó'n namair. Ní bioó ag muinntir na h-Éireann ac arn san máit, píci a deintí i gceárcain, rpealana, ráinní, rluairde, reana gundá cama, meirgeaca, píuar ná glacaó teine. Ní bioó ran péin ag leat na rlog. Bioó gac rópo airm dá áilleact ag an namair. Bioó a

rian air, ní bíodh aas an namairt ac na Saebit bocta do shearraig rómpa. Bíodh Céim an fíad aasainn, agus Sliabh na mBan, agus Vinegar Hill. Anran bíodh cor ar bols dá d'éanamh orainn níor meara 'ná riamh.

Doncáth: Agus cad a mearrá a d'éanamh?

Taós: Siní díreac an ceirt atá aas an bpaipéar nua ro dá réirteac. Tá an léavear 'sá cairbeáint dúinn sur 'mó cuma 'n-ar féidir namairt do troid do' éasmuir é troid le coasá. Mearamair riamh ná riamh le d'éanamh aasainn ac troid nua fulang. Ba roga a' dá díg é, agus doob' é an coasá díg ba meara díob. D' airigeas féin focal ó dúine d'ár namairt lá. B' é am é 'ná an uair a bhí an Land League ar deas-laraó ar fuair na h-Éireann. "A!" ar reirean "ir trias éiríodte ná deinean ríob arim do glacaó agus eirige amac agus coasá d'éanamh linn!" "Cad 'na taob'?" arna mife leir. "Mar do rsubrí ar an raogal ríob i n-aon lá amáin agus anran beaó ruaineas aasainn uair!" ar reirean.

Doncáth: So deimín le ríunne dúit, a táos, pé maétnam a d'éanfínn ar an rgeal ní féidir liom a feirgint cad eile atá aas muinntir na h-Éireann le d'éanamh ac an euscóir do' fulang nua an namairt do troid.

Taós: Deim an léavear do léige so cruinn, agus deim maétnam so dlúic agus so géar ar a cáinnit, agus ní fada so dtuisfir ac' aigne sur 'mó raasar troid ir féidir a d'éanamh d'éasmuir troid coasá. Iré an coasá, san amair, an troid ir cóinnasairge. Ac tubairt an Saebit úo, agus b' ríor do é, sur b' fearr an tímpal 'ná an cóinnasair.

AN SÉALA (THE BRAND).

Táir Coimhínéirí na rḡoil, gan rḡoiluigeaḡt, ḡo rḡiatánaḡ aḡur ḡo blaḡmanaḡ aḡur ḡo fuadaḡaḡ. An tairḡe nár deineaḡ le trí ríḡo blian, táir ríḡo ḡá maoidéam ḡo h-árḡo ḡo nḡeanaḡar anoir é. Ir faḡa é an feiteam. Ní mirté a ráḡo “má’r maít é ḡur mirtó é.” Ac feuc, níor táinig don bliurḡe de’n tairḡe rḡr. Ní deirtéar, “má’r maít é ir mirtó é,” ḡo tḡí ḡo tḡigean an maít. Tá mórán rḡrḡaim dá dḡeanaḡ pé ’n éirinn é. Táir tuiḡte aḡur maḡalta dá nḡeanaḡ ḡo tuiḡ. Táir oibreaḡa nua dá ḡur ar bun, le dḡeanaḡe, in rna tḡḡtḡ rḡoile. Obair díḡ rān iréaḡ a múine do ḡarrún conur cipíní do cur i n-aice céile nú i ḡceann a céile! Deir an t-aḡair aḡur an máḡair ra baile, aḡ obair ḡo dian, aḡ cur alluir díḡ, aḡ caraḡ le bia do rḡláḡar díḡ péin aḡur do’n ḡarrún aḡur an ḡarrún ar an rḡoil aḡ rḡḡluim conur cleara do dḡeanaḡ le cipíníḡ! Dá múintí do’n ḡarrún conur laingir a dḡeanaḡ do éaḡra nú do múic, nú conur beáḡna élaḡe do dḡnaḡo nú d’ orḡailt, nú conur rḡuḡán uirḡe do leigint ar móinféar ra cuma ir feair a curfaḡo an feur aḡ fáḡ tríḡ aníor, b’féidir ḡo b’féaḡfaḡo an ḡarrún conḡnaḡ a ḡaḡairt d’á aḡair nuair a tḡocfaḡo pé aḡaile ó’n rḡoil. Ac—cleara le cipíníḡ! Sḡiatána! Aḡur blaḡman! Aḡur maoidéam! Aḡur gan aḡ teacḡ ar ac cleara le cipíníḡ! Ir dear an rḡoiluigeaḡt i tar éir ar tḡrḡí ríḡo blian! Trí ríḡo blian aḡ dul amú, aḡur anḡan dul aḡ dḡeanaḡ clear le cipíníḡ! Dá maireaḡo rēan Concuḡar Máig-irḡir caḡ é an leaḡaḡ a baḡfí ar a rḡuilḡ!

Ir leam an obair í, ac tá níḡo ir leime ’ná í. Tá muinntir na h-Éireann aḡ éirḡeaḡt leir an mblaḡman. Táir na maḡalta nua ro or cóḡair a rḡl, idir cipíní aḡur cleara aḡur uile, aḡur ní’l focal aḡ teacḡ a’

beul doinne acu i n-azair na breallánta. I r iongantac an nio é rin, agus for ní h-iongantac. Do b' iongantac an nio é da mbeo ar sciall i scearc azainn, ac ní'l. Tus na rsoileana san rsoilgeac trí firo blian as múcao agus as dailao ar n-aigne agus ar n-inntinn. Tá ar meabair agus ar dtuirgint com laa, com ruarac, com maol acu fé deire nac mircce doio rinn a cur as deanam clear le cipinib. Cur gairne euzainn!

Ac tá don ceataige amain tagaithe ar an scur amú. Do formad, le cur de'n blaoman, so noeanfi gteacairdeac (drill) do múine ar an rsoil, agus do cuair rafa amac so scurfi réala ar sac leanb mic, i dtreo so bfeadofi é cur ra n-arm nuair a beo fé eirgthe ruar. Glac rzanha na daoine so léir. Coimeaoac na garruin ra baile o'n rsoil le h-eagla so scurfi an réala ortá! I r duine san ciall a cuimhig ar a leitiro, agus i r daoine san ciall a cpeio é. I r daoine iao sur fás an rsoil san rsoilgeac réala daingean ortá féin, réala ainbfiora, réala neamtuirgiona, réala duire agus daille inntinne.

I r mói an trias, nuair h-ortalaó an ceao rsoil gallda i n-éirinn, nar liúig duine éigin mar reo. "Ná céio don leanb irteac ra rsoil rin! Má céioean curpar réala gána, rzanalac air a leanrio so deo de!"

Nioi liúig doinne. Tá a ruan air. Tá an réala orainn. Tá fé trí firo blian as dul irteac ionainn. I r fada so mbeio a deire amac.

AN SUISTE.

Doncaó : I r maic an ruo " bualaó an éleirig camfúilig," a tairis, ac am bmaatar móioe ná taitnean

an bualað ran liom nuair a éim buille ra n-eug-cóir ó'n gcléiread.

Ταὺς: Cao tó go bfuilir' gá tagairt rin, a Óncað?

Óncað: Súd riné an cómtionól rin t'fearaib Éireann a bí i mD'l'at Cliað an lá fé deire. Ní féadfað an namairt ir tpoð-aigeanta dá bfuil againn beit níor cnuada opta 'ná mar a bí an Súirte!

Ταὺς: Suiré ríor anran, a Óncað, agus neófað rgeal beag feandair tuit. Ir minic airgír teact ear cómpac Cúculainn le fearoia. 'Seo níð a tuit amac ra cómpac ran agus b' féoir go gcuirfað ré raint iongna opt. Bí fear i bpoðair Cúculainn 'n-ar b' ainim tó Laoz mac ríg an Šabra. Da feirbiread é, ac má 'reath, ba cara ana óilir do Cúculainn é. Bí áro éion acu ar a céile. Nuair a bí an cómpac ar riudal ar feath tamail do tuis Cúculainn gur baogal tó go mbeath breir agus a tóicim le téanam aige ra cómpac. Tuz fé cogar do Laoz. "A Laoz," ar feirean, "bí ag fairt ar an gcómpac, agus má tuzan tú fé nteára fearoia ag buactaint orm labair go h-áro agus dein mire do cáine cóm géar agus cóm tian agus cóm h-olc agus ir féoir le t' beul é. Dein mé glamað agus t' aitariú agus do tarcairniú. Ná bíoð tpuag ar bit agat dom. Ná rtaon ó'n aitariú. Siné tóireócair m' fearz agus mo neart. Tabair an uile róro marla dom."

Óncað: Tuizim tu, a Tairz. Dar leat ir ar máite le fearaib Éireann atá an Súirte. Náir cóir náir beag tóib an namairt éuca?

Ταὺς: Táim ag feucaint ar fearaib Éireann, a Óncað, agus ag éirteact leó, le ríce blian. Tuzadar deic mbliana ag molað a céile i tpreó gur tóic leat gur b' aingeal, bog teit anuar ar na flaitearaib, an uile tóine acu. Anran do tuiteadar amac le céile agus tuzadar deic mbliana eile ag cáine agus ag ríide a céile, i tpreó gur tóic leat gur

díabhal aníor a n-iactar i ríinn an uile dúine acu! I r
 amhlaid mar a bí an ríéal acu, a Úoncaó, nuair a
 bíodar as molaó a céile ní raib an molaó dáirírib,
 asur nuair a bíodar as cáine a céile ní raib an cáine
 dáirírib. Fír maite íreab iad, ac ní'l aingeal ná
 díabhal orca. Ní'l don duine ar an raogal ro, a
 Úoncaó, san a loct féin air. Má molan duine
 tu coiróce, asur so ndéarrib ré leat ná fuil loct
 ar bit ort, tuig-re láirneac ac' aigne sur as magab
 fút atá fé. Tá marmar orainn so léir i n-éirinn
 ó'n róro ran cainnte. I r ríéal nua dúinn fear do
 ceacó i n-ár mear as bfuil fé de mírneac aige rinn
 do cáine asur do glamaó asur do tarcuirrib, coir,
 tíar, tall, tré n-a céile dúinn! Má tá ciall asainn
 ní déarrib an cáine don díobáil dúinn. I r amhlaid
 a cuirrib ré fíacáib orainn feudaint cúgáinn féin
 asur ar locta do leigear. Mara bfuil ciall asainn
 ní déarrib molaó ná cáine tarbde ná díobáil dúinn!

Úoncaó (as cur gáire ar): "Sgaoilimír tarainn,
 san molaó san cáine, a táirg."

Táirg (as cur gáire eile ar): "Ná mol asur ná
 daor," a míc ó, "óir ní faictar raor san loct." 'Sé
 rin le ráó, a Úoncaó, mara bfuil ciall as duine
 ná bí ad' borbab féin 'gá molaó ná 'gá cáine; má
 tá ciall aige seóbar loct le cáine ann asur íré cáine
 na loct a leigear.

Úoncaó: Ambara b' féirir rmut de'n ceart do
 beic asac. "Duaíl do buille nuair féarrib é."

AN SÚISTE.

Úoncaó: So veimín, a Táirg, pé maitear a vein
 laog do cúcúlainn nuair a cáin fé é ní cuirrab an
 raogal 'n-a luige orim 'ná sur b'olc an ruo o'fear
 an trúirte ar ndaoine féin do cáine. Tá namair

áir n-dóicín a gairinn éun rinn a cáine a gair ip ró máiré
 éirise iad. Tá ghráin a gair námaio ar fhearaiú éiréann,
 go móir móir, nuair a éiréar fíir éiréann i gceann a
 éirle mar a bíodar an lá fé deiré a mb'í'at Cliaí
 ra n-áiró fíir. Tánaodar ann o'n uile páiré o' éirinn.
 Da d'óic liom gair éirte d'úinne iad do mólaó a gair
 an cáine o' f'á gáirle fé an námaio.

Taó g: Ip fíir d'úit, a d'óncaó, gair ceart an cáine
 o' f'á gáirle fé an námaio, ac ní ceart innirint na fíir-
 inne o' f'á gáirle fé 'n námaio mar ní baogal go 'neóiraiú
 námaio an fíirinne. Ip rean-focal é go mbíon an
 fíirinne reairú. An ceart, mar gáil ar a reiré, i
 f'á gáirle gan innirint.?

Dóncaó: Ní ceart. Ac cao i an fíirinne reo a deirir?

Taó g: Ip d'óca go n-admócair, a d'óncaó, nuair a
 bío fíir éiréann i b'focair a éirle, gair ceart d'óib
 iad féin d'iompar go ciallmair a gair go r'uaíó
 a gair go r'uaíóca; gair ceart d'óib éirteac go
 breá g, ciúin, foirnéac, le h-innirint gac taoib de'n
 r'géal acá le dul fé n-a mbreiteamantar. Conur ip
 féirir do d'úine breit éiréac a tabairt mara n-innir-
 teair d'á taoib an r'géal d'ó! "Ná tabairt do breit ar
 an gceao r'géal go mbreirú an d'ara r'géal ort." Má
 éirtim leir an d'aoib de'n r'géal a táirnean liom
 a gair má d'úitcuigim o' don éirteac a tabairt do'n
 taoib ná táirnean liom cao é an r'gair breitím mé!

Dóncaó: Stó, cuir i gcaí go raib fíir gac taoib de'n
 r'géal go h-áluinn a gair roim fé.

Taó g: Má bí cao ba gáó dom éirteac le h-don
 taoib de! Da ceart dom gan éirteac le h-don taoib
 nú an coirrom céadna tabairt do'n dá taoib.

Dóncaó: A gair an amlaíú nár tugao an coirrom
 céadna do'n dá taoib ra n-áiró fíir?

Taó g: D'óir ann, a mic ó. Do labairt an ceann
 uraiú, an Réamonaé. Tug fé cómairle a leara
 o' f'earaiú éiréann. Dubairt fé leó, má ba mian
 leó uraim a breit a gair an r'ao gál móir d'óib, a gair do'n

Árto-íear a bí 'n-a ruidé acu, go raib ré ceangailte orá go léir éirteadé go ciúin agus go rtuamda le zac fear a déanfaó cainnt leó, pé 'cu éairneáó an éainnt leó nú ná éairneáó; go raib an uile éaoi acu ar a mbreicé do éabairt do réir a n-aigne agus a oítoile agus a oíuirgiona féin. Nuair airigeair an éómairle rin do éeapap, níó náir ó' iongna, go mbeadó an obair go n-áluinn agusinn. Do gluar an gnó go maicé an fáid a bí an éainnt éun a oítoile as fórmóir na féire. Ar bail do labair fear as cur an taoib eile de'n éár i ófeióm, ac má labair o'eirigé búirteacé agus liúirteacé agus rgeadaóac agus an uile íasgar oíoc-iompair ar an uile éaoó de'n treóma. O'airr fear na caéaoirteacé, airír agus airír eile, ar an ófeir, céao cainnte éabairt do'n t-é a bí n-a fearam. Ní raib don maicé ann. Ní túirge éuirteacé ré focal ar 'ná do múctí an focal le búirteacé gíána. Do tugadó an córíú céaoína do'n uile éainnteóir a oíubairt don focal náir éairn le luéc na búirteige. Ói náire agus ceann-fé oim. An fáid a maírteacé ní feicpar airír mé as árto-íear de'n tróro ran. Mara múiníó an Súirte ciall oíob ní múinríó don níó íao.

Donéao: Go deimín, a éairé, ír truaas an rgeal é rin! Ná féaoíróir éirteadé agus anran a n-aigne íáram i ndeire bárra nuair a beadó an breicé le éabairt!

Taois: Ná féaoíróir, aró!

Donéao: Na buíóne, ar fáid na n-éireann, a éuir ann íao, íriaó a éail an rgeal. Ói ré ceairt acu a íadó le zac fear oíob, "fan anro ía baile mara féioir leat tu féin o' iompair agus íeaoíao ó búirteacé!"

AN SUISTE.

Taois: An focal déanaó úo a oíubairt anro an lá fé deire, a Donéao, do éuir ré as macénaí go móir mé.

Doncáid: Cad é an focal é? Ní cuimhin liom é.

Taós: Dubháir zup b' iad na buidheanta atá ar fuio na n-Éireann fé n-deára tiz amár a déanam de'n mór-Feir úo a bí i mb' l' Át Cliaí, óir nár cuireadar uata tar a zceann éun na Feire rin daoine o' féadfao iad féin o' iompar a zup rtaonaó ó búirteaó.

Doncáid: A zup cad é an maótnam mór féadfa a baínt ar an méio rin! Dar noóic ní l' znó ná obair ar an tcalam ro do féadfa a déanam dá mba a z búirteaó a beaó luó a déanta! Zo mór mór, má r znó é 'n-a zcaítear dá taob r zéil o' aipeáctaint a zup do tuirzint a zup do bpeitniú.

Taós: Ir fíor. Ir le ciúnar a deintear bpeitniú. Ní féidir é déanam lé blaóman. Ac tá níor mó 'ná ran ra r zéal. Iré puo a cuir a z maótnam mé 'ná tú 'zá ráo zup b' iad buidheanta na n-Éireann a deín an dearmáó, le zan a cuir ar a rúilíó do rna teaóctairíó conur ba ceart doib iad féin o' iompar ra bfeir.

Doncáid: Anóais, a táioz, ba cóir zo tcurfaó na teaóctairí féin an méio rin, ac ba mór an tpuaz zan duine éigin 'zá cuir ar a rúilíó doib.

Taós: Iré focal a bí i mbeul z ac duine, tar éir na Feire ná, "Seao! Náó dear an Parlimint a beaó i n-Éirinn a zainn!" Do cuireao an éainnt rin i mbeulaíó ar namáo a zup ní raíó don blúipe zátair leir. Dá ruidheao na teaóctairí anrúo a zup zan oipeao a zup don zlóir amáin do cuir arca an fáio a bí an éainnt ar riubal, ac a mbpeit a tabairt i n-deire an znóca, do péir a tóile a zup a tcurziona féin, beaó an topaó céadna dípeac acu o' á bárr a bí acu de bárr na búirteaó, a zup beaó puo eile acu o' á bárr ná raíó acu de bárr na búirteaó; beaó mear a z an uile duine orca, roir éarao a zup namáo.

Doncáid: 'Soó 'ré ball 'n-a bfuil an donar ar fao oirinne, i n-Éirinn, ní féidir linn éirteaó le focal ir doic linn náó fíor zan an t-éiteac a tabairt láitpeac do!

Ταὸς: Οἶρεαδ! Cóm maít aςur ʒo nḡeapad ré don blúire deipriʒeac̄ta ra rʒéal rinn do tabairt an éitʒ do nú ʒan a tabairt! Ac pé 'cu éiteac nú fírinne é ní le búir̄teac̄ ir ceart é cur ar neamniḡ ná é cur i b̄feir̄om, ac le cainnt b̄reáʒ réir̄ ciallmar.

Donc̄ad: Tá ʒo b̄reáʒ, a C̄air̄os, ac conur a múin-
par ran do múinntir na h-Éireann?

Ταὸς: Ré cuma 'na nḡeap̄ar an múine caípar é
tornú ra n-áit a dubraír-re féin.

Donc̄ad: Cao é 'n áit, airmú!

Ταὸς: In rna buir̄onib̄ ar fuir̄ na h-Éireann.

Donc̄ad: Ó, tuigim.

Ταὸς: Nuair̄ a c̄uiḡir̄o poibil̄iteac̄t na h-Éireann
ʒur feir̄ ʒan maít feir̄ búir̄c̄iʒe, ʒur feir̄ ʒan r̄tuaim
í, ʒur feir̄ ʒan c̄iall í, ʒur feir̄ ʒan c̄reir̄deamaint
amuc̄ ná i mbaile í, ʒeallaim-re d̄uit ʒo
ʒcuir̄ir̄o poibil̄iteac̄t na h-Éireann deire leir̄ an
mbúir̄teac̄.

Donc̄ad: Éirt do beul, a C̄air̄os. Ná bí aς leigint
na ʒaoite ir̄teac̄! Cao tá aς poibil̄iteac̄t na
h-Éireann féin d̄á d̄eanam̄, le deic̄ mbliana aςur
b̄reir̄, ac aς blaḡman, aςur aς búir̄c̄iʒ nuair̄ a b̄ion
don ʒnó poibil̄ite id̄ir̄ lám̄aib̄ acu! An fuir̄ céadna
a deir̄ir̄-re a d̄ein tiʒ amur de feḡma na feire, ir̄é
atá ar riuḡal ʒac̄ don lá'n t̄reac̄t̄main ar fuir̄ na
h-Éireann. Nuair̄ a b̄ion cómt̄ionól mór̄ poibil̄ite
ar riuḡal, má lab̄ran don duine foc̄al ná cair̄ir̄o
le for̄mór̄ an pobuil̄ múct̄ar a c̄ainnt láir̄teac̄ le
búir̄teac̄ aςur la béiceac̄.

Ταὸς: ʒo réir̄, a D̄onc̄ad. Ní mar̄ a c̄eile cóm-
t̄ionól poibil̄ite aςur feir̄. B̄ion an uile faʒar
daoine ra cómt̄ionól poibil̄ite. Daoine toʒta a
b̄ion c̄ruinn̄iʒte i b̄reir̄. Da ceart do múinntir na
feire beic̄ cóm̄ ciúin cóm̄ r̄tuam̄da leir̄ an nḡap̄eus
'n-a mbead̄ ort̄a duine d̄aor̄ad̄ c̄un báir̄, nú do faor̄ad̄
uair̄o.

bun préimh an sgeil.

Doncáid: Cosar, a tairis. Ní fearar ar léigir cainnt a tuis ragar a Máig Nuadad uaid i sCorcaig an lá fé uaire. I r fada nár léigear féin cainnt éom h-áluinn, éom bpiámar, éom doiminn, éom bunúpac léi.

Tairis: Nior léigear. Cad dubairt fé?

Doncáid: Cuir fé ar dtúir or cómar na ndaoine a bí as éirteact comparáid idir dor ós Corcaige trí ríidó blian ó rin asur dor ós Corcaige indiu. Dain- giniú fé an comparáid ar cainnt a caic rsiúneoir béarta d'ár b' ainim Thackeray. Bí Thackeray i sCorcaig asur as bualaó ar fuio na caápac d'ó d'airis fé cainnt asur cómpáid idir cuio de sarrúnaib na rráide. As tráct ar leabrais asur ar léigean asur ar gnoúib ealaóan iread bíodar. Do leat a dá fúil asur a dá éluair ar an úgdar léigean na nair airis fé an cainnt. Cainnt breáú éallmar, léigean, tuirgionac, as teact ó dailtínib rráide, asur iad cornoctuisé, ceann-lompaáca, oioé-éadais! Bí iongna ar an úgdar, asur reo mar innir fé féin an puo a cuir an t-iongna air. "Dailtíní rráide, ná fearar an taob iris d'áon rsoil fóganta riam, as tráct ar leabrais léigean, asur as breitniú oita, i scainnt breáú, raiúbir rtuamóca, do tairbeáin sur tuigeadar bpiú asur bunú na leabar. . . Ní fearar dor ós de'n tróir ran éall i Sarana, ní h-amáin imearú dailtíní rráide ac fóir imearú na n-uafal in rna rsoileanaib ir fearr. Deirim leat ná as muinntir Sarana ac an buad éom fada asur a téir- ean éirum asur tuirgint asur aibeamlact inntinne na n-dor ós. Tá an buad ran as dailtínib rráide Corcaige."

Nuair a cuir an ragar or cómar na ndaoine an méio rin, dubairt fé leo mar reo:—"Dá dcaó"

Thackeray anoir go Corcaigh, an bfaighidís fé an éirim aghur an inntileacht aghur an tuirgint rín i n-ár n-dor ós? Ní bfaighidís! Cao n-a taoib? Cao fé ndéar an t-actarú? Ní maib don rgoileana i n-éirim an uair rín gur b' ríú iad d'áiream. Tá an dútaigh lán de rgoileanaib anoir, aghur dailtíní na rraide dá dtiomáint irteac in rna rgoileanaib le dlige. Ir aic an cúrra é. Na rgoileana aghur dul i méid aghur an rholuigeacht i luigeat! An múine aghur dul i ngréie aghur inntileacht na leanb' aghur dul i maolte! Cao fé ndéar é! Aghur cao é mar obair do múinntir na n-éireann cur ruar leir. Nú an amlaib atá an róir rholuigeachta atá in rna rgoileanaib tar éir aigne na ndaoine do maolú aghur do múcaib aghur do d'allaib óm mór ran ná tuigir ríad féin an eug-cóir atá déanta orca, aghur an eug-cóir céadna a beic dá d'éanaib aghur dá meudú ar a sclainn?"

Nuair a bí an ceirt rín curca aige or a gcómair go breágh roileir polurmar, do ruig fé leir ríar iad tríd an aimir atá caite, ar fead dá céad, trí céad blian, a d'iarraib rreagra d'rágail doib ar an sceirt. Níl rreagra ir gnáit a tabairt ar an sceirt ná r rmac fé ar a céile aghur ná noct fé a neim-éirimne. Tairbeáin fé conur ná b'é ár na ndaoine ra droc-ráoial, nuair a d'uib rraicá, fé ndéar an maolú aigne. Táinig ár ba méara 'ná é go mnic roimir gan don mácaib d'rágail 'n-a diaib ar inntinn gaoialac. Conur féadfaib an droc-ráoial veirneac ruo a d'éanaib ná d'uin don droc-ráoial d'ár táinig roimir?

I ndeie na cainnte do tairbeáin fé go roileir go maib don cúir amáin, aghur ná maib ac an t-don cúir amáin, d'féadfaib an aigne gaoialac do d'allaib aghur do maolú. Nuair a veigilead aigne na ndaoine ó cainnt ná d'úrta na ndaoine do d'allaib a n-aigne. Nuair d'iméig an cainnt gaurcúireac d'iméig an gaurcúir. Mara bfuil ac an t-don cúir amáin leir

an oic, gan amhar ní'l ac an t-aon léigear ainéin ár an oic. Má tá an geurcúir le caraó ní foláir an éainnt do caraó. Ní mírte a ráó 'ná gur fear geurcúireac an ragarf úo. U' fiú duit an páipeur o'rágail agus do léige.

Tadó: Déanfao go veimín.

---

bun préim an sgeil.

Tadó: Do léigear an éainnt úo, a Doncaó. Mar a duhrair, ir cainnt geurcúireac í, agus ir ó aigne geurcúireac a táinig an éainnt. Ac feuc, a Doncaó, ir 'mó éainnt geurcúireac a labairtar i n-Éirinn gan puinn tairbe ag teact airti 'n-a diaio rin. An dóic leat an ndéanfió an éainnt rin an tragarf aon tairbe i sCorcaig? Ir easal liom-ra ná déanfió rí puinn. Daoine ireaó muinntir na h-Éireann, i sCorcaig cóm mait le gac aon ball eile, gur mait leó éirteact le cainnt mait agus an éainnt do mólaó, ac nác mait leó coitóce beart do déanam do péir na cainnte. Má tuigio muinntir Corcaige, ní heaó ac muinntir na h-Éireann go léir, gur b'é caillea-maint na Gaedluinne fé ndéar imteact na geurcúire uainn féin agus ó n-ár n-aor ós, agus ná fuil aon trlige ar bit cun na geurcúire rin do caraó tar n-air éugainn ac an Gaedluinn féin do caraó tar n-air agus do raotríú agus do múine o'ár n-aor ós, nár cóir go bpreabfaó muinntir Corcaige agus muinntir na h-Éireann go léir ruar, do toil a céile, agus go luigfióir láirteac ar an oteanga o' foğluim agus do múine!

Doncaó: Agus dar noó tátar 'gá foğluim agus 'gá múine go tuig anoir i sCorcaig agus ar fuio na h-Éireann.

Tadó: Tá iaraict beas fuaireac dá déanamh anro agus anrúo ar í fáotrú, ac rin a bfuil. Tá mainnt fear agus ban atá as obair go dian agus go dítealac a d'iarraio 1 fáotrú, ac cao 'tá as an scoitciantaact dá déanamh? Tós don leat doraon amáin daoine amac a' Caair Corcaige agus cao beio 'n-a noiaio asat ann! Beao deire láitireac leir an fáotrú. Nuair a cruinnigtear feir bailigtear a lán daoine agus deintear a lán foctaim agus a lán cainnte, cuir oi, ba doic leat, zeurcúireac go maic. Moltar an obair agus moltar an Saedluinn. Duailtear bara agus deintear gáicta go h-ápo. Anran téioctear abailte agus fágtar an obair éruio ar an leat-doraon! Dá rtaoao an leat-doraon fé mar a rtaoao an coitciantaact cá mbeao an obair! Ruo eile de. Ní féioir do'n leat-doraon féin an obair a déanamh san airgeao. Iré ba luza ba gann do'n coitciantaact a déanamh, mara fonn leó féin an obair a glacao ar a lámuib, mainnt éigin airgic do tabairt mar éongnamh éun na h-oibre déanamh. Ní'l de éongnamh acu dá tabairt uata ac gáicta agus bualaó bar. "Ní éoicigic na breicre na bráicre." Deirtear go bfuil éire ró dealb. Ná fuil don gurta aici éun Connrao na Saedilge, ná don éonrao eile, do éotú ná do éoimeáo ruar mar ba éoir, le h-acruinn airgic. Ir 'mó an t-airgeao a téioean éun don tige tabairne amáin do éoimeáo ruar ó éeann ceann de'n bliain 'ná mar a tugtar do Connrao na Saedilge ra bliain, ó éeann ceann de'n oileán ro! Nác deap, ciallmair, tuirgionac, zeurcúireac an ruo é rin, a Doncáo!

Doncáo: Ac, ní doic liom go bfuil an rgeal éom h-oic ran ar rao, a Cairó. San ammar, tá an obair foibilioe as brae ar beagán daoine fóp ac ní beio an rgeal abrao mar rin. Téio na daoine abailte ó rna feireana agus ó'n mbualaó bar, ac ní fanao riao go léir díomaoim ra baile. Tá móran daoine

anoir ar fuio na h-Éireann atá ag foghlaim na Saeò-
luinne go tuisg ra baile, a shan fíor do'n traozal. I
daoine iad go bfuil ríad órta iad féin a cairdeáint
go roibilibé go dtí go mbeid an t-eolur ceart acu
ar an tteangain. Nuair a beid, mo lámh tuic ná
fásfar an obair go léir ar an leat-doraon.

Ταός: Níor zád o' doinne don ríad a beid air mar
zeall ar éongnam airgid a tábairt uaid!

Doncáó: Tíocfid an t-airgead leir.

Ταός: Dar fiaó, a Úoncáó, ir fada rúil leir agur
ir fada ag tead é!

SGOIL SHAN SGOILUIGEAD.

Ταός: feuc, a Úoncáó. Seo leitir a fuair ó duine
tá cúpla lá ó fin ann. 'Neórfid rí féin a ríeal tuic.
"Ní'l mé i n-ann," a deir ré, "an peann a éarad
cóm clirte a'r ba máit liom é mar ní'l an t-eolur
agam éuige. Tá a fíor ag mo éroiúe gur éit mé
aimfir mo dóitín ag dul go ríoil náiríúnta, agur go
mba cóir dom puo éigin a píocaó ruar dá mbead
don máit ionta. Ac, a Táús, a éroiúe, dá bpanainn
ra n-áit ó fin agur na h-oióí céadna beid ann tiabal
a mbead a fíor agam conur an ceirt ir rimplúe to
péiútead! Na h-oióí a bí ann le mo linn-re ní raib
don focal Saeóilge acu ac an oipead a'r tá ag bonn
to bpiúge, agur maidir le Déarla beid agam-ra, ní
raib.

"Níor tuigeamair féin a céile, agur a Úigearna
Dia! ná b' aitéreac an puo é, agur ná ríganalac
an ríeal é, na tiabail rin—go maidir Dia mo péacáí
dom!—a beid 'zár larzad ra éeann agur in rna cora
agur in ríad áit eile nuair ná bead a fíor againn
caó a beidí ra ráó!

“Cúaid mé trío an trímao leabair de Eúclio. D’fheadair mé na ceirteana do’n máisirtir agus do’n ceirtineoir, agus dá mbeinn ar leabair mo báir, a Chaidis, d’fheadfínn a riádo leat ó mo éiríde amac, náir tuis mé don focal de’n méid a bí mé a riádo ac an oiread leir an naoidean a ruasao aréir!

“Dá dónaót a bí an rgeal agam-ra bí tuille ní ba meara ’ná mé. Níor duat dom beic dúir ná dall. Bí inntinn máit ag zac duine de m’ gaoitair ar zac taob. Ac do maolaó ár n-aighe ircis ionainn. M’adair, beannaót na ngráirt le n’anam! agus zac duine mar é, nac nbeacair ar don rgoil náiríunta riam ac a fuair, b’féidir, cion bliadna ó sean máisirtirí tasoó irteac ra n-ait agus d’imtisgeac ó teac so teac ag múine, ir mó an rgoiluisgeac a bí acu agus ba tuisgionaisge iad so móir ’ná a gcuid clainne, a cait an oiread blianta ag dul ar rgoil agus a caiteadair-ran reactmainí!

“Níor plócaó agus níor dallao a n-aighe mar a rinnead linne. Níl agamra le tabairt do na rgoilair náiríunta ac mo feac mite mallac. An méid beag oideacair ac agam ní ar an rgoil a fuairar é ac an fáid a bí mé ag imteac am ruacaraac ar fuir an t-raogail. Ac gan amrar ní an cruinnear céadna am aighe a beac inti agam dá múintí ra ceart mé do réir réarúin agus nádúir.”

Cao deirir leir rin, a Dónaó?

Dónaó: Deirim, gan dabt ar domán, gur b’finé ár rgeal so léir. Ir fada ó céile an rgoil ’n-a rabair-ra air agus an rgoil ’n-a riab an fear ran air, ac ba dóic le duine gur don rgoil amáin iad! Ní feicim blúire deiruisgeacra eatarra.

Taos: Ir fíor duic é, a Dónaó. Siné ár rgeal so léir. Ac an bfuil a fíor agat cao ir mó cuirean ar buile mire nuair a maótnuisim ar an rgeal? Cuirean an obair féin ar buile mé gan amrar, ac ní fiú biorán an buile rin reacar an buile tasan oim nuair a

cuimnízím ar conur mar a bí uairle na h-Éireann a5 feúcaint ar an obair rin a5ur nár labair doinne acu focal amaé ar a beul éun don éor5 a éur leir an léir5rior a bí ó'á déanam or cómar a rúl ar aor ó5 na h-Éireann!

Donéad: Dar fiaó, a Chair5, ir easal liom 5ur fada 5o 5cuirfir an buile rin díot! Tá an léir5rior céadna ar riúbal fóir. Ní h-eaó ac ir meara anoir é 'ná ar dtúir. Simaó uairle na h-Éireann a5 feúcaint anoir leir air, a5ur iad éom balb a5ur a bíodar an uair rin!

Taó5: Fan leat 5o fóil, a 'Donéad. Táio na h-uairle 'n-a 5coola. Ní taitnean fótram leó. Ac mo lám a5ur m' focal duit 5o bfuil an fótram a5 teacé. Ó'réir an fuadair atá fé 'n 5Connrad ro na 5aéoil5e ní fada 5o 5cuirfir píoparnac i 5cluarab ar n-uairle a5ur 5o múinfir a nual5ur dóib!

Donéad: Cogair, a Chair5, Cao é an puó " plócaó? "

Taó5: Fasaim le h-uadacé, a 'Donéad, ná feadar. Níor air5ear maím é. Ac ní mearam 5ur b' don puó fó5anta é.

S5OIL 5AN S5OLUIÓEACÉ.

Donéad: Feuc, a Chair5. Deir daoine 5o bfuil euscóir a5ac-ra óá déanam ar an mbóro r5olui5-eacé ro a5ainn.

Taó5: Cao í an euscóir atá a5am 'á déanam oréa?

Doéad: S5ó tá an uile píoc de milleán na r5ol a5ac-ra óá éur anuar i mullaé an éinn ar an mbóro, a5ur deirtear 5o bfuil a 5cion féin de'n milleán a5 dul do dáoinib eile, 5o móir móir ó cuiread na ma5alta nua ro ar bun. Sean 5earán a5ac-ra iread na leabair léi5inn a beic neam-oiréamnac do'n aor ó5. Do

féir na maḡal nua ní'l bac ar doinne go bfuil cúram rḡoile air, na leabair léiginn a toḡad do féir a bpreiteamantair féin. Aḡur má 'r mair leir an bfeair cúram an ḡaeḡluinn a cúir dá múine ra rḡoil veirtear go bfuil lán cead ó'n mḡóro cúige. Cad eile féadfaḡ an ḡóro a ḡéanam!

Tadóḡ: Ir eól dom, a ḡoncad, go bfuil an cainnt rin ar riubal, ac ir ḡaoine ná fuil don pioc de tuirḡint an rḡéil acu a labhran mar rin. Ní h-amáin ná fuil don pioc de tuirḡint an rḡéil acu, ac fóir ní'l don bpreit ar bunúr an rḡéil do léiriu aḡur do míniu i bfocalaiḡ cainnte ḡóib, ar cuma 'n-a ḡtiocfaḡ leḡ ḡreim aigne o'fáḡail air. Dá mbead feirim tairim anran aḡ duine aḡur go mbead ḡroḡ fáoḡrú aige dá ḡéanam uirḡi ar fead trí piḡo blian an ḡóic leat an bfeadfaḡ oic na ḡtrí bpiḡo blian do leigeair le h-don ceadta amáin nua do ceannad! Nú cuir i ḡcár go bfuil línḡige anran atá aḡ ḡéanam aimleara maím, ó'n t-é ir rine go ḡtí an t-é ir óige acu, an ḡóic leat an bfeadfaḡ línḡige ḡrártaimail ciallmair a ḡéanam ḡóib le h-don fokal amáin cómairle! Táir na ḡroḡ leabair dá léige in rna rḡoileana le trí piḡo blian. Tá innḡileadḡ na leand dá fladad arta, i nḡiaid ar nḡiaid i ḡcaiteam na h-aimrife rin. Iré an ḡóro ir cionntad leir an fladad ran. Anoir, nuair atá ár nḡioḡáil ḡéanta, ní'l aḡ an mḡóro le maḡ linn ac, "Má tá loḡt aḡaib ar na leabhair peo bioḡ búir roḡa leabhair aḡaib." Dá mbead duine anran go mbead a fláinte bhirte aḡur an t-anam náḡ móir fladaithe ar le ḡroḡ-bia aḡur le ḡroḡ-cóir, cad é mar obair do'n doḡtuir a maḡ leir "Imḡiḡ aḡur faḡaid bia fóḡanta ḡuit féin." Cad é an tairbe ḡó an bia fóḡanta go ḡtí go leigirfar ar ḡtuir é! Aḡur muḡ eile ḡe, a ḡoncad, veirtear liom go bfuil cead aḡam mo roḡa leabhair fáḡail do'n rḡoil. Cad é an mair ḡom an cead ran o'fáḡail an fáid ná fuil ann ar faḡ ac leabhair ḡan tairbe!

Ir deacair roza baint a' d'á óig. Má feuchaim trío na "Readers" atá tabairtá amac le h-aghaid na rzol ní feicim éiríche orá ac leabhar ir meara 'ná a céile. Ní'l don blúipe eóluir le fágaíl ar don "Reader" acu. Ir amlaib atáio ríad déanta ruar de blúipib beaga cainnte gan ceangal bríge ná ceangal rgeíl eatará. Ir cuma don leabhar acu nú leartar an bhrácar. Cas é an tairbe d'úinne anoir a ráó linn ár roza leabhar acu do éógaint! Ní meara Cáe 'ná Cuncubhar orá. Tá a lán de leabhair b'éarla ar bit ac ní h-eól dom leabhar maít rgoile orá go léir. Tá an leabhar maít rgoile gan cumaó fóir, a' Úoncaó.

Úoncaó: Agus nár éoir go b'éatpí é cumaó.

Taós: Ba éoir. Ac veipim an méio reo leat. Ní'l leabhar ir deacara a cumaó 'ná leabhar maít rgoile, agus ní'l deacaraó ir luza a tuigtear 'ná an deacaraó céatna ran. Ní'l don giolla-mo-leitéro ná féatpáó rmuta beaga cainnte do éur i mbun a céile agus "School Reader" a tabairt mar ainim orá, ac ir beag an maít an t-ainim.

Úoncaó: "Nuair a bíon an leabhar agáinn ní bíon an léigean agáinn!"

Taós: Ní'l an leabhar ná an léigean agáinn!

---

bula Dall.

Úoncaó: Ar ariúgir, a Táioz, cas a vein Mac Uí Úomnaill an oiréce fé veipe, éall i bpeir na Sacran?

Taós: Ambriaócar gur ariúgear, a Úoncaó, agus gur éur fé i gcuimne dom an ruo úo a tubairt Síle beag fáo ó nuair a bí bean éigin ag rpidiúcán uiré. Bí an éainnt ró maít ag an mnaoi agus bí an lám uacóair aici dá fágaíl ar Síle. Fé veipe cuimnis Síle ar feirt agus do labair pí go h-ápo i tceó go

n-aipeócaó a raió láiteaeá í. “A tóice gan áiró,” ar ríre, “mará n-éirtrá do béal déanpinn bula dail ar lám an bócair tóic le béarla!” Ní raió don focal béarla as an mnaoi eile. Táinig easla uiréi roimír an mbéarla asur o’ éirt rí. Do rshairt a raió láiteaeá ar gáirí asur ceap an bean gan béarla sur rúiti féin a bíodair as gairí. Cúimnígear ar Síle beas nuair a conac conur mar a dein Mac Uí Dómnaill bula dail de’n Speaker i bfeir na Sacran. Cuir an rshéal a lán rmaointe am’ aigne. Nác deap an róro ruda, a Dóncaó, Speaker gan cáinnt! Ná r’óic leat sur ceapit don Speaker beic ábalta ar cáinnt a déanam le gac feiríre ra teangain ir fearr a tuigraó, nú do labarraó, an feiríre féin. Cao é mar obair fear do tógaó eun na cáinnte do marú asur gan eóluir aise ar an gcainnt! Ac tá rean cáitíge asainne anro i n-Éirinn ar an róro ran oibre. Na daoine ir luza eóluir ar Éirinn ná ar gnó na n-Éireann iriad a curtar cúgáinn anall anro ó Sarana eun na n-oibre ná tuigir ríad do déanam. An don iongna go bfuil an obair dá lot riam! Dá mb’ i an obair reo atá ar ríubal i le tamal roir tineaóntaíó asur máigirirí talman i n-Éirinn tá an bártan céadna uiréi. Cáitgear an cíor a ceapaó le meap asur le molaó meapóirí. Cé h-iaó a deinean an cíor do focarú? Daoine ná h-aipeócaó tpoó-talam ó talam róganra. Daoine ná h-aipeócaó neóinín ó bileóis rlanuir! Daoine ná h-aipeócaó feócaóán ó gar raitíngé!

Dóncaó: Tá píoparínaó as an Ruiréalaó dá eun n-a gcluaraió do eun acu.

Taó: Da mío do duine éigin go mbeaó ciall éigin aise labairt. Tá an Ruiréalaó go maic. Tá an breiteamntar go maic aise asur tá coórom na cáinnte go maic aise. Tá rúil asam go n-éirtrar leir.

Dóncaó: Ní feadaí, a Táó, an bfuil don trúil go

luigfiríð an Speaker ar fæðluinn o' fozluim. Iy ceatac an obair oó veit 'n-a fuidhe anrúo zan focal 'n-a pluc nuair labarríð Mac Uí Dómnall cainnt na h-Éireann airíy leir. Iy leam an znó oó má bí-tear aš véanam bula dall ve of cómair feire na Sacran!

Ταός: Do duine zan náire iy ura a znó véanam. Tá an leatar ró nígin ar an ———, ašur ar an zcuio eile o' feiriríð na Sacran. Ní feioir náire cur orca. Ac íré mo tuairim láioir zo bfuil cur o' feiriríð na h-Éireann a zearrfríð an leatar acu fearca oá nígne é. Cím zo bfuil buirdean o' feiriríð na h-Éireann ceapaithe ceana féin cum feucaint i noiaíð na ršol ro zan ršoluižeaót atá ašainn. O' feioir anoir zo mbeaó duainéir ašur buaiream aigne ar na boadaib reo zan eolur atá fuidhe i m'ó'át Ciaó cum veit aš zabáil ve coraib i n-ár n-oiveacáir! Do féir zác vliže náduir iy aš atair clainne atá oiveacáir do tožao ašur do ceapaó o-á clainn féin. Ašur ríó iao na ppeabairí oúra do-eolur reo i m'ó'át Ciaó aš ceapaó oiveacáir o'ár zclainn-ne! Níor tugao caoi dúinn ar an m'ó'ar do tožao ná ar an oiveacáir do tožao. Do tožaoar iao féin! O'fáz ran Éire zan oiveacáir. Tá neao clutar i m'ó'át Ciaó aš na róžairí! Ac ní veirim 'ná zur zearr zo noéanfar an neao do ržartáil. Iy mióo é. “Iy fada nár coruižeaó neao Seáin!”

LEASTAR AN B'RÁĀAR.

Doncáó: Cao e an ruo “Leartar an B'rátar,” a táiož?

Ταός: Leartar a tugrí ar an bfeircín ime a líontí i noeire na bliana nuair a bioó an t-ím zann. Úioó

an feircín abrad 'dá éruinniú agus ní bíod' an t-ím ró maic ná ró cúmra. 'Do coimeáid' an t-uaéar go dtí go mbíod' ré zéar go maic agus anran 'do cuirte' ra meadar é agus deintí an cuisean. 'U' féidir go ndéanfí reáct zcuigne rar a mbead' an feircín lán, agus bíod' reáct raižreana ime ó b'ara an feircín go dtí a bun, agus zan raižar acu ac raižar ba meara 'ná céile. Leartar a tuztí mar ainim ar an bfeircín ime rin.

'U' b'rátar boct ann, tá ir 'dóca ruar le céad blian ó rin, agus bíod' ré az riubal roimir az loz a 'd'earca. Zeibead' ré 'dorn mine i 'dtiž agus 'dorn plúir i 'dtiž agus go minic zeibead' b'riola ime i 'dtiž. Cuiread' ré an b'riola ime i leitcaoiž go dtí go mbíod' oiread 'de'n im aige agus a lionrad' feircín. Anran 'do lionad' ré an feircín agus beiread' ré leir é go Corcais agus 'd'iolad' ré é. 'U' file éigin ra n-ait agus táinig eud air cun an b'rátar agus 'dein amrán, nú airte filid'eaéta, az magad' ré 'n mb'rátar agus ré n-a curo ime agus az áiream' zác 'd'ata ré leit agus zác baluit ré leit 'd' raiž le raižail ar im an leartar ó b'arr go bun. "Leartar an 'U'rátar" a tuz an file mar ainim ar an airte filid'eaéta ran. 'U' áro fult agus áro cáiteam' ainmire ar fuio na 'd'ata ar fead' tamail mar zeall ar "Leartar an 'U'rátar," agus ré 'deire b' éigin 'do'n 'U'rátar teice leir féin. Zeapócad' 'duine 'd'ána t'roio ac ní féad'rad' doinne magad' 'do fearam'. Cuirean an file zao'blac raob'ar magaid' ar a curo filid'eaéta agus zeap'ran an raob'ar ran ó éroicean go enám agus ó enám go r'ioir agus ó r'ioir go r'múrac. Agus ní az maolú a b'ion an raob'ar ran le n-ainmire ac az dul i n'zeire.

An lá 'd'eanac' úo a b'iomair az cainnt anro 'do cuirear-ra an School Reader ro na r'zol i zcomparáio le "Leartar an 'U'rátar." Tá an comparáio éruinn. Feuc, rin ceann acu azac, leis 'do fúil

tríú. Feúc, ní'l ann ar fad ac cúpla céad leatnád, ašur tá veic mblúipe ašur dácad cainnte ann! Ní'l don dá blúipe cainnte acu ran ná tráctan ar níó fé leit. Ní'l don baint i n-don éor aš don blúipe acu le n-don blúipe eile acu. Táú ríad éóm fada ó céile ašur 'tá Cléipe ašur Corcaig. Rud ir meara 'ná ran féin, ní'l torad ná veipe, tornú ná críócnú, ar don blúipe cainnte acu. Ní'l i nšad blúipe beas acu ac rmut beas amad a' lár úšóair éigin, ašur šan don píoc eólur dá tabairt ar cad a bí i n-aighe an úšóair. Cad é an tairbe do leanó na rmuta beasa cainnte rin do léige! Ní féoir do 'n leanó ciall an úšóair d'fášail. Ní féadfad an t-úšóair féin a ciall do éur ra rmut beas ran. Ní féoir an rmut beas ran do tuiršint šan feúcaint ar cainnt an úšóair roimir an rmut beas ran ašur 'n-a d'iaid. Ir minic nác foláir cuir mór de leabair an úšóair do léige rar ar féoir an rmut beas a tuiršint i šceairt. Cad tá aš an leanó le déanam! Iré an rmut cainnte rin a céadé inoiu. Ní tusan an rmut cainnte rin don leup eólur do. Veir rmut eile amáiread aige, ná bainean i n-don éor leir an rmut ro. Fáspar éóm dall amáiread é ašur do fásad inoiu é. Mar rin do šo d'í šo mbeir an leabair críócnuighe aige. Sin mar atá a n-aimpir caite aš dor óš na n-éipean ar na ršolaid reo le trí píeró blian! Siné an School Reader ašat! Náé beas an ionšna a n-aighe ašur a n-inntinn a veit fuar folam aš an muinntir a éait torad a raošal aš dul ar na ršoil-eanaid rin! Náé beas an ionšna, nuair a éuaid d'aoime boéta, a d'allaó ar an šeuma ran, amad šo d'úcaid iaraéta aš tuilleam a mbeata, šo n'oubrad leó láitnead, "No Irish need apply!" Ní féadfad inntileadé an duine leabair a éumad níor díobálaige 'ná School Reader, mar atáú ríad ašainn.

IOMPARSÁIL.

Doncáð: A Čairós ainiú, an bfeacaír tuairmyz na h-iomparszála úto a bí tall i reómra feire na Sacran an oitöce pé öeire?

Čaós: Am briačar zo bfeaca, a Őoncáð, ašur šur bain pé šáiri aram.

Doncáð: Dar fiað, a Čairós, do filear-ra šur b' amłairö a čuirpað pé fearyz orc!

Čaós: Čaö a bí ann čun feirze čur orc?

Doncáð: Šoö bí a leičero rin ö' fearyz orc nuair a bí lučt feire na h-čireann aš büičeriz i m'ö'l'ät Čiač, čearar nári bfiop čaö i an fearyz a beað orc nuair a čipá iao aš iomparszáil tall i bfeir na Sacran.

Čaós: Ní mar a čéile an öá ršéal i n-aon čor, a mic ö. Ioir čáiröib ipeað bí an t-impear i m'ö'l'ät Čiač. Ní feirir liom foitöneam le miorčair ioir čáiröib. Šo möri möri nuair a čuirean an miorčair rinn fein aš tarčairniú a čéile ašur aš aičiriú a čéile ašur ár namairö aš rčealað-mašað fúinn. Do bain šnó ö'l'ät Čiač ö'n rčuaim ba čearc a beič i šcómčionól ašur i šcómairle ár lučt feire.

Doncáð: Ašur nári bain an iomparčáil úto ö'n rčuaim ba čearc a beič i bfeir na Sacran?

Čaós: Do bain zo öireac, ašur riné čuir aš šáiri mé. Čá a fiop ašam, ašur čá a fiop ašac-ra leir, ná fuil aon níö ar bič ir mó aš muinntir šarana 'ná an rčuaim rin a bion, dar leo, i reómra na feire acu. "The dignity of the House" a čušair fiað air. Ir ööič liom šur mó acu an rčuaim 'ná an šnó ašur 'ná an öualšar a čuir na tuacra orča nuair a tošað iao. Öeintear öroc-öližče, čurčar an öuö 'n-a šéal ar öaoimib, tořnuizčear cošað a čorhöčairö na čéaöta mile púnc ašur a marhöčairö na čéaöta milte fear, fuilingeöčairö muinntir šarana é zo leir ac šan rčuaim na feire do lot! Ní'l öe öia-beaš acu ac

an rtuaim rin. Tá oréad urama acu do'n rtuaim rin agus bíod' as muinntir na h-Éigipte fao' do rna cait.

Doncáó: Aililiú! Aililiú cao é an raşar urama a bí acu do rna cait!

Taóş: O' aóraióir na cait.

Doncáó: Ac aibe! Ir minic aipişear puo aic so leóir as náiriúnaió ualla óá aóraió ac do buaió aóraió an caic ar ar aipişear riam' rór!

Taóş! Dob aóraió teinn do muinntir na h-Éigipte é, ar ócáio aipişce. Bí namaió móir as cur coşaió orca uair. O' aipiş an namaió an uraim so léir a beic acu do'n caic. Cuir ré teaócairi mórcómpal na uóca agus uailiş ré na milte caic. Óireac nuair a bí an óá rluas as tabairc aşaió ar a céile cun caca, do rşaoil an namaió amaó na caic. Cóm luac agus óncaic na h-Éigipteaóca boóca na rlóişce caic cáiteaóar iao réin ar a nşlúimib. Do pué an namaió irteaó 'n-a mearfş láicreaó as óéanaim éirliş orca. Do puş an namaió buaó tré uicinn na şcaic.

Doncáó: Ó maipe, a Ńaióş, ni' l don teaóma leac!

Taóş! Ir ríor óom é! Ac níor aóar don Éigipteaó riam' an caic ir fearr a bí aige leac óm uírcaócaó agus o' aóran an Şaranaó an rtuaim reo acá 'n-a céann aige i ócaoó reóma na feipe. Méarar so rşoilraó orm as şáiri nuair a ónac conur mar a şaió rir na h-Éipeann de óraib ra rtuaim, conur mar a óeineaóar cimil-a-máilin de'n rtuam, leir an iomparşáil! Ó cao é an reiróóean agus an canncar agus an fearş agus an óiombáó a bí ar feirióib rtuamóa Şarana nuair a uíoóar as feucaint ar an rrórc. Óa óreáş uiom-ra beic as feucaint orca-ran! "Dignity!" óar leó. Mórcúir! Ceitearnamalaó! Óoóacar Şeám Óuiróe! Agus triúr nú ceárrar de buacailiú na h-Éipeann as şabáil de óraib ra "Dignity!" Róşaire rill, a Óoncáó, ireaó an "Dignity" rin. Tá ré 'şár

scréadadh le corpar, agus anran ní leóimíid
 gearán a déanamh rár a ndéanmíir marla ar an
 “Dignity!” ní feadaír don ruo miam, a ‘Doncádh,
 ir fearr a múinean ciall do’n “Dignity” rin ’ná
 rtaadh maic a baint ar a íróin!

SULT AS DUL I bPUCÓGAIÖ.

‘Doncádh: Ní feadaír miam, a ‘Tairö, ac an cairmirt
 atá ar riuhal i rtaadh na h-íomparzála úd a ‘dein fír
 éireann tál i bfeir na Sacran. Déaradh duine
 leat. “Ac! ní’l farz as fearaib óza na h-éireann!
 Tá náire íaozáta tabairta acu dúinn! Ní feadair
 doinne acu conur é féin d’íompar imearz daoine
 zalánta. Ní beir don mear zo deó airir ar fearaib
 éireann i bfeir na Sacran!” Anran déaradh duine
 eile leat; “Mo írairöñ croidé iad! Iríad a ‘dein
 an ceart agus níor ‘deineadar don dá leat de.
 ‘Daineadar an móraíl zo beact de’n Dignity. Fearta,
 nuair a beir feirre dá tozadh ó don tuat de tuatáib
 éireann cun dul anonn agus znó na h-éireann a
 ‘deanamh i bfeir na Sacran, pé tréite maice eile a
 beir ann ní foláir do beir zo maic cun na h-íom-
 parzála. Anran nuair a beir an pléir ar riuhal
 tál agus nuair a beir ceart na h-éireann aize ‘á
 ‘cornam, má bíon ppeadairre acu nác mian leir éir-
 teact leir an bfeirinne, ní beir as an éireannac ac a
 rádh leir zo dána, ‘Razair mé cor íomparzála leat
 ar lár an treóma!’” Ir amlaid mar atá an rzeal
 agus eadartha, a ‘Tairö, ní feadar i sceart cé ‘cu
 ir ceart d’ fearaib éireann uraim a tabairt do’n
 Dignity nú tarcairre tabairt do. Ní maic uim
 feirirí Sarana beir as magadh fé fearaib éireann
 agus boicini na h-éireann anro ra baile agus ann a

beit aḡ d'éanam an máḡaib céadna, aḡ aicir ar muinntir Šarana. Sa n-am ḡc'éadna ip b'reáḡ liom ár mbuaáaili beit ḡo maic pa n-iomparḡáil. Ni f'eadaḡ cao ip maic 'dom a máo ioir an dá éaoḡ.

Taoḡ: An céao puinte 'ná ceite de, a 'Doncáo, ná cuir ruim ar bit i n-aon focal a tiorcib amaá a' beul doinne de boicínib na h-Éireann! Ni'l rprealairíní ar an tcalam ro ip críocnuicte 'ná boicíní na h-Éireann. Ip doá ná fuil aon tír pa doiman ḡan rprealairíní le páḡail inti. Ac do cuirpinn ḡeall le h-aon fear beo, dá máineoáó iomarháó amáireac ioir tiorcáib an doiman, féacaint cá mbeao an rprealairín ba mó le páḡail ḡo mbéarfaó boicín ó Éirinn an buao leir! Ip fearn focal é ḡur b' oic an t-eun a páilicéan a neao féin. Ni'l eun beo ip fearn éun an ḡnám rin 'ná boicín ó Éirinn. Ná cuir-re blúipe ruime 'n-a cáinnt; ac ro amáin; má deir fé leat ḡo b'fuil lár an lae ann creit ac' aigne ḡur b'é lár na h-oiróce acá ann—mará b'feicir féin an ḡrian.

Ac i tcaoḡ muinntir Šarana aḡur an iomparḡáil aḡur an Dignity, 'neorfaó rḡeal beaḡ tuit. Bí tuine uaral i n-Éirinn faó aḡur bí fé rairóbir, acfuinneac, neamrpleáoac, tamal o'á páoḡal. Bíoó uairle na cómarpanacá ar oinnéar aige ḡo minic. O'itioir an bia aḡur o'ólairóir an deoc aḡur bíoir ana fulcmar ana ḡealḡáiriteac leir an b'fear a tuḡao doib an bia aḡur an deoc. Bíoó róro amaoáin aḡ teacé éun an tige. Bíoó fé an tabairt amaá aḡur bíoó fé an rult. Bí ampar éigin aige ḡur mó an ḡráó a bíoó aḡ an ḡcuidéacáin do'n cóir maic 'ná do'n fear a tuḡao an cóir maic uairó doib. Cear fé ḡur b' i an cóir fé noéar an rult. Ipé ruo a deiréao fé leó 'ná:—

“Sult aḡ tuit i bputóḡaib!”

Siné oiréac an údalca aḡ muinntir Šarana aḡur a ḡcuid Dignity. Tá rocar na n-Éireann acu oá

bhreic leó, agus é acu dá bhreic leó le Dignity. 1r beas an iongna meaf móir acu ar an Dignity. 1r beas an iongna fearis orda nuair a tugtar don marla do'n Dignity. Ac go deimhin iré ruo é 'ná:—

Dignity as toul i bpuógaib; nú
Dignity as toul i bpócaib.

“CUIR FEAR NA LUAIŢE FEAR NA CRUAICE
AMAĆ.”

Tadó: B'i fear raióbir ann. B'i talam agus rtoe agus aiseas agus ór agus ollmaitear aise. B'i oritáir aise a meafadó breic 'n-a leat-amaoán. B'é an oritáir an t-oişre ceart ac do deinead an eugcoir air. Nuair a tuisead ná raib ann ac leat-amaoán do fásad ra éinne é agus níor cuiread de éuram air ac breic as cur na luaiŢe amać. B'ioó ol agus imirt agus rabairne ra tiş agus móran rubrtainte as toul amú ann. Érom fear na luaiŢe ar breic as cur an bápta éun ruime. Ba şeair go raib rparán aise a şan fıor do'n tpaogal. Ba şeair go raib earba aise ar fear an tiş. Ceannuiş an t-amaoán uaió bó anoir agus bó aիր, páire anoir agus páire aիր. Fé deire ba leir an amaoán an áit go léir. Anran do tuisead go h-áluinn şur b'amaoán ana éiallmair é, agus dubairt na daoine a conaic an rşéal—“Cuir fear na luaiŢe fear na cruaiŢe amać!”

Tá as toul amú uainn anro i n-Éirinn, a Dónead, oiread raióbir agus do óeapad, dá şuiretí éun ruime é, an t-oileán ro ná h-Éireann do ceannać amać, do corp ceart, i n-don deic mbliana rictó amáin!

Doncáð: Aililiú! Conur féadfað raiððhear veit
 aš dul amú uainn ašur an uile ðuine 'šá ráð so
 þfuilimíð fén aš dul 'on šortá!

Ταὐς: Léiğ an Leader, a Þoncáð, ašur ðein maát-
 nam áir, ašur tairþeánfríð ré ðuit conur ir fétuir
 ðuine veit šan bia šan éaðac ašur iðir bia ašur
 éaðac aš dul amú uaið.

Má šlacairð muinntir na n-éiréann ðáfrirð an
 cómairle reo atá aš an Leader ðá taðairt ðóirð,
 cífir-re ašur mire so “šcuirfríð fear na luaité fear
 na cruaiéé amaé,” šan caðair ó éoğað.

FEAR NA LUAITÉ AŠUS FEAR NA CRUAIÉÉ.

Doncáð: Feuc, a Čairğ. An áit ná bíon ann ac
 an ðealbáir ní raátar ar ac an ðealbáir.

Ταὐς: Cað ðó so þfuilir 'šá tağairt rin, a
 Þoncáð?

Doncáð: Þubrair-re šur cúir fear na luaité
 fear na cruaiéé amaé, ašur šur b'é cuma 'n-ar ðein
 ré é 'ná le veit coitćianta aš fairé ar na neitirð a
 bíðð aš dul amú ašur 'šá šenórac ašur 'šá šcup
 cun ruime so ðtí so raib rparán aige. Cað a beað
 aš fear na luaité le ðéanam ðá mba ruð é so mbeað
 an teaglac ró ðealb ašur ná beað ðon níð aš dul
 amú ann?

Ταὐς: Ní'ł ašam le ðéanam, a Þoncáð, ac a fir-
 raiğe airir ðíot cað ðó so þfuilir 'šá tağairt rin.

Doncáð: Táim 'šá tağairt ðo'n níð ééaðna
 ðíreac ð'ár ðeimir-re an fear-foal ðo tağairt.
 Cúir muinntir na n-éiréann ašur comáct Sacran
 ra n-oileán ro i šcomparáir le fear na luaité ašur
 fear na cruaiéé ra trean-foal. Ní mešaim-re
 so þfuil an cómparáir cquin.

TAOIS: Ca bhfuil an t-earnamh ar an gscrínnear?

DOINCÁD: Teaghlac flúirpreac doib ead teaghlac fir na cruaidhe úd. Bí neite ag dul amú ra teaghlac mar bíodas ann le dul amú. Áit nó dealb ipead éire. Níl cotú a daoine inti, ní áirísim don puo a beit ag dul amú inti. 1r fada bead fear na luaithe i n-Éirinn ag faire ar an mbúrcair rar a mbead puinn ra rparán aige!

TAOIS: Siné díreac, a DOINCÁD, an reana dearmad atá againn go léir dá déanamh riam! Tá éire dealb. Ac cad é an éir go bhfuil rí dealb? An bhfuil a fíor agat, a DOINCÁD, cad é an t-airgead a díoltar a' h-ólaacán i n-Éirinn i n-agair na bliana?

DOINCÁD: "1r mílir dá ól é agur ip fearb dá díol é"; anois ní feodas, a TAOS. 1r dóca go bhfuil pingin deas ann.

TAOIS: Tá trí míle déas de míltib púnt airgid dá díol a' h-ólaacán i n-Éirinn, a DOINCÁD, an uile bliain dá n-eirígean uiré! Dearcuig ac' aigne, a DOINCÁD, cad é an cómreath atá ra méir rin airgid. 1r móir an t-airgead míle púnt. 1r móir an t-airgead deic míle púnt. 1r ar éigin féadfa a beartú ac' aigne cad i an cruac óir a bead agat i ndeic céad míle púnt. Tá bpeir agur trí cruaca déas óir de'n tróir ran ag imteact uainn an uile bliain agur san de torad ná de cairbe againn ar an rairbhear ran go léir ac ar mbolz do líonad, agur ní le bia foláin é ac le thoc-dig!

DOINCÁD: Ail—il—iú! Cad ar go dtagan an t-ór go léir!

TAOIS: Tagan ré lom díreac ainíor a' talam na n-Éireann. 1ré talam na n-Éireann an talam ip toramala ra domán dá bfaad ré ceart. Dubrair ná raib don níó ag dul amú i n-Éirinn. Ca bhfuil na trí cruaca déas óir rin ag dul gac bliain? Nác amú atáir ríad ag dul? Dá gcuiread fear na luaithe, i n-Éirinn, a fúil orca agur iad do éarad

cuise agus do choimeádo, ba ghearr go mbeadh rparán teann aise! Ba éirte agus ba éiallmáire dó a fúil do cup ar an ollmáitear go léir rin agus é cup cuise agus do choimeádo 'ná beirte as feuchaint ruar ar an rpeir agus meill air, feuchaint caithin a tiocfaid mór-
fluaš aingeal anuar cun cómáct Sacran do díbirte a' h-Éirinn dó! I r fada beirte fear na cruaidé gan cup amac má 'r anáirde ra rpeir a bíon a fúile as fear na luaithe!

Doncádo: Am briatair, a Tairis, gur b' easal liom go bfuil coislaó na h-oirde bainte asat díom go ceann feachtmaine! Trí cruada véas óir! Agus veic céad míle púnt i ngeac cruac díob!—Agus é go léir léir as imteadct gan tuairis, —as imteadct i n-ashar na bliana! I r uatbárac an cior é!

Taós: 'Sead, agus ní tasan bum ná báile ná prócaodóir 'gá iarraid órainn! Níl bac órainn an rairóbrear ran go léir do choimeádo ashainn féin láit-
reac má 'r maic linn é! Nác dall na daoine rinn!

ÓLACÁN.

Doncádo: I r mór an t-airgead atá in rna trí cruada véas óir úto, a Tairis, agus i r mór an cruas é beirte a' dul amú uainn. Nác mór an iongna ná veintear don iaraect ar gheim a choimeádo air.

Taós: I r mimic a veinead iaraect ar an ngeim rin a choimeádo air, ac níor veinead iaraect díob nár teir. Cun an greama do choimeádo ar an airgead ní raib le véanam ac rtao ve'n ól. Dá rtaoat daoine ve'n ól o'fanfad an t-airgead acu. Ba cōir gur fad-
áirdeac an leigear é. Veirtear gur "mílir dá ól é agus gur fearb 'á díol é." I r mór an corpar é. I ré atá as fásáilt na h-Éireann cōm vealb agus

atá sí. Ac tá díobáil ann ip meara go mói 'ná an corpar féin. Tá aigne agus innleacht na ndaoine loicite uairt. Tá éirim agus tírghal agus obair agus gnó agus imníom curta ar neamhíth aige. An t-é bíon as ól ní bíon fuim aige i n-obair ná i ngnó ná i dtírghal. Bíon a éiríde agus a aigne fuar failigthead. Bíon pé leat a faogail ar meirge agus an leat eile as cur an meirge de. Bíon a tís gan cúmpóir, a cuir as imleacht ar báirta, a élan ar a dtóil féin as imleacht gan rmaect gan rtiúrú gan cómhairle. Ní bíon miđe ná raet amuic ná i mbaile air. Dá mba ná beaó mar rin ac foet duine beaó an rgeal oic go leór, ac ní moctócaó an náiriún go léir é, puinn. Ac nuair atá aghainn ar an gcuma ran oirlead daoine agus a floigean luad trí milliún ndéas de'n ól ní féidir puinn de'n raet a beic ar an náiriún. Tá a lán cainnte 'a déanam ar thóct-óligtib agus ar thóct bainirtige Sárana i n-éirim. Tá an cainnt go léir fíor, ac ip mó an díobáil atá déanta dúinn, agus dá déanam dúinn, as ár gcuir ólacáin féin 'ná ar dein óligte Sárana fuam dúinn. Níl fuo ar an dtalam ro ip mó cuirean reirbtean agus buile orm 'ná beic as éirteact le n-éireannaac as rpióidú ar thóct-óligtib Sárana agus é féin ar meirge! Sreadaó cuige! An rprear!

Doncaó: Ac cogar, a tairt. Ar ceap don duine fuam fóir i n-a aigne a déanam amac cao é an cúir go bfuil an mí-áó ran ar muinntir na n-éireann? Pé bog cruaid é leigear an uic ní féidir an leigear a déanam go dtí go dtuigtear a cúir; go dtí go dtastar ar bun ppreim aige.

Taós: Ip 'mó maectnam atá déanta ar an rgeal, a Doncaó. Tá níor mó 'ná don ppream amáin ar an oic. Tá cuir acu a cítear agus cuir acu ná feictear coitóce. Déarpió duine leat: "Na thóct-óligte pé ndéar é. Dá mbeaó déanam ar ndiligte aghainn féin ba ghearr go leigirpimír an t-oic."

Deárríó duine eile leat: “An t-Éireannaic féin fé n-deár é. Tá an dúil cóim malluigíte rin ra n-ól aige sup cuma leir cad a d-einean bean ná clann ná cúnam an fáid a gheóbaíó fé an deoc le rloḡad.”
 Ac feuc, a Dóncaó. Iḡ d’óic liom féin sup b’ iad mná na h-Éireann iḡ mó atá cionntac.

Dóncaó: Aililiú a Tairḡs, na h-abair a leitéro!

Tairḡs: D’éarrad, a Dóncaó, aḡur ní h-inniu ná inḡe éuimniḡear ar d’úir air. Ar airḡir cad ’dub-airt an bean-éaointe raḡó:

“Tá ’fíor aḡam-ra cad a ḡoil oir!

Fuacḡ an earraiḡ, tarḡ an ḡeimriḡ,

Dualaḡ ’n úirḡ ar aḡair na ḡaoite,

’S nuair tigiḡeá abaire ḡan cara mná-tigiḡe
 rómáḡ.”

Deiró fear aḡ obair i ḡcaiteam an lae aḡur nuair a tiorcḡó fé abaire óirḡó fé teinteán fuar roimir, aḡur bia ḡan ullmú mar ba ceart. Cairḡó fé an bia. ḡoilḡíó an bia ar a ḡoile. Deiró an bia rin ’n-a rḡalca i lár a cléib. Ní foláir d’o dul amac ḡo tigiḡ an tabairne aḡur bḡaon beaḡ d’ige fáḡail cun an rḡalca ran do b’oḡad. Mná tigiḡe ḡan eolur, a Dóncaó, iriavó fé n-deár a lán de’n oic!

ÓLACÁN.

Dóncaó: ’Sdó, a Tairḡs, mearraim sup maic leat-ra a d’éanam amac sup b’ iad na mná-tigiḡe iḡ mó atá cionntac leir an ólacán ro atá coitcianta d’á cúp i n-ár leit i n-Éirinn. Iḡ tḡom an cóir i rin le cúp i leit ban na h-Éireann. Aḡur feuc; ní’l don aicme iḡ mó ḡeibean de d’ocair aḡur d’ anḡró aḡur de éruaḡtan beata mar ḡeall ar an ólacán céadna ’ná na mná ro na h-Éireann. Iḡ mimic a fáḡtar an t-ocair,

aḡur an tairc, aḡur an fuact, aḡur earba na teine
 aḡur na focana, orca féin aḡur ar a ḡclainn, aḡur
 ḡo bḡáḡtar an t-airḡeao i dtiḡ an tabairne uaḡa.
 Ir boct an leiḡear ar a ḡeruaotan a maot leo, "Siḡ
 féin fé noeár é." Conur ir féidur do mnaib bocta
 compoḡo ná rlaect ná ḡlanaacar a beit acu, ar a dtiḡ
 ná ar a ḡclainn ná orca féin, ma 'r i dtiḡ an tab-
 airne a fáḡtar an t-airḡeao!

Taos: Tá oá innrint ar an rḡeal, a ōoncao. I
 uoḡac an uile ircaot ir ura an leiḡear. Nuair a
 ḡlacan bean uirḡi féin cúram tiḡe aḡur cúram fir
 aḡur cúram clainne ní foláir di eolur maic do beit
 aici ar conur ḡac cúram oioḡ ran do cómlionaot ra
 ceart. Tá rḡoileana aḡainn i n-éirinn le tḡi píctio
 blian. Táio ar ḡcailíní beaḡa aḡ uil ircaot in rna
 rḡoileanaib rin o cuircaot ar bun iao. Téirdean an
 leanḡ ar rḡoil cóm luact aḡur bion rí ábalta ar
 riuḡal. Iré ceaot ruo a múinean an rḡoil do'n
 leanḡ 'ná oḡoc-meap ar a h-aḡair aḡur ar a máḡair.
 Ní deirteap leir an leanḡ, lom oircaot, ḡur ceart
 di oḡoc-meap a beit aici ar a h-aḡair aḡur ar a
 máḡair, ac curtar 'n-a luḡe ar aḡne an leinḡ, ḡo
 uainḡean, ḡur oaoine ualla a h-aḡair aḡur a máḡair,
 toirḡ ḡan tabairc ruar oearla beit orca. Iré ruo
 a taḡan ar ran, ḡan an meap ceart a beit aḡ an leanḡ
 ar eolur aḡur ar cómairle a máḡair. Fáran aḡur
 neartuḡean aḡne na h-iniḡne ḡan rḡiúrú ḡan rmaect
 o'n máḡair. Má'r cailín maic diaoá i ní tabairḡo
 don oḡoc-múine o'á máḡair. ḡḡaoirḡo rí an focal
 léi, ac ní ḡlacḡo rí an cómairle maḡ ní'l meap aici
 ar an eolur. Ir minic ná bion fé de ḡrártamlaect
 i ḡcuid acu rtaonaot o'n noḡocmúine féin. Ní rava
 a bío na blianta aḡ imteaect. Taḡan an t-am, aḡur
 deirteap cleamnar do'n inḡin. Téirdean rí abailc
 cun a fir féin aḡur cun a tiḡe féin. Taḡan an cúram
 ḡo léir uirḡi láircaot. Taḡan píce ḡnó uirḡi nác
 féidur a oéanam rna ceart ḡan eolur cruinn. Nioḡ

tuḡaḋ don p̄ioc de'n eóluir t̄i ar an rḡoil. Níor ḡlac r̄i don p̄ioc de ó n-a máḡair. U'féir̄oir ná r̄aib an máḡair r̄ó tuḡta cun an eóluir do cúir 'n-a luḡe uir̄t̄i. Tá a lán de r̄na máit̄reac̄aib i n-Éir̄inn aḡur b' f̄earr̄ leó beit̄ aḡ éir̄teac̄t leir̄ an inḡin aḡ léiḡe leab̄air̄ éiḡin Déar̄la 'ná a cúir̄ f̄iac̄aib uir̄t̄i cuir̄ de ḡnó an t̄iḡe do uéanam̄ aḡur u'p̄oḡluim. Bíon a r̄ian air̄. Nuair̄ t̄agan ḡnó a t̄iḡe f̄éin ar an inḡin ní f̄eard̄air̄ r̄i conur̄ an ḡnó uéanam̄. Nuair̄ a t̄agan a f̄ear̄ a baile um t̄r̄áct̄nóna ní bíon "c̄ar̄a mn̄á t̄iḡe" r̄oim̄ir̄. "f̄allaí f̄uar̄a," aḡur "bean-t̄iḡe ḡuaḡaḋ" ir̄eac̄ó bíon r̄oim̄ir̄. Uéanr̄iḋ f̄é r̄oird̄ne má'r̄ f̄ear̄ maic̄ é. Ac̄ má t̄agan an t̄rocc̄-múine i t̄teannt̄a an mí-eóluir̄ ní f̄aḋa ḡo m-bur̄r̄iḋ ar an b̄r̄oird̄ne aḡe. Imt̄eócair̄ó f̄é ḡo t̄iḡ an tab̄air̄ne. Uéanr̄iḋ f̄é an t̄-air̄ḡeac̄ó leir̄. Ní féir̄oir̄ uó beit̄ ab̄f̄aḋ i t̄oic̄ an tab̄air̄ne ḡan air̄ḡeac̄ó. Ar ball beir̄ó f̄uac̄t aḡur oc̄r̄ar̄ ar a m̄naoi aḡur ar a élaínn 'n-a t̄iḡ f̄éin aḡur t̄ruaḡ aḡ na cómar̄rain do'n m̄naoi boct̄. ḡan am̄r̄ar̄ ir̄ m̄or̄ an t̄ruaḡ í, ac̄ cé f̄é n̄deár̄ an t̄-olc̄, a Uóncaḋ?

Uóncaḋ: U'féir̄oir̄, a T̄air̄ḡs, ḡur̄ uóic̄ leac̄ ḡo n̄deár̄f̄aḋ ḡur̄ b'í f̄éin f̄é n̄deár̄ é.

T̄air̄ḡs: Aḡur, uar̄ f̄r̄oia, a t̄uine, mar̄b i f̄éin f̄é n̄deár̄ é cé f̄é n̄deár̄ é!

Uóncaḋ: An r̄uḋ a t̄áim̄ḡ aḡur do cúir̄ uer̄ḡilt̄ aḡne r̄oir̄ i f̄éin aḡur a máḡair̄ ó t̄oraḋ a r̄aoḡail, an r̄ḡoluiḡeac̄t̄ mí-náúir̄ta a t̄uḡ t̄rocc̄-mear̄ do'n leab̄ó boct̄ ar a máḡair̄ aḡur do cúir̄ ó r̄maect̄ aḡur ó cómar̄ir̄le a máḡair̄ í, aḡur u'f̄áḡ a n-aḡne f̄olaí̄m̄ ó'n eóluir̄ ná f̄eard̄f̄aḋ don uine eile a t̄ab̄air̄t̄ uí ac̄ máḡair̄ maic̄, t̄uir̄ḡionac̄, éiall̄mar̄.

T̄air̄ḡs (aḡ cúir̄ ḡáir̄e ar): Ir̄ f̄íor̄ uuit̄ é, a Uóncaḋ. Ir̄ cúir̄e r̄in uíreac̄ a bíor̄ aḡ teac̄t̄, aḡur ir̄ ḡar̄ta baíir̄ ar mo beut̄ é. Síne uíreac̄ bun aḡur barr̄ an r̄ḡéil. Ní in̄tiu ná am̄áir̄eac̄ a uéanr̄ar̄ mear̄ cr̄uinn ar m̄éir̄ na uíoḡbála ac̄á uéanta i n-Éir̄inn aḡ na r̄ḡoileanaib̄ mí-áḋb̄araḋa r̄an!

ÓLACÁN.

Doncáð : Cuirip i gcumhne dom, a tairòs, leir an gcainnt úo a tápla eadpáinn an lá déanaó, níò atá am' aigne le fáda riam. I pé níò é 'ná an cuma 'n-a bpuil an líntiže inr žac tiž i n-éipinn iompuižte taob ríor ruar ó táinnž na ržoileana žallóa ro. Fáóó, ra tpean aimprip, nuair ná raib de máižirtipíb ržoile ac peana Concubar Máižirtip ašur daoine ó'á ržoro, do curti dor óž ar ržoil ašur do múintí eolur éižin tairbžeaó dóib. Pé ruo eile a múintí dóib bí don níò amáin a curti 'n-a luiže oržta žo dainžean. Dob' é rin, nári b'žoláir dóib uraim a tairbeáint do'n múinntip a bí níor pine 'ná iad, žo móri móri ó'á n-ačair ašur ó'á máčair. Bíoó uraim do'n máižirtip ra ržoil ašur uraim do'n ačair ašur do'n máčair ra baile. Cóm luac ašur a tánadair na ržoileana žallóa ro o'imčisž an uraim rin. Níor leižeaó don žocal žaoluinne amaó a' beul an leinb ar an ržoil. Má labair an leanb i n-don čor an fáio a bí pé ra ržoil čait pé an bčairla bpurte do labairt. Cóm luac ašur do labraó an leanb an bčairla bpurte čpomaó an máižirtip ar mažaró péi. An mažaró a veintí pé bčairla an leinb ba mažaró é pé bčairla an ačair ašur pé bčairla na máčair ašur pé n-a raib i ndiaró an leinb rin ra baile. Cao é an oíobáil dom é ac bčairla an máižirtip péin cóm h-olc oípeac ašur cóm bpurte le bčairla an leinb ! B' é aracán an čorčáin leir an žciotal é. Ir cumin liom žo maic an cuma 'n-a mbíoir na máižirtipí úo ašur žur oíic leat žur cloicín a bíoó pé n-a tčanžain aš žac don ržppearán acu, a o'iarraioó bčairla deap do labairt ašur é aš teip oržta. "Don't say 'Shiminey,' you blockhead ! Say 'tsimna.'" "You stupid animal, don't say 'jootee' (duty). That's vulgar. Say 'doota.'" "But it is hard to blame ye. That's the way ye all spake at home."

Da ghearr go raib an “home” agus gac doinne a bi ann curta fé tarcuirne agus fé thóc-mear. Iré ruo a táinig ar fé deire ’ná, i n-inead na n-dor ós a beit as feucaint ruar cun na muinntire criona sur b’amhlaid a bi an muinntir criona as feucaint ruar cun na n-dor ós! Ni raib lincige i n-éirinn ’ná sur b’amhlaid a bi “an t-uain as múine méilige ó’á mátair” ann. Ói gac don ruo taob-ríor-ruar. Ir ’mó olc atá tagaite ar an bun-or-cionn ran.

Taós: Tá an rgeal go léir go cruinn agus go blarta agat, a ’Doncáó. Ir ríor thuit sur ’mó olc atá tagaite ar. Ac deirim don níó amáin leat, a ’Doncáó. Deaó uile ba feact míle meara tagaite ar an mbun-or-cionn ran mara mbeaó don níó amáin. Mara mbeaó an spreim daingean a bíoó as an sgreid-eam i sgreidhe na n-daoine, roir ós agus dorca, déanfaó an bun-or-cionn thóc-obair ba meara ’ná an thóc-obair atá déanta aige. Ó’ aindeoin na rjol do coimeáó an Ceatramáó Aitne spreim i sgreidhe na n-dor ós—“Tadair do t’atair agus do d’mátair onóir.”

’Doncáó: Am bhatair féim, a Tairós, sur deacair do’n Aitne rin a spreim do coimeáó. Ir mó ruataó srána a bain na rjoileana Gallda airte le trí ríóó blian! Ni feadar, a Tairós, an bhfuil an Creidream cóm láiróir agáinn agus a bi fé?

Taós: Ceirt dear ireaó i rin, a ’Doncáó.

ÓLACÁN.

’Doncáó: Stó anoir cogar a leit cúgam, a Tairós. Deirim a lán cainnte anro an lá déanaó ar an n-óibáil atá déanta, agus óá déanam, as na rjoileanaib Gallda ro, do mnáib na n-éireann. Do míni-sir dom do n-áluinn, agus ir ríor do cainnt, conur

mar atá fad línitige i n-Éirinn iompuithe taob' fíor ruar as na rsoileanaib' rin. I n-inead ar n-dor ós a beit maol, múinte, beurae, umal do'n acair asur do'n mácair, sur b' amlaio atáio ríad ceannáio, dána, dooc múinte, asur dooc-meap acu ar an muinntir a tuic leó asur do coctuis asur eos íad. Tá ran so léir fíor. Ac innir an méio reo dom. Ná h-oiréan an éainnt rin so léir d'ár n-garrúnaib' éom maic díreac asur oiréan rí d'ár scailínib' beasa?

Taós: So veimín, a Dóncaó, ir fíor duit so n-oiréan, foiaoir géar! Ir beas ná so ndéarfinn sur fearr 'oiréan an éainnt d'ár n-garrúnaib' 'ná d'ár scailíní beasa. I rúitib' díuithe ir mó an fad atá as buacail le rmaet asur le cómairle ó acair asur ó mácair 'ná mar atá as cailín beas. "Ní bíon an raé ac mar a mbíon an rmaet." Ir ura so móir an buacail do éur ó rmaet 'ná an cailín beas do éur ó rmaet. Má éur na rsoileana fállda na cailíní beasa ó rmaet acair asur mácair ir mó 'ná ran a éuréadar ó rmaet acair asur mácair na buacailí. Asur dar ndó, a Dóncaó, má vein na rsoileana díobáil tíobairteac do rna cailínib' beasa, ní coraint orca a ráó sur veineadar díobáil ba mó 'ná ran do rna buacailib'.

Dóncaó: Ní 'zá scoraic atáim, a Cairós. Síe atá oim. Má vein an rsoilúgeac fállda ro níor mó díobála do buacailib' na h-Éireann le trí ríeo blian, 'ná mar a vein rí do cailínib' na h-Éireann, ir léir sur meara a luígean íarrra na rsoilúgeaca ran anoir ar fearaib' na h-Éireann 'ná ar mnáib' na h-Éireann.

Taós: Ir fíor é. Ac cao a tagan ar ran duit? "Ir deacair roga a baint a' dá óis." Tá an díobáil atá véanta do rna mnáib' tíobairteac a dócaim. Ir ruarae an bogao ar an ndíobáil rin, a Dóncaó, a ráó so bfuil díobáil ir tíobairtíge 'ná ran véanta do rna fearaib'.

Doncáth: Ní h-az bogadh don taoib acu atáim. Ní bogadh a d'einito ríad ar a céile ac cnuadar. Dá olcár é don taoib acu fé leit, ir bpreir olcáir ar zac taoib acu iad a beit i n-donfeact. Ac dubháir-re, an lá fé d'eire, sur b' iad na mná ba mó ba cionntac le h-ólacán na h-éireann asur sur b' iad na rsoileana fé ndéar ran. Má d'ein na rsoileana oireat díobála do rna fearaib asur d'eineadar do rna mnáib nác móir an euzcóir an milleán so léir do cúir ar na mnáib bocta!

Tadh: Tá an ceart azat, a Doncáth, éom rada asur a téirdean do éainnt, ac tá neite móra rásca azat larmuic det' aigne asur deo' éainnt. Ir daoine a ceap an rígeact asur dlige na rígeacta. Ir daoine a ceap párlimintí asur na maíalta a leanan iad. Ir daoine a ceap tigte cúirte cun dligte na rígeact do cúir i bpreim. Ac iré Dia féin, molaó so deó leir, do ceap an líntige. Ceap Dia an t-atair cun beit 'na ceann ar an líntige. Tus Dia úgtharár do'n atair cun an líntige do maraó asur do rciúrú asur cúir fé d'obliogáit air bia asur éadaó do folátar d'á mnaoi asur d'á élainn. Ac do cúir Dia ar mátar na clainne, ar an mnaoi-tige, an cúram ir naomta d'ár cuirteó riam ar don tuine fé bun Dé ar an dtalam ro, cúram na clainne do tógaint ra ceart. Níl ac don níó amáin ir ríá téirdean 'ná an tairbe a d'einean bean-tige máit, iré níó é rin 'ná an díobáil a d'einean droc-bean-tige.

ÓLACÁN.

Tadh: Mar a dubart leat an lá déanaó, a Doncáth, níl ac don níó amáin ir ríá téirdean 'ná an tairbe a d'einean bean-tige máit. Iré níó é rin 'ná an

díobháil a d'einean d'roic-bean-tiúge. Fé mar a dub-
 raírf féin, do d'ein an d'roic-íngoluiúgeacht díobháil
 dúinn go léir iorí fearaib d'gur mná, ac ír mó an
 t-íomáir a d'ein an díobháil a d'einead d'ár mnáib
 'ná an díobháil a d'einead d'ár b'fearaib. Ní féidir
 raic ná féan a beic ra tic 'n-a mbíon bean-tiúge san
 eóluir. Ac tá eóluir d'gur eóluir ann. Féuc ad
 tímpal. Cad í an g'luairéacht, nú cad é an fuadair
 a éion tú anoir fé íormóir ár g'cailíní óga? Lar-
 muic d'fíor beagán acu ní'l d'g d'éanam buairca d'óib
 ó máirín go h-oiré ac conur a d'éanairíad órnáidí
 éadair do éur orca féin! Duairéan an cailín óg
 amac d'gur hata d'gur ribíní uiréi, d'gur carós ír
 uiréi! Siní a máair le n-a g'ualainn d'gur cairín a
 clóca ar a ceann aici. Féuc go cruinn ar an mnaoi
 óis d'gur tabairírf fé ndéara go b'fuil ceann fé d'gur
 ícorí uiréi mar g'eall ar a máair a beic cóim
 "g'aoilac," dar léi. Má bíon fé de mírneac d'g
 an máair labairt leir an ingin íin d'gur a ráó léi
 "san beic d'g feucaint 'na tímpal cóim d'ána," ínar
 d'roicmúinte íreac a g'eóbarí an máair mar íreag'ra.
 Ní'l blúire eóluir d'g an mnaoi óis íin ar don traíar
 bíó d'ullínú. Dá ndéanrao í círte bácaíl duit
 beac a dá táob d'óig'ite d'gac d'gur é fuar 'n-a láir írciú.
 Ní féadrao í blúire aráin mine cóirce d'éanam duit
 dá b'raíao í éire air. Beac fé d'g tuitim ar a céile
 íorí a lámáib. Ní féadrao í deoc meirós dá bainne
 d'éanam do dúine b'reóite ac ar cuma a d'éanrao
 díobháil do. Ní'l don blúire eóluir aici ar na taom-
 anaib beaga a bíon d'g teac ar d'aoirib coit'éianta
 ná ar na leig'ireana a bainne leó, d'gur gur ceairt
 do'n mnaoi-tiúge íad do beic ra tic aici, mar ná
 feadair í cad é an neómar a beac g'nó aici díob.
 Níor múinead íam d'í, ar an íg'oil ná í n-don áit eile,
 conur na taomana ían d'áitint ó céile ná conur an
 leig'ear ceairt a d'éanam ar g'ac taom acu an túirge
 'n-a d'airbeanrao fé é féin, san beic d'g feiteam le

Doctúirí nuair ná beaó ann ac tuitinear ašur d'éan-
aiše. Ac tá eugcóir ašam dá d'éanam ar an scailín.
Tá don leigear amáin ar eóluir go maic aici. Ir
leigear aici é ar an uile fašar taoma. Iré leigear
é 'ná bpaoinín fuirší, "an bpaoinín fóšanta." Iré
leigear šac šalair é.

Nuair a pórfar an cailín rin béarpió rí léi cun-
tiše a rir an "leigear" ran. Coimeátoirí rí é,
fé šlar, go ceanamail. Nuair a šoilpirí an tpoó-
cíрте ar a fear tabarpió rí bpaon de'n "leigear"
dó. Nuair a šoilpirí an tpoó-cíрте uiréi féin tóš-
pió rí bpaon de'n "leigear." Nuair a tíocpió an
éLann ašur nuair a beirí aš teacó opca na fearó
nšalair d'éas ar píció a bainean leir an óiše tab-
arpió rí an t-aon "leigear" amáin ar šac šalair
tóib go léir, tré n-a céile dóib.

Imteócaio na blianta. Ir šearri an móill opca
imteaó. Cao a cífir ar bail? Cífir an fear
i ticiš tabairne,—'šá "leigear" féin. Na buacailli
óša i ticiš tabairne eile—'šá "leigear" féin. An
bean ašur na cailíní ra baile 'šá "leigear" féin,
ašur aš tráó ar hataí ašur ar ribíní! Deirim leat,
a Óoncaó, šur b'iaio na mná ir bun le móran de'n
ólaóán.

Óoncaó: Fan go fóil, a táioš a bpaóair, ašur
éirt liom beašáinín. Ná fuaoaiš an ršéal ar do
múin leat ar fao. Má 'r píor a n-aipišmíó bí níor
mó ólaóáin ašur níor mó meirše i n-éipunn céao
blian ó rin 'ná mar atá anoir.

Taóš: Caireao šluairleaó, a Óoncaó. Socar-
ócam an méio rin an céao lá eile.

ÓLACÁN.

Tadó: An lá déanaí a bíomar aS cainnt anro, a Dóncaí, dubhairt go maídar-ra aS fuadaí an rgeíl ar mo muin liom i dtaob an ólacáin aS ar i dtaob na mban, nuair a dúbairt gur b'iaí na mná ir mó atá cionntaí anoir leir an oic ran.

Dóncaí: Súd ba dóic le duine oic-ra ná maí meirge ná ólacán maí i n-éirinn go dtí go dtáinig na rgoileana Gallua ro aS ar gur loiteadar banntraí na n-éireann oirinn. Ar airmuir maí cao dúbairt an bean úo i mbaile Máirne raíó? Tá, ir dóca, daíao blian ó dúbairt rí é. Tar éir meáclú na bprátaí doí eaí é. Bí an raígal bpráige ríor go talam. Bí leat na ndoime tar éir báir le pláig aS ar le goíra aS ar ní maí don muí leir an anam 'ra méio a bí beó dóib. Zeallaim dúit ná maí don tearbaí ar doinne. Conaic an bean a deirim conur mar a bí an raígal go léir imáigeí cun deirim. Ní maí tuairirge ná cuimne ar báire ná ar liaíróio ná ar ómácalán ná ar pinnce ná ar ceól. An t-é a bí trí ríó bí oírúí ceíre ríó air. An t-é a bí deic mbliana ríó bí ré liaí ceana féin aS ar an rean-duine ra n-éadan aS ar in rna suaimíó aige. Cao dúbairt an bean úo? "Níor fan don maí ar an raígal," ar ríri, "ó imáigeí bpráigeanta aS ar ólacán!" Ní deárraí rí an cainnt rin mara mbeaí gur cuimín léi go maí na bpráigeanta aS ar an t-ólacán a beic plúirreac go maí ra traígal i n-aimrír a n-óige féin aS ar óige a n-aíar aS ar a rean-aíar. An uile focaí tuairirge d'á bfuil aS ar ann ar an rean aimrír, riné an poic i rcomnuige ann, bpráigeanta aS ar ólacán aS ar meirge. Ní maí rgoileana Gallua an uair rin ann cun an donair a déanam ar dor ós na n-éireann ar dtúir aS ar anran ar fearmaí aS ar

ar mháib na h-Éireann. Meairim, a Chairt, sur mór an truaḡ ná raiḃ rḡoileana ḡallta i n-Éirinn an uair rin.

Ṫaḡs: Airiú caḡ 'na taob! Náir óoir náir beaḡ úúinn a luata a tánaḡar!

Doncaḡ: Sḡó beaḡ ruḡ éigin aḡainn ḡo bḡeaḡ-fimír milleán ólaḡáin na h-aimprie rin ḡo éur air. Táimíḡ ar ár ḡoail anoir. Pé creacaḡ ná bḡire ná lot ná díobáil anama aḡur éuirp a úeinean an t-ólaḡán úúinn ní'l aḡainn ac an milleán ḡo léir ḡo éur ar na rḡoileanaib ḡallta! Náe bḡeaḡ an raḡḡal aḡainn é aḡur náe ḡáḡ úúinn don ríoc ḡe'n milleán a éur orainn féin! An amlaíḡ a mearrá a éur 'n-a luḡe orim, a Chairt, ná beaḡ naḡaí ná ríbíní ar cáilínib óḡa na h-Éireann mara mbeaḡ na rḡoileana ḡallta. Tá bḡeir mór aḡur céaḡ blian, ir ḡoicé liom, ó ḡubairt ríle éigin an cáinnḡ reo:—

“Tá caḡú mór ar m'aigne,
 A'r ḡólár leir,
 Mar éim an raḡḡal aḡ aḡarú
 Le tréimḡe a'r bḡeir.
 Clann na ḡtaoiréac ḡceannaraḡ
 Úá ḡtaḡairḡ anuar éun tarcairne,
 'ḡur clann na lópaḡ aḡaraḡ
 Raol éarḡoinéil!”

Úá mbeaḡ rḡoileana ḡallta aḡ an bḡile úḡ ba mór an ráram aigne air é. Ú'ḡeaḡraḡ pé milleán an éarḡoinéil ar raḡ ḡo éur anuar i mullaḡ an éinn orḡa. Úa mór an boḡaḡ é rin ar a “caḡú” aḡur ar a “ḡólár.” Cuir “an trraḡar ar an ḡcapall ḡcóir,” a Chairt!

Ṫaḡs: Má bíor-ra aḡ ruḡaḡac an rḡéil ar mo muin liom an lá úéanaḡ, a Úoncaḡ, tá an ḡonar ar raḡ ḡ'ruḡaḡac aḡar-ra úá úéanaḡm inḡiu air. Ac, “beiré lá eile aḡ an bḡaraḡac.”

ÓLACÁN.

Tadó: Ó'árduigir leat, an lá déanaí, a Óoncaí, an rgeal ro i dtuath an ólacáin. Ó'árduigir leat é ar do toil, go borb agus go dána agus go mícuibíad. Dubháir go raib ólacán i n-Éirinn rár a dtáinig don rgeal Sallda riam i n-ár mearf. Má bí ólacán i n-Éirinn an uair rin bí a cúir féin leir an uair rin. Conur fágan ran ná íad na rgeileana Sallda fé n-deár anoir é? Ac má bí ólacán an uair rin agus i n-Éirinn tá deirriúeact móir ioir an ólacán a bí ann an uair rin agus an t-ólacán atá ag déanaí an donair ar muinntir na n-Éireann anoir. Cé n-íad ir mó a deinead an t-ól an uair rin, an bfuil a fíor agus?

Óoncaí: Anndais meafaim go ndeinead gac doinne raint de.

Tadó: Siné ball 'n-a bfuil an dearmad ort, a Óoncaí. Ní deinead forróir na ndaoine ac fíor deagán de. Deinead na n-uairle é, agus ba máit cuige íad. Deinead na daoine braon d'ól nuair a téoir ar an donac nú ar an margac, agus nuair ólaoir an braon ran bíod a fíor ag an raogal móir, mar ní feadtoir é fulang i gceart. Ní bíod an tairige acu ar. Ó'airigti na mílte ó baile íad ag amhán agus ag liúirig. Nuair a bead beirt nú triúr ar an gcéad acu ar meirge ar an gcuma ran ba dóic le duine go mbead an t-donac go léir ar meirge. Ir minic ná bíod an beirt nú triúr ran féin ac ar leatmeirge agus ná bíod ac 'gá leogaint ortá go mbíod ar dearg-meirge, ag airtir ar na n-uairle. Ir mó go móir an foctam a deirtoir 'ná an foctail a deirtoir ar an ól. Ó'féidir go mbead na daoine céadna ran ráta gan don braon a blaire airir. Ó'féidir go mbead foct-óirúncéir tiobairteac anro agus anró, ac ba ró fuirte íad do cóirpeam ra

pobaí. Ná cuirtar tpoic ainim ar an bpobaí, a
 Úoncaó, mar gheall ar fót-úríncéir! Ba móir an
 obair na daoine do d'ul éomí raor ó'n oic agus an
 tpoic-íampla acu dá fágaíl éomí millteac ó rna
 h-uairib. Ac bí cpeirdeam agus meapapóacé agus
 eagla Dé i gceirde na ndaoine an uair rin, agus bí
 gnáirca Dé as cabrú leó. Bí uraim as doir ós
 d'áir agus do máir agus meap acu ar a gcóm-
 airle, agus ba duál meap do'n éomáirle mar bí rí
 go maic agus go ciailmáir agus go diaóda, marab
 ionan agus anoir. Ac i tcaob na mban. Ir cuimín
 uim féin ainmíir agus dá bfeicé bea, ní déaprao
 ar meirge, ac dá bfeicé as ól i tciú tabairne í, nū
 dá bfeicé rian nū iarrma tige uiré, beaó náire
 íaoíalta fáíalta aici! Do íaoí an tciú amaó
 uiré láirteac "go n-óirao rí an bó agus an cap-
 ailín glar!" Ní bíoó an t-ól ía baile in rna tigeib
 as na mnáib an uair rin mar a bíon anoir. Ní bíoó
 an t-aon "leigear" amáin acu ar íac íalar an uair
 rin mar atá acu anoir. Bí eóluir agus tuirgint as
 mnáib tige an uair rin ar íalairib agus ar na neicib
 a leigíreao íao. Bí eóluir ba íairbíge go móir 'ná
 an t-eóluir ían féin acu, an t-eóluir a deineao íud
 doob' íearr 'ná leigear, an t-eóluir ná íaoíao íao leir
 an leigear, an t-eóluir a coimeáao an íalar ían
 teacé. Bí eóluir acu ar bia d'ullmú, d'á bfeairib
 agus d'á íclainn, ar cuma 'n-a mbeao pé deigílarca,
 íoláin, íláinteamail. Íuaraoar an t-eóluir ían ó
 n-a máirteacáib. Íuar na máirteaca ó n-a íiníear
 é. Tá an t-eóluir ían iméige. Óibí na ííioleana
 é. Ní'l d'eóluir as máir ná as iníin anoir ac ar
 éupán té deanam agus ar íibíní éur oirca féin, agus
 ar a íííor do éapao éun beairca íallao do íabairc,
 mar d'eaó.

ÓLACÁN.

Doncáth: leogaim leat, a tairis. Iy dóid liom go bfuil an ceart agat. Bíor as cainnt le fear tíor anran inóe. Tá ré ar a rláinte le tamal. Deir ré ná péiróigean an bia le n-a soile. Nuair itean ré an t-arán agus d'ólan ré an cupán té, i n-inead iad do d'ul éun roéair do agus tairibe déanam dó, agus fuinneam a cup 'n-a éroiúe agus 'n-a géasuib, iy amlaio a deinean locán rearb de'n bia irtiis 'n-a soile i dtreo go mbíon ré lúibta le lortadai agus le teinnear 'n-a éiab i scaiteam an lae, agus é as tairr-anis a cor 'n-a óiaró, san ann don rtoró oibre ná gnóta déanam. Tá an t-arán agus an té tar éir an t-aoisail go léir do lot amuic 'r amac. An plúr ro a tasan éugainn tar paraisge ní bia ceart i n-aon cor é. Deintear donur éigin air a deinean mífoláin é. Nuair itim féin an t-arán a deintear de, seibim i scómnuiisge iarblar beas séar rearb air. Ní gaban mo soile le n-air éoiúe i sceart é. Bíon ré uaireanta ar feadh leat an lae i lár mo éleib i n'ualac, i dtreo go meafaim sur cuma é nú lán mo dá lám de máirtaol doil agus gainime. Ní feadar an t-aoisail ead é an mac malaétain cor a tustar do. Ní dóca sur fáir an éruitneact ar an dtalam ar an scuma ran, pé dúcais i n-ar fáir rí. Iy cuimín liom radó, nuair a bíod éruitneact as fáir againn féin agus nuair a beirtí mála ói go dtí muilean pártais Máirtain agus do meiltí í, go ndeinead an plúr bia breáis foláin deis-blarca. Nuair íorfa rmut de'n éirte a deinead mo mártair de, beannaet dé le n-a h-anam, ní baogal go mbead ré i n'ualac ar do éroiúe. Iy amlaio a bead neart agus mirnead ad' éroiúe uair agus tear ad' éuro folá. Nuair a buairfa amac lá Seimuis nú éarrais, tar éir béile de d'ite, ní bead beann agat ar ríoc

ná ar fneadta, agus ba cuma leat cad a d'éanfaó bia ar fan go mbéarfaó am dinnéir oir. B'fíne an bia buacac, a Tairis! B'fíne an bia ná faib an t-ualach ann agus go faib an neart agus an bunúr agus an t-atac ann! An búlóg ro a sheibmíó anoir is amhlaid a bíon sí 'n-a h-ualach ar úine, agus ní baineann sí an t-ocpar de. "Ocpair tar éir aéluisgte" i scepirt ipradó fágan sí ar úine. Dubairt an bean úo Daile Múirne náir fan don pat ar an raogal ó imtíis bhuigeannta agus ólacán, ac deirim-re náir fan níis ná pat ar an raogal ó táimis arán a'r té cúgáinn! Ní sír agus mná atá eirigste ruar cúgáinn, ar an scothú fan, ac rppearáin agus calitóga fan fuinneam ná fonn gnóta ná oibre ionta, ruadái cpeat-ánaca, annleirgeamla, go ndéanfaó don fear amáin de'n tpean aimpír úo oipradó oibre le ceatpar acu, agus fan tuirpe ná troime beit um trácthóna air. Is amhlaid mar atá an rgeal, a Tairis, má leanair na daoine as dul cun deiridó mar atáid is gearr gur cuma dúinn cad a d'éanfaó ól ná imirt ná dlíste ná maíalta i n-Éirinn.

Tairis: Go réid, a Dónaó, a míc ó. Ní mar sin is ceart aghaid a tabairt ar an rgeal. Táid na daoine as dul cun deiridó fan ampar, mar a deirir, agus is fíor duit leir gur b'é an t-roc-bia fé ndéar é. Iré an t-roc-bia fé ndéar a lán de'n ólacán leir. Agus iré daille na mban fé ndéar a lán d'olcar an bíó. Ac ní leigear ar oic beit 'gá cáram, a Dónaó. Dá leigiread cáram ár n-uile is fadó beaó uile na n-Éireann leigirte. Ní foláir dúinn rtaó de'n cáram, a Dónaó, agus aghaid a tabairt ar flíge éisín tairbeac i n-a dtiocfiridó linn teact ar bun ppéimí gac uile fé leit agus an ppéamí do gearraó aise.

ÓLACÁN.

Doncáð: “Ar bun p̄réim̄ ḡac uile fé leit,” arpa tura, a ḡaḡ. Siní d̄iréac̄ an obair. Conur a tiocfar ar bunaid̄ na b̄p̄réam̄? Cá n̄óeanfar an céad̄ t̄aiḡde ar na p̄réam̄c̄aid̄? Tá an talam̄ ḡo léir clúdaite leir na h-olc̄aid̄.

Taḡ: Ó ’ré an t-ólacán atá roir lám̄aid̄ aḡainn ná beaḡ fé cóim̄ maic̄ aḡainn p̄réam̄ an uile rin̄ do loiḡ ar t̄úir? Ir̄ r̄ior ḡo b̄fuil níor mó ’ná don p̄réam̄ am̄ain̄ ’ḡá c̄oḡú. Ir̄ d̄oic̄ liom, áim̄t̄ac̄, ḡur buair̄ p̄ein̄ do méar ar p̄réim̄ acu an lá d̄éanaḡ a b̄iomair̄ aḡ cainnt. Uir̄-ra ’ḡá d̄éanam̄ amac̄ ḡo raib̄ a lán d̄e’n m̄illeán ar na mná-t̄iḡe. N̄ior b̄foláir̄ leat-ra na mná do c̄oraint. Ac̄ ra c̄oraint rin̄ d̄uit do luis̄ t̄’aiḡne ar an n̄oic̄-b̄ia. Ir̄iad̄ na mná fé n̄óear̄ a lán d̄’olcar̄ an b̄iḡ, ac̄ ní h-iaḡ fé n̄óear̄ é ḡo léir. Fé eólur a beaḡ aḡ m̄naoi ar b̄ia d̄’ullm̄ú ní féad̄-faḡ r̄í arán foláin a d̄éanam̄ d̄e pl̄úr a beaḡ mí-foláin. Ac̄ tá an d̄á b̄ár̄tan i n-d̄onf̄eac̄t orainn i n-éirinn in̄diu, a Uoncáð. Tá an pl̄úr mí-foláin aḡur na mná ḡan eólur. Ir̄ cuim̄in liom-ra an corp̄cán p̄rair̄ḡe. Ir̄ d̄óca ḡur cuim̄in leat-ra leir é. M̄olair̄ an c̄ir̄te a d̄eineaḡ do mátair̄ d̄e’n pl̄úr a t̄aḡaḡ aḡaile ó’n muilean ran. Tá cuim̄ne aḡat f̄ór ar an iarbl̄ar m̄ilir̄ a b̄iḡ d̄’ beul i ḡcaiteam̄ an lae tar éir̄ béile d̄e’n arán ran d̄’ite ar maidin d̄uit. An cuim̄in leat an mórnán p̄rair̄ḡe ar an ḡcorp̄cán m̄ór úḡ, ar t̄uitim̄ na h-oic̄de? U’r̄iné an d̄eoc̄ a b̄ain-eaḡ an f̄uaḡt ar an r̄neaḡta aḡur an nim̄ ar an n̄ḡaoic̄ aḡur an c̄ruaḡar ar an r̄ioc̄. Uí b̄ia aḡur d̄eoc̄ aḡur r̄láinte aḡur r̄áram̄ ann. Nuair̄ a b̄iḡ c̄úpla m̄ór-nán d̄e’n p̄rair̄iḡ rin̄ ólca aḡ Seán Ó h-lap̄laite, beannaḡt d̄é le n’ anam! b̄aineaḡ fé ḡáir̄í ar a mb̄iḡ l̄ait̄reac̄. D̄eir̄eaḡ fé, lom d̄áir̄iḡib̄, an fear̄ boḡt;

asur an féide rneactais amuic, “Iṛ uóicé liom so bfuil an oiróce as dul i mbroctalaisge!”

Tá an ainmhir rin iméigíte, a Doncáð. Tá an té tar éir na pparise uóibirt, asur ní féadán an té an “oiróce do éur i mbroctalaisge.” Na muilte úo a bí ’n-a pearam ar éarab zác aban asur zác rructáin i n-Éirinn, asur do meilead an éruicneadé asur an coirce uúinn, táid ríad iméigíte zan tuairmiz. Ní loct ar mnaoi tíge anoir zan í beir abalta ar éorcán pparise uéanam mar ní’l an éoir aici éuige, ac uá mbead an éoir féin acu anoir ní’l an t-eóluṛ acu. Ní’l bia ná uooc ar bail ná ar beur pásca as uoaine i n-Éirinn. Uá mb’é an pparáta bán féin é, níor fan an bia ceart ann ó táinig an meactlú. Ní féoir do uúine ríú uooc uáinne pásail má bíon tarṫ ar. Tá an creamery tar éir an uáinne do flózað, asur ní h-iað na zamna amáin atá as pásail uáir u’á earba. Tá zalap asur leiceadé asur meactadé asur urocfáinte ar leanuáib na h-Éireann u’á earba. Iṛ sean focal ar an leanb zur “ar a uoiz pásan ré.” Ní féoir do’n leanb pás ceart a uéanam ar an pásar bíð asur uíge atá le pásail i n-Éirinn anoir aige.

Labarríð fear easair i bpáiréar, nú breiteam ar uínre, nú earboz i zcómairle. Ueir ríad zo léir ar don focal amáin. “A muinntir na h-Éireann reacnaid an t-ólaacán! Iṛ urocfáid é! Ním iread é! Ainleap anama asur éuirp iread é! Staonaid uaid ar fas má ’r maic lib raé ná réan a beir oraid ar an raogal ro ná ar an raogal eile!”

Cómairle maic zan ainmar. Ac iṛ cómairle í zo bfuil raint earnam uiréi. Tá níor mó ’ná don earnam amáin uiréi. Ua móir an congnam éun na cómairle rin a éur éun cinn uá breapí a ráð ’n-a h-aice, “zlacaid an uooc eile reo atá foláin, robáilcead, tairbead, asur anran ní uerð don zád asaid leir an urocfáid.”

Doncáð: Iṫ truaṣ zan tuille ainmhir asainn.

ÓLACÁN.

Doncáid: An focail úto a duibháir an lá déanaí, a tairís, i dtuas na cómhairle úto, “A muinntir na n-Éireann feadcaíó an t-ól . . .” agus i dtuas na cómhairle eile úto ba maíó leat a beic i n-áice leir an tsead cómhairle, .i. “Slaicáó an deoc eile reo . . .;” cuir do áinnit i tseimne dom fuo a bion am’ áigne so minic nuair a maictnaigim ar an rseal. Ir’ mó róghairead t’á déanam i n-Éirinn ar rseát maict-eapa, ac ir’ doic liom so bfuil torac agus barr agus buad orca so leir as an róghairead a deintear ar rseát na meapareáca (temperance). Deaptoicáó fear i n’áigne nác foláir do an t-ól do feadaint. Ní meirtoigean an deoc leir. Bion a bean agus a clann as troid leir. Bion a gno as dul cun deiró. Bion a luic oibre failigead. Bion tsead don fuo as dul bun or cionn áige. Fé deire deaprio pé leir féin, “Cuirfad deire leir mar ó!” “Ní bliarfad don bhaon de so ceann bliana ó ’nóiu le congnam Dé!” Deir a áigne fára anran. Tabairrio pé asáó ar a gno agus ar a cúram. Círio an bean an t-ácarú agus beir ácar uiréi. Círio an clann é agus beir imgníom orca. Círio an luic oibre an t-ácarú, agus déanfar an obair. Tioctrio lá an donais. Raáó an fear ran ar an donac. Déanrio pé a gno so maic agus so maictmar. Nuair a beir an gno dá ápiochnú ní foláir dul irtead i dtig tabairne éigin, nú i tseabán éigin, agus an gno do fliucad. “Ní ólaim-re deoc meirgeamail,” a deir an fear. “Tugtar cúgam deoc éigin neam-meirgeamail.” Tabairfar cúige fuo éigin i mbuicéal, rório éigin uirge do cuiread irtead ra buicéal ran fáca, b’féidir, poime rin. Cuirrio pé a bfuil ra buicéal amac i nglóine agus ólrio pé é. Ní fáca

beiré ré ólta aige nuair a tíocefiró fuo éigin ná taitne-
 firó leir air. Tíocefiró teinnear beas 'n-a éilab irctig.
 Beiré ré as caraó le cannt a déanam asur a leo-
 zaint air ná fuil don níó air. Meudócairó an
 teinnear. Fé deire ambara ní féiróir é ceilt níor
 ria. "Ní féacáan tú ar rógnam," a déarfiró duine
 de'n éirdeactain. "Do shoill fuo éigin ort,"
 adéarfiró duine eile. "Ir dóic liom," adéarfiró an
 fear, "nár féiróctig an buiréal ran liom, pé fuo a
 bí ann!" "Óé rseimle air mar buiréal!" adéarfiró
 duine eile. "Ir dóic liom féin sur nim a cur-
 tar in rna buiréalaió rin. Pé fuo a bíon ionta bíon
 pé so n-olc. Bíon pé lobta ó beiré 'n-a rcaó ra buir-
 éal mara mbíon don loct eile air. Ní blairfínn don
 buiréal acu dá mbeinn as fágal báir le tarit!"
 'Sé epic an rseil é so ngearruigeán an trioblóiró ar
 shoile an fíir asur so scaittear deoc maic biotáile
 tabairt do éun é leigear. Com luac asur téirdean
 an biotáile irteac cuirdean pé an ruas ar an mbuiréal
 asur tagan an duine 'n-a éiró féin asur 'n-a fláinte
 féin airíir. Má ba maic é an céad deoc de'n biot-
 áile dar ndóic ir maic é an tarina deoc. Ólfiró an
 fear ran an tarina deoc, asur an trímáó deoc. Ní
 deintear an cómpeam ar ran amac. Tagan an fear
 abailé ar meirge asur riné an tig asur an áit asur an
 gnó asur an obair asur an cúram 'n-a ppairig airíir!
 Tá pé buailte irteac am' aighe, a Cairóg, asur ní
 h-inniu ná inóé do éimniigear ar dtúir air, so
 scoimeádaio luct tabairní na droc buiréil rin
 o'aon gnó éun a éur fiacaint ar dáoine bpire ó n-a
 ngeallamnaib asur an deoc meirgeamail o'ól! Ir
 deacair do múinntir na h-Éireann an t-ól do feac-
 náó an fáio a beiré feall de'n tróiró ran ar zac
 bótar asur corán rómpa, mar a beaó an leac-ar-
 tinniol poimir an bpancaé nú an trúil-puibe poimir
 an nsiorfiadó!

ÓLACÁN.

Doncáid: Dair fiaid, a tairis, ir nó beas an iongna ólacán i n-Éirinn! Sin ceitire trúis bunaid áirimte aghat-ra éuise, agus ir dóca náe rior an 'mó trúis eile o'féadpá o'áimeam dá mba máit leat é. Tá, ar dtúir, an oíoc-risoluisgeact. Oá oíuim rin tá neam-eóluir na mban, iad i n-ainbrior ar conur ba ceart bia o'ullmú i dtreo so mbead ré foláin, deis-blarca. An trímáid trúis, an gráinne as teact éugainn tar leat, agus nim éisín oá éur ra plúr cun é oéanam zeal, agus anran so scaitean an t-é itean an t-arán a deintear de'n plúr ran bpaon "rógantá" o'féadail cun an aráin rin do éur o'á soile. Agus an ceatramáid trúis oíob aghat—na buidéil! Ceitire trúis cun ólacán agus zac trúis acu ábalta ar an náiriún so léir do éur ar dearg-meirge ó máidin Dé Luain so oí ardoioce Dé Saclainn. Bead an rgeal so cruaid aghainn agus ir pado beimír as maclnam feucaint cá mbead an leigear le fáidail oá mba ná bead le éur ar an rúise aghainn ac don trúis amáin de rna ceitire trúiseana. Ac nuair acá an ceatrar as obair i n-donfeact, as cabrú le céile agus as cotú a céile agus as neartú a céile, ir nó deacair cuimneam ar don róro leisir o'féadpáid oibiriú 'n-a scoinnib le h-don feidm. Má tugtar an t-eóluir do rna mnáib ní beid puinn maiteara oéanta, mar ní feidir do'n eóluir ir fearr a ceapad riam, bia foláin a oéanam de plúr mí-foláin, agus riné an oíoc-bia as coimead an ólacán ar riuabal. Má beirean fear so oí an muilean leir mála de'n coirce o'fár ar a éuro tailim féin agus má beirean ré mála de mín breas foláin coirce do tabairt leir abailé cun a mná agus cun a clainne agus éuise féin, beid an rgeal maic so leór acu, b'feidir, so oí so oíocpíó lá an donais agus na

buidéil úo. Bíod buairte aḡainn ar an n-*proó-
rḡoluigeaéct*. Bíod buairte aḡainn ar mí-eolur na
mban. Bíod an plúr mí-*foláin* curta i *leitcaoió*
aḡainn aḡur an *ḡráinne ḡaoḡlaé*, *o'pár aníor a' cḡé*
bḡeáḡ, *foláin*, *náduḡpta na h-Éireann*, curta i *n-ineao*
an *bíó mí-*foláin**, *riné an buidéal aḡ teaéct*, lá an
donaiḡ, aḡur aḡ *loc na h-oibre ḡo léir!*

Tá eagal oim, a *ḡaióḡ*, ḡur “*mó maḡra ḡéar*
aḡur oḡoé-bean” a *cuirḡimíó dinn rar a' mbeiré don*
ḡoḡail móḡ déanta aḡainn i n-Éirinn ar an ólaacán
do cur ar neam-níó.

ḡaóḡ: *pé maḡraí ḡéara ná oḡoé-mná a cuirḡimíó*
a cur dinn ra n-obair, a *ḡoncaó*, *ir obair i a cuirḡar*
a déanam, aḡur *ran ḡan ró moill*. *Ir obair i a cuirḡ-*
rar a déanam pé deacaḡaéct atá aḡ baint léi. Ní
cúḡraí deacaḡaécta ná raoráide i n-don éor é. Má
bíon duine óá báé déanḡiró pé a óiteal ar teaéct i
oḡir pé deacaḡaéct a beiré roimḡ. Tá *Éire óá báé*
leir an ólaacán ro. *Cuirḡar deire cur leir an ólaacán*
nú cuirḡiró an t-ólaacán deire linn ḡo léir. *pé*
deacaḡaéct atá ra rḡéal ní foláir aḡairó a ḡabairt air,
aḡur ran láitḡeac. *pé ruo a déanḡiró an oḡoé-*
rḡoluigeaéct, *pé ruo a déanḡiró mí-eolur ban-tiḡe*,
pé ruo a déanḡiró arḡar iaraécta ná oḡoé plúr ná
oḡoé min, *pé ruo a déanḡiró biotáile “ḡóḡanta”*
ná buidéil lobta, *tá don ruo amáin aḡur cuirḡar é*
déanam láitḡeac—cuirḡar deire cur le h-ólaacán i
n-Éirinn.

ḡoncaó: *Ir uirḡte cainnt a déanam*, a *ḡaióḡ*,
aḡur ir uirḡte “cuirḡar” do ráó. *Ac ir móḡ*
m'eagla-ra ḡur 'mó ruo a cuirḡar a déanam rar
a mbeiré deire le h-ólaacán i n-Éirinn.

ÓLACÁN.

Taobh: 1r fíor duit rin, a Dónaó. 1r 'mó fuo a caitepar a déanam rari a mbeid deire le h-ólacán i n-Éirinn. Ac 'neórraó duit don fuo amáin atá dá déanam le rada asur ná fuil puinn cairbe ann. Tá cainnt dá déanam le rada ar an rgeal. Dá leig-iread cainnt uile na h-Éireann beidir go léir leigirte radó, ioir ólacán asur sac oile eile d'á bfuil as cur orainn. An iomaó cainnte iread atá asainn, an iomaó ar radó. Tá cainnteoirí ar ndóitín asainn asur an donar le deirbéalaiže orra. Níl oile d'á raió ar Éirinn riam ná d'á bfuil uiréi anoir ná fuil na cainnteoirí ábalta ar é míniú asur do léiriú asur do cur i n-iúil go breaž glan, rlaectmar, roiléir. Ac an bfuil a fíor asat caó a cuirean an iongna orri féin, a Dónaó? Nuair a bíon an t-oile léirižte amac go roiléir as an scainnteoir rtaóan an cainnteoir ar an áit rin. Da dóic le duine ar an scainnteoir sur b'é an léiriú an leigear. Nuair a bíon a cuio cainnte déanta as an scainnteoir ba dóic leat air go mbíon sac don fuo déanta aize. 1r cuma an cainnteoir rin nú doctúir a tiocraó cužam dá mbeinn breóite asur béarraó ar cuirlinn orri, asur d'feucraó ar mo teangain, asur do breicneócaó an žalari asur do 'neórraó dom caó é an žalari é, asur anran do žluairécaó cun riubail žan pur-žóio ná plárcari a čabairt dom. Tá sac doinne a labran as déanam na cainnte ar an ólacán, 'žá innrint dúinn sur opraó-nió é asur 'žá cairbeáint dúinn caó iad na trúizeana atá cuize, ac ní čužan doinne don eóluir ceart dúinn ar conur an opraó-nió do úibirt uainn. Čimio fuo žreannmar uaireanta. Čimio fear atá cóm raióbir le Démuir, pé 'ri b'é féin, fear sur b'ar an ólacán do ruineaó asur do fáiržeaó a cuio raióbir, čimio an fear ran 'n-a fearam

anáirde ar éilár, agus é ag déanamh cainnte go tréan, ag rídiú agus ag aitiú ar ól agus ar luét ólacáin, ag áireamh na n-olc agus na n-aimleap a tasan de thruim ólacáin, agus 'gá iarraid, go bog a' r go cruaid, ar muintir na h-Éireann a leap do déanamh agus eiríge ar an ól. Tá a fíor ag an bfeap ran go maic dá nglactí an cómairle rin uair sup b'é féin ir túirge a beaó tíor leir. Tá a fíor aige go maic, ámtac, nác baogal dó, mar nác baogal go nglacfar an cómairle. Sgéiméir ipeaó an fear ran. Dá mbeaó toct 'n-a glór agus deópaá le n-a fúilib ná creio focal uair. Sgéiméir ipeaó é. Ruó eile de. Sgéiméirí ipeaó na meirgeoirí a bíon ag éirteadct leir an scainnt a deimean ré. Molair ríad an éainnt agus ir áir an liú a cúirio ríad arta 'gá molaó. Ac zeallaim-re óuit-re nác baogal go molríoír an éainnt rin dá mba dóic leó go scuirfí an éainnt i bfeiróm orca. Ir bpeáá í an éainnt agus ir maic í an cómairle. Taitnean ioir éainnt agus cómairle leir na meirgeoirí. Cao é an cúir? Mar tá a fíor acu ná fuil ra éainnt ac gaot agus nác baogal go scaitrio ríad an cómairle do glacaó. Ioir éainnteoirí agus meirgeoirí dóib, a Doncaó, rsgéiméirí ipeaó iad. Ní baogal go ndéanrio ríad don leigear cóiróce ar olc an ólacáin i n-Éirinn. Ní leigear a bíon uata. Iré ruó a bíon uata, ar zac taob, 'ná a leigint orca fuac a beit acu do'n ólacán, ruó ná fuil acu dó. Ní bíon ra éainnt go léir agus in rna sutaib go léir ac "tós uaim é—agus san uaim ac é!"

ÓLACÁN.

Doncaó: Go deimín le fírinne óuit, a Tairós, nuair a bíor ag éirteadct leat anro ag cainnt an lá déanaó bíor ag cur an anama amac ag sairí, am' aigne féin.

TAÓG: Ašur cao a bí cun tu cun aš záiří? Ní meafaim zo řaib aon cúř záiří in řna neitib a bí ar řiubal ašainn? Má tá an t-anam 'á řlaoaó a' h-éirinn le h-ólaacán ašur řan aon leiřear óa óéanam ar an řlaoaó ac cainnt řan bříř, řan éiréacć, meafaim řéin řur mó an cúř řoil 'ná an cúř záiří acá řa řřéal.

Doncaó: Aróó b'řiné túra aš řřioiú ar lućć na cainnte ašur ar na meirřeóiri, ašur aš tabairć řřéiméiri orća, řří n-a céile óóib, toirř řan aon leiřear a beic acu le óéanam ar an nřalar ac cainnt, ašur b'řiné mire ašur mé boóar ó beic aš éirćeacć leac-řa aš cainnt, ašur řan řocal aš teacć ar óo beul i ótaob aon leiřir ac óóm beaš ašur a táinig řiam amac a' beul an řřéiméřa ba mó acu! Na, na, na!

TAÓG: Ó'éiréan óúinn řtaó an lá óéanać, a Óoncaó, řar a řaib óeire řáíóte ašam, ašur ir óóca zo řcaitřam řtaó inóiu leiř řar a mberó aon řořail móř óéanta ašainn ar an řřéal. Ac ná bíóó ceirć orć. Tá an leiřear ann ac eóluř ó'řářail air, ašur anřan úřáio a óéanam óe.

Doncaó: Ir řean řocal é, "Óa mbeaó řior aš óuine beaó leiřear aige, ac óo cúřir leiř, a Čaióř. Ir beaš 'ná řur řářuiřir an řean řocal. řan an řior ir óeacair an leiřear ó'řářail, ac ir beaš an máic ióir leiřear ašur řior mara n'oeinteap úřáio óióó. Tá lár an éirć řa méio řin ašac. Ó'áiriř a lán óe řna řřúřeana, ašur řan amřar ir řřúř láriř cun ólaacán řac řřúř ó'ár áiriř. Ir óóic liom, amćac, řur řářair řan áiream řřúř acá óóm tořćamail le h-aon řřúř ó'ár áiriř.

TAÓG: Cao é an řřúř é?

Doncaó: Tá, řřřóeamlaćć. Rařairó óuine ar an aonac nú ar an marřaó ašur óéanřió řé a řřó. Nuair beió a řřó óéanta aige ní řolári leiř a cúř 'n-a luiře ar éac řur řear řřřóeamail é. "Óéanam,"

irteac 'n-a bols féin nú déarfí sup fear san rppio é! Tá an ceart astat so cruinn, a 'Doncáó. Sin trúis cun ólacáin a sup ní h-inoiu ná inóe do cor-nuis an trúis rin ar a cion féin de'n oioó obair a déanam i n-Éirinn. Tá mbeaó tarb ar óuine ba breáó salanta an puo do ppeabaó irteac i 'otis tabairne a sup deoó d'ól a bainfaó an tarb de a sup anran ppeabaó amaó airíir a sup aóairó a tabairt ar a ónó, nú, tá mbeaó a ónó críoócnuisóe aise, aóairó a tabairt ar an mbaile. Ac, dar le daoine, ní beaó ran rppioeamail. Beaó ran nó rppiuólaité ar fao. Da las leir an noine rin aon bpaon oisge do blaire i n'aonar, pé tarb a beaó air. Ní foláir do cuideacáa beic aise. Dar liom, ámóac, ní h-ar an noine rin féin ir cóir an milleán ar fao a beic. Tá mbeaó pé de óánaioeacó ra bfeair ran an beart óiallmair a déanam a sup 'oul irteac i n'aonar a sup an deoó a ceartócaó uairó d'ól i n'aonar ir faoá fairrinó a déanfí cáine a sup cúl-cáinnit air. Ir 'mó uine a déanfaó an beart óiallmair mara mbeaó le h-eagla poim beul na noine (public opinion). Beul na noine féin pé noeár a lán de'n rppioeamlaó. Mara mbeaó beul na noine ní beaó an róannra ran ar óac aoinne le h-eagla so noearfí ná beaó rppio aise, nú le h-eagla so otabairfí fear rppiuólaité air. Sar a bpeaófar aon leigear a déanam ar an ocaó ran de'n oic, a 'Doncáó, tá ónó móir trom le déanam. Caitfar a óur 'n-a luisge so poileir a sup so oainóean ar an bpoibilibeaóó so bfuil rppioeamlaó a sup rppioeamlaó ann, rppioeamlaó acá oilir a sup rppioeamlaó acá breáóac. Ní rppioeamlaó ceart do uine é féin do óur ar meiróe le h-eagla so noearfí sup rppioealairín é! Ní rppioeamlaó ceart do uine, má'r é coil Dé ólaóac ar uine d'á muinntir óisge, é féin a sup a ólann do óreacaó a sup do múcaó le fiaca, aó rcaalaó bioó-áile ar fuo na roóraioe!

Doncáod : Tá corp na fírinne anran aḡat, a ḡairḡ. Iḡ minic a cuimniḡear féin ar an eugcóir a deinito ḡaoine orḡa féin le corḡar ólacáin ar íocraioib. Da cóir náir beaḡ ḡóib ḡ'iomáirḡ an báir do teaḡt irteaḡ ra tiḡ cúca le leamnú Dé, molaḡ ḡo deo leir, ḡan dul aḡur íomáirḡ eile do cúir orḡa féin le n-a ḡtoil mácánta, ḡan ḡáḡ ḡan maḡctanar, ac le corp eaḡla moim beul na nḡaoine, rar a nḡearrḡ ná maib íocraio ḡalánta acu ! Iḡ aic an rḡéal é, báir aḡur buairḡ aḡur ḡol aḡur caoine ra tiḡ. ḡan fonn áḡair ná pléiríuir ar doinne. An uile ḡuine ḡúbac ḡob-rónac. Aḡur anran ól ḡá rḡealaḡ mórcímpal i ḡrḡeḡ ḡur ḡóic le ḡuine ḡur b'amlaio a beaḡ an uile ḡuine i moḡt imteaḡt ar a éroicean le neairḡ áḡair !

Taḡḡ : Seaḡ, aḡur ḡan de cúir leir an noicḡeile ḡo léir ac le n-eaḡla moim beul na nḡaoine. Deul na nḡaoine fé nḡear an t-amadántaḡt ḡo léir. Cait-rar beul na nḡaoine do cúir ar an rḡairḡ cóir rar a bḡeardḡar an t-olc do leirḡear.

Doncáod : Iḡ aic na ḡaoine iaḡ. Ní foláir a mbeul do líonaḡ le n-ól nú do lomrḡoir na cnámá aḡ an bḡear mboḡt ḡo bḡuil an buairḡ air. Iḡ cruairḡ an cáir é !

ÓLACÁN.

Taḡḡ : Iḡ fíor ḡuit rin, a ḡoncáod. Iḡ cruairḡ an cáir é. Sḡannra ar ḡaoinib moim beul na nḡaoine. Iaḡ ceapaitḡ, cóir cam díreac, ar rḡiḡe éirḡin a ḡéanam amac ḡóib féin ar dul ó beul na nḡaoine aḡur náḡ féirḡir leo cuimneam ar don rḡiḡe eile ac beul na nḡaoine do líonaḡ aḡur do ḡúnaḡ leir an ól.

Doncáod : Fáḡaim le n-uadacḡ, a ḡairḡ, ná feicim féin ḡo bḡuil don rḡiḡe eile cúige. Cao 'tá aḡ an

bʰear ʒo bʰuil an tarɪt aɪr le dʰeanaɪm? Ní móɪr dʰo deoé dʰfáʒaɪl. Tioɪfɪd na cómaɪraɪn ɪrteáé. Maɪa nʒlaodʰfɪd ré aɪ na cómaɪraɪn éun dʰiʒe dʰól 'n-a éuibʰean dʰeairʰaɪ ʒuɪ dʰoéaɪ aɪá aɪr. Má ʒlaodʰan ré aɪ cómaɪraɪn reáéaɪ cómaɪra eile beɪd eud de bʰaɪr an ɪʒéil. Má ʒlaodʰan ré oɪta ʒo léɪɪ, fé maɪ a ɪáɪnʒean ɪaɪ dʰo beɪt láɪtʰreáé, ní foɪáɪr dʰo ʒaé 'ré nɪdʒ dʰól le ʒaé dʰuine ɪa éuibʰeáétaɪn, aʒuɪ dʰá mbeáé ceann ɪɪáɪr aɪr beɪd ré aɪ meɪɪʒe aɪ baɪl. ɪɪ uɪa leɪɪ beɪt aɪ meɪɪʒe, aʒuɪ an ɪeaca dʰo dʰeanaɪm, aʒuɪ teɪnneáɪ cɪnn aʒuɪ cʰreáéáɪn aʒuɪ eaɪba ʒoile beɪt aɪ maɪdɪn ɪaɪ na máɪreáé aɪr, 'ná aʒaɪd na nɪdaɪne éabʰaɪɪt aɪr féɪn, aʒuɪ beul na nɪdaɪne beɪt 'ʒá ɪte aʒuɪ 'ʒá ʒeairʰaé ó éeann ceann de 'n ɪaɪóɪɪte ʒo ceann bliana ó 'n lá ɪan.

Taóʒ: ɪeuc, a Dʰonéaé. Bʰi nóɪr áɪnʒte ɪa náɪɪuɪn ɪo, tá ɪuɪm bliadʰanta ó ɪɪn. Tá an nóɪr céaɪna éaɪl ɪa bʰɪraɪnc aeu ɪóɪr. Nóɪr ʒan éiaɪl ɪreáé é, aé ní foɪáɪr dʰo dʰuine ɪa bʰɪraɪnc, ɪnɪu ɪféɪn, an nóɪr dʰo leannmaɪnt aʒuɪ beaɪɪt a dʰeanaɪm dʰá ɪéɪɪ, nú dʰo éioɪfaé beul na nɪdaɪne aɪr aʒuɪ dʰo lomɪí na énaɪma áɪʒe aʒuɪ dʰo ɪéanɪí é amuic aʒuɪ ɪ mbaile ɪ dʰɪeó ʒo ʒcaɪtʰaé ré ɪuɪt leɪɪ féɪn aɪ an nɪdʰútaɪʒ. ɪɪré nóɪr é 'ná an nóɪr ʒo dʰuɪʒtaɪ comɪaɪc aonɪɪɪ (duelling) aɪr. Dʰá mbuaileáé ɪaɪcaɪl umat aɪ an ɪɪáɪd aʒuɪ ʒo ʒcaɪtʰaé ré ɪeile ɪdɪɪ an dʰá ɪúil oɪt, beáé ɪúile na nɪdaɪne oɪt láɪtʰreáé. Dʰa máɪt leat bualaé dʰo bʰóéaɪ aʒuɪ ʒan aon éuɪ ɪrteáé, oɪc maɪt ná dʰanaɪdʰe, dʰo dʰeanaɪm aɪ an ɪaɪcaɪl ɪɪn. Bʰ'ɪnɪ an beaɪɪt éiaɪlmaɪ ɪaɪ dʰuɪt. aé dʰá nɪdeɪntéa an beaɪɪt éiaɪlmaɪ ɪan an bʰuɪl ɪɪoɪr aʒat caé dʰ'imteóéaé oɪt? Dʰo éabʰaɪɪt beul na nɪdaɪne dʰɪoé áɪnɪm dʰuɪt láɪtʰreáé. Dʰo tabaɪɪí camalaé (a poltroon) oɪt láɪtʰreáé. Dʰo mólʰaé ʒaé aɪnne an ɪaɪcaɪl a éaɪt an ɪeile oɪt aʒuɪ éáɪnʰaé ʒaé aɪnne éuɪa.

Dʰonéaé: Aʒuɪ caé a beáé uaɪa?

Taóʒ: ʒo bʰóʒɪpóééa comɪaɪc aonɪɪɪ aɪ an

parcail, agus go fearochtá or a cómhair agus é éirí le claiðeamh nù le piorcol.

Doncáð: Sead, agus go dtabairfínn caoi óó ar mé 'lámað, tar éir an gním eile a bí déanta aise orim!

Tadó: Go díreac, a mhic ó.

Doncáð: Dar ríad, a tairós, dá olcar é cár an ólacáin againne, ir meara go móir cár an cómhraic acu ra b'faine. Da dóic liom dá mbéinn ra b'faine go scuifínn mo éor i dtalam i n-agair nóir de'n trasar ran. Do rgaoilfínn tarim an parcail, agus dá dtugad daoine camalac orim nuair ná déanfínn an cómhraic ní tabairfínn d'fheasra orca ac a ríad leó dul ra diaðal! Ní'le faris ag don daoine a mearfad a éur fiaðal orim cómhraic de'n tróir ran a déanamh.

Tadó: Duairt do méar, a Doncáð, ar éir de leigear an ólacáin. Tá ruim blianta anoir ó éar daoine áirighe rruinlóir a tabairt orim-ra nuair ná cuirfínn mé féin ar meirge le rruideamh-lac. Dubairt leó dul ra diaðal!

ÓLACÁIN.

Doncáð: Dá mba ná bead le déanamh, a tairós, éun oroc nóra na h-éireann do leigear, ac a ríad le daoine dul ra diaðal ir beas na oroc nóra a bead againn anoir mar ir radó a beirir go léir leigirte! Tá daoine agus bead an leigear ran cómhraic go leór dóid. Ainne a déinean ruo ná tairnean leó táir ríad tugta go leór éun an leigir rin a tabairt ar an olc a déinean fé orca. Ir minic sur ró beas an éir iarraid ríad éun a ríad le duine dul ra diaðal, ac ní h-é mo tuairim sur dein an focal ran puinn leigir ríam ar don ruo.

TAOS: Níor tuisir mé, a Dónádo. Ní ra b'focal do mhearar-ra a máo go raib an leigear ac ra diúltú daingean a tairbeánrao an focal. Ní cuirrao ar veineao maím de'n ól ar meirge mé gan é cup irteac am' béal ar dtúir. Ní maíao pé irteac am' béal gan me féin 'gá tógáilt le m' láim ašur 'á cup cun mo béil. Ní déanrao ran féin an gnó mara n-orzaló-cainn mo beul. Ní déanrao orzalit mó béil an gnó mara rúgáinn irteac an deoc. Ní déanrao é rúgáo irteac an gnó mara rloiginn riar é. Ac cóm luac ašur do maíao an deoc riar táim fé rmaac aige. Cuirrao pé ar meirge mé pé rašar duine mé. Ir cuma leir cia'cu uaral nú íreal mé. Ir cuma leir cia'cu boct nú raib'bir mé. Ní'l don uraim aige d'aoinne a leogriao riar é. Dá mb'é an rí é leogriao an deoc é má leogan pé an deoc riar. Ac an raio a cóimeáo'riao pé an deoc larmuic d'á riacalaid ní baogal do. Má tá an gloine ar an mbóro ní'l aš duine ac a lám do cóimeáo ó'n nglóine. Má tá gloine 'n-a lám aige ní'l aige ac an lám do cóimeáo gan árhoú cun a béil. Má tá an gloine cun a béil aige ní'l aige ac gan an deoc do rúgáo irteac 'na beul. Bíoao go b'fuit an deoc irtig ra beul ní féioir do dul riar mara rloigtear é. Sin ceitpe caoi aš duine ar diúltú do'n diš rar a mberó don cumar aš an ndeoc ar don díogbáil a déanam do, diúltú do'n gloine tógáilt de'n bóro, diúltú d' é árhoú cun a béil, diúltú d' é rúgáo irteac ra beul, ašur diúltú d' é rlogáo. Déanrao don diúltú acu an gnó ac é cup i b'ferom go daingean, díreac mar a cupá-ra i b'ferom an diúltú úo do'n cómpac nuair a déarra le muinntir na rraince dul ra diaabal.

Dónádo: Ir doic liom šur b'é an céao diúltú an diúltú doob' fearr.

TAOS: 'Seao, gan an gloine tógáilt i n-don cop de'n bóro?

Dónádo: Seao go díreac.

Ταὺς: Πάρ τοῖς λεατ ζυρ μαιτ αν ρυο πανάμιντ
αματ ὄ'ν μβόρω αρ ρατ?

Ἐονεατ: Ὁα μαιτ, τὰ μβα νὰ ρεατρωτ ουινε αν
λάμ το εοιμεάτ ὄ'ν ηγλοινε. Αν τ-έ νὰ ρεατρωτ
αν λάμ το εοιμεάτ ὄ'ν ηγλοινε νί ρεατρωτ ρέ αν
γλοινε το εοιμεάτ ὄ'ν μβεул,—αζυρ μά τέιρθεαν
αν γλοινε ζο τῷ αν βεул μο τρυαζ-ρα αν θεοτ!
Σύζφαρ ιρτεατ ε αζυρ ρλοιζφαρ ριαρ ε, λε η-αιρε!

Ταὺς: Ὁεανφαρ. Αζυρ ανραν μο τρυαζ-ρα αν
ουινε! Καρφαρ τίμπαλ ε, αζυρ λεαζφαρ αρ λάρ ε ρα
λαταιζ!

Ἐονεατ: 'Σεατ, αζυρ μίλλφαρ αν τ-ανам αζυρ λεαζ-
φαρ αρ λάρ ε—ρα ρεατατ!

Ταὺς: Ιρ οτε αν τοῖεῖν ε μαρ ὀλατάν!

Ἐονεατ: Ιρ 'μό τιοβαιρε αναμα αζυρ εuirp αιζε
τὰ ὀεανам!

ὀλατάν.

Ἐονεατ: Ιρ τοῖεῖν λιом, α ταιὺς, ζυρ τυρα α буаи
το μέαρ αρ λειζεαρ αν ὀλατάν.

Ταὺς: Νί ρεατρω, α Ἐονεατ. Ιρ 'μό λειζεαρ αρ
ὀλατάν να η-έιρεανн ζυρ буаиεаτ μέαρ айр ле веиτ
μβλιана α'ρ τατρω, αζυρ τὰ έιρε εόμ ρατω ὄ'ν
λειζεαρ ινδιу, мearaim, αζυρ βί ρί веиτ мβλιана
α'ρ τατρω ὀ ρин. Δε conur ιρ τοῖεῖν λεατ α буаиεаρ-
ρα μο μέαρ αρ αν λειζεαρ? Μά буаиεаρ μο μέαρ
айр тρυαζ ζан ан μέαρ το εοιμεάτ айр.

Ἐονεατ: Ουδραιρ αон ρocal амáиn α εuirp аз маτ-
нам μέ, αζυρ το εοιμεάτ аз маτнnam μέ coи-
цианта, ὄ'н lá τεанаτ úт α βιομαир аз cайнт анρο.

Ταὺς: Οτόν! Αιριύ εατ ε ан ρocal ε? Νί
cuiииn λιом ζο ραιβ αон ρocal τ'ά ηουδαρε εόμ
η-υατβάρατ ρан.

Doncáð : Dúbráir go raib éirre éaoi as duine ar diúltú do'n tuis rár a b'éadrafad an deoc é cur ar meirge. Cuir an focal ran as maótanam mé. Táim as éirteadé an fáid atá cuimne am' ceann le cainnt dá d'éanam i tsaob tuis asur i tsaob meirge. Daoine deaglabarfa, léigeanfa, foglumanta, as rpidiú ar an nois asur san iad féin as diúltú do'n tuis! Cuirfad an cainnt i scuimne dom ragar rporit a bioð asainn nuair a biof am' leanb. An "trom trom" a tuisaimir air. Do fuidfad duine asainn i scaðoir asur fuidfad an cur eile mórtimpal air. Anran do tuisad fear na caðoirac an tuis d'uin; mar seo : "Doinne a d'eanfio rrafé ná caracac ná gáire ná orna ná é féin do tócar beid an trom trom air,—ac beid ceo asam féin mo porit feaduiola do beid asam." Anran do carfad fear na caðoirac a porit feaduiola do féin asur beo an dá fúil aise ar an scuro eile feudaint cé 'r tuisge bhirfad an tuisge. Ní féadain san cuimneam ar an rporit ran gac don uair ariugim fear as féide cainnte uaid, as rpidiú ar ol asur ar tuis asur ar luét meirge,—ac, "ceo aise féin a porit feaduiola beid aise!" Ceo aise féin imteadé asur a doicitin d'ól nuair a beid tarit i ndiuid na cainnte air! Ní baogal go leigirfio cainnt de'n tporit ran ole an olacáin, a tairis. Ní leigirfio dá mbeo pí ar riubal go lá fúilib an éleite, pé h-é féin. Ní'l don níð cun an uile rin do leigear ac an t-don níð amáin, 'ré rin diúltú do'n tuis. Má diúltuigtear do'n tuis ní'l don gáð leir an scainnt. Mara ndiúltuigtear do'n tuis ní'l don máit ra cainnt dá mbeo pí ar riubal go tci go scuirfad an cainnteoir clog ar a carbal.

Taós : Má cuirean pé clog ar a carbal cá mórt do bnaomin tuis cun an clois do leigear!

Doncáð : Ambara ir rior duit é! Ir amlaro mar atá an rgeal, a tairis, má tá an t-olacáin le leigear

caitpíó an uile duine fé leit a éion féin de'n leigear a déanamh, díneac mar a deimír-re nuair a éuirur do éor i dtalamh 'n-a éoinniú deic mbliadhna fíciú ó rin. Má'r fíor a gcainnt ní'l duine i n-éirinn iníu san áro dúil 'n-a éroide ašur i n'aigne go leigirpí an t-olc ašur go gcuirpí deire le h-ólaacán ašur le meirge imearš gaothal, i n-éirinn ašur i noúcaib iaraéta. Deinead gac duine fé leit a éion féin de'n leigear ašur riné an leigear go léir déanta. Cuiread gac duine a éor i dtalamh,—a éor féin—mar a deimír-re. Coimeádaó gac duine a lám féin ó'n nglóine ašur an gloine ó n-a beul féin. Deinead gac duine a éion féin de'n diúltú.

Taóš: Tá an dúil ra leigear ašainn go léir, a Úonéad, ac ír amlaio atá dúil aš gac duine ašainn go noéanpaó gac duine eile ašainn an diúltú.

Úonéad: 'Sead ašur a popt feaduiola beic aige féin! Fásfiró rin san leigear rinn. "Fásfiró rin ba san dáir aš Sinicín!"

ÓLAACÁN.

Taóš: Ní fásfiró rin san leigear rinn, a Úonéad, má deimíio atáirú air.

Úonéad: Cao air?

Taóš: Ar an fuo atá aš corš an leigir.

Úonéad: Ír 'mó fuo atá aš corš an leigir, a táioš.

Taóš: Ír fíor é rin. Ír 'mó fáé atá le teip an leigir, ac má breitnígcear na fáéana go léir éípar go bfuil fáé bunairó oíca. Sar ar féioirí don leigear a déanamh ní foláir an fáé bunairó do déanamh amac ar dtúir. Má gceibtear amac an fáé bunairó, ašur anran má caštar ar an fuo a éuirpíó ar an rliše an

fáct san, rin ar an rliúge láitíreac na fáctana atá ag fáir ar an bhfáct mbunairé rin. Iy fáct ólacáin tarct. Ní fáct bunairé é, ámtac. Nuair a bíon dúil ra n-ól ag duine ólan ré a dóicim pé'cu bíon tarct air nú ná bíon. Ólan ré "deoc an tarcta ná táinig." Murá raib tarct noim ré air cuirfiré an t-ól féin tarct air. Má'r fáct óil tarct iy fáct tarcta óil. Ní fáct bunairé do'n ólacán don taob acu. An fuo iy leigear ar tarct ní leigear ar ólacán é.

Iy fáct do'n ólacán rppuideamlaect. Ac iy minic sur b'é an bhraon oiúe a tusan an rppuideamlaect do duine. Siné cúir sur minic a cítear fear ag rcealaó airgíó so bpeáú bog uairé i otiú an tabairne, agus nuair a tasan ré abairle nác féioir do'á mnaoi rúilling fáúail ar a érucáib ac oíreac mar a bainrá an enám a' beut an máora! Nuair a bíon ré i otiú an tabairne ní leogan an rppuideamlaect do a cúio airgíó do coimeadó 'n-a póca. Ca bfuil an rppuideamlaect nuair a tasan^o ré abairle! Coimeadóiré an rreim dúio ar an airgead anran agus a fíor aige an bean agus an élan a beic so cuairé i ngráó leir! Don fear so mbeadó rppuo fir irtiú 'n-a éioiré ní fuilingócaó ré earnam bíó agus éadaiú ar a mnaoi agus ar a élan an fairé a beadó rúilling 'n-a póca. Má éaitan ré uairé an rúilling i otiú an tabairne—le rppuideamlaect, deirim-re so bfuil bpeall air féin agus ar a cúio rppuideamlaecta. Ní rppuideamlaect atá aige ac rpreallairíniteaect. Deirim, agus iy fíor dom é, ná fuil rpreallairín ar an ocalam ro cóm críócnuigéte leir an rpreallairín rppuideamail a éaitfiré uairé i otiú an tabairne, ar bhraon oiúe, an t-airgead ba ceart do a tabairt abairle cun na mná agus cun na élanne a cúir Dia 'n-a rúiram air. Iy fáct cun ólacáin an rppuideamlaect. Iy ceart, ámtac, an ainim ceart a tabairt air nú ní déanfar an leigear ceart air. Spraeallairíniteaect ireadó é, agus rpreallairín ireadó an fear a éairbeánan é.

Doncáth: Dáir fiadó, a Čairős, mara bfuil don leigear le déanamh ar ólacán so rí so leigirfar na rpreallairíní ašur so nóanfar rpredeamail iad, tá eagla mo éiríde orm šur fada a beid an t-ólacán šan leigear!

Čairős: Pé'cu rpredeamlačt nú rpreallairínčeačt é ní h-é fáč bunairó an ólacáin é, ašur dá b'riš rin ir cuma cé'cu a leigirfar é nú ná leigirfar.

Doncáth: An dóic leat, a Čairős, an bfuil níor mó 'ná don fáč bunairó amáin leir an ólacán řo?

Čairős: Ambara, a Đoncáth, ir šairmó an máoil ort ceirt do čur! Ní móř úinn lá eile čun na ceirte rin do řeirdčeač, má řeirdčigmíó i n-don čor í.

ÓLACÁN.

Doncáth: Šeadó, a Čairős, an bfuil řeirdčeač na ceirte úó ašat?

Čairős: Ir dóča, a Đoncáth, řo bfuil, do řeir deað-řaim, níor mó 'ná don fáč bunairó amáin le h-olc an ólacáin i n-širinn. Ir dóča ná fuil olc ar bič šan níor mó 'ná don řřeám amáin air. Meařaim šur b' řin é čur řo bfuil řé čóm deačair na h-uile do leigear. Nuair a šearřčar řřeám řářan an t-olc ó řřeám eile. I n-airřir an áčar Maicíú čear řác doinne řo řaib bunřřeám uile an ólacáin šearřča ašur an leigear deánta dáirírib. Irí řřeám a šearř an t-áčair Maicíú 'ná an řřeám atá i rtoil an duine. Ní řeirdir do'n duine olc do deánamh ac le n-a toil mácánta. An řairó a beid toil an duine i řcoinnib an uile ní řeirdir do'n duine beič cionnčac řa n-olc. Čairbeáin an t-áčair Maicíú do řna daoine conur ba čearc dóib a rtoil do řocairú ašur do čearað ašur do dáinšimú i řcoinnib an ólacáin. Mar b'řeir dáinšim

ar an t-oile tairbeáin ré údib conur ceangal do éur
 oirta féin san don bhraon óil a b'laire, agus, go mór
 mór, conur cabair agus congnam agus shárta
 d'iarraio agus d'rágail ó 'Dia cun geallamna an
 ceangail rin do cómlíonad. Ní féidir do'n duine an
 t-oile do feadnaó ná an maic do d'éanam san congnam
 ó shárta Dé, molaó go deó leir! Tá toil an
 duine nó las cun puinn maiteara d'éanam ar a sur-
 tal féin. Tá toil an duine nó suagad. An t-oile
 a feadantair inoiu d'éanfar amáiread é, agus an maic
 a ceartair inoiu réanfar amáiread í. I r' deap a éur
 an file an níó rin 'n-a d'án:—

“ I r' boct an toirg an toirg go bfuilim i bpéin,
 Mo tuirgint ó m' toil, a' r' mo toil ag t'uirioim
 ó m' céill.

Ní tuisgean mo toil an toil dom' tuirgint i r'
 léir;

Nú má tuisgean ní toil léi ac toil a tuirgiona
 féin.”

I r' maic do tuis an t-Ádair Maiciú an méio rin. I r'
 maic a bí a fíor aige pé rocarú aigne a d'éanfi i
 n-ágaró óil ná beaó an rocarú maréanaó san shárta
 Dé. Tairbeáin ré do rna daoine conur a n-aigne
 do rocarú agus anran conur shárta Dé d'iarraio
 mar d'aingean ar an rocarú.

Doncáó: Tá go maic, a tairós, ac feuc sur sairio
 a maic a raótar! Tá an t-oile cóm fada ó leigear
 anoir agus bí ré nuair a éur an t-Ádair Maiciú cun
 é leigear. Ní h-eaó ac níor ría.

Taós: Mar rin níor glacaó a cómairle, nú
 b'féidir sur ceart dom a ráó, do glacaó an cómairle
 ar feaó tamailín bis ac níor leanad di. An fáio
 a leanad di do deim rí an leigear. Dá leantí ó rin
 di ní beaó an t-ólaóán i n-éirinn anoir agus ann mar
 atá.

Doncáð : Tá go breá, a Tairís! Ní féicim go bfuil puinn tairíbe i gcainnt de'n tróiró ran. Nác fín é díreac corp an uile! “Níor deinead an leighear mar níor leanad an cómairle.” Dar ndóic ipé muo atá uainn a cur fiachainn ar daoine an cómairle do leanmáint aghur a lear a déanam. Ní féicim-re go mbeid leighear aghainn go dtí go “dtuisfirid ar dooil an toil d'ár dtuisirint ip léir.”

Taós : Tá an ceart anran aghat, ac beid lá eile aghainn air.

ÓLACÁN.

Doncáð : Cogair, a Tairís, nár dóic leat gur ceart dúinn an t-ólacán ro do éiteam uainn aghur díriú ar éaint do déanam ar muo éigin eile. Tá eagal oim go bfuil na daoine corpa de. Meafaim gur gearr go ndéarfirid ríad, mara bfuil ré dá ráð ceana acu, gur b'é an t-ólacán ó Samuin go Dealtaine aghainn é!

Taós : Ip fíor dóib é. Ipé an t-ólacán ó Samuin go Dealtaine aghainn é, aghur ipé an t-ólacán ó Samuin go Dealtaine é ag daoine nác rinn. Ipé an t-ólacán ó Samuin go Dealtaine é ag an muinntir ná tairnean ar gcainnt leó. Ip aic an aicme daoine iad. Da breá, leó beid ag éirteact le ríriú ar ólacán, ac ná bead an ríriú dáirírib. Da máit leó beid “gá éiteam aghur gá cáine!” Déarfirid tuine acu, “gáin air mar ól!” aghur é lán go ríriú an uair rin. Déarfirid tuine eile acu, “Ip oic an eamad é mar ól!” aghur gan ipirig 'n-a ériúe ac, “tós uaim é—aghur gan uaim ac é!” Déarfirid tuine eile acu; “Ní féidir don lá de'n maé a beid ac ar an t-é ná blairean i n-aon cor é!” aghur go dtadarrad ré a

'Dá fúil an uair rin ar glóine. 'Déarfíod' tuine eile acu, ruar le m' beul, "Ní ma-bar-ra ar meirge maam! Ólaim bhaon, ac ní feacaíod' doinne maam ar an rliže me!" ašur mo 'dá fúil aš feucáint ari aš teačt abáite ar deariš meirge ó'n rriáio trí nú ceatáir 'd'uairib' ra treačtmáin! 'Dar fiač, a 'Doncáod, ir tú tuš a čeirč i žcearč ari. Iré an t-ólacán ó Šam-uin žo 'Dealtaine é, ašur ó 'Dealtaine žo Šamuin ariúr. Ní feadair an traožal cao a 'deanriod' éire reo mara ruo é žo b'readpari don níod a 'deanam' a čuirriod' corš leir an oic. Ir 'mó oic aš imirč oráinn ašur ir 'mó iomário ašur leačlám oráinn 'd'á nořuim žo léir, ac iré an t-ól acá aš baint an anama ar pač aráinn. Tá rřpuro ašur aižne ašur meanmna na noaoine ločča uairō.

'Doncáod: "Ní čuižean ár 'doil an toil 'd'ár 'duiržint ir léir."

'Taož: Tá an ržéal níor meara 'ná ran féin ašáinn. Ir anilairō acáimíod žan toil žan tuiržint. Ní féioir uom don čomórtar 'd'pážail ar an žcuma 'n-a b'fuitimíod ac an cori a b'i ar na 'doimib' úo žo žcuiread' Čirče an 'traoičdeačt orča. 'Deinead' rí muca ašur mačpai žriána řalača 'd'ioč ašur čužad' rí 'dumalar mar b'ia 'd'oič ašur múnlač mar 'deoč, ac le nearč na 'traoičdeačta mearairōir féin žo mb'ioir 'n-a rižčib' uairle, ašur žo mb'ioč an buad' acu ó 'doimib' an 'domáin žo léir le b'reážčacč a žcnočča ašur a noealb', ašur mearairōir žur b'ia álúinn a b'ioč acu nuair a b'ioir aš ite an 'dumalair, ašur nári ólac' řion maam 'd'ob' řearri 'ná an múnlač.

'Doncáod: Sé an ržéal čeadoa 'd'ireac' é, a 'čairož aš meirgeoirí na h-éireann. 'D'ioř aš éirčeačt uair le rřpealairín acu ašur ní riab' de řořč aiže ac, "As sure as you're born I'm the best man in Kilworth!"

'Taož: 'B'i a 'bolž lán 'de'n múnlač an uair rin.

ÓLAĆĀN.

Doncáð: TÁ a lán páirtíte aḡat-ra, a ċairḡ, i ṽtaoḃ an uilc. TÁ aḡur aḡam-ra leir. Ac ó ċorpuigḡair ar ċainnt a ḡéanamḡ anro ar an ólaćán tiobairteac ro, ní dubairt doinne aḡainn focal amać ar a beul rór i ṽtaoḃ don tróro leigir air. Cao ba ḡóic leat a leigirraḃ é?

Taḡḡ: Marar ċráćamair-ne ar an leigear tá ṽaoine eile do ċráćt air minic ḡo leór. Níl rae rólair 'ná ḡo n-airigim tuine éigin aḡ uíruiḡ ḡo ḃfuit an leigear aigē rēin. TÁ deic mbliadna ríćio anoir ó dubairt tuine éigin ḡo leigirrí an t-ól amuic 'r amać ac na tigēte tabairne do ḡúnad ḡé Doḡnaiḡ. Nuair airigear an leigear ran ar ṽtuir ċuir rē i ḡcuimne ḡom an ríuinéir úo a máoirim ḡo nḡéanraḃ rē cliabán le trí buille ċuairḡ! Do veinead an ṽliḡe. Do cuirpad an ṽliḡe i ḃpeirḡm. Do ṽúnad na tigēte tabairne ḡac Doḡnac. TÁ deic mbliana ríćio imtigēte ó rin aḡur ca ḃfuit an leigear! Ir ionḡan-tac an ṽaille aigēne a ḃion ar lućt ṽliḡēte ḡéanamḡ, a ḡonćad. Ir ḡóic leó, rē ruo a beir aḡ dul bun or cionn ná fuil acu ac ṽliḡe ḡéanamḡ aḡur ḡo mbeir rē 'n-a ċeairt láitḡeac. Níl don ruo ar an ṽtalamḡ ro, a ḡonćad, ir ċreire 'ná ṽliḡe, má ḃion innćinn aḡur aigēne na nṽaoine aḡ ḡabáil leir. Ac má ḃionn innćinn aḡur aigēne na nṽaoine aḡ ḡabáil bun or cionn le ṽliḡe, ní'l don ḃlíirne nirt ra ṽliḡe rin. Ní rēoir an ṽliḡe rin do ċur i ḃpeirḡm i ḡceairt ac oirpad aḡur ir rēoir a ċur ríacáil ar uirḡe ríć i ḡcoinnib an ċnuic. Níor ḡein ṽliḡe de'n tróro ran don ċairḃe riamḡ aḡur ní ḡéanrío ḡo deó. Ac 'neórrad duic cao a ḡéanrío rē. ḡéanrío rē ḡóigḃáil. Ní ḡlac-río na ṽaoine é. Beir ċairmirr ioir na ṽaoine aḡur an ṽliḡe. Beir na ṽaoine a ḡ'iarrairḡ ḃuntáirte ḃreit ar an nṽliḡe. Beir an ṽliḡe, nú lućt a ḡéanta,

a t'iarraíóid zreama b'heic ar na daoine. Ní fearrúe d'liže ná daoine an níó rin. Cailliúó an d'liže a z'reim d'zur tiocúó úróc méar d'z na daoine ar an n'olize. Úmurrar an d'liže d'zur ní tabarrar doinne cun lámá mar z'eall air. Ní beió anran d'zad ac d'liže mar ú'ead. 'Sé rin le ráó, ní beió ra leizear ac leizear mar ú'ead. Má curtar corz leir an abainn adá anran d'z rit le fánaió cad a tuitiúó amac? Staoúó an rrué ar fead tamail. Eirioóaió loé lartuar de'n corz. Pé daingneacé a beió ra corz líonúó an t-uirze lartuar de zo úóí zo mburrar é d'zur zo rzuabrar le fánaió é. Anran zluairioóaió an t-uirze le fánaió d'zur beió a feacé n-oiréad fuinnim leir d'zur bead dá leozúó úó féin ó corac. Siné an úóáíca d'z an n'olize a bíon bun or cionn le h-aizne d'zur le h-inntinn d'zur le toil na ndaoine. Úéanrar brúrrzar ar ball de, úíreacé mar a úeinean an aba de'n ruo a céarrafó corz a cúp léi. D'zur ruo eile. Úíreacé pé mar a úeinean an aba léirzruor ar z'ac taoú úi nuair a rútean rí le fánaió 'n-a tuille ruad, tar éir an corz úo rzuabaú roimpi úi, ar an zcuma zcéadna úeinean an d'liže a b'uirtear d'zur a curtar pé úróc méar úiozúóail aizne úo'n múinntir a b'uiréan é. An úróc méar a éagan úo úaoine ar d'liže zan máit, ní deacair úo cúro de teacé acu ar an uile r'az'ar d'liže, olc d'zur máit.

Pé ruo a leizirúó an t-óíacán, a Úonéad, ní leizirúó d'liže é.

Úonéad: 'Súó feucé anoir, a Úaióz, taoi'n tú ra n-aic céadna airir. Ní h-é an ruo ná leizirúó é adá uainn ac an ruo a leizirúó é. Ir cuma tu nú an z'árlac zCoileánacé nuair a cúir a learmácair d'z lortz na n'zaman é. "Imúiz," ar ríre, "a cúirpiz! d'zur cuarúóaiz na z'amna!" "Cá zcuarúóacá íad, a mácair?" ar rírean. "Cuarúóaiz úóic d'zur anúóic úóú!" ar ríre. Ú'airpiz pé úréimire d'zur ríúó anáirúe ar buaic an tíze é, d'zur érom ar an úóiz úo

Doncáð: Le h-anaman t'atar, a Čairòs, abair féin muo éigin! An é an dóic atá agat-ra dá cuairt ac cóm maič le cáč? Ca bfuil doóic? Ca bfuil an leigear le fágal, do méir do tuairime? U'fearr liom don focal amáin eóluir uait 'ná an rrioiú so léir. U'féarfað doinne so mbeað oimear maič béil air rrioiú óéanam.

Čairòs: 'Soó ní féirir liom foirneam le ropairi bitéamnac a bion ag labairt so h-árto agur ag rite deóir mar žeall air oic an ólacáin agur iad ag cur airšio i žcórčaič, agur ag cur ríoiđai air a mnáič agur air a žclainn, agur ag cur blonaiš so h-árto air a n-arnaióeacaič féin, le ročair an uile! Ac i otaob an leigir. Níoir óein doóčiur leigear muam žan a lán muđai do mearžao air a céile ann. Tá corma-lacč ra méio rin ioir leigear cuirp agur leigear air óroc-nóir nú air óroc-beur. Ní foláir a lán neite do cur i leigear an ólacáin agur iad do mearžao air a céile so maič agur so h-eóluirreac, rap a' mbeio pé 'n-a leigear i žceairt. Nio óioč ran ireađ a cur 'n-a luiže so oainžean air aižne žac oime i n-éirunn nac muo rrioióeamail do é féin do cur air meirže. Abraf uaió, žur rprealairinteacč amuič 'r amac é. Ná fuil air an ocalam ro rprealairin ir epiočnuigče 'ná rprealairin meiržeóra. Ná fuil žlaignin le fágal ir epiočnuigče 'ná an žlaignin rir a bion i otiž an tabairne air leac-meirže, agur ná rčaoan a clairin béil ac ag maioóeam air a óeag-čreite, so oti so mbion žac doinne bođair aiže agur břeán de! Dá bfearfað an žlaignin rin rađairc o'fágal air féin nuair a bion pé ra muocč ran o'imčeócađ pé abairle agur do ražao pé i bpolac air feađ bliana, so oti so mbeađ a žlaigninteacč imčižče a' cuimne na žcómairran!

Doncáð: Nac ionžantač, a Čairòs, an deabram atá ag na žlaigninib so léir le n-a céile! Cóm luac agur bion oireao ólca acu agur cuirp air leac-

meirge iad tasan an t-riuc céadna t-ipeac orca go léir. Ba dóic le tuine gur don lincige amáin iad. Bíon an feucaint céadna agus an gnúir céadna agus an éaint céadna agus na goctá (gestures) céadna acu go léir. Daoine ná feacaid a céile riam agus nár táinig riam i n-ghraic céad míle t'á céile, fásaim le h-uadact, nuair a bío ríad 'n-a nglaisínib ar leat-meirge, gur dóic le tuine gur ar don úrlár amáin a tógad iad!

Tadó: Sead agus ba dóic le tuine gur b'iad na feana glaisíní aitreaca agus máitreaca na nglaisíní óga!

Doncá: Cuir fáire cuíaim!

ÓLACÁN.

Doncá: Ioir feana glaisíní agus glaisíní óga, a tairís, meafaim gur ró deacair don éor a tabairt dóib ná don eolur t'imir orca a déanfad iad do leigear. T'féadfad doctúir tuine bheoite do leigear. T'féadfad prósóir do tógaint dá mbead teinnear ad' bolg. Dá mbead tuine as dul ar a aimleat t'féadfi cómairle tabairt dó. Ac cao féadfad a déanam le glaisín meirgeora! Iy dóic leir gur aige féin atá ciall an domáin.

Tadó: Nár dóic leat, a Doncá, dá t-riocfi ar nuair a bead an meirge curca de aige, agus glaisín eile meirgeora tairbeaint dó, go mb'féidir go tuisfad ré é féin agus go ndéanfad ré leir féin, "Sin mar a bím-re nuair a bím ar meirge! Ní beir mé mar rin aifir le congnam Dé!"

Doncá: Éir do beul, a tairís. Ní déanfad ré don ní t'á fóro. Bíor as gabáil an bótar ó tuair ó Chocán na Biotaraige (Watergrass Hill) go Maimirtir fearmuige (Fermoy), mardean bpeás Samraí.

‘Bí fear le m’ cóir a bíos go minic ’n-a glaisín meir-
geópa, ac ní faib ré ar meirge an máidean ran. I
tócá go mbeadh ac ná faib fiacla an tige aige. Ba
gearr go bfeacamair saothar gliobac buide ’n-a fuidhe
anáirde ar élaíde an bótair, agus san don tragar
tíge i scothgar na h-áite ar don taob. “Caó a tús
an saothar ran ra n-áit rin,” arsa mire, “cóm fáda ó
don tíge?” “Siné saothar Concúbair ‘Duib,” ar
reirean, “I tócá go faib Concúbair ag marbú muc
i n-áit éigin ra cómarpanaét, agus ná fuil ré abfao
ó’n nsaothar anoir.”

Čánamair go dtí an áit. ‘Bí Concúbair rinte i
nóis an bótair agus é caoé ar meirge, agus an saothar
’n-a fuidhe ar an sclairde ag tabairt aige do! ‘Bí an
uile blúipe de cúro éadais Concúbair clúdaithe le
dhaob agus le pluda (thick mud), agus cúrán le
n-a beul, agus daé an báir ar an bfeair mboct.
‘D’feuc an fear eile ar feadh tamail ari, anran do lab-
air ré, ar a máctnam. “Maire do éiríde ’n diaabal,
a bíteamnais fáilí!” ar reirean. “I truaí san
mé mar tu!” feuc náé amlaíó adubairt ré, “an
fáid a máirfad ari ní beid mé mar tu!” Ní duib-
airt mar ní h-é a bí ’n-a éiríde. ‘Sé an dóic ari
asat é, a Čairis. Ní h-don máit duic a čairbeáint
do glaisín meirgeópa caó é an cor a bion ari nuair a
bion ré ar meirge. Níor b’feair leir muo a d’éanpá
’ná é féin do cur ar meirge ari, mar foluio ar an
rgeal.

Čairis: Čá an ceart asat, a ‘Doncaó. Loitean an
t-ól éiríde agus aigne an duine nuair a leantar
ró fáda ari. Ní fásan ré don mócú ra n-aigne ar
caó i r oic ná caó i r maic, ar an muo i r fíor feádar
an muo i r éiteac. Neórríó meirgeóir éiteac duic or
cómar do fúl agus ní beid blúipe náipe ’n-a čaob
air. ‘D’éanpíó ré beairt rppúnlaithe agus ní beid
náipe ’n-a čaob ari. Ní mócúigean ré cóiróce go bfuil
peaca aige dá d’éanam nuair a čuirean ré é féin ar

meirge. Ní bíon don cúinneamh ar Óia aige, 'nár é beic fheasgarlac i láthair Dé mar gheall ar a cúro meirgeóireadta. Meafaim féin ná fuil don ruo ip mó a loitean obair an tSlánuigsteóra i n-anam an duine 'nár meirgeóireadta. Cuir i gcár go dtuitfidh duine i n-don péaca eile de rna cinn-péacá marba féadfar labairt. Mara nglacaidh fé cómhairle féadfar troio leir. Seófar lom ar a cóinriar ar taob éigin. Ad nuair a bíon duine 'n-a glaisín meirgeóra caitear bualaó tairir agus é págaint anran.

Doncáó: Nuair a éonac an gádar ar an gclaidhe agus an duine ra tús duibairt am' aigne féin gur b'uaibhárac an bun-ór-cionn é, ad nuair ariugear an focal úo ó'n bfeair eile; "Ambara," arfa mife, am' aigne féin, "Ip uaibháraige go móir de bun-ór-cionn tura 'nár an fear ra tús!"

Taós: "Ip deacair roga baint a' dá tús!" Tá gac taob acu go h-ole go dtí go bfeadfa ar an ttaob eile.

ÓLACÁN.

Doncáó: Go deimhin, a tairós, an focal úo duibairt an fear úo leir an nduine a bí rinte ra tús ar meirge, ní féidir liom é cur ar m' aigne.

Taós: Ó 'reao, nuair duibairt fé gur tmuas leir ná maib fé féin ra moct gceadna.

Doncáó: Siné díreac duibairt fé, ad go nduibairt fé níor tiobairtíge go móir 'nár an é.

Taós: Agus cad é an mearaclal aigne d'féadfaó an focal ran a déanamh duit? Dá ndeimthír malairt le céile beao an formad céadna as an bfeair ra tús leir an bfeair tuar. Nuair a deimean meirgeóir i gceart de duine dar leir ip cuma nú beic i bflatar Dé beic ar dearg-meirge. Bíon a cúir féin aige leir

rin. Má bíon ré cúpla lá, nú feadctáin, san fiaca an t-úige aige ní foláir do an méid rin aimpire cáiteam ar a céill. An fáid a bíon ré ar a céill bíon ním an óil 'n-a cúro fola, agus 'n-a zóile, agus 'n-a céann agus irctiú i rmiór na zcnám aige. Cuirfean an ním rin teinnear 'n-a céann agus teinnear 'n-a énámaib agus teinnear 'n-a érioidé agus teinnear i n'aigne, teinnear nímnéac, mallaiúte, ná cuirfean don trúis eile teinnir a leitéid ar an nduine. Ní féidir do'n t-é ná mótúis niam 'n-a coláinn féin é, a tuirgint i n-don éor cao é an raúar an teinnear ran, ná conur a éiomáinean ré ar buile an daonaidé boct 'n-a mbíon ré zreamúúte ann. Leanan tarc an teinnear. Tarc ir meara zo móir 'ná an teinnear, dá olcar é. Ir doca zo maib an tarc agus an teinnear i n-don feadct ar an bfeair úo a duháirt an cáinnt úo. Ir doca zur ceap ré zo maib ré féin mar a beaó ré i n-irfeann; agus zo mbeaó ré i bflacar Dé dá mbeaó ré mar a bí an feair ra úis.

Doncaó : 'Seao, 'zá iomlarú féin ra thaoib ar nóir na muice !

Taús : Da bpeáú, ionruar, robáilceac an puo leir, an thaoib feadct an teine níme a bí 'zá lorúao agus an tarc a bí ag baint an anama ar. D'feair leir deoc maic an uair rin 'ná raióbrear an domáin. Iré an deoc, dar leir, an t-don leigear amáin ar a teinnear agus ar a tarc agus ar an zcruaótan acá ar a érioidé agus ar a aigne. Dá bpeáao ré ártac maic úige le cur ar a céann agus le rloúao riar 'n-a éraor agus rior 'n-a rúórnaiú beaó ré ar meirze láitneac agus ba cuma leir ar ran amac cao a déanrao bean ná clann, raióbrear ná boctaineac, cíor ná fiaca, aipgeao ná óir, Dia ná an diabail. D'imteóao an tarc láitneac agus d'imteóao an teinnear ar a énámaib, agus an rníom ar a érioidé, agus an buile ar a aigne. Da bpeáú an puo beic ra úis ar nóir na muice ac iao ran a beic imtiúte !

Doncáð : Nár breáð ionfuar, robáilceac an fuo do duine go mbeað taro air deoc maic uirge o'oi ?

Taòs : Deoc uirge ! Mo truað do ceann ! Airiú ní leigirfað deoc uirge an taro úo i n-aon eor. Ba mar a céile òuit oile caiteam air teine aður uirge eor air an o'arao úo. Siné cuirfað air buile air fao é. An biotáile láioir briosmar, meanamnac, iré a réio'ciúean leir an o'arao úo. Ní beirean aon fuo eile greim ceao air. Ní geibeon an meirgeoir aon blaí air aon fuo eile. Ní tóspao aon fuo eile ó irreann go flaoar Oé é.

Doncáð : Ir oic an rgeal é, a Cairòs ! Ir easal uiom gur faoa a beio an t-olacán gan a leigear i n-éirinn. Má tá greim eóm daingean ranas oic an olacáin air meirgeoiriú na h-éireann ir easal uiom gur faoa go bfaðfar amac aon fuo eun an greama do bozað. Beio an meirgeoir air buile le taro aður le teinnear go o'oi go bfaðair ré deoc eile biotáile le rlozað. Nuair a ciofir ré ó meirge an o'ige rin beio teinnear aður taro níor mó air 'ná mar a bí roimir. Cairfir ré deoc níor mó do rlozað. Ir amlaio a beio ré as méaoú an teinnir aður as méaoú na n-deoc go o'oi go mbeio a eolann boct 'n-a h-aoibléiois o'oiúce aige aður go scaifir ré báí o'ráðail. Anran irao beio an t-anam as o'ul i láoair Oé 'n-a rmeair-amán ó'n breaca. Anran irao beio irreann i scao airge, aður ní leigirfir biotáile é.

ÓLACÁN.

Taòs : Gan amhar, a Doncáð, ba grána an raðaro Concúbar Dub nuair a bí ré rinte ra o'is aður é clú-daite le o'raoib aður le pluaa aður oac an báí air, aður an zaðar, nár eus Oia o'ó ac ciall zaðair, 'n-a

Íuirde ar an gclairde as fairne an tuine, cóm maic asur cóm oilir asur tús a ciall saothair do an fairne déanam. Da gráinne go móir 'ná ran féin éirteac leir an bprocal aoubairt an fear eile nuair a éonaic ré an maóarc ran. Ac feuc, a Doncáó a mic ó, dá mbeaó Concúbair, asur é ra meirge céatona, rinte ar leabairó clúim éan i reómra uaral, asur ríoda asur ríól carra air, asur órnáiví óir asur airgíó ar an leabairó, asur roctana zeala fé coraib na leapan, asur reirb-íriš i gculaitib daora as rriáalam air, asur coróinn ríoga tuar ar éann na leapan, i n-inead an saothair ar an gclairde, an dóic leat an mbeaó an maóarc níor luza gráinneacó? An dóic leat ar cuma puinn cia'cu ríoda nú opraob a beaó carra ar an meirgeoir? Nú an dóic leat 'ná go bfuil an tuin'uaral ra tríoda, nuair a deimean fé beirídeac de féin le craor asur le meirge, cóm cormail leir an muic ra múntac asur bí Concúbair nuair a bí fé rinte ra opraob? Asur nuair a tásair na n-uairle eile irteac asur éio ríad an beirídeac uaral 'zá iomlarz féin ra tríoda, asur nuair a bíon upaim acu do asur báiró acu leir, asur nuair adeirio ríad 'n-a n-aighe zur truaš zan iad mar é, an dóic leat an bfuil puinn deirregeacó ioir iad asur an fear úó a bí as formaid le Concúbair?

Doncáó: Deir an fear focal, "Ní meara cac 'ná Concúbair." Ac go deimín ir dóic liom zur meara go móir an cac ran adeirir-re 'ná Concúbair. Iré oíoc-rampila na n-uaral a cómáinean daoine bócta i n-ainim an diaibail. Iré atá 'zá déanam riam. Siné an oíoc-rampila a cuirean 'n-a luige ar an n-tuine mboct zur ruo zalánta, rriudeamail beir ar meirge, zur comarcta uairleacó é, zur comarcta fearamlaacó é. Deirim leat, a Cairóš, go bfuil a lán le freasairt as uairlib, asur nac ra n-ólacán amáin atá a lán le freasairt acu. Iré Dia tús an rairóbrear doib asur o'pás na daoine bócta i n-a

éaghair. 'Do lean a 'dualzar féin an raiðbhear ran a tugadh dóib. Tá pé ceangailte orda i láthair Dé úráio máit a 'dhanam 'de'n traidbhear. Tugan an raiðbhear crieveamaint dóib amearg na ndaoine mboct. Bío na daoine bocta ag feucaint ruar eúca. 'Dá ndeinidíir féin a lear do éuirpáð a ndeag-íampla íiácaint ar na 'daoine bocta a lear do 'dhanam leir. Táio na daoine bocta ana tuga eum aicirir a 'dhanam ar na h-uairlib. 'Dá 'dugadh na h-uairle dóib an deag-íampla agur an deag-íampla atá ceangailte orda a 'dabairt dóib do glacáí an deag-íampla. Anran beaó na h-uairle féin ag cómlionad an dualzar a éuir an raiðbhear orda. 'Deaó toil Dé acu 'dá cómlionad ar a 'dtaob féin, agur beaó toil Dé ag cáé 'dá cómlionad mar gheall orda. 'Deaó torad ar an 'bocal uo "go ndeintear do 'toil ar an 'dcalam mar a 'deintear ar neam." Ac ní mar rin atá. Ir amlaio atá an raiðbhear ag cur na h-uairle ar a n-aimleat, agur tá 'drioc-íampla na h-uairle ag cur na ndaoine mboct ar a n-aimleat. 'Deirim leat go mbeio ruo le íreagairt ag na h-uairlib! Ní h-iongna go ndubairt Deul na íirinne an focal cruaid úo; "Ir ura do'n beitídeac móir gabáil tré éró na íiácaioe 'ná do'n duine raiðbir 'dul írteac i 'bflacat Dé!"

Taós: Tá 'dearmad móir 'deanta agat ad' íiige beata, a 'Doncáð.

'Doncáð: Cao é an 'dearmad atá 'deanta agam?

Taós: Ad' íreagairt ba éairt duit a beit.

'Doncáð: Acáioe! Aírú 'dá mbeinn-re am' íreagairt ní íárócaó an íreagal mé go 'dó go mbeinn am' earbois!

Taós: 'D'féioir náé íearra duit ruo a 'deinir 'ná beit ad' " 'Doncáð—ar a 'toil féin."

ÓLACÁN.

Doncáid : Ní fearadair, a Chaitíos, an 'mó tréúis éun an ólacadán atá áiríúgte a gáinn um an t-aca ro.

Taós : Ní 'l bac oirt iad do chóirleam.

Doncáid : 'Sod tá oirlead ran acu ann ir ar éigin a éimneócainn oirta go léir.

Taós : Cuir ríor iad fé mar a éimneócair oirta. Má téirdean ceann acu amú uait b'féidir go gcuimneócainn-re air.

Doncáid : Ir dóic liom go gcuirfad an rprealairín rprealairín ar torad.

Taós : Ní mirdé duit é rin a éur ar torad. Sprealairín irad é amúic 'r amac, a gair ní foláir leir a éur 'n-a luige ar a cómarpanaid go léir gur duine rprealairín é. Leogairó fé uaid i oitís an tabairne an t-airgead, go breáís rial, mar d'ead, a gair gan leatpíne de'n airgead ran ná bainean rtracáid ar a éiríde nuair a bíon fé a g rparamaint leir. Anran, má 'fé do toil é, ní foláir le gac rprealairín eile a bíon a g feudaint air an rprealairínlaet céadna do éairbeáint. Sin mar a déinean an tréúis rin na rprealairíní do éur ar meirge. Ní dóic liom go b'féadfad don tréúis eile meirgeoir a déanam de'n rprealairín ac an tréúis rin.

Doncáid : A gair cad déarfá dá gcuirinn an baot-airé rprealairín i n-aice an rprealairín?

Taós : Ní fearr áit 'n-a gcuirfir é. Ir deacair roga a bain arca. Ní ró fuirte a déanam amac cid' cu dóid ir mó atá 'n-a tréúis éun meirgeoirleacta a gáinn. Ní fearadair cid' cu ir mó atá a gáinn de rna baotairín nú de rna rprealairínib.

Doncáid : Meairim, a Chaitíos, go bfuil a lán d'ár rprealairínib a bíon 'gá leogaint oirta gur baot-airí iad le h-eagla go n'déarfí gur rprealairíní iad.

Taós : Tá an ceart a gac. Sin dá tréúis móra

maite, cun óla cáin curta ríor aḡat. Comáin leat.
Doncáó: Tá, anran,

“Tabairtar Uí Æmáin
'S a dá rúil 'n-a óiaió!”

An fear a ḡlaóóiríó irteac me i dtiḡ an tabairne
aḡur tabairíó deoc dom, aḡur anran a beir ar
dearḡ-buile mara dtuḡad-ra deoc do ran!

Taós: 'Sead aḡur má bion dá ríeas acu ann ná
foláir le ḡac duine an t-aoinne deas eile do “trae-
tiáil” ra tímpal, i dtreó ḡo mbeir ríad aḡ ḡabáil
amaó ar teac an meadon-oióce b'féirí aḡur a
dá deoc deas féin ólta aḡ ḡac duine acu! Dá mb'
áil le ḡac muic acu dul i ḡcúinne léi féin aḡur an
dá deoc deas d'ól 'n-a h-aonar, ar a h-umar féin,
ní deanríóir leat oiread foḡraim ná leat oiread
óioḡbála.

Doncáó: Ambara, a táirḡ, do cúirí a ainim i
ḡceart ar an dtíriḡ rin! “Traetiáil”! focal
ana ḡrána iread é ac tá ré maite a dóitín do'n tíriḡ
a áialluigean ré. Aḡur ḡo deimín féin ní bréas muca
tabairt ar an dá ríeas a tabairfad an lá aḡur leat na
h-oióce aḡ “traetiáil” a céile ar an ḡcuma ran.

Taós: Don fear a ḡlaóórad mé irteac i dtiḡ
tabairne cun tiḡe tabairt dom aḡur anran do ḡlac-
rad eud aḡur fearḡ mara dtuḡainn-re deoc i n-inead
an tiḡe rin do, ní'l don ainim ró ḡrána do. Dá
mbead don blúire de'n fear irtiḡ 'n-a éiríde ir
amlaíó a tíocrad fearḡ air dá dtaraiginn a deoc
féin airíó do. Spriúnlaiteac ar rad acá i ḡcúirde
an fíó rin, rppriúnlaiteac aḡur neam'tuirḡint, aḡur
buadán an rppriúnlaiteac ar an neam'tuirḡint aise.
Tus ré deoc dom ac má tus ní raib ra deoc ac mar
a duibáir,

“Tabairtar Uí Æmáin
'S a dá rúil 'n-a óiaió.”

Doncáid : An céad duine eile acu a b'éarrad duine irtead mar rin ašur éadarrad deod d'ó, aš b'rae ar deod d'fášail i 'n-a imead ba móir an triuaš san daic-tíni na rraide do eir aš rit 'n-a diaid ašur iad a liúirig na b'focal ran :—

“ Tabarrtar uí Úriain
'S a d'á fáil 'n-a diaid ! ”

ÓLACÁN.

Tadóš : Fášaim le h-uadad, a Úoncáid, sur euirir i zcuinne dom ršéal a h-innreád dom, tá ir d'óca b'rae ašur daeád blian ó rin ann. Úior eiar i d'triad li ašur fuairar féin ašur beiric nú triúr eile cuire d'innéir ó duine uaral zo raib aithe maie aige orainn. Ana šaeilšeoir le feabar dob ead fear an tige. Úi a f'ior aige an dúil a beie ašam-ra ra šaeluinn. Do luigmar ar éainnt ašur ar fean-ácaidead. D'innir feirean ršéal ašur d'innreap féin ršéal. Úiomair aš triad ar an fean aimir ašur ar na bárdaid ašur ar na filib ionšantaeá a bí i n-éirinn raod. Fé deire d'innir fear an tige an ršéal ro dúinn : “ Zo d'í sur euarid an raogal eun deirid ar raod,” ar feirean, “ do lean na fili de'n treana nór a bí acu nuair a bí éire raibid, neamrplead. Do rašad cúigeap nú feireap acu ar euarid ollamnadta, mar d'ead, zo tig duine uaral éigin de'n treana flioet. Šeoboir a noóitín le n-ite ašur le n-ól, ašur anran, aš imtead d'óib, dean-rioir d'án maie, nú abrán b'raeš ceólmair, aš molaó an taoirig a eug an eoir maie d'óib. Šan amrar ba eortaramail an aicme iad aš tead irtead i d'itig doinne, ašur ir minic zo mbíod an eoir a šeiboir níor fearir zo móir 'ná an fáilte a bíod rómpa. Ir

minic leir a tuisiúir féin an méid rin, agus nác ó éiríde a d'einúir an molaó. Iy minic, agus a d'iteal a d'éanam, ná féadaó fear an tige san a tabairt le feirgint 'n-a ghnúir cao é an buile feirge agus canncair agus tré-céile aigne agus díombáig a bíod irtig 'n-a éiríde. Bíod na filí ró géar-cúiread agus cíoir an doctal. Tainis garna díob lá cun tige duine uairil d'ár b'ainm Seágan ua Mangáin, a d'éarrimíó. Fuairadar ana cíoir agus ana onóir. Fuairadar, mar a d'eir an treana éainnt 'nua gada bíó agus fearan gada tige,' agus fuairadar a lán ndóitín díob. Níor b'féiríor díob don loct fáigil ar an tige ná ar an gcóir ná ar an gcúram a déinead díob, ná ar don focal éainnte d'ár labrad leó. Ac do éonacadar go gléinead i ngnúir rin an tige go raib a éiríde i moct rholta leir an doctal. Níor leogadar don níó ortá go dtí go rabadar as imtead. Anran, nuair a bí rlan le fáigilt as fear an tige agus an d'an molta le tabairt, seo mar a labair an file.

“ ‘ A Seágan Uí Mangáin ó'n Stiab,
Iy móir é do bia, 'sur do deoc!
Iy móir é do d'annatán 'n-a díar!
T' anam 'on diaibal a'p do cóirp! ”

Donéad: Ó! Airmú nár b'ole an cotú iad! Iy maic an gnó a bí aige dá d'éanam as polácar bíó agus tige díob, agus iy maic an gnó a bí as muinntir a tige dá d'éanam as fírcalam ortá. Dá mbeinn i gcár Seágan Uí Mangáin tabairfínn cúir mo éainnte díob rúil a d'abairfínn an bia ná an deoc díob. Anran, mara mbead mo clú asam bead mo cúir asam. Dá ndéanfínn d'annatán bead páram éigin asam ar an nd'annatán.

Tadg: “ Tabairtar Uí Úriain, agus a dá rúil 'n-a díar ” a cúir i gcumne dom é.

Donéad: Ní féadfa an d'an ran a múine do dailtínib na rraide. Tá an earcaine ró éibairtead.

Ταὸς: Νί'λ δον εαργαίνε ρό τιοβαίρτεαδ' το'ν ρρηελαίρην ζαν μεαρ αἰρ φέιν α' βέαρφαδ' ἰρτεαδ' ἰ τοἰς ταβαίρνε μέ αζυρ ταβαίρφαδ' θεοδ' τομ, αζυρ ανραν ζο μβεαδ' α' ἐμοἰθε εράι'οτε μαρμα τοζυγαινν α' θεοδ' φέιν τ'αρ η-αἰρ τοδ'.

Ἐονέαδ': Νί' τοδ'α ζο ἔφουλ ρυἰνν θε'ν τραζαρ ραν τοαοἰνε αζαινν.

Ταὸς: Τά' θεαρμ'αδ' ορτ. Τά' αν ού'ταις λάν' τοἰοδ'. Ἐυἰρρἰνν ζεαλλ' λεατ ζυρ β'έ αν ρρηελαίρἰντεαδ'τ' ἐέα'ονα ραν φέ' η'οεάρ' φορμ'όρ αν ἀεαραινν α' βἰον ἰ τοἰς'εἰδ' ταβαίρνε. Αἰρἰύ' ηί' ἐοτολόεαδ' ρρηελαίρἰν' α'ευ αν οἰ'όεε' τοά' μβεαδ' ρἰύ'ντ' ρόρτ'αἰρ' ὀλτα αζ ρρηελαίρἰν' εἰλε αἰρ, αζυρ ζαν ρἰύ'ντ' φάζαλτα αἰζε φέιν τ'αρ α' ἐεανν!

ΟΙ'Ο'Ε ΝΟ'ΟΛΑΣ.

Ἐονέαδ': Μόρ'αν' θε' η'οο'ολ'αἰςἰδ' μαἰτε' ἐυζατ, α' τ'αἰ'ος!

Ταὸς: Ζυρ'αβ' ἀνἰ'ο'αἰ'ο' οἰ'ντ, α' Ἐονέαδ'. Αμ' τ'α'οδ' φέιν' θε, ηί' τοδ'α ζο ἔφουλ' μόρ'αν' εἰλε' α'ευ' λε' φάζαἰλ' αζαμ, ρέ' φεαδ'αρ α' βεἰ'ο' ορ'τα. Αε' βα' μόρ' αν' ηἰ'ο' ἰα'ο' α' βεἰ'ο' ζο' μαἰτ', τοά' μβ' ἐ' τοἰλ' Ἐέ' ἐ, ρέ' μέο'ο' ἀτά' λε' τεαδ'τ' τοἰοδ' ἐυζαμ. Τά' α' λάν' α'ευ' ταζαἰτε' ρέ' 'η' Ἐἰρἰνν' ἐ, βυἰ'ο'εαδ'αρ' λε' Ἐοἰα! ἰρ' τοδ'α ζο' ραἰ'δ' ρυαρ' λε' ἐύἰς' εἰνν' φἰεἰ'ο' α'ευ' ταζαἰτε' ἐυζαμ' ραρ' α' τοάἰ'νἰς' αν' ἐέα'ο' ἐεανν' α'ευ' ἐυζατ-ρα.

Ἐονέαδ': Αη' η'οεἰρ'εαν' τἰ' ηἰομ' ἐ! ἠἰορ' μεαρ'αρ' ζο' ραδ'αρ' α' φ'αἰ'ο' ρἰν' λαιρ'τἰαρ' τοἰοτ' αζ' τεαδ'τ' τομ. ἰρ' τοδ'α ζυρ' 'μ'ο' τυαἰρἰς' β'ρεαδ'ς' ο'φ'έα'ορ'ά' ταβαἰρτ' οἰ'νν' αρ' ηα' η'οο'ο'λ'αἰςἰδ' α' ἐάἰ'νἰς' αν' φ'αἰ'ο' α' βἰ' αν' ραοζαλ' αμ' ἐαζ'μαἰρ-ρε.

Ταὸς: Ο'φ'έα'ορ'ἰνν' τυαἰρἰς' μαἰτ' το' ταβαἰρτ' αρ' ἐυἰ'ο' α'ευ' ζαν' ἀη'ρ'αρ', αε' ζο' ο'εἰ'μἰν' ηί' ρό' μαἰτ' αν'

tuairiṡ féadṡinn a tabairt ar tuille acu. Iṡ cuimṡin liom ṡo maic nuair a bíor ana óṡ ṡo mbíodṡ Nodlaṡí bṡoṡalaṡa inṡ ṡaṡ don áit, aṡur móráṡn fuilt aṡur caiteamṡ aimpṡe; an bṡoc-Nodlaṡ ra tinteán, aṡur teine ar lapaṡ mórtimpal an bṡoic rin do téirṡeáṡ leaṡ rṡiṡe ruar an rṡinné aṡur do cúipeáṡ bṡoṡal aṡur tear tṡíṡ an tṡiṡ inṡ ṡaṡ don éuinne, i tṡreṡ ṡur tṡóic leaṡ ṡur b' é Miteamṡ an tṡamṡaíṡ a beaṡ i lár an ṡeimṡiṡ aṡat. Ní bíodṡ don feirṡimeóir an uair rin ná marbṡuiṡeáṡ marṡ i ṡcóir na Nodlaṡ. B'íodṡ a rṡian air; nuair a ṡaṡaṡ oirṡe lae Nodlaṡ bíodṡ ualaṡ feóla ar an mbóro inṡ ṡaṡ tiṡ, tṡóitṡn tṡá oirṡeáṡ ṡaoine aṡur a bíodṡ ann cun na feóla t'ite. Aṡur ṡeallaim tṡuit ṡur b' rṡiní an feóil a bíodṡ ullamṡ i ṡceart. B'íodṡ eóluṡ aṡ mnáibṡ tiṡe an uair rin ar bia t'ollmú, aṡur nuair eirṡiṡeáṡ na cailíní ruar bíodṡ an t-eóluṡ acu leir marṡ do múintṡ tṡóibṡ ṡo maic é. Tṡá méirṡ fuilt aṡur caiteamṡ aimpṡe aṡur cóir bíṡ aṡur tṡiṡe a bíodṡ ann ní baíneáṡ ran ó'n ṡcṡeirṡeamṡ a bíodṡ i ṡcṡoírṡe na nṡaoine, iṡir óṡ aṡur aṡrṡa. Iṡ maic a tṡuigróir caṡ é an bṡiṡ a bí le féile na Nodlaṡ, aṡur conur ba ṡeart onóir a tabairt do'n tṡlánuirṡeóir an uair rin, aṡur do mṡuirṡe mṡáṡair, aṡur do'n áṡair Síoruirṡe. Iṡ tṡúrṡaṡṡaṡ a beirṡoír buirṡeaṡar le Dia a ṡuṡ raor iad ó iomáirṡoibṡ na bliana a bíodṡ imṡiṡṡe, aṡur iṡ tṡúrṡaṡṡaṡ t'iarrairṡoír air aṡrṡárṡa aṡur a ṡrócairṡe do bṡonnaṡ oirṡa i ṡcóir na bliana a bíodṡ aṡ teáṡ. Ba ṡnác an uair rin aṡlú tar éir bíṡ i ṡcómṡnuirṡe, aṡ bíodṡ aṡlú áirṡiṡṡe acu an oirṡe rin. Iṡ minic a bíodṡ focail lairṡne ra n-aṡlú ran. Iṡ cuimṡin liom ṡo maic ṡur minic t'áirṡiṡinn m'áṡair, beannaṡṡ Dé le n'anam, aṡ ráṡ an aṡluirṡe. Nuair a beaṡ a cúro féin ráirṡe aṡe tṡéarrṡaṡ duine éirṡin t'á mbeaṡ aṡ an mbóro "Benedicamus Domino," aṡur t'ṡṡreáṡróṡaṡ an cúro eile, "Deo Gratias." B'iomair oirṡe áirṡiṡṡe. Iṡ cuimṡin liom an oirṡe cómṡ maic aṡur iṡ cuimṡin

liom an oirdé aréir. Uí an Bloc-Nordas go maic
 ašur ví an teine go maic. Uí an rneacáta amuic cóm
 h-árto leir na bataí rnaidm ac ba dóic leat irtiš sur
 oirdé Šamraio a ví ann. Uí áilteoir buacalla i
 n-aimpír ašainn sur b'ainim do Seán Ua Cačara.
 Ana buacail eun rpoirt dob' ead é ašur ní féadrad
 don nio dul uaid ví ré cóm veirbéalac ran. Nuair
 a ví béile na h-oirdé caicte ašainn ašur ár noóicim
 aimpíre caicte ašainn léi, do cóirric m'acair é féin
 ašur cuir pé a dā láim le céile ašur érom pé a ceann :
 “Veirimír buideacar na beata ro do Dia móir
 n'uilecómacá i otaob a tabaircairci dūinn! . . . Corš
 ó Dia móir n'uilecómacá ar ár n-eapcáiruib i otaob
 anama ašur cuirp! Šo otašair Dia ruamear rior-
 uide do rna h-anamnača d'fás rinn, ašur d'anam-
 načuib marb ppošodóireacá an domáin! Ašur
 má'r maic acáimio anoct i nšrártuib Dé ašur an
 traošail šura reacá fearr a veimio bliain ó 'noct,
 ašur mara fearr nára meara!” Uí ár šcinn go
 léir epomča ašur níor labair doinne. “Acúišiō!”
 arpa m'acair. “Benedicamus Domino!” arpa veirt
 ašainn i n-donreacá. “Dā Deo gratias!” arpa
 Seán Ua Cačara, láicreacá bonn, aš tabairc rreacšra
 ar an mbeirt, dar leir. Šeallaim duit go maib
 šáirí ašainn ar fead tamail. Níor deim Seán macánta
 šáire ná cuio de šáire. Méar m'acair corš do cúp
 leir an rult, ac nuair a éonac pé an ašair rtuamda
 ašur an feucaint veannuište a cuir Seán air féin
 níor féad ré šan ršearcaó amac ar šáirí.

Doncáó : Á' mbioó don focal Déarla dā labairc
 an uair rin, a Čairōš?

Čarōš : De šreacáó cuise mar Déarla, ní bioó,
 focal ar domán, mara labairí focal anoir d'r airí
 le leanb nú le šadar, nú b'féirir le capall. Ní
 labrad na daoine don focal Déarla cóirde eacarta
 féin. Ir cuimín liom go dian maic go reacánti an
 Déarla le oioc-mear air. Ní čabarraó na daoine le

riáð o'á céile go labairtíoir don focal Déarla le n-a céile, agus go veimín bí Déarla as cuir acu níor fearr go móir 'ná an Déarla a gheibtear anoir in rna rgoileanaib Sallda ro.

Doncáð: Tá a fíor agus go maic go maib an gáeluinne go maic acu, ac ní h-é mo tuairim, a tairis, go gceirtoí uair anoir go maib an Déarla com maic agus a veirir acu.

Taòs: Ir cuma liom cia' cu a ceirtoí é ná ceirtoí é, ir fíor é. Bí an gáeluinne acu go h-áluinne, agus an t-é go mbíon rí rin go maic aise tuhan rí éirim aigne oó a bainean léi féin, agus an t-é go mbeir an éirim aigne rin aise labairtíó ré go maic agus go bríogmar, pé teansa 'n-a labairtíó ré. An t-é ná beir an éirim aigne rin aise ní labairtíó ar fógnaim coirde, pé teansa 'n-a labairtíó ré. Na daoine go maib an gáeluinne agus an Déarla i n-don-feract acu, bí coirnam maictnam acu agus bí coirrom cainte acu do réir an maictnam. O'uibruis an aigne agus an cainte a' láim a céile acu. Fuair an aigne, i gcóimnuise, caoi ar an maictnam ba gunta agus ba doimne do cup i gcainte nár leos don cuir de amú uairte. Anran do cuir guntact agus caoile agus doimnear an maictnam tuille cruinnir agus tuille léire agus tuille cumair ra cainte. Do lean an t-oibruí ran aigne agus cainte, a' láim a céile, as cup a céile i bfeabhar, go oí go rabadar ardon ar áilleact. Anran do táimis na rgoileana Sallda agus veineadar an donar ar fat. Baineadar an gáeluinne a' beulaib na leand agus níor cuireadar 'n-a h-inead ac gular, cainte nár ius an aigne don gheimnam uiré, cainte ná maib inti ac gogalac na ngean nú gágalac na gceir. Nuair o'imtis an bris ar an gcainte o'imtis an maictnam ar an aigne. O'eir ar an aigne leir an gogalac agus leir an ngágalac agus pé veire do tuir rí 'n-a coila. Na daoine óga ro acá fártá ruar gcainte anoir ar fuir na h-Éireann

aSúr san don focal Saeluinne 'n-a mbeul, ní'l don
 leup maéctnam 'n-a n-aighe. Tá a n-aighe 'n-a coola,
 'n-a coola go ráim. O'féarfað duine acu an lá ir
 ria ra tSamrað do cáiteam, ó eirige zréine go dul
 zréine pé, san cuimneam ar don níð a beað níor ria
 amaé uairó 'ná a cuir bíð nú a balcairí! Ir baogal
 liom náé 'n-a coolað atá an aighe acu ac súr b'amlaíð
 nár fáir rí maí cuca. Táio ríad san aighe san éirum
 aSúr ní'l fíor a n-earnam acu. Táio ríad díreac
 mar a bíon an leactamadán, fíor a mácaile as zac
 doinne aSúr san don píoc o'á fíor aise féin. Ir
 truaS an rSéal é, a Ooncað!

Ooncað: Ac, ir gearr go mberð an Saeluinn airíir
 aSainn cóim bríoSmar aSúr bí rí maí. Tá zac doinne
 'Sá foSluim, óS a'f aorta. Seallaim òuit súr gearr
 go rtaoíð an SraSalaé aSúr an SoSalaé, aSúr go
 mberð cainnt as daoine 'n-a mberð éireacé éigin léi.
 Tá éire go léir ar buile 'Sá foSluim. Tá rí o'á múine
 anoir in rna rSoileanaib go léir. Tá aighe na
 ndoaine as dúireacé ar an scoola úo a duhrair.
 Tá daoine as cromað airíir ar maéctnam a déanam.
 Éirt do béal, a duine! Do péir an fuadair atá pé
 daoine ní déarfínn 'ná go bfeicfir, rar a fada, No-
 lais cóim brocalaé leir an Notlais úo fadó, aSúr
 buacailí as an mbóro cóim maí le Seán Ua CaSara
 aSúr a "O'á Oeo gratias"!

Taos: Maire cúir Sáire cuSainn, a Ooncað. Tá,
 san amhar, móran foSraim o'á déanam. Ac éim
 ruoáí anro aSúr anrúo ná caínean ró maí liom.
 Éim a lán daoine as déanam an foSraim reo go h-áro,
 aSúr súr o'óic leat orca go mearaio ríad, nuair a
 bíon an foSram déanta go mbíon an obair déanta.
 ImtíSro ríad abaire tar éir an foSraim aSúr ba o'óic
 le duine a beað as éirteaé leó go bfuil an Saeluinn
 ar lám rábála pé deire aSúr súr b'íad féin a cúir
 ar lám rábála í. Nuair a cuaraoisim, lairtiar de'n
 foSram, iré ruo a Seibim amaé 'ná go mbíð luéct

an foctraim ó ceann ceann de'n bliain san dá focal Saeluinne do labairt!

Doncáð: Súd b'féidir ná bion sí acu le labairt.

Tadó: Ná féadfidir focailín éigin di d'foglaim? Dá bfoġlumocáð tuine fiú don focal amáin di ra ló beað oimead aige di i gceann bliana aġur nár ġáð dó puinn don focal béarla do labairt. B'fearr ran 'ná an foctram go léir.

Doncáð: Go deimhin, a ċairðs, ní mói foctram a déanam léir. Mara mbeað an foctram ní túireófi doinne coiróce. Cað é an bac a beað ar tuine obair aġur foctram a déanam i n-donfeadct!

Tadó: Da cuma liom cað é an foctram a déanfí dá bfeicfinn an obair dá déanam le fonn aġur le h-imġníom aġur ar díceal.

Doncáð: Tá sí dá déanam ar an gcuma ran dípead. Móran de Noðlaigib maite cúġat, a ċairðs. Ní mói dom beit aġ imteadct.

Tadó: Go mbeirimíó plán ar an am ro airí, a Úoncáð. Go mbeiríó Dia plán abairte tu!

ÓLACÁN.

Doncáð: Ní h-éidir, a ċairðs, go mbeiríá aġ cup leir an rġéal a san fíor tuic (unconsciously exaggerating). Má tá don níð feadár a céile go dtuġan an t-óġánac éiréannac cpeideamaint dó féin ar, íré níð é rin 'ná go bfuil ré rppuideamail i dtiġ an tabairne i dtadó óil. Dá mbeað an piúnt pórtair a túġ ré uairð san piúnt d'fáġail tar a ceann, aġ baint coðlað na h-oiróce de ar an gcuma ran, nár éoir go dtuigfað ré i n'aigne ġur rppiealairín ana rppuúnlaité é i n-inead don rppuideamlaect a beit ann?

Tadó: Tuigfidí ġac doinne rppuúnlaitéadct ra bfearr táll ac ní tuigfidí ré go deó an rppuúnlaitéadct a

bíon ann féin. Ní'lim aS cur leir an rSéal. 1r mó aTáim aS baint uairò. Ní'l leaT na fírinne aSam óá innhrint ar éuir óe rna h-óSánaaTáib aTá aSainn i n-Éirinn. Deiró Sanna acu a óTis tabairne aS ól 'r aS SLaóTáC. 1r óóic le Sác óSánaC acu ná fuil don fear ra éuiraeáTain 1r rppuoeamla 'ná é féin. ASur cao a bíon acu óá óéanam i Scaiteam na h-aim-ríre? Níor fair cao riam ar luic níor Séire 'ná mar a bío riao so léir aS fairne ar a céile feucaint cé leoSraó a "óorn" éairir San SLaóTáC ar a "éraéit." Anran, nuair a comáirpar amaC iao ar a h-aoonóeas a éloS ra n-oióce, má bí aoinne ar a mearfS nár SLaoió ar a "éraéit" nuair a éáinis a "óorn" ní mirce óuit a ráó 'ná so Sóioprió an éuir eile é. Síoprió riao é ar an rliSge abaille óóib. Síoprió Sác óuine acu é i Scaiteam na h-oióce, i n'aisne féin, so óTí so óTuitrió a éoTlaó air. Deiró riao so léir 'Sá éioiaó so ceann reaCTmaíne, aSur iré veire a beiró acu so léir i Scomnuisge ar an Sóioprió, 'ná "He is as mane as dirt." Sin iao óSánais na h-Éireann aSra, a ÓonCáó, an éuir acu, pé 'r doíman é, a veinean taitisge de tís an tabairne. ASur so veimín ní h-é mo éuirim so bfuil puinn acu ná veinean taitisge óe. Mara mbeaó so nveinrió riao an taitisge rin conar a máirraó na tísge tabairne so léir? Tá rppuínlaiteaCT eile ra rSéal, a ÓonCáó, nár éraáTar fór air. Ní féioir óo'n óSánaC ÉireannaC a "óorn" ó'fpuálam i óTis an tabairne San airSrao a beir 'n-a póca aisge. Má'r buaCail aimríre é coimeáórió ré a éuarparal ó'n máTair a óóS é, i óTreo so bfeáóTáó ré labairt so óána i óTis an tabairne aSur SLaóTáC nuair a éioCraó a "óorn," aSur a éion de'n éioiaó óéanam ar an rppuínlóir a leoSraó a "óorn" éairir. Má'r mac feirneóra é b'féioir nár Sáó óó an t-airSrao a beir 'n-a póca aisge, aC SLaóórió ré nuair a éioCrió a "óorn," aSur óéanrió ré a éion de'n éioiaó, aSur beiró an t-air-

gead 'n-a cionnib' sa leabhar. Ní beir an tuarpar tal aise mar a b'ion a's an mbuacailt ainmíre. Cailtíó ré fuo éigin a 'd'éanam' cun an ainmíre o'rágail le díol ar an n-óig. Imteócaíó ré a'sur suiofíó ré gabar. An bfuil a fíor a'sat, a 'Doncáó, cao é an fuo an gabar?

Doncáó: Ambriat'ar go bfuil fíor a'sam go maic cao é an fuo é. Mála coirce, nú mála cruicneactan, nú fuo éigin de'n tróro ran, 'do suio ó n-a muinntir a'sur 'do tabairt 'do 'duine éigin a ceannócaíó uairó é, ar leat an méio ip fiú é.

Taós: Sin é díreac é. Náó deap galánta creioeamnác an fuo 'do mac feipimeóra gníom' de'n tróro ran a 'd'éanam' mar g'eall ar 'óig!

Doncáó: S'ó feuc' anoir, a 'Tairós, tá 'd'á 'taob' ar an r'géal ran féin, 'd'á olcar é. Ip eól 'dom mac feipimeóra. Tá ré ruar le fíce bliain o'aoir. 'Dion ré a's obair o'á a'tair ó ceann ceann de'n bliain, a'sur ó 'dub' go 'dub', a'sur ip maic éuise é, a'sur níor éus an t-a'tair rin oircaó a'sur don r'gillings amáin ainmíre póca riam' 'do'n buacailt rin! Cao é an maic 'duic beic a's tráct ar gabarais! 'Dar n'óoin tá fíor a's an r'aozal ná féat'at'ó ógánac fíce bliain beic a's imteact amear's na gcómairran gan leat'pinne 'n-a póca ac mar a beaó leanb' react mblian ná beaó don póca i n-aon c'or air!

Taós: Tá an ceart anran a'sat gan am'par. Ac ní 'deinean 'd'á ole maic. 'D'á mba ná teartócaó ó'n mac ac ainmgead ná cailtí ar ól, ní ró mói de a teartócaó uairó a'sur ip luat a 'cuig'at'ó an t-a'tair sur b' é a buac féin an méio rin a tabairt 'do'n mac go ronnmar. Ac ní féat'at'ó an t-a'tair, a'sur a 'díteal' a 'd'éanam', oircaó ainmíre a tabairt 'do'n mac a'sur a teartócaó uairó cun an óil. Anran ní foláir an gabar 'do suio. Iméigean an máoin. 'Duirtear an t-a'tair. Curtear an línitige le fuact a'sur le fán,— a'sur g'eibean an t-ól a 't'ri míliúin deas!

Doncáó: Tá an 'donar t'iar air mar r'géal!

ÓLACÁN.

Tadó: Is fíor duit rin, a Dónáid. Tá an donar tíar air mar rgeal. Agus is baogal sup donar é ná leisirpar go ceann tamail. Táir na preamca curta ró doiminn, ró daingean aige i scioide agus i n-aighe agus i mbéaraid na ndaoine, boct agus raióbir, ós agus dopta, léigean agus san léigean, íreal agus uaral. Tá an dearmad céadna oirta go léir, tíor agus tuar dóib. An fuo is fíor rppuínlaiteadct is dóic leó sup galántadct é, agus an fuo ba ceart do'n Cíorptar go mbead meaf aige air féin do déanam, is dóic leó sup rppuínlaiteadct é. Is dóic leir an mbuadail aimprie sup fuo galánta do glaoad nuair a tíocir a "torn" agus ní tuigean ré sup fuo grána, rppuínlaite, aiciread, náiread dó, beic ag fairle le n-eagla ná raxad ré tar n-air an deoc a tug ré uair, agus sup gráinne 'ná ran féin do, a tuarparal do cáiteam i dtiú an tabairne agus b'féidir gá go cruair ra baile leir. Is dóic le mac an feirimeora sup fuo galánta, rppuineamail do glaoad 'n-a "torn," rai a mbeir 'gá cíoraó ar ball, agus ní tuigean ré sup fuo grána, rppuínlaite, ralaó, tarcurnead dó, an gabar a fuo, biéeamnac a déanam de féin i dtiú a muinntire, a muinntir do éreacáó cun airgíó an oíl do déanam amac. San amhar molpíó an cúreacáó an gníom ran. Sult agus cáiteam aimprie íreal góbaio ríad ann. Is tapair adéarpió ríad go léir sup fear rppuineamail a déanpáó é! Ní baogal go scioirpar é mar géal ar an ngabar, ná go ndéarpar, "He's as mane as durt!" agus sup b'é fuo ba ceart a ráó leir 'ná, "He's maner than durt!"

Dónáid: Ní dóic liom, a Táid, go bfuil puinn de rna gabarid dá nguio an aimprie reo.

Tadó: Mara nguioir an gabar iméigean an pubrtaint agus an maoin ar cuma éigin eile. Fé cuma

'n-a n-ímtiúgan fé, ná pé cúrraí a tuzan fé, ir i dtiú an tabairne a rtaoan fé ra veire. Pé duine a bíon tíor leir iré tiú an tabairne a bíon beirta leir i ndeire na rshíbe. Dar nód cá bfaí na trí míliúin deás ra mbliain!

Doncáó: Tá euzcóir aḡat óá óéanam, a tairós, ar an mbuaóail aimpire aḡur ar mac an feirimeóra. Tá a lán daoine eile óóm cionntac leir an mbeirt rin. Cao veiri le mac an táiliúra, aḡur le mac an shéarairde, aḡur le mac an t-riúinéara, aḡur le mac an ḡaba, aḡur le mac an máigirtir rḡoile?

Taós: Ó'r 'ḡá n-áiream tuic rḡaoil leó mac an doóctúra, aḡur mac an atúrné, aḡur mac an éounrit-éara, aḡur mac an bveitím, aḡur mac an P.L.G., aḡur mac an J.P. aḡur dar nódic, mac an M.P. fein. Táto riad ḡo leir aḡ díol ḡo fonnmair éun na dtí míliúin ndeás úo.

Doncáó: Ní h-aḡ dul a bveabar a ḡeibmíó iad, a tairós, fé mar a óruioimíó ruar oḡta.

Taós: Am briaóar náé eaó, a mic ó, ac aḡ dul i n-olcar ḡo tiú aḡur ḡo trom. Daoine ḡalánta creideamnáca iread luéc "tabairóir lí óriain" aḡur luéc na nḡabar a ḡuio, reácar an coileán ar a dtuḡcar ḡo mimic mac duin'uarail. Anuar ó rna h-uairlíó iread do leáan an uile rḡaḡar uile amearḡ na ndaoine. Veirim leat, a Doncáó, aḡur duabar éeana é, ḡo bfuil mórán le rreagairt aḡ uairlíó na h-aimpire reo. Ní h-uacá a ḡeóóbar puinn cabaróta ná puinn conḡanta éum uile an ólacáin do leigear, pé ball 'n-a bfaí an leigear.

Doncáó: Má'r olc tíor iad aḡur má'r meara tuar iad beiró fé air aḡat iad do leigear.

Taós: Abair é, a mic ó.

ÓLACÁN.

Doncáð: Ír baogal, a Čaiòs, so òruil òiozòáil
 ašainn òá òéanam leir an zšainnt reo atá ar riubal
 ašainn.

Čaiòs: Conur ran, a Đoncáð? Čað tá ašainn òá
 òéanam ac aš innrint na řirinne? Čað é an òioz-
 óáil řeapóð an řirinne òéanam?

Đoncáð: Ó ambara ír minic a òein an řirinne òioz-
 óáil mór, a Čaiòs. So mór mór nuair a beað an
 řirinne ró řearò ašur zan čaičige uirči. Ní'ł puinn
 čaičige aš muinntir na h-Éireann ar an òřirinne, óm
 řaða ašur a čéròean a òtréite řéin. Ó aimir
 Đómnaíl Uí Čonail anuar níor labrad pocal poibilíòe
 'n-a òčað 'ná zur 'žá molað a bíòčar, ašur níor
 řřríòðað pocal 'n-a òčað ac pocal a bí žá molað.
 Čus Đómnaíl Ua Čonail, "The finest peasantry in
 the world" orča, ašur tá an porč céaðna aš an uile
 čainnteóir ašur aš an uile řřríòðneóir ò'ár labair nú
 ò'ár řřríò pocal ó řin anuar orča. Ní'ł, ašur ní
 řaib řiam, řa òóman aon treaðčar òaoine leat óm
 maic leó. Ašur řin beirč ašainne 'žá òéanam amač,
 òar linn řéin, ná řuil ionta ac řřriúnlóirí ašur
 řřealairíní ašur meiržeóirí, ioir řearaib ašur mná,
 ioir ós ašur aorča òóib. Má čreirčear ár zšainnt-
 ne čuizřar láitneac ná řaib řa molað so léir řiam
 ac blaðar ašur plámár. Čailřro na òaoine an mear
 mór a bí acu orča řéin. Nuair a čaillean òuine a
 mear air řéin čaillean řé žac mirneac aizne ašur žac
 řonn maicčara ašur žac òúil i nòeaž-člú. Ír cuma
 leir řearča cé 'cu molað nú cáine a žeóðair řé ó čác,
 ípeal ná uaral, amuic ná i mbaile. Níor òóic liom
 zur maic an torað a leicéir řin, a Čaiòs, ar ár zšuir
 čainnte.

Čaiòs: Ní h-é řin torað a beir ar ár zšainnt, a
 Đoncáð. Ná bíòð eažal orč. Mar aòeirur, tá

biaoas ar aghur plámár go tuis ar aghur go neamh-mion (without stint) dá tabairt do mhuintir na h-Éireann le fada. Ní raib deas-éireit i n-aon daonairde ná maoirímead cion beirte de do beit ra n-Éireannaic. Ac tá aon deas-éireit amáin náic doic liom go bfeaca fór dá maoirímeam orca, aghur ir doic liom féin go bfuil cion tuine, an cuir ir luza de, as an Éireannaic de'n deas-éireit rin. Ir doic liom má cairbeántar do'n Éireannaic níó d'á loctair go n-atomócaic ré an loct cóm luac aghur d'atomócaic doinne é, aghur go dtabairt ré iarrac d'airirib ar an loct do leigear, cóm tapair aghur do déanraic tuine d'aon náiríun eile.

Óior as cainnt inóe le tuine do léig an cainnt úo a deineamar ar:—

“Tabairtar líi bhuain
'S a dá fúil 'n-a dáic.”

D'atomúig ré slan go raib an ceart againn aghur go raib an fírinne againn. Tá ré as feucaint maím, doeir ré, ar an puo ran, buacail as glaoic ar buacail eile ircaic i dtig tabairne aghur as tabairt dige do, aghur anran as fairne aghur as feiteam go bfaic ré féin deoc i n-inead an dige a cus ré uair. Aghur deir ré náic doic le n-doinne go bfuil aon rppuínlaiteac ra bfairne ná ra bfeiteam ran, ac gur puo ana rppuínlaite do'n t-é geócaic deoc buacail amac san deoc a tabairt uair i n-inead an dige a beir ólta dige. Feuc a leit orm, a Doncaic. Tá ré buailte ircaic am' digne dá dtuigeac an fear a glaoic an deoc gur puo ana rppuínlaite do féin deoc do glacac i n-inead an dige rin, náic baogal go nglacraic i n-aon cor é, ní áirigim beir as fairne aghur as feiteam air. Ir mó an neamhcuirgint 'ná an rppuínlaiteac acá ra bfairne aghur ra bfeiteam aghur ra cíoraic aghur ra cainnt.

Doncáð : Ó fearó. Múinprá ar dtúir doib cad í an beairt atá rppmúnlaithe agus cad í an beairt atá rppmdeamail agus anran ba doic leat go ndéanpróir d'á méir rin.

Tadó : Tá a bfeacaír muam !

ÓLACÁN.

Doncáð : Go deimhin le ríunne duic, a Táadó, ir beas 'ná sur meapar a máð go bfuil bpeall ort ! Ní déarfad mar rin é, ac déarfad agus deirim go bfuil dearmad mór ort.

Tadó : Agus cad é an dearmad mór ro atá ort, a Doncáð, le d'oil ?

Doncáð : Dar leat do múinprá d'fearaib óga na n-Éireann cad í an beairt atá rppmúnlaithe, i dtaob an oil, agus cad í an beairt atá rppmdeamail, agus anran do céarfá go nglacpróir an múine agus go ndéanpróir d'á méir. Anran ní beaó le feirgint i n-Éirinn go deó ahipr buacail ag glaoóac ar buacail eile irteac i dtiú tabairne agus ag tabairt tiúe do, agus 'n-a diair fan ag fairneacán agus ag carac-taiú agus ag suailéil agus ag feucaint ar an mbuacail a fuair an deoc, feucaint an mbeaó don éimneam aise ar an gcómar do díol. Ir bpeas bog a éagan an rgeal éusat, a Táadó, atarú déanam láirneac bonn ar dproc-bear atá curta irteac 'n-a n-aigne do buacailib óga na n-Éireann, leir an dtógáil a fuairadar agus leir an oileamaint a fuairadar agus le sac rampa agus poluio d'ár cuiread or a gcómar ó págarar an clabán. Ó'n gcéad focal cainnte do tuis an fear ós níor aipis ré ac áro molaó ar an bfeair a díol cómar an tiúe agus cáine gan rcaonad ar an bfeair nár díol. Cuairtúis do éimne féin, a

ˆairˆs. An meirgeˆoir ba ˆiobairtˆige a bˆi miam ar
 tˆairne, mˆa bˆi rˆe rˆial, neamhmion, i ˆotˆis an tabairne
 ar airˆisˆir miam ˆoˆa cˆaine ˆe? Ar airˆisˆir miam rˆpˆriˆun-
 lˆoir ˆoˆa ˆabairt air? Nˆior airˆisˆir go ˆotˆi go rˆaib a
 ˆuio airˆio imˆtˆisˆte. An rˆaio a rˆearaim an t-air-
 geao nˆu an ˆpˆreideamaint nˆi rˆaib don fˆocal le lab-
 airt air ac fˆocal ˆob' rˆearr 'nˆa 'ˆeile. "rˆear gal-
 anta, rˆpˆreideamail, mˆorˆpˆreideac," ˆob' eao ˆe. Sin
 ˆe an poirt atˆa ˆoˆa rˆeioe miam irˆteac i gcluar an
 leinˆb ˆeireannais, aˆsur irˆteac i gcluar an gairrˆuin
 ˆeireannais, aˆsur irˆteac i gcluar an ˆogˆanais
 ˆeireannais. Tˆa an poirt ran tar ˆeir ˆuil i bˆpˆerˆom
 i n-aighe an ˆogˆanais ˆeireannais cˆom ˆoaingean ran
 go bˆpuil rˆe lairtˆis de gac rˆmuineam eile i n-a aighe
 anoir. Aˆsur do mearrˆa-ra an aighe rin do ˆur ar a
 lear um an ˆotaca ro de lˆo le fˆocalin cˆomairle!
 Deirim leat nˆa ˆeanrˆo fˆocal cˆomairle an gˆnˆo, a
 ˆairˆs, nˆa ˆoˆa fˆocal, nˆa rˆice fˆocal. rˆeuc ao ˆimpal,
 a ˆuine. Nˆac rˆiniao ar gcainntˆeoirˆi aˆsur ar n-oirˆi,
 ar rˆasairt aˆsur ar n-eairˆbois, ar rˆspˆribˆneoirˆi rˆpˆreitˆaca,
 ar luˆct lˆeiginn aˆsur eˆluir aˆsur ealaˆˆan, aˆs bˆpˆre a
 gˆpˆreioe aˆs tabairt na cˆomairle uacˆa le ˆacˆao blian,
 lˆe cˆeao blian, aˆsur eao ˆe an tairˆbe atˆa ˆeanta acu?
 Nˆa fuil an meirgeˆoir "mˆorˆpˆreideac" cˆom mˆor-
 ˆpˆreideac aˆsur bˆi rˆe miam, i mbeulaib a cˆomarran!
 Nˆa moltar anoir ˆe cˆom maic aˆsur do molaˆˆ miam
 ˆe! ˆoˆa nˆguideao rˆe caoirˆa ˆo cˆomarran ir tarairˆ
 ˆo'imˆteˆoˆcˆao a ˆclˆu. Nˆior gˆaˆˆo do rˆasairt nˆa ˆearˆbos
 don fˆocal a rˆaˆˆo 'n-a cˆoinnib. Nˆior beas an t-don
 fˆocal amˆain do ˆuil amac air, gur bˆiteamnac ˆe, aˆsur
 rin deire le n-a ˆclˆu aˆsur le n-a ˆpˆreideamaint. Nˆi
 baogal go moltar ar ran amac ˆe.

ˆoˆa bˆpˆeaoˆcˆa-ra, a ˆairˆs, cˆail an bˆiteamˆnais do ˆur
 ar an meirgeˆoir ˆearrˆinn go mb'fˆeoirˆi go nˆoˆearrˆa
 rˆir ˆogˆa na h-ˆeireann do ˆur ar a lear i ˆotaoˆ an ˆoil.
 Ac an rˆaio do learrˆo mear aˆsur molaˆˆ na nˆoˆaioine ar
 an meirgeˆoir aˆsur ar a bearrˆaib aˆsur ar a gˆnˆoˆcˆaib,

an fuo a teip ar a dtáinig rómac teiprío pé ort-ra.

Taòs: Tarrnais t'anát, a Dóncaò! Iy zrána é clú an bíteamnaig i n-Éirinn niam. Ac ca bfuil an bíteamnac atá leat cóm zrána leip an meirzeoir!

ÓLACÁN.

Taòs: Úeinir a lán cainnte anro an lá déanaó, a Dóncaò, 'zá cup 'n-a luige orm zo bfuil meap ró áro as muinntir na n-Éireann ar ólacán asur ar meirze asur ar meirzeoirib, asur an fáro a beiró ran mar rin nác féidir don leigear bunúraó a déanam ar oic an ólacáin i n-Éirinn. Tuzair bíteamnac na zcaoraó mar foluio dom. Leozaim leat an méio reo. Dá bfeadófi an tarcuirne atá ar bíteamnac na zcaoraó do cup ar an meirzeoir beaó an leigear déanta láitreaó. Zan amhar iy meapa an meirzeoir 'ná an bíteamnac, ac tá zráin as an bpoibilibéaó ar an mbíteamnac asur ní'l an zráin ceart as an bpoibilibéaó ar an meirzeoir. Iy aic an rzeal é, an t-é maótnócaó air. Saazairc asur earbois asur luóó léiginn asur luóó dlizte déanam, ní n-eaó ac an uile aicme ra rígeaó, ioir uapar asur íreal, as cáine an meirzeóra niam, as mallacáí asur as aiciriu asur as rpidiúacán air, asur, d'á n-aindeoin zo léir, báiró na nraoine leip asur meap air, asur cpeioeamaint aize, i dtreo díreaó zur dóic le duine zur zníom éigin uapar a bíon déanta aize nuair a cúipean pé é péin ar meirze! Iy ró deacair leigear a déanam amac ar oic 'n-a bfuil báiz na nraoine leip ar an zcuma ran.

Ní deirim 'ná zo mbeinn ar don aigne leat ra rzeal mara mbeaó don níó amáin. Tá aicne azainn zo léir ar oic eile i n-Éirinn asur, zo dcí a bfuil le

'dÉanaíge, bí ré éóm tiobairteac, nú b'féidir níor
 tiobairtíge, ar rliige, 'ná an t-ól féin. I ré oic é rin
 'ná an cúma 'n-a mbíon an t-Éireannaic coitcianta as
 'dÉanam moncaí 'de féin as aítirir ar éainnt asur ar
 beuraib asur ar nóraib asur ar sócaib an tSaranaig.
 I ré an moncaí móir, an t-óraing-útaing, an t-ainmíde
 ir zráinne amuic, asur iré fáé a zráinneamlaéta
 an éormálaét a éítear ioir é asur an tuine. Nuair a
 íocaruigean an t-Éireannaic a aigne cun aítirir a
 'dÉanam ar an Saranaic, 'n-a éainnt asur 'n-a riubal
 asur 'n-a féaram asur 'n-a beuraib so léir, ir amlaib
 a 'veinean ré óraing-útaing 'de féin amuic 'r amac,
 asur so veimín ir zráinne 'd'óraing-útaing é so móir
 'ná an beitióeac allta féin 'dá zráinneacé é. Níl
 ioir an óraing-útaing allta asur an tuine ac éormá-
 laét cuirp. Ac veiman an t-Éireannaic a bíon as
 aítirir ar beuraib asur ar nóraib asur ar bhuor-
 zarnaic éainnte an tSaranaig, óraing-útaing 'dá
 aigne asur 'dá éolainn i n-aonféacé.

So 'otí a bfuil le íoir 'dÉanaíge ní raib mear ná
 creideamaint le fágaíl as doinne i n-Éirinn ac as
 an t-é ir fearr féadadó óraing-útaing a 'dÉanam
 'de féin. An t-é féadadó, le neart taítíge asur
 oileamainte, aítirir cruinn 'do 'dÉanam ar na nóraib
 zallta, in rna mion-neitib ba luza, iré zibeacó
 creideamaint asur cáil asur onóir. An tuine íoir-
 zaoúlaic, so mbíod an náóúr zaoúlaic ró láirir
 asur ró 'daingean 'n-a éolainn asur 'n-a énámaib asur
 i n'aigne, asur so 'dteipeadó air zlan óraing-útaing a
 'dÉanam 'de féin ir amlaib a bíod ceirt asur ceann-
 pé air asur íormacó aige leir an bfeair a bíod i
 n'óraing-útaing éríócnuigéte.

Bí ran amlaib, a 'Donéacó, so 'otí zur mear-
 amair zur zearr ná beacó le fágaíl i n-Éirinn ar
 íad ac rliocé an óraing-útaing. Níor mear doinne
 beó so b'féadóí an t-ólc ran 'do leigear. Ac feuc,
 a 'Donéacó, 'do táinig an leigear. Tá an leigear ar

riubál agus é ag oibriú go dian. Tá an leigear ag sluaireadú ar fuio na h-Éireann anois, ar deais lazaó, mar a sluaireoóad teine tré bpoirna. Tá an t-órainn-útaing i scrúadú. Tá “rtaó a éuar óá searraó,” agus ní óá searraó atá ré ac ó’á lozsaó.

ÓLACÁN.

Doncáó : Go veimín le pípinne óuit, a táidz, tá eazal orm go ndéarfio daoine go bfuil ag dul de m’ céill !

Taóz : Agus caó é an bocún é seo atá déanta anois agat go ndéarfio daoine a leitíro rin leat ?

Doncáó : ’Só nuair a bíor ag dul abailé ar ro an lá fé veire ní féadainn gan cuimneam, ag zabáil an bótair dom ar an órainn-útaing úo, agus nuair a cuimniúinn air ní féadainn gan rsearfaó záire éur aram go n-aipeófi leat míle rúige mé. Túz raint daoine fé ndéara mé agus do rtaódaor ag feúaint orm. Tá píor agam go rabadar ’zá cuimneam sur ceart feúaint am’ óiaó le h-eazla go rtabarfinn don tpoó-éor dom féin.

Taóz : Ambriaóar, a Óoncáó, sur doic liom-ra sur mó an éuir zoil ’ná an éuir záiri a bí agat ra n-órainn-útaing. Ir boct an raóare é, ózánac Éireannac ag déanam órainn-útaing de féin ag aitéir, caó air? Ar óuin’uafal? Ní h-eaó ac ar órainn-útaing eile a tágan éúgáinn anall anro ó lúnduin agus a loirgean uainne anro an meaf ná tabarfaó an daitín rráide ir ziobalaige i lúnduin do !

Doncáó : Ac ! leoz dom féin, a óuine ! Nuair a cuimniúim ar ár mbuicíní agus ar ár feóiníní agus iad piocáite, bearrta, cíorfa, rnarfa, agus záó don rnámaire acu ag riubál rráide agus mais ’n-a órom agus znúir mórcúireac air, agus é ag suailéil agus

as ruatao a cinn anonn 'r anall, mar ó'ead sup
duin'uaral Sallta é; asur anran tura 'sá déanam
amad nác duin'uaral é, ná cuir de duin'uaral, ac
óraing-útaing críochnuighe, ní féidir liom, feuc, san
liú másgair a cup aram. O! an rppéalairín boct!
Óá mbead a fíor aise ná fuil ann, tar éir a fáochar
so léir, ac óraing-útaing!

Tadó: Níl don píoc ó'á fíor aise. Asur puo ba
méara 'ná ran, ní raib don píoc ó'á fíor as daoine
eile ac cóm beas leir, so tóí a bfuil le fíor déanaighe.
Ac tá a fíor as teact so tiug do daoineib eile anoir,
a Óoncao. Táio daoine as dul i ngearúirighe.
Táio ríad as tognú ar an óraing-útaing do tabairt
fé ndeára so foiléir, lairtig de'n eudaé uaral asur
de'n súaileáil asur de rna sootáib. Ir sean focal é:
“Óá mbead fíor as duine bead leigear aise.” Tá
muinntir na h-Éireann as tognú ar aithe do cup ar an
óraing-útaing, asur nuair a curpar an aithe air i
scairt, asur nuair a déanpar an liú másgair rin uime a
deinean tura anoir, asur an rgeartaó sáipe úo a deirir
an lá fé deire uime, seallaim-re dúit sup gearr
so scurpar a malairt de cupam air ó'éagmuir beic as
rábairteact riubail asur as súaileáil asur as déanam
sootáí, 'sá cup 'n-a luighe ar daoineib sup duin'uaral é má
'ré do toil é. Níl don puo ar an dtalam ro ir
feair asur ir slaine a déanpíó leigear ar an óraing-
útaing 'ná an liú másgair asur an rgeartaó sáipe.
Sin é a bainpíó an maig ar a órom asur an rmióipeact
Sallta ar a cainnt. Sin é a bainpíó an súaileáil de,
asur a bainpíó an mórpéuir ar, asur a bainpíó na
sootáí de. Anran iprad tuispíó fé i n-a aighe sup
salánta asur sup críodeamnaighe so móp dó, asur
sup ciallmáipe, an t-óraing-útaing do cup uair asur
dul 'n-a pioct féin aipír, asur a admáil san náipe
san ceann fé, so raib atair maic Sáoúlaé aise asur
máchar maic Sáoúlaé, asur sup feair so móp asur
sup b'aoirde an uairteact atá aise ó'n atair asur

ó'n mátaíir rin, aḡur ó'n rínreap a táinig rómpa ap feað na mílte blian, 'ná uairleact an órainḡ-útaing a táinig anall ó lúnduin an lá fé 'deire. Tá an t-órainḡ-útaing éireannaic dá leigear ḡo tiuḡ, a 'Doncáic. B'féidir le Dia ḡo 'tciocfaic linn, rap a' faoa, cuic 'de'n muic acá aḡ leigear an órainḡ-útaing 'o cúp riar ap an meirḡeoir!

ÓLACÁN.

'Doncáic: Ir 'oic liom, a 'Cairḡ, ḡo b'ruil muirḡean 'o 'dá lám 'o'obair curta rómac aḡac. 'Cornuḡir ḡá ráic náp b'foláir, cun uile an ólacán 'o leigear i n-éirinn, na mná tiḡe 'o cúp ó'n ól. 'Dubraír, 'dá mbeaic bean an tiḡe ábalta ap bia 'o'ullmú i ḡearc 'o'á fear aḡur 'o'á clainn, ḡur mór an conḡnam é cun iad a coimeaic ó tiḡ an tabairne. 'Dubraír anran ḡo ḡcaic'í a múine 'o'n éireannaic óḡ nác muic ḡalánta, ac ḡur muic r'p'p'únlait'e 'oó, má 'tuzan fé 'eoc uair i 'o'icḡ tabairne, beic aḡ feic'eam ḡo 'otabair'í 'eoc i n-inead an tiḡe rin 'oó tar n-air. 'Dubraír a lán neic'e 'de'n t'róp'o ran. Ní cuimn liom a leac. Ac 'dar nóin caic'ir na h-uile rin ḡo léir 'o leigear rap a b'féad'oir teac' ap an ólacán cun é leigear. Seo oic eile tarraic'ce anuar anoir aḡur, oic ir meara, ir 'oic liom-ra, 'ná aon ceann 'eir na h-olcaic'e eile.

Ta'ḡ: Cao é an t-oic é rin?

'Doncáic: An t-órainḡ-útaing.

Ta'ḡ: O, ḡreac'ac cúic'e, an rairpín! Ir r'ior 'uic é. Iré ir meara 'oic' ḡo léir, aḡur iré ir 'eacra a leigear. Ní féidir muic 'o leigear má bíon fé ḡo léir 'reic'ite. Ní féidir 'o'n leigear oib'riú ac ap an méic a ḡeób'far foláin ra muic, pé 'cu 'uine nú beic'-'eac é. Má bíon an 'reic' tar éir 'uic t'p'ic' ap fao ní

féidir do'n leigear zheim fásail ar don níð foláin, agus mara bfaasair an leigear zheim ar puo éigin foláin ní féidir do don tairbe déanam. Iy mó duine i n-Éirinn a deinean ól agus meirze agus nác le dúil ra ois é ac tré úroó-cómhuasair nú tré úroó-beur nú tré corp neamhcuirsint; é tar éir dul 'n-a luige ar a n-aighe go bfuil galántaóct éigin ann, nú róru-deamlaóct éigin. Ní ró deacair, iy doic liom, an róro ran daoine do leigear. Dá zsurci 'n-a luige i zceart ar a n-aighe go bfuil dearmádo orca i otaob na galántaócta, zur do'n fear a coimeáofuó a ciall agus a meabair acá an éreideamaint as dul agus nác do'n zlaigin meirzeópa, iy mo tuairim go ndéanfaó a bporróp an beart a tuillfaó an éreideamaint doib. Iy doic liom féin, a Úoncaó, go bfuil acapú as dul ar an raosal ceana féin ra puinte rin. Iy doic liom go bfuil níor luza meap ar an meirzeóir anoir 'ná mar a bioó. D'airzinn faóó fir máite éreideam-naóca as maoidéam ar an méio biotáile o'féadairóir o'iompair. Airzim anoir foó-óuine as déanam maoidim ar a luigeao biotáile o'féadfaó fé o'iompair. Sin é an maoidéam ceart. Ní n-aon éreideamaint do duine beic ábalta ar bairile biotáile déanam de féin! Ní cómarca nipt ná cómarca feabair é. Spa-dalaó zan máit ireao an fear o'fuilingeócaio, zan corbuar, biotáile do rcealaó irteaó 'n-a bolz mar a rceallí irteaó i mbolz muice é, nú irteaó i bporraó na móna! Ní puo é zur záo o'aon fear maoidéam ar ac o'fear éigin zan meap air féin. Iy doic liom go bfuil an croidé foláin as porróp zac aicme eile ar ar éráctamair, a Úoncaó. An faio a beio an croidé foláin ní'lim zan mainigin asam ar an leigear. Ac an t-órainz-útaing! Iy easal liom ná fuil croidé fir i n-aon cor aize. Nil ann ar faó ac fear brieze. Iy cuma é nú an íomáz fir, nú mná, a cífa i riopa éadairz, cun a tairbeaint conur a luigfaó an t-éadaó ar énámaib duine.

Doncáð : Tá curó maic de rna fearaib bfeige rin
 aḡainn i n-Éirinn, a Čairḡ.

Čairḡ : Čá, aḡur a lán cur amú acu dá d'éanam.

ÓLACÁN.

Čairḡ : Ir fíor duit é, a Dónčáð. Čá a lán de
 rna fearaib bfeige aḡainn aḡur čá a lán cur amú acu
 dá d'éanam oḡainn. Šo d'čí a bfuil le fíor d'éanaige
 ir beaḡ má bí i n-Éirinn ar fáð ac aicir ar nóraib
 Šalloda. Ní maib ré de mīrneac aḡ doinne a beata
 aḡur a beupa d'oiḡiríú amac ar a čroiḡe aḡur ar a
 aighe féin, ac ḡac doinne aḡ fairre ar an uairleačt,
 dar leir, ar an uairleačt bfeidač, ar uairleačt an
 óraing-útaing, aḡur aḡ cumað a beata aḡur a beup
 dá réir. 'Sé rin le mað, an uile d'aine aḡainn aḡ
 d'éanam óraing útaing de féin aḡ aicir ar óraing
 útaing eile. B́i an uile fáḡar d'íre aḡur fírinne
 aḡur fearamlačta dá rḡrior Šo ḡlan amac a' čroiḡe
 aḡur a' n-aighe an Éireannaig. Ní maib don ruð dá
 fáḡáilc rlan i ḡroiḡe an Éireannaig ac an Čreideam.
 D'fan an Čreideam d'íir d'aindeoin ḡac claod-
 clóð d'ár čáing ar aighe na n'aoine. Dá mb' é an
 t-óraing útaing féin é, an fairpín bočt bačt, ḡan
 ḡur, ḡan d'íre, ḡan fearamlačt, do čoimeáð an
 Čreideam ḡreim 'n-a čroiḡe, mearar a mað dá ain-
 deoin. Ir d'óic liom dá n-abrainn é ná beinn ró
 fáda ó'n ḡearc. Ir d'óic liom ḡur 'mó óraing útaing
 acu d'éanfað aicir ar an uairleačt ra Čreideam féin
 dá bfeadoidir e. Ní féidir leo an Čreideam do
 féanað, ac deimio ríad é clúdac leir an uairleačt maic
 Šo leór i d'ceð ḡur minic ná feicir i n-don čor é.

Dá leanað an claodclóð tamal eile, a Dónčáð,
 ḡan don ruð a čeačt čun don čorḡ do čur leir, an
 bfuil fíor aḡac cað a d'éanfað ré? Nuair a beað

aiḡne na nḡaoine millte, loitíte, cuirta ar meát aiḡe, do loitrad ré aḡur do millrad ré aḡur do cuirrad ré ar meát aḡur ar feòḡ an Cpeirdeam leir.

Ac do táinig an corḡ. Táinig ré nuair ná raib blúipe coinne leir. Tá ré aḡ obair leir, aḡ obair ar cúma ná raib coinne aḡ aoinne leir.

Deic mbliana ó rin, má bí rliḡe doḡ' fearr 'ná céile 'n-a ḡaḡad leir an órainḡ útainḡ a cup 'n-a lriḡe ar ḡaoine ḡur ḡuine uaral é, b'é rliḡe é 'ná a leoḡant air nár airḡ ré riam focal ḡaeluinne. "Ar iompáil na n-eac tiḡ aḡarac na rḡéal." Tá an méiró rin de fáoḡal b'reiḡe an órainḡ útainḡ boicḡ iompuiḡte taob rior ruar. Tá rḡiot rḡot déanta de leat a coḡ' uairleacḡ' ar an b'fearr mboct. Ní féadaim ḡan ḡáipe déanam nuair a cím anoir é ḡá maoidéam ḡo láiróir ḡo b'fuit an ḡaeluinn aiḡe ḡo blarta aḡur ḡo raib rí riam aiḡe. Nuair a cím níḡ de'n tróirḡo ran veinim ḡáipe, ac ḡo veimín aḡur ḡo dearrbḡta ir ḡáipe le n-áḡar a veinim. Nuair feucaim 'oir an dá fúil ar an b'fearr mboct aḡur é aḡ ráḡ na cainnte rin cím ḡo roiléir ná fuit don ríoc de'n órainḡ útainḡ ra cainnt 'ná ra b'fearr a veir i! Anran, nuair a ḡaḡaim abairle aḡur veinim mo máctnam ar an rḡéal, buailim buile de m' bair ar mo ḡlúin aḡur veirim liom féin; "Dar ríad irí an ḡaeluinn an leirḡear!"

Irí an ḡaeluinn an leirḡear, a 'Oncad. Tá curḡ máit de'n leirḡear déanta céana féin aic. Ir 'mó fearr óḡ aḡur bean óḡ i n-Éirinn ná raib ḡ'airḡm fáoḡalta acu deic mbliana ó rin ac iad féin a déanam cím ḡallḡa aḡur doḡ féiróir leó, aḡur ḡo ḡcuigir ríad anoir ná raḡadair ac aḡ dul amú. Cím anoir iad 'ḡá noiríú féin ruar aḡur aḡ cup a ḡcor i ḡcalam, aḡur i n-inead aicir a déanam ar an órainḡ útainḡ, buile le fuinneam acu dá buataḡ roir an dá fúil air!

Leirḡiríḡ an ḡaeluinn an neamóilre, aḡur an b'reaḡaiḡe aḡur an rradántacḡ, aḡur anran leirḡiríḡ an ḡaeluinn an t-ólacán.

ÓLACÁIN.

Doncáð: Šan amháir, a Čairðš, ní h-olc an rár maótnaim a d'éanam tu, ašur nuair a bíon do maótnaim d'éanta ašac ní h-olc an rár cainnte d'éanam tu. Ac ipé mo čuairim láirðir nár mírce, uairéanta, duine beic aš feúcaint ad d'iairð.

Čaðš: Čad 'čá d'éanta anoir ašam ar an rliže?

Doncáð: D'eimír do maótnaim ar olc an ólacáin, ašur d'eimír do maótnaim ar an órainš-účainš. Anran d'eimír do maótnaim ar an šcuma 'n-a bfuil an obair reo na Šaeluinne 'šá múine do'n órainš-účainš conur é féin do d'ímu ruar aš rearaim šo d'ainšean ašur šo d'ána ar a čorair d'eimíð féin ašur šan beic i n-a órainš-účainš a čuille ac beic i n'féar maic láirðir b'píšmar čuranta Šaoðalac, mar ba d'ual rínrear d'ó beic. Anran tušan tú "léim Čúculainn" ašur buairean tú buille bair ar do šlúin ašur "Sead!" arpa tura, "'Ši an Šaeluinn leišear an ólacáin!" Ir řadā an léim i rín, a Čairðš. Conur a d'éanřā amac šur b'é an leišear céadna acā ar an órainš-účainš ašur ar an ólacán? Nú an amlairð nac cuimín leac šo řairð ólacán šo čiuš ašainn anro i n-čirinn céad blian ó řin nuair a bí Šaeluinn i mbéal an uile duine óš ašur aorčā? Má 'ři an Šaeluinn leišear an ólacáin čad 'na čaob nár čoirš ři an t-ólacán an uair řin? Ir maic an řud maótnaim, a Čairðš, ašur ir maic an řud tořad baint ar an maótnaim, ac má 'ř maic le duine tořad řirinneac a baint ar a maótnaim ní řoláir d'ó leošaint d'á maótnaim an uile čaob d'á bfuil ar an řšéal do čuarřac ašur do b'reicniú šo maic.

Čaðš: Ná bíð čeirč orč, a D'ončad. D'einear-řa an níð řin šo d'iréac řar ar řocaruišear m'aigne ar tořad mo maótnaim. Čá d'eirřišeacč móř ioir an

nǵaeluinn mar atátar 'ǵá h-oibiriú anoir agus an ǵaeluinn céadna mar a bítear 'ǵá labairt an uair rin. Bítear 'ǵá labairt an uair rin, go bpeáǵ ceólmar cruinn blarta buacaó, ac pé donur a bí ar aighe na ndaoine ní raib an mear ceart acu uirtí. Ní raib 'ǵá mbaint de'n traoǵal ac feuchaint conur a tíocfaó leó i cáiteam uata ar fao agus Déarla do labairt 'n-a h-ineao. An leigear ir fearr a ceapaó riam ar don traǵar uile ní féidir do tairbe déanam má bion pé pé óroc-mear. Ní déanfar don úráio de cun an leigir. Bí an t-órainǵ-útainǵ an uair rin aǵainn cóm h-aibíó díreac agus 'tá pé anoir. Bíoó pé coitcianta as bpire a érióde as caraó le Déarla do labairt. Ir cuimín liom beic as éirteac le h-órainǵ-útainǵ acu agus é as ruasao an cáit ó ruo éigin. "Cat fan dat!" ar peirean. "Cat fan dat!" agus nuair a teip air an cat do díbir, "I can't the cat!" ar peirean. Bí ǵaeluinn as an bfeap ran cóm bpeáǵ agus bí rí as Eoǵan Ruao péin. Ba bpeáǵ leat beic as éirteac leir as labairt ǵaeluinne. Ac órainǵ-útainǵ críochnuighe tob' eao é, agus dá feabar a bí an ǵaeluinn aighe níor deín rí don leigear ar an órainǵ-útainǵ ann, mar ní raib don mear aighe uirtí. Níor túis pé a h-uairleac. Ní mar rin do'n múinntir acá as foǵluim agus as raotríú na ǵaeluinne anoir. Tuigio ríao a h-uairleac. Tá mear acu uirtí agus uraim acu dí. Tuigio ríao 'n-a h-aighe gur leó péin í, gur b'í a ǵcuid péin í, gur b'í an teanǵa í ir ceólmaire agus ir bpiǵmaire agus ir raiópire d'ár labraó riam amac a' beul duine. Tuigio ríao gur cine uaral an cine do labair agus do raotruig a leitéio de teanǵa. Tuigio ríao gur tánaoair péin ó'n ǵcine rin. An t-é túigean ran i ǵceart ní féidir do beic i n-a órainǵ-útainǵ fearra.

ÓLACÁIN.

Doncáth : 'Seadh anraan, tu, a tairis ?

Tairis : Níl an léim cóm fáda agus mearan tura é, ó leigear an órainn-útainn go leigear an ólacáin. Bíodh gur dóic le duine feuchadh ar an dá oic go bhfuilid riad ana fáda ó céile, ní'lid. Níl ac rlige beas eatartha agus ir ar an don phéim amáin atáid riad amaon as fáar. Cad a úinean órainn-útainn de duine ? Úinean earba mear air féin agus iomadh mear a beic aise ar an bhfeair tál. Siné cuirean fiaáint air beic coitcianta as bhipe a ériodé a d'iarraio a beura féin agus a nóra féin agus a caintt féin do cáiteam uaid, agus a d'iarraio caintte agus nóra agus beura an fíir tál do glacaó. Ní úinean pé don ruo éiríde uaid féin ac é i gcómnuidé as aicfir ar an bhfeair tál. Ní tasan an aicfir cuise ac go neaméruinn agus go tútaé agus go bpeallac, díreac mar a tasan cormlacac an duine do'n órainn-útainn. Dá mbeadh an mear ceart as an nduine rin air féin, dá dtuiseadh pé i n'aigne gur feair a beura féin 'ná beura an fíir tál, pé h-é féin, gur feair a nóra féin 'ná nóra an fíir tál, pé rašar iad, gur feair agus gur fairbhpe agus gur ceólmair de caintt, a caintt féin 'ná caintt an fíir tál, gan comórtar, i n-ineadh beic as fairpe ar an bhfeair tál cun aicfir a déanam air, ir amlaio a beadh pé as fairpe go dlúé air féin rar a noéanfad pé don aicfir air. Cad é an céad ruo a tasan ar ran do ? Tasan go mbion mear as an bhfeair tál air. Bíon mear as an bhfeair tál ar an t-é 'n-a mbion mear aise air féin. An t-é ná bion mear aise air féin ní bíon don mear as doinne, tál 'ná abur, air. An t-é a bíon a d'iarraio aicfir a déanam ar an uairleacac, dar leir, bíon pé coitcianta as feucaint ruar cun na h-uairleacata ran, agus as

lúbairleadt ašur aš lútáil tímpal uirtí. Šeibeán ré a tuarparat. Díon šráin aš an uairleadt air. Ir eól ouit an sean focal, “Ní fearbá an rúš ’ná an umluigeadt šan iarraid.” Ní’l don umluigeadt ir irle ’ná an airtir. Ašur ní’l don umluigeadt ir mó šeibeán de šráin ’ná í, ó’n té šo ndeintear an airtir air.

Ác má éion an fear éall šo bfuil meaf ašat oit féin tiocpíó meaf aige oit láitread. Ašur puó eile, beiró a meaf-ran oit díread do réir do meaf-ra oit féin.

Ó tórnuišmair ra n-oileán ro ar ár šcainnt dúcáir féin do šaoctú ašur o’fošluim ašur do labairt, do cáitamair uainn an lúbairleadt ašur an lútáil a bíóó ašainn éun an Déarla. Táimíó ’šár noíríú féin ruar ar ár šcoraib’ deiríó. Tá oírúc an órainš-útaing ašainn óá cáiteam’ óinn, ašur tá clóó ašur fearam’ ašur óainšnead’ an šir ašainn óá šabáil orainn féin. Tá an t-átarú ran aš dul ar ašairó i n-ašairó an lae, a Óoncáó, ašur má tá ré ríšín tá ré buan.

Ác ríó é an puó šo bfuilim aš tead’ éuige. Ir ’mó trúis atá aš cabrú le h-olc an ólacáin i n-éirinn. Deirim-pe ná fuil don trúis acu ir mó atá aš cotú an uile rin ’ná an lúbairleadt ašur an lútáil reo an órainš-útaing éun na h-uairleadta. An rradántad’ ééadna a óeinean órainš-útaing de óuine, iré a óeinean meiršéoir de. Meaf air féin iréó tóšan óuine ruar ašur éuiréan fíadaint air šan beir aš airtir ar nóraib’ iaradta. An meaf céadna ran, aš an éireannaó air féin, iréó tabairíó šráin do ar méirše, ašur ar an meiršéoirleadt, ašur ar ólacán, ašur ar an uile níó o’á róiró a óainfad’ ó’n meaf ba máit leir a beir aš cáé air.

Ní’l don puó ir mó atá aš tabairt an éireannaig anoir éun meaf a beir aige air féin ’ná an šaoctú ro na šaeluinne atá ar ruóal. Deirim leat, a Óoncáó, šur b’í an šaeluinn an leigear ar an órainš-útaing ašur ar an ólacán i n-donšeadt.

Doncáð: 1r zrána é an t-órainz-útainz, ašur 1r zrána é an meirzeóir, ac tá an donur ar fad ar órainz-útainz meirzeóra!

ÓLACÁN.

Taós: 1r maic a duháir é, a Úoncáð. “Órainz-útainz meirzeóra”! Siné díreac é. Meapaim zo bpeicim é. Siné ’n-a fearam é aš donur tize an tabairne ašur piúnt ’n-a doirn aize, ašur ná rtaðan a cluibín béil ac aš zleó ašur aš cainnt, ašur zan focal aš teacé ar a beul ac focal 1r zéire ’ná céile cun a cup ’n-a luize ar a bfuil láitpeac ná fuil doinne acu 1r uairle ’ná é féin, ašur, o’á cómarpa ran féin, zo maib pé aš cainnt le n-a leitéro peo de duin’uapal ar a leitéro peo o’ócáio ašur le n-a leitéro piúo de duin’uapal ar a leitéro piúo o’ócáio, ašur conur mar a duháirt an duin’uapal eile úo “Damn you!” leir ar a leitéro piúo eile o’ócáio. Anran cuirpean pé rzeapcað záire ar, cóm maic le n-a ráð, “Zreacáð euzaið, a flouirz, caðain a duháirt duin’uapal ‘Damn you!’ le n-aoinne ašaið-pe!” An rpealairín rúiz!

Cim airir é, ašur é ar a céill ašur é aš pié, ’n-a maioirín laðaiže, le rálaið parrpín éigin zo bfuil zuna ’n-a láim aize, aš umlú oó ašur aš lúcal ’n-a tímpal, ašur aš innrint znoctá a cómarpan oó, ašur aš tpeomaiðeacé opta ašur aš cúlcainnt opta. Anran aš teacé abaiðe ašur ’zá ráð le daoine “zo maib pé aš fiaé i n-aonpeacé leir an nduin’uapal! ašur zo maib pé féin ašur an duin’uapal cóm móp ran le céile zo noháirt an duin’uapal “Damn you! leir.”

Doncáð: Dar fiað, a táioz, ac deirim zo mbeio pé air ašac má leizirean tú an t-órainz-útainz meirzeóra ran le zaeluinn! Tá an dá zalar irciš i rmiop na zcnám aize.

Taobh : Ní mar a céile, a Úoncaó, a veinteap leigear ar aighe an duine agus ar a colainn. Le maóarc maí lártaí gan ar an bhfírinne ipeadó a veinteap leigear ar an aighe. Dúil mallaiáste ra n-uairleáct, agus gan a fíor a beic aige ca bhfuil an uairleáct ceart, ipeadó cuimean fiaóaint ar an nduine mboct ran meirgeóir agus maidirín laóaiáste óéanam de féin ar an gcuma ran. Dá bhéadainn-re bpeic ar dá cluair ar agus a ceann a tógaílt anáirde agus a aóaró do taóairc ar an bhfírinne agus a cup fiaóaint ar í bpeicmú go cruinn, dá bhéadainn a éiomáint ipeáct i n'aighe gur tarcuirne agus míclú agus tpoó-meap ó ipeal agus uaral atá aige dá taóairc ar féin, i n-ineadó don galántaócta, ba dóic liom go gcuirfadó an dúil céadna úo fiaóaint ar caraó ar a fáil agus dul i ndiaó na fíor uairleácta. Meap ar duine féin agus beap ó'á féin, riní an fíor uairleáct. Go dtí go dtiocfíó an meap as duine ar féin ní féitir do beap a óéanam ó'á féin. Irtaí i gcroíde an duine féin ipeadó atá ppeám na fíor uairleácta. Amac a' croíde an duine féin ipeadó fáran an fíor uairleáct. Ní féitir fíor uairleáct do cup uime duine mar a curfí caróá uime. Conur rúo atóairc an file?—

“ Nár éairtíóar riam
 Ac croicean gaóair fiaíá,
 'S é carpa oíca amair
 Mar beadó ialait ar múic ! ”

Sin oípeáct mar a taógan an uairleáct do'n óraing-útaing meirgeóira a bíon as bhipe a croíde as míc 'n-a diaó. Má ráiníágan do' croíde teáct ruar le n-don rtráméadó nú le n-don gíobal de'n uairleáct iaraócta ran, ir amlaíó a bíon rí “ carpa ar amair mar beadó ialait ar múic. ”

Doncaó : Ir dóca, a táíóá, gur ar ran ó'fár an focal eile úo leir, “ Nár éairíó an múic an laingcír ! ”

Ταὺς: 1ῃ ἀρ ζο οἶρεαδ. 1ῃ ρό μαιτ ἀ τσιζιτ μιντιρ
 να η-έιρεανν εαδ ε ἀν οειρρίγεαδτ ἀτά ιοιρ ἀν ὄφιου-
 υαιρλεαδτ ἀζυρ ἀν “ερoicean ζαδαιρ ριαζ.” ὄι ἀν
 τ-εόλυρ ραν ἀζ ιμτεαδτ ἀρ ἀ η-αιζνε ζο ὄτι ζο
 ὄτάιμζ ἀν ραοτρύ ρο ἀρ ἀν ηζαελυιnn. Τά ἀν
 ζαελυιnn ἀζ ταδαιρτ ἀν εολυρ ταρ η-αιρ εὐα. 1ῃ
 ἀν ζαελυιnn, ἀ ὄονεαδ, ερειο μέ λειρ, ὄ’ορζαλόεαδ
 ἀ ρύιλε ὄο’η ὄραινζ-ύταιμζ μειρζεόρμ—μά ορζαλαν
 δον ρυδ ζο ὄεο ιαδ.

ὄονεαδ: Ἀνοιρ ἀ ουδραιρ ε, “Μά ορζαλαν δον
 ρυδ ζο ὄεό ιαδ.”

ΟΛΑΔΑΗ.

Ταὺς: “Μά ορζαλαν δον ρυδ εοιρδεε ιαδ,” ἀρρα
 τυρα. ὄιορ ρέιν ταμαλ, ἀ ὄονεαδ, ἀζυρ ἀμ’ βρματάρ
 μόιρδε ζο ραιδ ρέ βυαιλτε ὄαινζεαν ιρτεαδ ἀμ’ αιζνε
 νά η-ορζαλόεαδ δον ρυδ εοιρδεε ιαδ. Νυαιρ ἀ εἰῶιnn
 ἀν τ-ὄραινζ-ύταιμζ μειρζεόρμ ἀζ ὄορυρ τιζε ἀν
 ταδαιρνε ἀζυρ ε ἀζ ελαδαιρλεαδτ ἀζυρ ἀζ ζλυζαιρλεαδτ,
 ἀζυρ ζαρρα ’η-α εἰμπαλ ἀζυρ ιαδ ἀζ ρευέαινε ρυαρ
 εὐιζε, ἀζυρ ἀζ ρορμαδ λε η-α εὐιρ ὄεαρτα βρμρτε
 ἀζυρ λε η-α μαιορδεαμ ἀ’ conυρ μαρ ἀ ουδαιρτ
 ἀν ραιρρῖν “ουιη’υαραι” “Damn you” λειρ, ἀζυρ
 ιαδ ’ζά εὐιμνεαμ νά ρειρρῖοιρ δον λά βοδτ εοιρδεε
 ὄά μβειρλεαδ ρέ ’η-α μβεαταιρ ὄρτα ζο ηῶεαρραδ
 “ουιη’υαραι” εἰζιη “Damn you” λεό ρέιν, ὄο
 ερρομαινν μο εεανν ἀζυρ βυαιλινν μο ὄότάρ ἀζυρ
 οειρυνν υιομ ρέιν, “Νί η-δον ταιρβε βειτ λεό ρο!
 Τά ἀ ρύιλε ὄύντα ἀζυρ νί η-ορζαλόεαρ εοιρδεε ιαδ!”

Ἀε τά ἀτάρύ ταζαιτε ἀρ ἀν ραοζαλ, ἀ ὄονεαδ, ἀζυρ
 τά ἀν τ-ἀτάρύ ἀζ ράρ ζο τιυζ. ὄ τορνυζ ἀν τ-ἀτάρύ
 νιορ αιρμζεαρ, ἀζ ὄορυρ τιζε ταδαιρνε νά ι η-δον
 ὄαλλ ειτε, ουιηε ’ζά μαιορδεαμ ζο ηουδαιρτ ραιρρῖν

“duin’uapail” “Damn you,” leir. B’féidir gur deineadh an maoidream uaireanta. B’féidir go ndéantar fóir é uaireanta, ac má deineadh níor tábla dómra gur aitheas é. Is dóic liom, a Dónáid, go bhfuil a lán d’ár ndaoimib ósa anoir agus gur gur túirse leó go mór beir ’zá maoidream go ndubhadar “Damn you” le rairpín éigin “duin’uapail” ná ’zá maoidream go ndubairt reirean leó é.

Dónáid: Am’ bhiaitar, a Taidís, ní as teacht nómat air rin é, ac gur dóic liom go bhfuil fágaltair maic de’n múinntir eile asainn fóir.

Taidís: Is fóir duic rin. Ac táir ríad as dul i luigeadh agus as dul fé dhóc-mear. Cóm luat agus túisio ríad i gceart ná crieidreamaint, ac tarcuirne, dóib an reana beir, iompúisid ríad ó’n reana beir. Ní ró fúirpíte na reana beira do bhíre, ac táir ríad dá mbíre go tuig. Tá a lán neite as cadhrú cun iad do bhíre, ac ní feicim don ruo atá as déanam cimit-a-mailín díob cóm tuig agus ’tá an Saeluinn ’zá déanam. Deinean neite eile leigear anro agus deiríú anró ar aigne an Éireannais, ac beirean an Saeluinn léi ar fáil an aigne, do corp ceart. Dhóc-mear ar an nSaeluinn ireadh tuis do múinntir na h-Éireann dhóc-mear orca féin. Agus dhóc-mear orca féin ireadh fé ndéara dóib beir coitcianta ’zá scaiteam féin ar a nglúimib ra lachar i láir gac don élam-Saranaig “duin’uapail” a buaileadh úmpa. Nuair a éir na daoine an Saeluinn uata ní raib ’n-a mbeul ac an Déarla bhírte. An Déarla bhírte i mbeul an Éireannais agus an Déarla fóganta i mbeul an tSaranaig. Cuir ran an Saranaic or cionn an Éireannais go deó. Nuair a beir duine or mo cionn ra éaint ríné or mo cionn é inr gac don ruo. Eirean ar torac i gcómnuidé agus mire ar beir i gcómnuidé. Gac don ruo fóganta d’á dtiocid beir a torac aige-rean agus ní beir agusam-ra ac a fúiglac-ran. Fé beir téigim i dtairtíge an ríeil. Suidim fóir as

raire, ar nór an máthra, go scaitfiré an “duin’uairt”
 crúirta cuşam aşur “Damn you” mar annlan leir!
 An t-íoc-mear a tşusan earba na Şaeluinne, aşur an
 Úearla bhirte, dom orm féin, tuşairí ríad dom é ar
 mo cómarraim. Ní’l aşainn go léir ac an Úearla
 bhirte aşur ní’l aşainn, o’á bhíş rín, ar a céile ac
 t-íoc-mear. Seirbtean aşur t-íoc-mear aşainn go
 léir ar a céile aşur rínn go léir aş feucaint ruar
 cún an “duin’uairt” aşur aş feiteam le n’fuişlac!
 Ir şrána an cor ar úaoimib é, a Úoncaó, ac veirim
 leat go bfuil aţarú aş teact air. Aşur feuc, a
 Úoncaó. An bfuil ’fíor aşac cé tá ’şá tabairt fé
 nveára go şear go bfuil an t-aţarú aş teact? Tá
 an “duin’uairt” féin. Tá rşannra aş teact air
 nuair a cion fé an cuma ’n-a bfuil an Şaeluinn aş
 dul ar aşair. Tá a fíor aise go dian maic, má
 şlacair muinntir na h-Éireann a vteanşa féin airir
 go mbeir veire leir an lám uactair vó-ran. Tá fé
 vireac mar beaó duine a beaó ar muin capall aşur
 go bfeicraó fé an véalbac aş pleamnú ar beul an
 éapall! Tuisean marcaó ve’n t-íoc-ran go bfuil
 t-íoc-obair i n-áiríşte vó.

Úoncaó: Ir eaşal liom, a Úairş, nuair a bion an
 iomaó tairíşe aş an şcapall ar an marcaó a veit ar
 a muin aise, şur cuma an véalbac ’n-a beul nú ar a
 beul.

Tairş: Ná bac ran. Tá rşmúc i n-ár şcapallib
 óşa fóir.

ÓLACÁN.

Úoncaó: Coşar, a Úairş. Vá mbeirá cún leirir
 an ólacán a véanam le Şaeluinn cá vtorvórá? Nú
 caó ’tá ra Şaeluinn cún na vvaoinne éorş ar ól, reacar
 don t-şaşar eile cainnte? Va vóic liom vá mbeaó

tarra ar úine, nù úuil i n-oiḡ aise, go n-ólfaḋ ré an deoḋ dá bfeadaḋ ré teacḋ ruar leir, pé raḡar cainnte beaḋ 'n-a beul. Ní h-eaḋ ac dá mbeaḋ ré baib, dá mbeaḋ ré san focal i n-don éor 'n-a beul, ac tarra a beic air go n-iarrafaḋ ré an deoḋ le cómarḋaí róirḋ, aḡur dá bfaḡaḋ ré an deoḋ go n-ólfaḋ ré é, san don cómarḋaí róirḋ a úéanaim or a éionn. Conur a leig-irra meirḡeoir baib le ḡaeluinn, a ḡairḡ?

ḡairḡ: Dá mbeaḋ na meirḡeoirí go bfuil an éainnt acu leigirte aḡam doḋ fupairḋe liom é, pé ruo a úéanfaḋ na daoine baiba. Aḡur ní ḡaḋ an maḡaḋ, a úoncaḋ. Ní cúrraí maḡaḋ é. Tá éirḋe rḡmuorta, creacḋa, loitite ḡlan aḡ ólacán. Táirḋ na trí miliuin úéas airḡirḋ úo aḡ imteacḋ ḡac bliain uainn, úirḋeacḋ fé mar a ḋóḡfimir amaḋ ar ár bpóca é aḡur é éairḋeam le fánaḋ na h-aban. Ní h-eaḋ ac níor meara go móir 'ná dá ḡcairḋí le fánaḋ na h-aban é. Dá ḡcairḋí le fánaḋ na h-aban é beaḋ úeirḋe leir. Ní beaḋ a ḡairḋe ná a úíobáil ḡairḋir rin aḡainn. Ac nuair ólḡar é imḡirḡean fé aḡur fanan a úíobáil 'n-a úiaḋ. Daoine aḡ teacḋ abairḋe ar meirḡe. ḡirḡe san compóirḋ. Clann san bia, san euḋac, san rlaḋc, san áirḋ, san múine, san ḡabairḋ ruar, san fáirḋir san éirḋe. ḡorta aḡur oirḋarba irḡirḡ 'r amuir. Dá ḡcaillḋí an ḡ-airḡeacḋ ac san é ú'ól beaḋ an rḡéal dona go leóir, ac ir reacḋ meara é nuair a bíon an éairḋeamaint aḡur an meirḡe i n-donfeacḋ orainn. 'Na éoinnib rin éall, dá rḡadaḋ an ḡ-ól beaḋ an dá oic curḋa úínn aḡainn. Ir rean focal é, "An ḡ-é ná úéanḋirḋ a lear ní foláir ḋó a aimlear a úéanaim." Tá an ḡaob eile úe'n éainnt rin fáirḋ leir. "An ḡ-é ná úéanḋirḋ a aimlear ní foláir ḋó a lear a úéanaim." An ḡ-é a reacḋnócaḋirḋ an ḡ-ól, an ḡ-é ná beirḋ éoirḋce ar a méabairḋ, ní féirḋir ḋó san úráirḋ a úéanaim ú'a méabairḋ. Beirḋ fé aḡ cumineam ar an ḡcúram a cúir Dia air, "a éclann ḋo ḋóḡáilḋ i nḡráḋ aḡur i n-eaḡla úé." Cuirḋirḋ fé a éclann ar rḡoil aḡur úéanḋirḋ fé a úíteal ar iad a beic múinte, beurac,

riáctmar, glan, aS toul ann. Beiré meap aise ar féin aSúr tuilliré pé meap a cómarpan. Déapfiré sác doinne, “Sin fear sálanta, crieveamnac.” Ní baosál so noéapfiré doinne, “Sin fear rppiveamail sur beas aise rsiilling i tciS an tabairne!” Níl don beann aise ar tciS an tabairne ná aS tciS an tabairne ar-pean. Ní cuimniSio ríad cóiróce ar a céile. Cairefiré fear an tabairne a fúil a tabairt i ttaob éigin eile cun é féin a coimeáto ruar.

Dá mbeadó muinntir na h-Éireann so léir ar an gcuma ran ir beas na tciSce tabairne a beadó in rna rrairóib aSúr ar na cporbóiréib aSainn. Ní ró móp an beann a beadó aS Éire ar euscóir aSúr ar óroó-óliS-éib Sárana. Beadó na trí miliúin déas úo ra mbliain aici ’á coimeáto so daingean ’n-a póca féin. Tá cainnt áro aSúr sleo móp déanta le tamal mar sgeall ar na trí miliúin euscóira úo atá dá déanam ar Éirinn i tóóSáilt na cána. Labairtar so h-áro aSúr so boib ’sá ráo le muinntir Sárana so scairéir ríad leóirSnióm a déanam. Ní cuiré muinntir Sárana ruim ra cainnt. LeoirSnióm a déanam! U’ait leo ran! Ir éasramlac na daoine rinn! A s calaireadó ar muinntir Sárana ’sá iarrairé orca ar tóirí miliúin atá acu á sio uainn do tabairt tar n-air óúinn, aSúr trí miliúin déas aSainn á rSaoile cúca anonn sác don bliain eirisean orainn! Ná beadó pé cóm maié aSainn rtao de’n calaireadó aSúr lám do luise ar na trí miliúin déas!

Doncáto: “Éirt le ruaim na h-aban,” a CairéS, “aSúr sgeóbaré tú bpeac!” Cé luiréiré lám ar na trí miliúin déas?

TaóS: An uile óúine a ceapfiré i n’aisne san deoc meirgeamail ó’ól luiréiré pé lám ar a cion féin de rna trí miliúin déas.

Doncáto: Ó, tuigim anoir tú. Ambara ac ir ríor óuit é. Iré an óiúité a veinean an curo ir mó de’n airgeáo. An t-é ná h-óirairé an deoc, ní óiolaré pé ar an nois, aSúr an t-é ná óiolaré ar an nois ní óiolaré

an t-úiné. 'Dár fíad, a 'Tairís, dá ndéineadh muinntir na h-Éireann an níó rin beadh an diabhal déanta acu ar muinntir Sárana! I' beas ná go ndéarfíinn go mbeadh páraim bainte díob' a'gáinn ar ar déineadh ar o'rainn riam!

Tairís: Seadh, a'gáinn an páraim a baint amach gan suna gan píce! Gan faobair gan fuil!

OLAČĀN.

Doncádh: Ní féidir liom, a 'Tairís, an focal úto a t'ubhair an lá fé' deire do cup ar m'áighe.

Tairís: Cad é an focal? Tá oireadh ran ráirte a'gáinn araon le tamal, a'gáinn oireadh ran curta tré céile a'gáinn, ní féadair cad' do go bfuilir as tagairt anoir.

Doncádh: Táim as tagairt do rna tré milíuin déas airgid úto atá as imteacht uainn gac bliain, a'gáinn gan bac o'rainn ar lám' do luige air a'gáinn é coimeadh a'gáinn féin anro i n-Éirínn don lá i' maic linn é.

Tairís: 'Seadh a'gáinn nuair a'ubairt-ra an méid rin t'ubhair-re láirthead, "Cé luigfid' lám' air?"

Doncádh: 'Dubairt, a'gáinn ní gan cúir a'ubairt é. I' cuimín leat an rean focal; "Éire i b'áir, Éire ar lám'." An fuo féadfaid' gac doinne a'gáinn a déanam' i' amhlaid' a b'ion gac doinne as feiteam' le gac doinne eile cun a déanta. I'ré fuo a tagan ar dúinn ra deire, ní déinean doinne é. Coimeadh'rimír ar t'rí milíuin déas ra mbliain dá luigeadh gac duine a'gáinn a lám' féin ar a cion féin de'n airgead. Da b'ead' a'gáinn ba maic an fuo le déanam' é dá ndéanfadh gac doinne é. Ac nuair ná déanfadh gac doinne é cad é an tairde d'ómra ná d'uitre beic' 'gá déanam'? Tá'n tura 'gá déanam', uait féin, le fada. Cad é an fáid atá, a 'Tairís, ó díolair-re don leat'pinne t'úiné a' n-ól?

Tadó: An bhfaicimid go bhfuil tamal maic ann, a Úon-
cá. Ní ró fáda go mbeid doácad bliain ann.

Doncá: Is fáda an aimsir doácad bliain. Is mó
cor a cuir an raogal de i scaiteam na h-aimsire rin.
An dóic leat an bhfuil puinn díobála déanta astat
do muinntir Sárana leir an méid aistio diúicé atá
bainte díob astat? An dóic leat an motuigio ríad
uata an méid a coimeádaire-pe uata? Ac, puo is mó
le ráo go móir 'ná ran, dá n-iarraicá-ra anoir ar dúine
eile an puo atá déanta astat féin do déanam cao
dearrao pé leat? Déarrao pé; "Cao tá de bairr
do raocair astat le doácad bliain? Cao é an cairbe
atá déanta astat d'éirinn ná do muinntir na
h-Éireann? Cao é an maic dómra aicir a déanam
oir-ra mara bfeádo a déanam ac oireao cairbe
aapur 'tá déanta astat-ra i scaiteam an doácad bliain
atá cúgann!" Tá easal oim, a Cairó, má'r mian
leat daoine do cur ruar cum a lám do luige ar a
scion féin de'n aisteo go bhfuil pé cóim maic astat
san tráic i n-aon cor ar an ndoácad bliain ran.

Tadó: Ní mire cairraig anuar anoir é, ac tura. Ní
maic aon fonn oim tráic air. Tura cuir an ceirt
cúgam. Ac tá deirruigeac móir ioir an aimsir atá
anoir astat astat an aimsir a bí astat doácad bliain
ó rin. Tá maicnam dá déanam anoir ná maic dá
déanam an uair rin, astat ná maic dá déanam aon lá
i scaiteam na h-aimsire rin go dtí a bhfuil le fíor
déanaige. Tá an t-olc dá bpeicniú anoir, astat dá
cuirgint, níor fearr astat níor cwinne ná mar a
cuigeao é aon lá i scaiteam na h-aimsire rin go dtí
a bhfuil le fíor déanaige. Ó corruig daoine ar a
bpeicniú astat ar a cuirgint 'n-a n-aighe sup puo
cpeideamnac do dúine Saeluin a beic aige astat í
labairt, tá a lán neite eile leir acu 'á bpeicniú astat
'á cuirgint 'n-a n-aighe. Táio ríad 'zá bpeicniú go
bhfuil cpeideamaint astat cpeideamaint ann, astat
sup cpeideamaint bpeicnac an cpeideamaint a geibio
daoine de bairr iao a beic rial ra n-ól. Cím ó'n Leader

ʒo bʒuill fʒir óʒa anoir, aʒur nác beaʒán é, aʒur ʒo bʒuill fé rocair 'n-a n-aighe acu an bʒeallántaéct ran ar a ocaʒtar “ tʒéatáil ” do éur fé éoir. Sin ciall, a Úoncaó. Sin rʒian máit, láioir, ʒéar, 'á éur ar don pʒéim amáin de'n oic pé n-éirinn é. Dá ocaʒraigeaó uine éuige an rʒian ran daáaó bliain ó fʒin ip amlaio a beifí aʒ rʒealaó máʒaó fé. Táio ar bʒfir óʒa aʒ ʒlacaaó an rʒéil anoir do éroioe óáiríuib. Ip faóa náir airiʒear don rʒéal ip mó éuir o'ácaó opm 'ná an rʒéal ran. Na fʒir óʒa aca aʒ cuimneam ar an níó rin tá fʒuil le Dia aʒam ʒo ʒcuirpʒio rʒaó a ʒcop i ocalam ʒo daingean aʒur ná leoʒpʒio rʒaó o'áon tʒaʒar cómaéca ná comáirle an éor a boʒaó ʒo deó!

Úoncaó: Má éuirpʒio rʒaó cop i ocalam, mar a deirir, a táioʒ, aʒur ʒan an éor a boʒaó, beio rʒéal acu ran a ʒcuirpʒio rʒaó daáaó bliain oioó ná fuil aʒac-ra tar éir do daáaó bliain.

ÓLACÁN.

Táóʒ: Ip 'mó rʒéal nác é rin a beio aʒ muinntir na h-éiréann, a Úoncaó, ran a mbeio daáaó bliain curca oioó acu ná fuil aʒainne tar éir ar noáaó bliain, má éuirpʒio rʒaó cop i ocalam anoir ʒo daingean aʒur ʒan an éor a boʒaó éoiróce.

Úoncaó: Siné oíreac é, “ ʒan an éor a boʒaó éoiróce.” Ip beaʒ an tairbe an éor a éur daingean i ocalam inoiu má boʒtar amáireac í. Má tá raiinnt o'feapraio óʒa na h-éiréann a éuirpʒio cop i ocalam anoir aʒur a éeapʒio 'n-a n-aighe ʒan deoc a tábaipc i otiʒ tabairne o'áoinne beó, ní ró fuirpce a tiocpʒio fé éuca an aighe rin do éur i nʒníom. An éeao uair a éirar uine acu aʒ uul ipceac i otiʒ tabairne i

n'adonair ašur aš glaoðac ar òis ašur aš ol an òige i n'adonair ašur aš díol ar ašur anran aš sabáil amac cun a šnóca, šan don rpeic a cúp ar doinne, šeallaim òuit šo ndéanfar cúlcainnt air. Tabairfar rppuín- lóir air, ašur tabairfar rpprealairín air, ašur tabairfar boctán air. Má páinis šo páib cuideacta irciš pa tiš tabairne rin, aš ol ašur aš glaoðac šo "rppuodeamail" ašur šo "šalánta," ašur má conacadar é aš teact irteac ašur aš glaoðac ar a òis féin ašur 'šá ol ašur aš díol a cúpla pingin ar, beid eactra acu šo ceann feactmaine. Má buailean an fear ran um doinne acu larmuic ir ar éigin feuctrò pé air. Má carfar beirt nú trúp de'n cuideactain rin ar an bfeair ran ir amlarò a beid riad aš bašair na rúl ar a céile ašur aš cošarraig le céile, ašur; "feuc airiú! fear an dá pingin!" acu, ašur an cošar áro a òóicín dó-ran le h-airteactaint. Tá eagal orm, a Šairòš, šo mbosfirò an fear ran a cor. Mara mbosfirò ir fear ar an šcéad é. Ní h-eað ac fear ar an míle.

Taòš: ran šo fóil, a Dóncaò. Má focairuigir rin óga na h-Éireann, nú rainnt díob, a n-aighe cun na h-oibre rin a véanam ní h-ar an šcuma ran a véanfirò riad í. Oibireócairò riad a' láim a céile. Ní h-iarrrfar ar don fear adonar ašairò a tabairt ar rloisirš šan ciall de'n tróro ran. Níor ceart a iarraiò air. Cuir i šcár šo mbeað an cuideacta céadna ran a duhbair irciš pa tiš tabairne céadna, ašur iad aš ol ašur aš glaoðac šo "rppuodeamail," mar adairir, ašur cuir i šcár šo dtiocfaò irteac cúigeair nú reirfar o'feairuib óga, láirne, deaš-cúmca, deaš-éadraig, ašur šo nšlaoðfaò šac fear díob ar a òis féin ašur šo n-ólfaò šac fear díob a deoc féin, ašur anran šo ndíolfaò šac fear a dá pingin féin, ašur anran šo n-eireoóair ašur šo mbuairfiròir amac i n-adonfeact, conur a beað an ršéal aš luct na cošarraigš? Nuair a buairfaò cuir de'n muinntir "šalánta" um

doinne de'n cúigeap ran amuic ar ball, an dóic leat an mbeaó don bazarait rúl ná don cógarinaé ar riuabal?

Doncaó: Ambara, a Tairós, ní dóic liom go mbeaó. Agus dá mbeaó don píoc ar riuabal de ní dóic liom go maóaó ré abpaó. I' gearr go tuisgí go maíe aighe agus inntinn an cúigir rin, agus i' tapaid a tuisgfaó luét na cógarinaige náir b'áon dóicín iad. Ní beaó bazarait rúl ná cógarinaé dá d'éanam úmpa, agus dá labairtí i n-don cóir 'n-a látair i' go múinte, beuraé a labairtí. Agus déarfínn ní náé é rin. Déarfínn gur beas má beaó oiréad agus don duine amáin ra cuideactain rin ná déarfáó, nuair a máct-nócaó ré ar an rgeal gur as an gcúigeap a bí an ceart. Deirim leat, a Tairós, má déintear an obair ar an gcuma ran go maóaó an obair éun cinn.

Taós: Tá iontaoib mór asam ar na fearaib óga agus ar na mnáib óga atá as toirnú anoir ar lear na h-Éireann do bheicniú agus do tuisgint, agus d'aitint go cruinn, reácar a h-aimleap. I' ré an t-ól aimleap na h-Éireann maí ó táinig tligte Saeran cúgáinn. I' ré lear na h-Éireann an t-ól do éur fé cóir. Má d'einit ar ndaoine óga an gníom ro atá acu dá máct-nam cuirfid ríad an t-ól fé cóir. Bainfid ríad an "galántaé" ar an ólacán, agus an ríad a caillean a "galántaé" tugtar oirim láma leir.

ÓLACÁN.

Doncaó: Ar aigir airmú, a Tairós, an t-Éiread ro a d'einead i m'b'l'at Cliaé Dé Domnaig?

Taós: Ó 'reáó; an tabairt amac a bí acu i rtaob na Gaeluinne. D'aigigear. An maóair ann?

Doncaó: Ambriaéar go maóar. Ní feaca le m' fadóal maóarc eile a cuir oiréad átair oim agus

éúir an maóarc a conac ann. Admuisim duit nuair a bíor ar an rliúe, as dul ann, so maib rópó eagla oim ná beaó pa tabairt amac ac sal ruip. Úi a fíor asam cao é an tpoó-mear a bí ar an nSaeluinn maím i mB'U'ac Cuiac asur ní maib don éoinne asam ná so bfan-
 faó na daoine "salánta" so léir pa baile 'n-a dtiúctiú féin, asur sur b'amlaio a beioir as feucaint amac ar na pinneósaib ar na h-"amadain," dar leo. I n'ineao ran ip amlaio a bí na mílte acu pa éruinniú, as áit an éoinne. Úi an lá rliuc, ruar, asur níor éoim-
 eao ran pa baile iao. Nuair a táinig am gluarce do'n tpiósaó do luig na daoine so léir ipceac asur riuibluigdar, "sac buioean um a tdaoireac asur sac réim um a ríosa," so breáú, daoinean, ruamóa: ruaim a scor as rreasarit do ceól breáú Saeóiac, so dti sur ríoiradar áit an éomtionóil. Nuair feucrá oia ba dóic leat ná maib éoinne óú 'ná dopta pa éatair ná maib ann. Ac bí na mílte in rna pinneó-
 saib, ar an rliúe, as feucaint ar an ngluarceac, asur san ampar ip 'mó duine de rna mílciú rin a ceap ná maib puinn bpiúe ná puinn bunúir le snó na Saeluinne so dti so breacadar an maóarc ran. Ip móir an tpuas ná maóar ann, a táioú! Deirim leat so bfuil neart i ngnó na Saeluinne náir mear éoinne beó a beic ann! Beinn lán trápta dá ngeallti roim ré dom so mbeaó ceatmaíao cuio na ndoime ann a bí ann. Úeanfaó ré deic mbliana níor óige tu dá mbeifá ann asur an maóarc o'feircint. Anran ipcaó beaó iontaoib asat a' fearaib ósa asur a' mnáib ósa na h-éireann.

Taóú: Ip maic é rin, a Úoncaó. Do léigear an cúntar acá in rna páreupaiú ar an ttabairt amac, asur do táitn an rgeal so móir liom. Ac ip fearr 'ná ran cúntar o'fásail air ó duine a conaic le n-a fúilú féin é. Ip 'mó tabairt amac o'á fásar a bí i mB'U'ac Cuiac le tpi fíciú blian asur níor táinig puinn topaó o'á mbarr. Ac do réir mar a mearaim, tá puo

ra tabairt amaé ro ná raib i n-aon tabairt amaé d'ár
 táinig roimír riam fóir i n-Éirinn le cuimne doinne
 atá ruar. Roimír reo, nuair a deintí cnuinniú de'n
 tróro ran, agus sluairead, agus ceól, agus foctam,
 agus cainnt 'n-a cairib, so boib agus so dána, ir
 amlaio a bioó gac doinne agus é 'n-a luige ar a aigne
 ná bioó doinne eile dáiríuib ra dánaé na ra buirbe.
 Ir dóca so breacaír uair éigin, a Úonéad, dá gádar,
 gádar móir agus gádar beas, cnám as an n-gádar
 láioir, agus an gádar beas as amrtaraig. U'é an
 Saranaé an gádar láioir riam roimír reo i n-Éirinn.
 Ir aige bioó an cnám. Ni bioó as Éire le déanam
 ac an amrtaraé. Ir dóic liom so bfuil acarú as
 dul ar an rgeal ran. Sa gnó ro na gaeluinne iri
 an gaeluinn an cnám. Má 'ri ir againn féin atá an
 cnám anoir agus ir as an Saranaé atá an amrtaraé
 le déanam, amrtaraé béarla. U'féioir so ndearfad
 duine éigin; "Má 'ri an gaeluinn an cnám ní'l puinn
 feóla ar an gcnám. Ni cuirfid ri puinn blonais
 orainn!" Tá dearmad móir ar an t-é a labarfad ar
 an gcuma ran. Tá neart aigne ra gaeluinn. Ir
 treire neart aigne 'ná neart cuirp. Dá mba ná
 déarfad an gaeluinn aon puo eile so ceann tamail
 ac neart a cup 'n-a n-aigne do muinntir na h-Éireann i
 dtreo so ndearfad gac duine acu lám do luige ar a
 éion féin de rna trí milíuin déas airgid úo atá as
 imtead ra n-ólaéán, náir maic, milir, méic, an cnáimín
 é le piocad! Cuirfad ré raint blonais orainn.
 Uainfad ré raint amrtaraige ar an n-gádar móir. Ní'l
 in rna trí milíuin déas ac aon cnáimín amáin. Tá
 ríce cnám ná é rin so breatormír ríacal a cup ann
 dá mbead a fíor againn conur é, nú dá mbead ré de
 neart aigne ionainn é déanam. Neart agus mirneac
 aigne, a Úonéad, lom dáiríuib, iread cup ríacaid
 ar an móirruas ran i mb'l'ac Cliaé an gníom ran
 a déanam Dé Domnaig. Iri an gaeluinn a tug
 an mirneac aigne rin dóib. Mar a tug ri an

mirneac ran doib tabairtíó rí an mirneac eile doib. Na daoine a dein an gníomh ran Dé Domhnaig déanfaíocht ríad tuille. Bain an cluar díom nua déanfaíocht.

ÓLACÁN.

Doncáó: Shan amháir, a tairt, ír maic an fuo neart ašur mirneac aighe, ac ír doic liom so bfuil daoine ann a déarfáó leat sur beas an maic neart aighe do duine a beaó shan arim 'n-a lám aige. Tá mbeaó ríortail 'n-a lám aš ríortail do lámfaó ré an šairšíóeac ír treire tá mba ná beaó aš an nšairšíóeac ac a tá óorn.

Taóš: Ír ríort é rin, a Doncáó, cóm fáda ašur a téirdean an t-aon ríortail amáin ašur an t-aon šairšíóeac amáin, nua cóm fáda ašur téirdean aon gníomh amáin ar aon ócáio amáin. Ac ní h-ar gníomh aonair ná ar ócáio aonair atáimíó aš cainnt, a Doncáó. Ašur ní h-ar laige cuirp ná ar neart cuirp atáimíó aš cainnt. Níl ra šairšíóeac ac neart cuirp ašur ní'l ra ríortail ac earba an nirt rin. Ír eól duic an rean focail; "Ní h-iaó na ríortail móra a bainean an ríortail." Tá obair le déanamh i n-éiminn aonair ašur oirdean an rean focail do'n obair. Tá raótrú ašainn le déanamh ašur ní h-iaó na šairšíóig ná na ríortail a déanfaíocht an raótrú ran. Luic maétnaim a déanfaíocht é. Daoine a déanfaíocht a šcuio maétnaim réin so cruinn ašur so ríortail ašur so dlúic, ašur a cuirpíó daoine eile aš maétnaim mar an šcéadna. Ar an maétnaim tíocríó eóluir. Ar an eóluir tíocríó neart. Ní féidir so šaeólaib maétnaim ceart a déanamh shan šaeluinn a beic acu. Le raótrú na šaeluinne aonair, tá bfuil

rin, ipead bainear fógmar maid eóluir ar ball. Leir an b'fógmar eóluir rin tiocfiró fógmar nirt, fógmar nirt aighe agus inninne. Nuair a beir an t-eóluir agus an neart agus an mirtneac aighe as an ngairsióeac, ir 'mó cuma 'n-a b'feadfiró ré teacat ainiar adtuair ar rppiorán an piorcal. Níl doinne ir fearr a tuisfiró an méiró rin 'ná an rppiorán féin, agus ir tapairó a caifiró ré uairó an piorcal. Tabairfiró ré na miona ná maib uairó maím ac an tríoctáin! Ní cuirfiró an gairsióeac puinn ruime 'n-a ríotctáin ná 'n-a piorcal.

Doncáó: Ir b'eadg an tarraireacat i rin, a tairóg. Tá rúil agus go dtiocfiró rí. Níl don iontaoib mór agus a' tarraireacat. Ir 'mó tarraireacat b'eadg a 'dein an "Spéirbhean" do rna filib le cúpla céad blian. Meafaim go maib dearmad ar an "Spéirbhean." B'féidir b'raon beag farair an gceart a beir ólta aici.

Taóg: Mara maib ré ólta as an "Spéirbhean" ir dóca go maib ré ólta as an b'file. Níor deinead an obair an uair rin atá 'd'á déanamh anoir. An b'feacair an páipeur nua Gaeluinne reo atá tagairte amac?

Doncáó: An páipeur ar a dtugtar Danba an é?

Taóg: 'Sé go t'ipeac. Ar léigir é?

Doncáó: Conac é ac níor léigear é. Níl don focal béarla ann.

Taóg: Mara b'fuil tá Gaeluinn ann, agus tá maectnamh ann, agus tá neart agus éirim ann. Cad 'n-a táob náir cuir na filí a gcómairle agus a n-aighe le céile céad go leit blian ó rin agus páipeur de'n tróiró ran a tabairt amac i n-inead beir as tairóreamh ar an "Spéirbhean" agus as molaó céibe a cinn go dtí gur ceart tu teinnear cinn a beir uirtí! Ní maib blúire coinne agus-ra go b'feadfad don éualacat daoine i n-éirim páipeur cóim maid, cóim b'fógmar, cóim bunúrac leir an b'páipeur ran a tabairt amac go ceann ríce blian eile an cuir ba luza de. Tá ré

go léir go n-áluinn ac tá don ealaða amáin ann agus meafar go rsoilfað oim as sáiní an fáid a bíor 'sá léige.

Doncáð: Bíor as feucaint tríd ac ní dóca sur tuzar pé noéara an ealaða rin.

Taòs: Conall Ceárnac a tuzan an rshíobneóir ari féin. Téirdean pé céad blian ar ašair agus tuzan pé úinn cainnt a bí ioir é féin agus Saranað o'ár v'ainim Mr. John Smith. An Saranað 'sá cáram go raib an Déarla nác mói imtište ar an raogal agus cainnt na Rúirínac curta i n'inead i Sarana, agus cómairle aige óá iarraib ar Conall i otaob conur o'féaróí an Déarla o'atnuacaint. Ni feacaír maím ac a deirdeac a cúirdean Conall an Šaeluinn éaol, érocta, i mbeul an tSaranaig! Ir fiú ouit é léige. Tá pé úine óeas as rshí Šaeluinne do'n páipeur ran, agus iad go léir go fíor oite ar a ngnó.

Doncáð: Agus cé n-é "Dongur Ordoi," a Šairòs? Ir iongantað an rult a cúirdean pé in rna peictiúirib.

Taòs: Déanfirò Dongur obair. Déanfirò ríad go léir obair. Simið na daoine a leigirfirò an t-ólaðán.

ÓLAÐÁN.

Doncáð: Táim 'sá cúimneam, a Šairòs, go mbeirò obair níor mó go mói i leigear an ólaðán i n-éirinn 'ná mar a meafar tura.

Taòs: Tá daoine ra traošal, a Úoncáð, agus ní feucaid ríad cóiróce ac ar an otaob ir deacra o'áon rašar oibre. An obair ir raoráioige o'ár deinead maím cúirfað na daoine rin ó déanam i le n-a šcuid conrtaicí. Úir as cainnt le úine éigin acu ó bír anro an lá déanað.

Doncáð: Dar ríad, a Šairòs, ac tá an ceart asat ra méiró rin pé n-éirinn é. Bíor as cainnt le Seán Dolš.

TAOS : Iy mó fúirirte do Sheán Dolg cainnt a d'éanamh. 'Sé an t-ólaacán a cuip an bolg air, agus ní h-é an méio t'ól ré féin ar fad ac an glaothac atá ar an ól 'n-a tuis agus an cóirca bheáig airgid a fágstar aige i ndeirene gac reáctmaine. Tá leigirte an t-ólaacán ra tuitaig ní fada go n-imteócaó an bolg de Sheán. Seal-laim tuit náir mó fada go mbeaó ré reang go leór. Ní h-aon iongna Sheán agus a leitíoi beit ag cup conr-taicí ruar i n-aghairó gac róro leigir a ceapraó doinne d'éanamh ar an ólaacán. Ac cao veir ré, a 'Doncaó.

Doncaó : Veir ré fice ruo. Veir ré ná fuil don éiall ag an muinntir reo atá 'gá ceapraó anoir cor a cup i dtalamh i n-aghairó an nóir rin ar a dtugtar "tréitáil." Sur b'amhlairó a beir na daoine ag maşaó fúca, agus i n-ineao an nóir do bpire sur b'amhlairó a neartócar é. Veir ré, dá b'féadpraó doinne dáir máir maím oic an ólaacán do leigear i n-éirinn go ndéanpraó an t-ácar Maiciú é tré fíció blian ó rin. Veir ré, an ruo a teir ar fear de fásar an ácar Maiciú go bfuil ré par fiam ag fscata fapfún tabairt ré anoir. Ní féadpinn a innrint tuit leac a ndeir ré, ac táim 'gá cuimneamh ná tiocpraó an obair éom raopáioeac agus iy dóic le daoine áirigte é.

TAOS : Cuiprió mé zeall go ndubairt ré dá leanti de'n cor i dtalamh agus go maşaó an leigear cun cinn sur mó an tóidáil 'ná an tairbe beaó t'á bairr agus i n-éirinn.

Doncaó : Ambriatar go ndubairt, éom maic díreac agus dá mbeita ag éirteac leir! Agus ambriatar sur léirig ré amac go bheáig cpinn fice leaclám agus fice iomápraó agus fice cpuaótan a tiocpraó orainn ar an scor i dtalamh ran dá ndeinti é.

TAOS : Tá rmut de'n ceart aige. Tiocpraó fice leaclám agus fice iomápraó agus fice cpuaótan tó-ran agus dá leitíoi ar. Ac i ttaob deacraáca an fscéil, a 'Doncaó, tá veirpigeac móir ioir na daoine atá anoir ag cuimneamh ar an scor i dtalamh ro d'éanamh agus

na daoine a bhí beo i n-Éirinn i n-daimpín an Achar Maitiú. Bhí aigne na ndaoine an uair rin bhúite ríor go talamh fé coraib na Saranaic i n-Éirinn. Dein na Saranaic cor ar bolg ar na daoine bocta, agus i n-inead don coraint a déanam ar na daoine ir amlaib a tóg an tuisge páirt leir an euscóir agus leir an zcor ar bolg. Níor fán iontaoib ag don Éireannaic ar don rásar tuisge nígácta. Níor dein na daoine ac a zceann a éromad agus tuisge fé'n euscóir. Níor fán blúire mírnig ionta, níó nár b'iongna. Ní raib rólár raozalta acu ac ra bpaon oíl nuair féadair é fásail. Do tuisodar amac ar an rólár fan do zlacad an iomad. Táinig an t-Achar Maitiú. Do labair fé leo. Cuir a cainnt rponad ionta. Ní raib ann ac rponad. An fair a lean fé bhí an rgeal go mair. Ac ní leanan rponad abrad, agus nuair imtisean fé tuitean an lusz ar an lusz níor meara 'ná maí. Sin mar a tuit amac do múinntir na h-Éireann éom luat agus d'imtisz an rponad a cuir cainnt an Achar Maitiú ionta. Ní h-ag bmad ar rponad de'n tróir fan a beir na daoine atá 'zad éarad anoir cor a cur i dtalam i n-agaid an ólacáin, a Úoncad. Feuc, a Úoncad. Cuirfar cor i dtalam cun an ólacáin do leizear díreac fé mar atá an cor curta i dtalam cun na Saeluinne do fadóir.

Doncad: Beir an dá cor i dtalam anfan.

Tadg: Beir, a Úoncad, agus ní bogfar iad, pé puo a tíocfir ar do Séan bolg!

ÓLACÁN.

Doncad: Ac cogar, a Táidg. Cá ndéanfar an tor-nú? Má bíon páire le fadóir ní foláir tor-nú déanam i dtad éigin de'n páire. Ní foláir bara na páinne cur i dtalam i n-ait éigin. Ní déanfí cainnt an obair. Ní baogal go n-iompócaib an cainnt oiread agus don

fóto amáin. Ní'l don daoine ir fearr a tabairt do chaint duit ar olcaib ólacadán 'ná na daoine ir mó a deinean de'n ólacadán. Ní féadaim gan branaíre déanamh nuair a cím tuine acu ar bog meirge agus gan an tarra focal as teacht ar a beul ná bíon "Dhrink is a curse!" aise tíar leir. Bíon dúil agam' níutínib 'n-a éluair! Ir ar éigin féadaim mo lám a coimeádo focair nuair a bím as éirteacht leir. An rppear! Ir fada beid an cor gan cur i dtalam rair a scuipid a leitéro rin i dtalam í.

TAOS: Tá fíor agam cé h-é féin, a Úoncaó. Leos do féin. Sgaoil leir. Nílím do as brat ar a leit-éiridib rin anoir, mara b'ionan a'r an t-Ádair Maitiú. Bí an dútaig lán díob an uair rin, agus ruo ba méara 'ná an dútaig a beid lán díob, bí meaf ortá agus bí uraim doib.

ÚONCAÓ: Dar ríad, a Táos, ac tá a lán acu ra traogal fóir, pé meaf atá ortá.

TAOS: Má tá féin tá daoine náe iad ra traogal anoir, daoine a deinean úmpa an branaíre céadna úo a deirre um—.

ÚONCAÓ: Ní déanfíod an branaíre don tairbe ac éom beas leir an scainnt mara n'déanfar ruo éigin i bfuirm gním.

TAOS: Stó déanfar doeirum leat!

ÚONCAÓ: Ca bfuil an ruo i bfuirm gním? Cé déanfíod é? Cá doirnéofar? Catáin a curfar bair na ráinne i dtalam?

TAOS: So réid! So réid! a Úoncaó. Bíod foirne agat. Tá bair na ráinne ra talam céana. Tá daoine inr sac don páirt d'éirinn as maectnam so dlúe anoir ar an reanfocal úo do fáirú, "Ná buir nóir agus ná dein nóir." Táir ríad 'sá focairú 'n-a n-aighe náe foláir fearra an nóir ro ar a doirre "tréidáil" do buir 'n-a buirre agus sabáil do coraib ann. Ní féidir rún mair de'n tróir rair do cur i ngníom do buir. Cairre airreir a glacadó cuige. An ruo d'fáran ró

tapairò feócan ré zo luac. An muo a bion pa-
 faoḡalaac, buan, bion ré mall aḡ fár i uoḡaac bára.
 An neart a pḡeaban ruar zo h-oban, le pḡionac,
 tuitean ré cóm tapairò aḡur o'eirḡean ré. An
 neart o'fáran zo réiò aḡur a ḡeibeán caoi aḡur
 aimḡir aḡur uain ar éruinniú i ḡceart aḡur ar éruac-
 taint, riné an neart a beirò maḡtanaac aḡur do élaoiò-
 riò ḡac neart o'á mbeirò 'n-a cóinnib. Tá ran fíor, a
 Óonéac, i uoḡaac ḡac róro nirt coḡpaḡta, ac tá ré i n'
 fírinne níor mó zo móḡ i uoḡaac nirt na n-aighe.
 Nuair a téirdean an maacḡnam ceart irḡeac ra n-aighe
 cuiréan ré riol an nirt ra n-aighe. Fáran an riol
 irḡiḡ ra n-aighe aḡur bion an maacḡnam fóḡanta
 fírinneac aḡ neartú an tríl rin coitcianta, do lo
 aḡur o'oiòce, a ḡan fíor do'n tḡaoḡal. Ar ball
 taḡan ḡlaoaac ar an neart aighe rin. Cuiréan an
 uine rin moimḡ muo éigín a uéanam do réir taḡbe
 an maacḡnam. Leacairò a rúile ar an bpoibilibeaac
 aḡur cuirto riad a mbara anairde aḡur liúto riad
 zo bfuil an uine rin ar a meabair. Ní cuiréan an
 uine rin don tḡuim ionta. Tuḡan ré aḡair ar an
 obair a cuir ré moimḡ aḡur uinean ré an obair do
 réir a maacḡnam.

Óonéac: 'Seac, aḡur anran acaruiḡean cac a liú.
 "Ac!" aḡeir cac, "cac é an ionḡna an obair rin!
 Uéanrao doinne é! Uéanḡinn féin é—níor fearr
 zo móḡ!"

Taos: Siné uḡeac maḡ acarócairò cac a éainnt ar
 ball, a Óonéac, nuair a beirò an "tḡeítáil" curḡa
 ré cóir.

Óonéac: Zo tuḡairò Dia ran!

ÓLACÁN.

Donéad: 1r minic a bím as maectnam, a tairis, ar oic an ólacán i n-Éirinn, agus ní dóic liom go bfuil don ruo eile ar a nveinim maectnam 1r mó cuirean amú mé 'ná an t-aon ruo amáin rin. Nuair a mearam go dtuigim an rgeal go bun, pheadan ruo éigin ruar a tairbeánan dom go foiléir go bfuilim ar an rige. Deirim liom féin, cuir i gcár, náe foláir nú tá dúil éigin malluigthe, ó nádúr, as muinntir na n-Éireann ra n-ól, agus sur b'finé bun-préam an uile. Ní túirge beid an méid rin focair asam, agus m'aigne fáirta go bfuil an ceart asam, 'ná buailfid b'féidir reana meir-seóir umam ar maidin Dé Luain agus a ceann as rgeolta le teinnear agus a teanga 'n-a crúirta irtis 'n-a beul agus a foile boct san fulang ar bolmac uirge ann, tar éir rancáin an Domnais agus an tSataininn.

“1r uaebárad an dúil atá asat ann mar ól,” addeirim leir, “agus a ráo go scuifá a leitéro rin de pionór ort féin mar geall air! Tá dtasao teinnear ad' ceann le toil Dé, nú tá dtasao taom bpeóiteadta ort le toil Dé, beao truas as duine dúit agus ba maic le duine a iarraid ar Óia, dá mb'é a toil naomta é, ruarrait a tairt ort. Ac cao é an truas féadrad doinne beid aige dúit-re! Tá mb'é an céao uair asat é b'féidir go mbeao truas as duine dúit. Déarrad duine; ‘Ní raib fíor aige cao a bí cuige.’ Ac bí fíor asat-ra go maic cao a bí cuigat. ‘Sé an Satain agus an Domnac céadna asat é’ le ní feodar cao é an fáid, agus an cruadócár agus an teinnear cinn céadna ar maidin Dé Luain. 1r eól dúit an reanfocal, ‘duine boct ar toil Dé—agus duine boct ar a toil féin.’ Nú ‘duine bpeóite ar toil Dé—agus duine bpeóite ar a toil féin.’ 1r uaebárad an dúil é, Dé Sataininn agus Dé Domnais, agus a ráo ná féadrad teinnear an Luain é leigear. ‘Bion easal

ar an leasó a d'óigítear.' Ac ní bíon easal ar an meirgeóir a d'óigítear. Cas na taoib na bíon easal ar an meirgeóir a d'óigítear? Cas fé n-deár an dúil malluigíte ra n-ól?" Cas ir d'óic leat, a Taidís, a veir an meirgeóir rin liom?

Taidís: Tá fíor ašam go maic cas veir fé leat. Ir minic a duhairt fé liom féin é. "Ó," a veir fé, "Tá dearmad ort. Níl bliúire dúil ra n-ól ašam. Mairfinn go brác san braon a bliúire de. Ir le reirbítean a bliúrim an céad gloine um tráctóna Dé Sačarainn. Ir ar éigin féadaim é flogaó. Dúnan mo ršórnac ašur mo šoile 'n-a cöinnib. Ac ní tabarfinn le ráó d'óib ná h-óirinn é. Ní iméigean an reirbítean go mbíon d'ó n'ú trí deocáib ólta ašam. Ar ran amac fíoisim é mar a fíoisfaó šamain leamnáct ašur ní cuimníšim cöiróce ar 'Mairšaó an Luain.' Ac, mar a veir an rean amrán, 'Mairšaó an Luain fé c'ráib mé 'm c'roióe!'"

Doncaó: Siné díreac an pocal atá acu go léir. Ní mearaim go mbíó raó go léir aš ceapaó éitig ra ršéal. Mara mbíó ca b'fuit an dúil ra n-ól? Má'r fíor an cainnt rin a veir raó, n'ú má'r fíor an cúir ir mó de'n cainnt, ní dúil ra n-ól ir bun le h-ólc an ólacáin i n-éirinn. Ir aic an obair í. Daoine 'šá šreacáó féin, ašur 'šá lot féin, ašur aš b'uire a rláinte ašur aš b'uire clú an náiriúim or cómair an domain, ašur 'šá n'adaint féin le h-ólacán, ašur san don dúil ra n-ól acu!

Taidís: Tá a lán de bun-ppéim an uile, a Doncaó, ra b'pocal úo a veir raó go léir. "Ní tabarfinn le ráó d'óib ná h-óirinn é." Tá a lán maectnam déanta ašam féin ar an b'pocal ran ac ní'l uain ašainn ar a c'uille cainnte déanam inoiu.

Doncaó:—Do c'uirfinn duine 'šá ráó ná tabarfaó fé le ráó do d'aoimib go n'óanfaó fé d'roc-veart. Ac duine 'šá ráó ná tabarfaó fé le ráó do d'aoimib go reacnócaó fé d'roc-veart.

Ταὺς: Δεῖρῖμ λεατ, α Ὀονεαὸ, ζυρ 'μὸ ὄροϋ-βεαρτ
 εἰλιτε α δειντεαρ μαρ ζεαλλ αρ αν ὄροκαλ ραν ρεῖν,
 “ Νι εἰβαρρῖνν λε ράὸ ὄοῖβ νά ὀεανρῖνν ἔ.”

ΟΙΔΕΑΝ.

Ταὺς: Δεῖρῖμ λεατ, α Ὀονεαὸ, ζυρ ρῖῦ αν ροκαλ
 ραν μαετναμ α ὀεαναμ αιρ. “ Νι εἰβαρρῖνν λε ράὸ
 ὄοῖβ νά η-ὀλρῖνν ἔ.” Νι ὄοῖε λιὸμ ζο ὄρῖλλ ροκαλ ιρ
 μῖνιϋε α δεῖρτεαρ 'νά ἔ, αζυρ ρε υαιρ α η-ἰννρτεαρ
 βρεαζ νι η-ἰννρτεαρ ἔ νυαιρ α δεῖρτεαρ αν ροκαλ ραν.
 Νυαιρ αδεῖρ μεῖρζεοῖρ νά ρῖλλ ὀῦλλ ι η-ὀλ αῖζε β' ρεῖοῖρ
 ζο ηδεῖρ ρε βρεαζ. Νυαιρ αδεῖρ ρε ζυρ λε μεαρ αρ
 μεῖρζεοῖρ εἰλε α εῦζαν ρε ὀεοϋ ὄὸ δεῖρ ρε βρεαζ μὸρ.
 Νι'λ αον μεαρ αζ μεῖρζεοῖρ αρ μεῖρζεοῖρ εἰλε αϋ
 ὄροϋ-μεαρ. Νυαιρ α ζλαοῦδαν ρε αρ ὀεοϋ ὄὸ εῖυτεαϋ-
 ταιν μὸρ, αζυρ νυαιρ α εαρραιζεαν ρε μᾶμ αῖρζῖο αρ
 α ρὸκα εῦν ὄοῖο αρ αν ηοῖζ, αζυρ νυαιρ ρεῦκαν ρε ρα
 τῖμπαλ ορτα, ζο ρεῖμ αζυρ ζο ρυλτμαρ, ζά λεοζαιντ
 αιρ νά ρῖλλ βλῖρρε ρῖυμε αῖζε ρα η-αῖρζεαϋ, δεῖρ ρε
 βρεαζ ανα μὸρ. Νι'λ αον ρῖορα δε'η αῖρζεαϋ ραν
 νά βαῖνεαν ράρζαϋ αρ α ερῖοῖε, αν εῖοραιρε! Αϋ
 νυαιρ αδεῖρ ρε, “ Νι εἰβαρρῖνν λε ράὸ ὄοῖβ νά ζλαοῦ-
 ρῖνν!” αζυρ, “ Νι εἰβαρρῖνν λε ράὸ ὄοῖβ νά ραιβ
 ρρῖμῦ αζαμ!” αζυρ, “ Νι εἰβαρρῖνν λε ράὸ ὄοῖβ ζο
 ραιβ αον ὄοῖεαλ ορμ!” αζυρ, “ Νι εἰβαρρῖνν λε
 ράὸ ὄοῖβ νά ραιβ αῖρζεαϋ αζαμ!” αζυρ, “ Νι εἰβαρρῖνν
 λε ράὸ ὄοῖβ ζο ηὀεανρῖνν βεαρτ λαζ!” ανρᾶν βῖον αν
 ρῖρῖννε ζλαν αῖζε. Νῖορ μῖρτε ὄὸ αοῖρτε αν τῖζε ὀε
 λεαβρᾶῖβ α εἰβαρρῖτ 'η-α εἰνντ νυαιρ αδεῖρ ρε, “ Νι
 εἰβαρρῖννν λε ράὸ ὄοῖβ ἔ!”

Ὀονεαὸ: Αϋ ρεῦϋ, α εἰαῖζ. Εἔ η-ἰαϋ νά εἰβαρ-
 ραϋ ρε λε ράὸ ὄοῖβ ἔ? Ὀαοῖνε ὄῖρρεαϋ μαρ ἔ ρεῖν!
 Ὀαοῖνε α εῖυζεαν αν υἰλε εὐρ ὄ'ά ὄρῖλλ 'η-α ερῖοῖε

cóm mait agus dá mbeoír iriú ann! Daoine a tuigean go h-áluinn ná fuil ra tréime ac púicín agus ná fuil ra truit ac púicín eile, agus go bhfuil an croidé boct, cruaid, rppuínluite, doicealaic, lairúg doib arson! Níl duine ra cuideactain ná tuigean an méio rin.

TAÓG: Rud ir zpeanmaire 'ná ran féin, a Doncaó; tá a fíor aige-rean go dian mait go dtuigio ríad é. Agus tá a fíor acu-ran go dtuigean reirean iad. Tuigio ríad féin a céile go h-áluinn.

Doncaó: Agus cao cuige na púicíní marí rin?

TAÓG: Ardo ní tabairfóir le ráó d'á céile go dtuigio ríad a céile. Siné bun agus barr na cleairídeacta ar zác taoó. Ní foláir leó, ar zác taoó, beic 'zác leogaint orca le céile zur daoine zalánta iad.

Doncaó: Agus cao é an mait an zalántaict nuair atá fíor acu, ar zác taoó, ná fuil ra zalántaict ac zalántaict bprezác!

TAÓG: Buairí do meur air. Dúil ra zalántaict a bíon as cur orca ar zác taoó agus nuair nac féioir leó an ruo pínnac d'aitint ó'n ruo bprezác bío ríad coitcianta as iú 1 noiaí an ruo bprezác. Siné atá as lot na héireannaic miam ra náiriún ro. An dúil ra zalántaict 'zác mbaint de'n traogal agus zan acu le fázail, toir tíar ná tall, ac an zalántaict bprezác. Tá rí go h-olc agus go tiobairtaic, ac dá olcar í ir fearí í, dar leó, 'ná zan don zalántaict a beic acu. Don trazar ruo zur doic leó go bhfuil ainim na zalántaicta air, "Ní tabairfóir le ráó d'á céile ná deánfóir é." Tá a rian air. Táio ríad, ó maíom go h-oiúce, agus ó luan go Saclar, agus ó rlióct go rlióct, as deanam a n-aimleara, le corp zalántaicta, agus "Ní tabairfóir le ráó d'á céile" go ndéanfóir a lear. Ir zlan a h-innrtear an pínnac nuair doirtear, "Ní tabairfínn le ráó doib ná h-ólfínn é!"

Doncaó: An bhfuil rliúcte eile, a Táioz, 'n-a ndeimio

muintir na h-Éireann aithear, aς mίτ ι nοιαίθ
 galántacta, d' éasmar an óil ?

Ταός : Am bmaçar so bfuil, pice plige. Duile cun
 galántacta ipað fé noéara dóib an ζαελuinn a
 çaitçeam uata, aςur Déarla bprte veit 'n-a mbeul acu
 'n-a h-inead. Duile cun galántacta fé noéara dóib
 ζan don meap a veit acu ar don ruo a veintear ι
 n-Éirinn, aςur a çeparð ζur ruo éigin uapat ζac
 opabuiol a çazan tar leap. Ni tabarpróir le máð
 d' á çéile so mbeað don meap acu ar don ruo a beað
 ζaeðlaç!

Donçað : Aςur nác ruoái ζaeðlaça ιað féin!

Ταός : 'Seað, aςur piniad aς d'éanam a ζçoiðe
 oitel ιað cun ruoái ζalloa d'éanam oioð féin!

ÓLACÁN.

Donçað : “Aς d'éanam a ζçoiðe oitel cun ruoái
 ζalloa d'éanam oioð féin!” Ιr uatðápac an çainnt
 ι rin, a Çaiðς. Ni çearc çainnt de'n çpaζar ran do máð
 mapa mbeað duine lán veimniζteac so mbeað an
 fíunne aige. Táim aς éipteacç le ζnoçaið poibilíðe
 anoir ó çáimζ bpiζ ionam, aςur le çainnt poibilíðe,
 aςur çóm paða aςur çéiðean mo çuirζint, ipé bunur
 na ηgnóçai aςur na çainnte maím oaoine fíop ζaeð-
 laça d'éanam de muinntir na h-Éireann. Ni' l ζno
 poibilíðe d' á ζçurçar ar bun ι n-Éirinn nác cun çairðe
 éigin a d'éanam do muinntir na h-Éireann, nú cun çirc
 éigin a ðaint amac dóib, a çurçar ar bun é. Ni' l don
 fear poibilíðe d' opζalan a veul cun çainnte ι n-Éirinn,
 nác 'ζá fíop çur ι ðpeidm a ðion fé ar muinntir na
 h-Éireann ζur çearc dóib fearam le çéile so dána
 aςur çearc na h-Éireann do ðaint amac, dóib féin
 aςur d' á plioçç, ó euζçóir aςur ó çlaon-ðliζçíð

Sacran. Dá mbeidís go léir as déanam a scríobóe díctil cun ruadái Šallda déanam díob féin conur féadofidís beic coitcianta as cur gnótaí ar bun asur as déanam cainnte i n-azaid na Sacran?

TAOS: Níl ra méid rin ac taob de'n ršéal, a Óoncaó, asur tá an dá taob ar an ršéal ro fé mar atá ar šac ršéal eile. Ir fíor, mar a deirir, sur 'mó gnótaí móra a cuirteó ar bun i n-éirinn le trí ríó blian, asur ir 'mó cruinniú móir daoine a bailišeó, asur ir 'mó cainnt a deineó of cómair šac áro cómtionól díob, ac cao é an rašar cainnte a deintí? Déarla. Šo dtí a bfuil le fíor déanaige bí Šaeluinn breaš blarta as an uile óine ó'á mbíó as na cómtionólaió móra ran asur níor labraó ruam don focal oi leó, ac sur labair Domnall ua Conaill cainnt oi leó uair éigin 'n-ar ceartuis uair amadóin a déanam de rna rriairib a táinig cun a cainnte do ršrí fíor, cun greama éigin do breic air 'n-a cainnt. Déarla do labairtí i šcómnuiše ar na cómtionólaió móra ran. Cao na taob ná labairtí don focal de'n Šaeluinn? Mar ní h-i a tairneó leir na daoine. Dar leó b'é an Déarla ba šalánta. Ní maib don mear acu ar an nŠaeluinn. Bí rí ró Šaeólaó. Ruó éigin Šallda a bí uata. Dá mb'é an Déarla féin é, iré an cainnteóir ba Šallda a labraó é b'feair a tairneó leó. Dá Šallda, dar leó, a bíó an Déarla asur dá olcar a tuisidóir é iréó ir feair a tairneó fé leó. Asur i otaob na šcainnteóirí, ní bíó an Déarla ró maic asá lán acu, ac deimidóir é óaraó asur é órocaó 'n-a mbeul asur a nšlór do óaraó, asur rmanšán do cur fé n-a oteangain, mar ó'eaó sur "English accent" a bí acu. Ir amlaio mar a bí an ršéal acu, ní tuisgeó na cainnteóirí féin an cainnt a bíó acu óá rteaó amac cun na ndoaine, asur ní tuisgeó na daoine an cainnt, ac do leogaó šac taob ofca, roir cainnteóirí asur daoine, go dtuisidóir go h-áluinn i. Ní óabairfidóir le ráó ó'á céile ná tuisfidóir an Déarla. Da

las leó an fírinne d'innhrint. Cao 'tá anrao, a 'Don-
cáó, ac iao zo léir, ioir éainnteóirí aasur daoine, as
véanam a aspoirde vitéil cun iao féin a véanam asallua!
Ruó asáanta doo ead veit asallua, dar leó. An
duil ra asáantaact lairtiar de'n meirge, aasur an duil
ra asáantaact lairtiar de'n asalluaact. "An láir
ban as dul ar rásat na cupóise aasur an cupós as
teice uaiti!"

Doncáó: Stao! rtao! a 'Cairós. Tá an donur aasat
d'á véanam. An amlaio a mearfá a cup 'n-a luige oim,
d'á labarad 'Dóinnall Ua Conaill asaeluinn leir na
daoine in rna cómtionólaib móra, ná caitehpad ran
leir na daoine! Ní éreioim focal de rin, a 'Cairós.
An uair rin díreac íreao do cailleao an rásal ar pad
i 'otaob na asaeluinne. D'á labarai an uair rin i leir na
daoine do caitehpad ri leó aasur beao meaf acu uirai
aasur beao ri láioir beo anoir aasainn.

Taos: asao! a 'Doncáó. Nioir labrad leó i mar
ní h-i a bí uata. Véarla a bí uata. asáantaact a bí
uata. asalluaact a bí uata. Micéasotaac zo leor a
beoír de'n t-é ná labarpad véarla leó. "An
amlaio ir doic leir ná fuil don Véarla aasainn!"
Ní fearr veit riar ná aniar ar an rásal, a 'Doncáó.
Eirís riar nú ódear nú ótuair anoir zo h-ait éigin
'n-a bfuil asaeluinn d'á labairt aasur labair asaeluinn
le duine ann aasur feiceam cao é an rreasaia seóbaia.
Cuirimír an trraatar ar an ascapall seóia.

---

asáantaact.

Doncáó: Cao é an birís a bí aasat an lá véanaac, a
'Cairós, leir an bfoal úo a duhpaia i 'otaob na asáan-
taacta: "An láir ban as dul ar rásat na cupóise aasur
an cupós as teice uaiti?"

Ταὸς : ῥοκαλ ἔ ριν, α Ὀνοκάο, α βιοῦ ἀς ρεανα ἕιαμ ἕα η-Ὀζάιν ραῶό, ἀςυρ αν ρζéal ριαναιῶεαῦτα αἕε ὀά ινρηιητ ὀύινη.

Ὀνοκάο : Ἀῦ καῶ ἔ αν βηῖς α βιοῦ αἕε λειρ αν ζεαινητ ? Καῶ ἔ αν ρυῶ αν λάιρ βάν ? ἀςυρ κονυρ ρέαῶραῶ αν λάιρ ὀυλ ἀρ ρζάῦ ηα κυρῶεε ?

Ταὸς : Ἀη ζεαλαῦ αν λάιρ βαν, ἀςυρ αν ρζαμαλ αν ἕυρῶς. ἑυαιρ α βιοῦ αν τρᾶτῆῶηα ανη, ὀαρ λειρ αν ρζεαλαῶε, βιοῦ αν ζεαλαῦ ἀρ αν ρρῆιρ ἀςυρ ἰ ρῆιη ἀςυρ ηα ρζαμαλ ἀς ιομαῖς λε ἕἕιλε, αν ζεαλαῦ α ὀ'ιαρραῶ ἰ ρῆιη ὀο ρᾶῶ λαιρτιαρ ὀε'η ρζαμαλ ἀςυρ, ἕῶη λυαῦ ἀςυρ βιοῦ ρῖ ρᾶῶτε ἰ ὀρῶλαῦ ανη, αν ρζαμαλ ἀς ιμηῦεαῦ ὑαιῦι ἰ ὀτρηῶ ζῶ ηβιοῦ ρῖ ὀά ηῶῦταῶ ἀηῖρ ἕῶη τρυς ἀςυρ ῦἕῶεαῶ ρῖ ἰ ὀρῶλαῦ. Σιη μαρ α βιοῦ “ αν λάιρ βάν ἀς ὀυλ ἀρ ρζάῦ ηα κυρῶεε ἀςυρ αν ἕυρῶς ἀς τειῦε ὑαιῦι.”

Ὀνοκάο : Ἀςυρ κονυρ α ῦαζηαν τυρα αν ἕαινητ ριη ὀο'η ὀύιλ ὕῶ ρα ζαλάηταῦῦ ἀτά, μαρ α ὀυβηαιρ, λαιρτιαρ ὀε'η ηειρζε ἀςυρ λαιρτιαρ ὀε'η ζαλλῶαῦῦ ιοηαιηη ἀηρῶ ἰ η-ἕιρῖηη ?

Ταὸς : Ὀύιλ ρα ζαλάηταῦῦ ἀτά 'ζᾶρ μαρῶύ ριαῖη, α Ὀνοκάο. ἰρῆ ἀτά 'ζᾶρ ηβαηητ ὀε'η τρῶοζαλ. Ὀά ὀρῆαῶῶ ἀρ ζερῶῶε ἀςυρ ἀρ ηῶύιλ ρῶκαρῖ ἀρ αν ηζαλάηταῦῦ ἕεαρτ βεαῶ αν ρζéal ζῶ μαῖῦ ἀζαιηη, ἀῦ ηῖῶρ ραν. Ρυῶ ρῖῶρ ζαλάητα ὀο ὀυηηη ἰρῆαῶ α βεαῦα ὀο ριαρῦ ὀο ρῆιρ α ζυρταλ. Ἀῦ καῶ α ἕιμηῶ ἀς ὀαῶηη ὀά ὀἕαηαῖη ἰ η-ἕιρῖηηη κοιτῦαηηα ? ἕιμηῶ ἰαῶ ἀς βυαλαῶ ἀμαῦ ἕηη μαρζαῶ ἠύ ἕηη ἀῶηαις ἠύ ἕηη ἀηρῖηηη, ἰ η-ὀρῶύ ευῶαις ἀτά ὀρ ἕιῶηη α ηζυρταλ. ὀῖῶ ριαῶ ἀς ὀἕαηαῖη ευζεῶρῶ ὀρῦα ρῆιη ρα βαῖλε ἕηη ηα ρζλῆιρῆ ριη α ὀἕαηαῖη λαρμυῖῦ. ἠῖ βῖῶη ρῶλᾶρ ηά ἕύηρῶρῶ ρα βαῖλε ἀῦ ὀοιρς ζαν αν ζυρταλ α βειῦ ὀο ρῆιρ αν ἕῶρταρ. Ἀρ ραν τᾶζαν ρυαῦ ἀῦ ὀο'η βαῖλε ἀςυρ ὀο ζαῦ ἀῶη ηῖῶ α βῖῶη ανη. ἠῖ'ῦ αν τῖς ζαλάητα α ὀῶῖῦη. ἠῖ'ῦ αν τρηῶρζᾶη ζαλάητα α ὀῶῦῦαη. ἠῖ'ῦ αν τ-ἀῦαρ ηά αν ηᾶῦαρ ζαλάητα α ηῶῶῖῦη. ἠῖ ὀῶῖῦ λειρ ηα καῖῖηῖ ζῶ ὀρῦιλ ηα βυαῦαῖῖῖ ζαλάητα α ηῶῶῖῦη.

Iy tóic leir na buacailib ná fuil a ndeirbhéradá féin leat éom múinte ná éom beupac ná éom galánta leir na cailíní a buailean úmpa amuic. Bíon an rgeal céadna díreac as an muinntir amuic i ttaob a n-ácar asur a mácar asur a líntige féin. Tagan fuat asur thoc-mear acu so léir ar an reana éig, asur ar an reana líntige, asur ar an reana tinteán, asur ar an reana úrlár. Ní tabarfir ácar ná mácar ná thicáir ná thiríúr focal cnearta d'á céile ó ceann ceann de'n bliain.

Leatan an t-olc. An dúil i ngalántaét nac féidir fágal, tugan pé thoc-mear do'n líntige ar a céile. Tugan pé thoc-mear do muinntir an baile ar an mbaile. Tugan pé thoc-mear do muinntir na paróirte ar an bparóirte. Asur pé deire éar éall, tugan pé thoc-mear do muinntir na h-Éireann ar Éirinn. Téidán pé irteac so daingean 'n-a n-aigne nac féidir don níó Saothlac a beit galánta. Iy maic i an Šaeluinn. Iy breáš bog, milir, brígmair an éainnt í. Ac ní'l rí galánta. Asur cao é an maic i nuair ná fuil rí galánta.

Doncáó: Asur dar ndóic tá rí galánta! Cao é an maic dúit beit as cainnt ar an gcuma ran!

Taóš: Táim as cainnt, a Úoncáó, ar an ngalántaét bréagac ro atá as dailac na ndaoine. Ní'l don ríoc de'n galántaét bréagac ran ra Šaeluinn.

An airmgean tú leat mé, a Úoncáó? Tá a lán cainnte déanta le tamal ar cao pé ndéara do muinntir na h-Éireann beit as imteacét ear na paraisib. Ipe mo éuarim féin sur corp dúil ra galántaét atá as cur ruais an ráir orca!

ḡALÁNTAÉT.

Doncáð: Cúir do éainnt anro an lá déanaé as maétnam mé, a Čairöḡ. Ir döic leat-ra ḡo nðeinan tú féin óá čaob ḡac rḡéil do bñeicniú i ḡceairt asur le cñuinnear, asur ná fáḡan tú don níð i n-don čaob de'n rḡéal ḡan feučaint cúige asur a čóčiom féin bñige asur éifeácta čabairt dö. I n'inead ran ní feicim doinne ir mó a iúčan cun riubail le čaob de'n rḡéal 'ná ču, asur an čaob eile fáḡta ad' óiairö ar fáð asat.

Čaöḡ: Aililiú! Asur cað é an čaob de rḡéal na ḡalántaéta ó'fáḡar am' óiairö an lá déanaé?

Doncáð: Óá nḡlacáð duine do čuairirḡ-re ar límb-čige na h-Éireann ní ró móir an mear féadfad pé beit aige ar muinntir na h-Éireann, óḡ ná cñiona, amuic ná i mbaile. Pé dúil atá acu i nḡalántaét ó'fáḡair-re ḡan puinn ḡalántaéta iad! Asur ðeimir euscóir orča, a Čairöḡ, euscóir čiom. Čá aicne máit asam ar a lán acu, asur ðeirim leat náé i do čeirčiméireáct-ra an čeirčiméireáct atá tuillte acu. Ó'féoir ḡur minic ná bíon neite ra baile cóm ḡalánta asur ba döic le duine a čífad cailíní asur buacaillí an čig' as ḡabáil amac Óé Óomnaig cun an aifinn. A má' ead ní baogal ḡo n-airéóčairö doinne focal amac a' beul doinne acu ac focal a čairbeánfirö ḡo bñuil mear acu ar a čéile asur ḡo bñuil uraim acu ó'á n-áčair asur ó'á máčair. Abair-re, nú abrad doinne eile, i láčair duine acu, focal čaircuirneac leir an áčair nú leir an máčair nú le h-doinne de'n élainn, asur ḡeallaim duit ná óearfir an focal an čarna h-uair. Níl le fáḡail ra doiman, ir cuma liom canad é, líncige cóm óilir ó'á čéile asur cóm móir cion ar a čéile, asur cóm móir cion ar áčair asur ar máčair, le líncige Éireannaé. Ir ró anam a bíon an rḡéal ar a málairt de cuma. Ir ró

anaim a h-aiurtear buacail ós n-áilín ós i n-áon áit i n-Éirinn, cóm fáda agus a téirdean m'aitne-re, as cogarndas agus a tromairdeact amearg cómarpan ar an muinntir a bíon 'n-a ndiaid fa baile. Pé uair fánaic a h-aiurtear a leitéir bíon gráin as na cómarpan ar an t-é deinean é. Ar an ngráin rin iriad táinig an sean focal úo; "Iy oic an t-eun a fáiligean a nead féin." Cairbeánan an sean focal náic inoiu ná inoé do tórnuis an gráin rin ar an raḡar ran oibre. Agus déanra-ra amac anoir, agus cúrrá 'n-a luige oim, so bfuil an rḡéal ar a malairt de cúma ar fáo.

Taós: fan so fóil, a Óoncaó. Má tógar-ra liom taob de'n rḡéal do tógar-re leat an taob eile de so beact. Iy fíor an uile focal o'á bfuil páirte asat-ra. Iy fíor an méir a dubairt-ra leir; an uile focal de. Cuir an dá taob le céile agus cao tá asat? Deirim-re ná fuil cailín ós ná buacail ós i n-Éirinn inoiu san uabair agus boctainact agus ceann fé orca toirḡ san an lincige i n-ar tógaó iad do beic níor ḡalánta. Deirim-re ná fuil cailín ós ná buacail ós i n-Éirinn inoiu ná buairtíó buille dórn irteac ra beul ar doinne a tabairtíó aracán ná tarcurne doib féin ná o'aoinne a bainean leó. Tá corp na fírinne ra dá cáinnt. Ac feuc, a Óoncaó, a mic ó; cao tá ra cáinnt so leir, ar ḡac taob, ac corp ḡalántacta! Leogaim leat san amhar so bfuil o'á raḡar ḡalántacta ann, ḡalántact bḡeasac agus an ḡalántact atá fírinneac, oilir, ceart.

Note.—The words "uabair agus boctainact" are taken together in Irish in order to express "bitter humiliation."

SALÁNTAÓC.

TAÓG: 1r 'mó cor 1 n-aighe an tuine, a 'Dóncaó, a míc ó; aSur 1r mó taob, aSur leatcaob, ar méón an tuine.

Ní'l focal o'á n'oubráir 1 o'taob na o'tréite maite atá ra línitige Éireannaó ná fuilim-re ar don aighe leat ann. Táto ríad so léir, ioir a'air aSur má'air aSur clann, ríor o'ílir o'á céile, aSur tuigean an uile 'duine acu, ar gac taob, o'á méio mear a 'airbeánrío ré o'o'n cúro eile de muinntir an tige Sur b'eao 1r mó an mear a 'abarrío ré air féin ó rna cómarraín. aSur tuigean ré leir, don ruo a 'cuirío o'roc-mear ar an línitige 'n-ar tógaó é so gcuirío ré o'roc-mear air féin. Ní o'óic liom so b'fuil don o'aoine 1r fearr a 'tuigean an méio rin ná mar a 'tuigio muinntir na n-Éireann é. Tuigadar maím é. Táimis an tuirgint cúca anuar ó rna reatc rínrireaóa. Ní maib don nío maím ba mó ag an Éireannaó 'ná a beit le ráo aige ná r b'féirioir o'aoinne aracán o' carao le n-aoinne a bain leir. Ba mó r aSur ba maít an congnam an méio rin éun na n'aoine coimeáo uaral 'n-a n-aighe. An t-é so n'gailraó ré cóm o'aingean ran air aracán a beit le carao leir féin ná le n-aoinne a bainraó leir 1r 'mó cruaoótan o'fuilingeoóao ré rar a n'óanraó ré beart r'p'p'únlaithe nú beart laS, le n-eagla so gcarfí 1 n'aracán leir é 'n-a o'iaio ran, ná le n-aoinne beao 1 n'gaireraóc reatc n'glúine gaoil oó. Ac feuc, a 'Dóncaó, cao 'tá anran ar rao ac gsalántaóc aighe?

O'orcaó: aSur o'arríoia, a 'duine, an amlaio a méarfa Sur ceart o' o'aoimib an gsalántaóc aighe rin o' caiteam uata!

TAÓG: Ní n-amlaio 1 n-don cor. Ac nuair a éim an gsalántaóc aighe rin 'gá cup 'n-a luige ar 'duine Sur ceart oó, cuir 1 gcar, é féin a cup ar meirge, nú 'duine éigin eile cup ar meirge, nú corcar a 'óanam or

cionn a shurtail, aš mié i ndiaid uairleáda, nú carad éur 'n-a glóir, mar ó'ead go raió taitige aige ar éóm-
rád daoine uairle, nú ríde ruo eile de'n tróiró ran,
deirim leat ná taitnean ré liom, ašur náé fíuir liom
gan a ráó am' aigne féin ná fuil ra trasar ran galán-
taéda acé galántaéa aš dul amú.

Féuc ar an líntige céadna ran, a Óoncaó, go bfuil
an uraim go léir acu ó'á céile, ašur ó'á n-aáair ašur
ó'á máair. Imteódaíó duine acu tar faraise, anonn go
Sarana nú riar go Sarana Nua. Tioctió ré abailé i
gcionn bliana nú leat-bliana. Éirt le n-a éainnt.
Da óóic leat air sur cloicín atá fé n-a teangain aige!
Sar ar imtíg fé bí cainnt breáš, bliarta, šráómar,
aige. Anoir cao tá aige? Tá oranntán caoc-
šrónaé! Tá carad coimteaé 'n-a glóir. Da óóic
leat air sur b'amlaíó a táinig mácaíl éigin ar a éarbal,
rlán mo éómairta! Cao fé n-deár an t-aáairú ran
a Óoncaó? Cao a éuir an cloicín fé teangain an
buaéalla ran? Cao a éuir an carad coimteaé ran
'n-a glóir? Cao a éuir an caoc-šrónaige air? Ní
raib doinne a bain leir riam caoc-šrónaé! Ói sur
breáš bínn ceólmair aš an uile duine riam acu. Cao
a éuir an mácaíl ar a éarbal ran? Cao a óein balbán
caoc-šrónaé de i n-aon bliain amáin!

Óoncaó: An galántaéa ip óóca.

Taóš: Cuir focailín eile leir ašur tuigimíó
a céile. Galántaéa aš dul amú ipaó éug an cor
ran air. Féuc, a Óoncaó. Óá mbeaó Šaeluinn
máit aš an mbuaéall rín aš pááilt an baile óó, ašur
mear aige uirtí; ašur óá mbuaileáó daoine éall uime
go mbeaó Šaeluinn máit acu ašur mear acu uirtí, ní
baógal go mbeaó fé 'n-a balbán caoc-šrónaé aš teacé
abailé éuáinn.

ΣΑΛΑΝΤΑΕΤ.

Doncáð: “Balbán caoc-írónaé!” Óar fiað, a tairòs, riní an ainim ír veire ó’airiúgear riam, le tabairt ar an bfeair a téirdean tar faraise ašur éaiúean riannt aimripe i noúcais íapaéta, ašur anran, nuair a tasan ré abairle ná tuigfá focal uairò, ac é aš rnašairpeáct tpe n-a íróin, i ótpeò šur óóic le tuine šur b’amlaio a beaò an rine-reáin tar éir tuicim aige!

Taòs: Seaò, ašur ná tiocfio an tarina focal caoc-írónaé féin ar a beul šan, “Oi guess,” nú “Oi kelclet,” nú bhrúrcar éigin ve’n tróro šan aige, ioim šac focal ašur i noiaio šac focail, ašur carao ’n-a šur ašur a éainncin anáirde aige, éóm maiú le n-a ráò nár còir don méar a beic ar doinne ná labarfaò caoc-írónaé ašur ná véarfaò “Oi guess,” ašur “Oi kelclet.”

Doncáð: Ír fíor óuit é. Ní cuimín liom, puinn, tuine acu nár fás an baile ašur cainnt breáš mílir céólmair ’n-a beul, ašur nár táinis abairle, mar a veipur, ’n-a balbán caoc-írónaé. ’Sé può a bíoò ašam féin óá cuimneam ’ná šur b’é an t-aeir íapaéta óo šoilleaò orca. Ír ’mó ašarú eile a bíon orca i n-éašmair ašarú cainnte. An feair a téirdean amac ’n-a ršrioraire breáš, plucaé, boib, luirneamail, tasan ré abairle ’n-a érónce mílíteac. Méarar nár b’foláir nú šur b’é an può a báineaò an luirne ar a šnúir óo báineaò an ceól ar a éainnt. Ac ní óóic liom šur b’é.

Taòs: Ní n-é maire. Ní báinean don può an ceól ar a éainnt ac corp šalántaéta. Nuair a téirdean ré amearš na muinntipe talu ašur nuair airiúean ré šac doinne aš labairt caoc-írónaé ní bíon ruainear aigne air šo ócú šo breáðan ré a íróin féin a véanam éóm caoc le ríóin šac doinne eile. Má carar air doinne ó’á cómarraim a cuimó anonn ioimír ní leošfio náire

‘Dóid’ dul ‘n-a cúirdeáctain ná doinne ‘sá bfeirgint as cainnt leir, go dtí go mbeid an caoc-írónaige i gceart air. Daoine maite, deagóirídeáca, iriad iad. Déanfid ríad a noíteal dó. Tabairfid ríad bia agus éadaic dó, agus déanfid ríad amac poirt oibre dó, éom luac agus ir féidir é. Ac beid ríad i moct dul ríor trío an tcalam le náire má airigean doinne as cainnt é rar a mbeid an caoc-írónaige tascate i gceart air agus é ábalta ar “Oí guess,” agus “Oí kelclet, do cup irteac ‘n-a cainnt do réir na galántaéta.

Doncáó: Nár éoir, a tairis, go dtuigfaó muinntir na h-Éireann go bfuil a gcainnt féin éom galánta, an cúro ba luca de, le “Oí guess” nū “Oí kelclet.” Ná fuil “Tiss my ‘pinion,” dá olcar é, éom galánta le “Oí kelclet”?

Taóis: Tá gan amhar. Níl eataréta ac moza a’ dá dís. Ac tá an méro reo agus le ráó ra rseal. Ir ‘mó rooc rásar Déarla dá labairt ar fuil an domain le cúpla céad blian anoir. Tá formóir an Déarla ran go h-olc agus go bpeallac. Ac ar na raigreana go léir níl aon trasar le rásail, as teac amac a’ beul duine, leac éom h-olc, leac éom srána, leac éom tiobairteac, leir an róro Déarla atá dá labairt anro i n-Éirinn agus, ó caitamair uainn an Šaeluinn. Tuigean an t-Éireannac an níó rin nuair a téirdean ré ra tótaig iaracéta. Bíon náire air mar seall ar an trasar Déarla a bíon aise féin. Ir dóic leir go gcuirfid ré feadar ar a cainnt le h-aon trasar atairuigte. Siné díreac ball ‘n-a ndéinan ré an dearmad. Iré Déarla an Éireannais, i n-Éirinn, an Déarla ir meara le rásail, agus irí caoc-írónaige an Éireannais éall an caoc-írónaige ir meara le rásail.

Doncáó: Dar liac ac tá an donur éall ‘r adur ar an Éireannac boct!

Taóis: Dá mb’ail leir an Éireannac a cainnt nádúrta féin cainnt a rinreap, an Šaeluinn, do coimeáó ‘n-a

beul abur asur tál, ní beaó an donur tál ná abur air. Ní beaó beann aise ar éaoó-írónaíse ná ar a málaíre.

rine-reáin, the uvula.
 ísmuoráire, a fine, vigorous man.
 caoó-írónaó, snuffing.

ḡALÁNTAÓT.

Ṫaóḡ: ḡalántaó, aḡ dul amú, a Óoncaó, íreaó atá aḡ lot na h-Éireann anoir, aḡur an fuo céaona íré atá 'ḡá lot leir na céaota blian. Ír óóic leir na daoine reo atá aḡ iú 1 noiaíó na ḡalántaóta ná fuil don fuo ḡaeólaó ḡalánta. Sé mo tuairim láioir óá breiceaó duine acu duine ḡallóa a méarfaó ré a beic ḡalánta, aḡur óá breiceaó ré círcéim bacaiḡe ra brear ḡallóa ran, ḡur óóic leir ḡur fuo ḡalánta an círcéim bacaiḡe rin!

Óoncaó: Am briaóar móioe, a Ṫaioḡ, ḡo breacaíó mo óá íúil an fuo céaona ran! Ói aicne aḡam ar ḡaranaó a bí bacáó. Ói aicne aḡac-ra leir air ac ní ḡáó dúinn anoir a innrinó cé 'r ó' é. Ír cuimín leat an róro ríóairó a bí aise. Ói óá óoir máite aḡ an ríóairó. Ní maib don bacaiḡe air, ná cuio de bacaiḡe. Nuair a óaḡaó ré aḡ rearam leir na rearaib a bíóó aḡ obair, bíóó ré aḡ riubal ríor aḡur ruar, mar beaó duin'uaral, mar ó'eaó, aḡur óá 'ríor aḡam' érioie, a Ṫaioḡ, ḡo mbíóó an círcéim bacaiḡe ann, ra triubal, óíreac mar a bíóó 'n-a máíḡiróir.

Ṫaóḡ: Am briaóar ḡur cuimín liom é ḡo oian maic. Ír 'mó fuil aḡur maḡaó a óeineaó na ríur mar ḡeall air. Aḡur an cuimín leat an mácail beaḡ a bí ar éainnó an duin'uarail céaona?

Óoncaó: Ír cuimín ḡo maic. Ní féaóaó ré "r"

‘do ráð. “Soct” a tusað ré ar “sorc,” agus “bamaç” a tusað ré ar “bramaç.” “Táim cáirte,” a veineað ré i n-inead “Táim cráirte.” Agus i r cuimhin liom leir cao a veineað an rtiðar. Bíod an “soct” agus an “bamaç” agus an “cáirte” aise, víreac mar a bíod as an n-oin’uara, so dtí uair éigin ná cuimniçeað ré air féin. Nuair a veineað ré veapmao ve’n çalántaact o’imtiçeað an vacaiçe agus ‘do tusað an cruinnear ceart ra çainnt aise.

Taòç: So víreac. Nuair a veineað ré veapmao ve’n çalántaact. Ac feuc, a Doncaò, ba ruaraç an rçéal don feap amáin as véanam amadain ve féin ar an çuma ran as iú i n-oiad na çalántaacta, ac éire so léir as véanam amadain oi féin! Agus an ruo céadna víreac dá bap aici, an vacaiçe agus an bailbe. D’uraidhe é dá mbeað rí as iú i n-oiad çalántaacta a çuir faðveaðar uirçí, nú a çuirfaò comaoin uirçí, ac çalántaact a bainean a cuirveaact agus a çainnt oi!

Doncaò: Éirt, a Çairç. Ná bíod ceirt ort. Tá çalántaact eile curçta or a cómair feapta, çalántaact a taðapriò a çainnt agus a cuirveaact çar n-air çuici.

Taòç: ‘Seað, an çaeluinn. I r miçro é. Tá an çaeluinn as ‘dul çun cinn maic so leór ac ní’l rí as ‘dul çun cinn leaç éom maic agus ba çeart oi ‘dul, ná leaç éom maic agus ba çáð oi ‘dul.

Doncaò: Ó, so veimín tá rí as ‘dul çun cinn so h-ana maic. An bveaçair an leaðrín nua ro a çuç Taòç Ua Doncaòa amaç?

Taòç: Çonac. Leaðrín filiveaacta ireað é. I r leaðrín ana çairveac é. Leaðrín diaða ireað é. Níor bain an çalántaact an çveieam dinn fóç, buiveaçar le Dia! Ac ní filiveaact aicionta atá ra leaðrín rin. I r amlaio o’airçiuç Taòç ó’n mbeapla é.

Doncaò: Domaire so veimín, a Çairç, meapaim-re çur feap an filiveaact atá ann ‘ná an filiveaact beapla ó n-ar h-airçiuçeað i.

Ταὸς: Νίον θεακαίρ τοί ρίν. Νί'λ ριλιόεατ αρ βιτ ιρ' θονα 'νά ριλιόεατ ὀέαρλα, ἀε ρίον θεαζάν τοί. Ὅο θυινε ζο μβεαὸ ταιτίζε μαίτ αιζε αρ ριλιόεατ ζαελυιννε ιρ' cuma ριλιόεατ ὀέαρλα nú μαρι α' εροεφί ρεανα ρ'λαβρα.

Note.—Διαιοντα, natural, i.e., original. Not shaped cut of something else.

ΖΑΛΑΝΤΑΕΤ.

Ἐνεαὸ: Νί θεακαίρ παρ βεαζ μαζαιὸ α' ὀέαναμ ρέ'ν ριθβαρὸ ὕο, α' Ἐαιὸς; αν ρεαρ ὕο α' εὐιρ αν εἰρσείμ βακαίζε ανν ρέιν αζυρ ὁο εὐιρ αν ελαμπίν αρ α' ἔεανζαιν, ἀθ' ιαρραὸ τεαετ ρυαρ λειρ αν ηζαλάνταετ, “αζυρ αν εὐρῶς αζ τείεε υαιὸ”; ἀε ní μαρι α' εέιλε αν ρεαρ ραν αζυρ αν βυαέαιλλ α' ἔείρθεαν αρ ρο ανονν ζο Σαρανα, nú ριαρ ζο η-Αμερικα, αζυρ ὁο εαιεφίρὸ τυαρραταλ ράζαιλ λε τυιλλεαμ λαιερεαε nú βάρ ὀ' ράζαιλ ὁο'ν ζορτα ι' ροῦεαιζ ιαραετα.

Ταὸς: Ιρ ρίον ὁο εαιννε, α' ὀονεαὸ; ἀε εαὸ α' μεαρρά α' εὐιρ 'η-α λυιζε ορμ αρ αν ζεαιννε ρίν? Νύ αν αμλαιὸ α' μεαρρά α' ράὸ ζυρ τύιρζε α' ζεὸβαὸ θυινε τυαρραταλ λε τυιλλεαμ εαλλ ὁά μβεαὸ εἰρσείμ βακαίζε ανν αζυρ ελαμπίν αρ α' ἔεανζαιν 'νά μαρι α' ζεὸβαὸ ρέ ὁά μβεαὸ λυετ α' ζέας αιζε αζυρ ερμυιννεαρ εαιννε?

Ἐνεαὸ: Νί η-αμλαιὸ ζο θείμιν. Νί ζάὸ ὀομ α' ιννρυνε θυιτ-ρε νάε ρονν λιομ ἀον νίθ ὀ'ά ρόρθ ὁο ράὸ. ἀε ρευε αρ αν ὀταοθ ρο θε'ν ρζεαλ. Σιν βυαέαιλλ ὀς εἰρεανναε. Τά ρέ οετ μβλιανα ὀεαζ ὀ' αοιρ. Νί'λ ἀον ρυο λε ὀέαναμ ι' η-εἰρυνν αιζε μαρι μαίτ λειρα ρ'αοζαλ ὁο εαιεεαμ αρ μυιλλαε α' εἰνναζ ρόμαρ ρα ὀιζ, αζ εαπαὸ λε είορ α' ὀέαναμ. ὀειρ ρέ ι' η' αιζνε ρέιν ζυρ ὀ' ρεαρρα ὀὸ βάρ ὀ' ράζαιλ λαιερεαε 'νά αζαιὸ α' εαβαίρτ αρ ρ'αοζαλ θε'ν τρὸρθ ραν. Ιμτίζεαν ρέ ζο η-Αμερικα. Ἐείρθεαν ρέ αζ λορζ οιβρε. Νί τύιρζε

o'orḡlan ré a beul 'ná tuzan ḡac doinne "Green-horn" aip. Tá ḡaeluinn maít aige ó n'óige. Tá Déarla aige cóm maít aḡur bí le fáḡail ra n-áit 'n-ar tóḡad é, nū ra róro "National School" ar a dtéirdeas ré. Ac roir ḡaeluinn aḡur Déarla dó, cóm luat aḡur bogan ré a beul cun cainnte tal ní'l ann ac "Green-horn." Ac ríóé donar an rḡeíl. Tugtar an obair do rna balbánaib caoc-ḡrónaaca aḡur fáḡtar an "Green-horn" 'n-a ḡearam díomaoim aḡur a d'iom le fala an mairḡas, aḡur a bolḡ cóm folam le n-a róca. Tugtar "Green-horn" aip, ac ní'l ré leat cóm "green" aḡur ip d'óic leó. Tuzan ré an lá aḡ déanam taitige de'n balbe aḡur de'n caoc-ḡrónaige. Tazan ré ḡo dtí an mairḡad amáireac. Nuair aipḡtear an caoc-ḡrónaige annmeartar ḡo bfuil reana taitige aige ar an dtír aḡur fairḡean ré an obair. Náe eól duit an rean-focal, a tairḡ.

"Má téirdean tú ra Róim
Bí do' Rómánac leó."

An amlaib a mearfá a ráó, a tairḡ, ḡur ceart do'n buacail rin báp o'fáḡail do'n ḡorta níor túirḡe 'ná a leḡaint aip beit balb, caoc-ḡrónac?

Taḡḡ: Ní h-amlaib, a Dóncaó. Aḡur ní luḡa 'ná mearfinn an rean-focal do fáru. Deir an rean-focal liom, má téirim ra Róim beit am' Rómánac leó. Ac ní deir an rean-focal don níó i dcaob cad ip ceart dom a déanam nuair a tiocrao abailé ó'n Róim. Ní'l don loct i n-don cor aḡam le fáḡail ar an mbuacail a leḡraó aip beit balb, caoc-ḡrónac, cun na h-oibre o'fáḡail, ac cad é mar obair dó an bailbe aḡur an caoc-ḡrónaige a tabairt leir anro abailé cúḡainn aḡur beit 'ḡá cup 'n-a luige orainn ḡur b'iaó plúr na ḡalántaaca iao!

Tá muo eile aḡam-ra le ráó i dcaob an rḡeíl rin, a Dóncaó, ac ní'l uain aḡainn inoiu ar a tuille do ráó.

ΣΑΛΑΝΤΑΕΤ.

Doncáð: Seað, a Æairðs, cað é riuð a bí aḡat le ríáð an lá ðeirineac, i ðtaoð an óḡánaiz Éipeannaiz ná ríeapð obair fáḡail i noútaiz iapaéta ḡan balbán caoð-ḡrónac a ðéanam ðe féin?

Ταὸς: Τά ruð aḡam le ríáð 'n-a Æaoð, ruð ḡo ðruilim aḡ maétnam air le móran blianta.

Céao blian ó ḡin ní raið aon cúimneam aḡ aoinne ar imæacé a' n-Éirinn nuair a tíoepað ré cun aoir a ríeacé mblian noéaḡ. Bí ré rocair in aizne ḡac óizḡir feucaint 'n-a tímpal aḡur é féin ðo rocarú ra traoḡal, ra n-áit 'n-ar ruḡað aḡur 'n-ar tóḡað é, a ríaoḡal ðo áiteam ré mar a áit a ḡinreap a ríaoḡal, aḡur ðul aḡ tḡmall opta ra roiliz nuair a beað a ríaoḡal caitte aḡur a ḡnó ar a ríaoḡal ðéanta aize. Táiniz átarú ar an rliḡe rin. Cuir an ðliḡe ðeirle le ḡac róro oibre i n-Éirinn ac obair na ríinne. Ó'áruiz ḡan an cíor ar an ðtalam. Tuiz an ríear óḡ ná raið aize ac a roḡa ðe ðá níð, a ríaoḡal a áiteam i n-Éirinn, aḡ obair cun cíora ðéanam, nú rué leir féin ḡo ðútaiz éizin eile mar a ðríeapð ré a tuaparal ðo cúr 'n-a róca féin. Óo rué ðuine. Óo rué ðeirle. Óa ḡearr ḡo ríabaðar aḡ imæacé 'n-a ðrícíóib, 'n-a ḡeáðtaib, 'n-a míltib. Sin mar ááio ríað aḡ imæacé anoir.

Nuair a ðornuizðar ar imæacé, a Óoncáð, bí ḡaeluinn ðríeáḡ acu aḡur ðéarla ðurte. Áiteaðar uata an ḡaeluinn ðríeáḡ aḡur cóimeaðaðar an ðéarla ðurte. Tuḡ an ðéarla ðurte ðroo-mear opta tall. Óeinaðar a noíteal ar an mbéarla ðurte ðéanam ḡalánta le bailbe aḡur le caoð-ḡrónaiz. Ac ré cor a tabarri ðó ní raið ann ac ðéarla ðurte. Ní raið aon mear tall air ac cóm beaḡ aḡur bí aḡur air. Ó'ráḡ ḡan ðroo-mear tall ar muinntir na n-Éipeann aḡur ruð ba ríeacé meara 'ná ḡan féin, ðroo-mear aḡ muinntir na n-Éipeann ar a céile nuair a téitir

anonn. Ní raib' d'ainim as an "Yank" oirta ac, mar a deirir, "Green-horn," asur ní raib' d'ainim acu féin ar a céite tál ac "Green-horn." D'fás far ra d'is tál iad fé mar a bíodar ra d'is abur.

An éainnt atá i mbeul tuine, a 'Doncá, ipi tuzan cpeirdeamaint d'ó n'ú a málairt. An t-é so mbeir' cainnt b'píghmar, bunúrác, uaral, guntá, 'n-a beul aige beir' easla as các poimir. An t-é so mbeir' easla as daoine poimir beir' uraim acu d'ó. Beir' easla as an uile tuine poimir bíod ná beaó fé ac i n'adonar. Ac má bíon beirt, n'ú fice tuine, n'ú míle tuine, guala le gualainn, asur an éainnt b'píghmar bunúrác, uaral, guntá céadna 'n-a mbeul acu feiceam cé déanfir' don éimilt leó, ná méarfir' don tarcuirne tabairt d'óib! Feiceam cé méarfir' euzcóir a déanam' oirta!

Nuair a t'ornuig muinntir na h-Éireann, a 'Doncá, ar d'ul in rna d'útaib' iarácta, dá múintí d'óib' cunur an g'aeluinn do coimeádo asur úráio a déanam' di eatará féin, ní geóbfí do éoraib' ionta in rna d'útaib' iarácta mar a g'adad. Beir' d'aingean, dlúitte in a céite tál. Beaó comáct asur cumar asur cpeirdeamaint acu. Beir' mar a beaó punan b'peá g'óir asur an g'aeluinn mar éuib'peac ar an bpunainn. I n-inead an "Yank" a beir' as feucaint ríor oirta asur as tabairt tarcuirne d'óib' ip amlaio a beaó fé as feucaint ruar éuca asur uraim aige d'óib', asur easla aige pómpa. Tabairt fé a gceart féin d'óib' so taráio asur beagán d'á buirdeacar air!

Doncá: Asur cao 'na taob' nár veinead é rin, a t'airg?

Taog: Cao 'na taob' nár veinead é! Éirt do beul, a tuine. Cao 'na taob' ná veinteap anoir féin é!

SALÁNTAÓC.

Taós: Tuiz an méid seo, a Dónéad, aSur vein maétnam ari. Tá daoine ó'n uile páirt de'n Eúróip aS tabairt aSaid ar America óm maic le muinntir na h-Éireann. B'féidir ná fuil oiread acu aS dul ann ó tíorthaib eile, do réir méid na tíre, aSur atá aS dul ó Éirinn, ac táir ríad aS dul ann so tuiz aSur so líonmar, ó'n bFrainc, aSur ó'n Almáinn, aSur ó'n Spáinn, aSur ó'n Iodáil. Nuair a téirdean an Franncaé so h-America buairt na Franncais éall uime aSur labhairt ríad an Frainncir leir. Tuairt ríad eóluir na h-áite dó. Tuairt ríad eóluir ar na daoine dó aSur innirí ríad dó cé h-iaó sur maic dó cómluadar a déanam leó aSur cé h-iaó ir maic dó a feácaint. Nuair a cítear 'n-a cúiteadán éall iad ní bíon ríorin ná ceann-fé oirta mar g'eall ar a éainnt mar bíon a gcainnt féin acu eatarra féin, aSur ní bíon don veann acu ar éainnt an "Yank." Ní gáó do'n Franncaé nua beic aS déanam tairtise de'n caoc-ríonaise aSur de'n bailbe ná a d'iarrairí teadé irteadé oirta, éun é féin a déanam oireamnac ar pórt oibre d'rágail.

Dónéad: Dar ríad, a Táirís, ní gáó do'n Franncaé puinn de duad na caoc-ríonaise d'rágail. Tá an fear boct caoc-ríonac a dóitín ceana.

Taós: Pé cuma 'n-a bfuil pé ní'l don veann aise ar an "Yank." Ní gáó dó beic aS feúcaint ruar éuise éun é féin a déanam galánta mar d'eadó. Ní h-eadó ac nuair a éion an "Yank" na Franncais aS labhairt na Frainncire eatarra féin, ir amlaíó a bíon mar aise oirta aSur uraim aise dóib. Ir amlaíó a bíon reiréan aS feúcaint ruar éuca-ran. Ir amlaíó a bíon mórtair oirta má iarman pé pórt oibre oirta. Bíon móir-ir-ríú oirta fear oibre óm neam-éoitéianta beic acu. Má labran pé Déarta leó aSur má bíon

an Déarla go h-áifeiread, geibid ríad ríórt ann, b'féidir, ac ní baogal go dtairbeánair ríad don t-óc-mear do mar zeall ar an mDéarla áifeiread. Tugair ríad aige máit zan don t-óc-mear a tair-beáint do'n ffranncaé mar tá fíor acu, pé breallacár atá ar a cúid Déarla, go bfuil teangá dúcair aige agus nác don doítin í. Tá fíor acu go bfuil neart agus funneam ra teangain dúcair rin, agus faobair uiréi, agus sup fearra dóib go móir zan agus an faobair rin do tarrang ortá. Tá fíor acu, má tugtar don taircuirne do'n ffranncaé ran go bfuil daoine lairtiar de a tógríó a páirt. Agus tá fíor acu, leir, má tugtar uraim do'n ffranncaé ran go bfuil daoine lairtiar de a beid buidead mar zeall ar an uraim rin. Duine garrairead an "Yank," a Óoncaó. Zeóbar pé do éoraib ionac má'r doic leir go leogfir leir é. Ac rógríó pé an talam rómac má'r doic leir sup b'é a buac é.

An cuma atá ar an bfranncaé tall riné díreac an cuma atá ar an Almainneac, agus ar an Spáinneac, agus ar an Iodáileac, agus ortá go léir ac an t-Éireannac amáin. Ac i tsaob an Éireannais, ba dóic le duine air sup éun go ngeóbrí do éoraib ann a ceapó é! Tá zac doinne ra breiceal air! Nuair a téirdean an t-Éireannac go h-América ríó na h-Éireannais tall uair an fáir a bíon pé 'n-a zcoraib. Séanair ríad é go dtí go ndéinan pé an éacó-frónaisge do'foglaim.

Bíon muinntir zac tíre eile mar a bead an punan; fuinte, páirgite, cruair, daingean; agus an teangá dúcair mar éuibreac ar an bpunainn.

Bíon muinntir na h-Éireann mar a bead an punan go mbairní an éuibreac oi; zac diaf agus imteacé leir an nzaoit 'n-a h-donar go dtí ná bíon a tuairisge oir ná tíar!

Doncaó: Tá aimir máit eugainn, a táirg. Cuirfar an éuibreac ar an bpunainn airí.

Tadó: Tá ríul le Dia agus go zcurfar! Ba míó é.

ΣΑΛΑΝΤΑΪΤ.

Θονέαδ: Ó'n lá déanaé a bíomair aς cainnt, a Tairòς, táim aς maétnam ar an tóá focal úo a táinig uait.

Taòς: Cao iao an tóá focal iao, a Θονέαδ?

Θονέαδ: An punan, aςur an éuibreac; muinntir Ffraince tál i n-América aςur iao dlúite le n-a céile mar a beaó an punan; aςur an Ffraincír, cainnt na Ffraince, cainnt a dtíre féin, 'zá zcoimeádo dlúite le n-a céile tíreac mar a coimeádoan an éuibreac na tíaia dlúite le n-a céile ra punainn. An cori céaona tíreac ar muinntir na h-Álmáinne aςur ar muinntir na Spáinne aςur ar muinntir zac tíre eile nuair a téio riao anonn, ac muinntír na h-Éireann amáin.

Da tóic liom féin, a Tairòς, náé cúrraí iongna, i n-aon cori, an rzeal a beic mar rin aς an méio de tóaimib na dtóirca ran a éuaió anonn. An cómarra ná cuirim, b'féidir, puinn ruime ann nuair a buailean pé umam ra baile, tó mbuaileac pé umam i n-tóútaiz iaraéca, na céaota míle ó baile, beaó oircaó móraála oim aςur tó mba anuar ar an rpreir a tuitpacó pé éuzam. Meapaim zup mar rin tíreac acá an rzeal aς zac doinne. Tóá bpiž rin, nuair a téioean an t-Álmáinneac anonn zo n-América ní n-aon iongna zo dtuzan pé aςaio ar a muinntir féin tál, aςur zo labrian pé leo an teangza acá 'n-a mbeul ran aςur 'n-a beul féin ó fágaoar an cliabán. Da móri zo léiri an iongna é tabairt aςaio i n-aon tpeó eile ac i dtpeó a muinntirfe féin. An fáio a bíon pé amearz a muinntirfe féin tál aςur cainnt a dtíre féin ar riubal acu, bíon an Álmáinn tál acu. Ir cuma é nú beic ra baile. Da tóic liom ná fuil aon níó ir náóúrca tóib 'ná teacó i bpoóair a céile ar an zcuma ran, aςur fanmáint i bpoóair a céile, aςur rzaé a tóeanam tóá céile,

aḡur cabrú le n-a céile. Iḡ eól duit an seanfocal :
 “Ár rḡáḡ a céile a máirḡ na daoine.” Má’r ár
 rḡáḡ a céile a máirḡ na daoine ra baile iḡ mó an ḡáḡ a
 bíon acu le rḡáḡ a céile nuair a bíḡ ríad ra dúḡaiḡ
 iaráḡḡa. Cao é an éúir, a ḡaiḡḡ, náir ḡein na h-Éirean-
 naiḡ ḡall mar a ḡein muinntir ḡáḡ tíre eile nuair
 a éuadair anonn ? Iḡ éaḡramlaḡ an rḡéal é ! Muinn-
 tir ḡáḡ tíre eile, nuair a ḡéirḡ ríad anonn, aḡ fanmáint
 i bḡoḡair a céile aḡur aḡ máireáḡḡaint ár rḡáḡ a céile,
 aḡur muinntir na h-Éireann, an muinntir ḡo bḡuil an
 seanfocal ran acu, aḡ tabairḡ a ḡúil le céile ḡall,
 aḡur rḡorḡ aḡur boḡḡaineaḡḡ aḡur náire orḡa roim a
 céile, aḡur i n-inead máireáḡḡaint ár rḡáḡ a céile, iad
 aḡ teiḡe ó n-a céile mar a teiḡḡaḡḡ duiḡe ó’n mbolḡaḡ !
 Má’r é earḡam na ḡaeluinne fé nḡeár an rḡaire caḡ
 ’na ḡaḡḡ náir éoimeáḡḡadair an ḡaeluinn fé mar a
 éoimeáḡ an t-Álmáinneáḡ an Álmáinnir, nú an
 fḡanneáḡ an fḡrainncir, nú an Iḡdáileáḡ an Iḡdáilir ?
 ḡaḡḡ : Iḡ ceirḡ móir i rin, a ḡoncaḡ. Ní foláir
 dúinn lá fé leiḡ a ḡabairḡ di.

ḡALÁNTAḡḡ.

ḡoncaḡ : Mar a dḡbairḡ leat an lá ḡéanaḡ, a ḡaiḡḡ,
 iḡ móir an ionḡna liom muinntir ḡáḡ tíre eile aḡ ḡabáil
 le céile nuair a ḡéirḡ ríad i nḡúḡaiḡ iaráḡḡa, aḡur
 muinntir na h-Éireann aḡ réanaḡ a céile nuair a ḡéirḡ
 ríad i nḡúḡaiḡ iaráḡḡa. Má’r ruḡ ḡalánta ḡo
 muinntir ḡáḡ tíre eile ḡabáil le céile i nḡúḡaiḡ
 iaráḡḡa, aḡur má tá an dúil ḡo léir ra ḡalántaḡḡ aḡ
 muinntir na h-Éireann, náir éoir ḡur b’iad muinntir
 na h-Éireann iḡ mó ḡeḡḡaḡ le céile, pé ruḡ a ḡéanḡaḡ
 muinntir don tíre eile. Deirḡir-re ḡur b’é earḡa na
 ḡaeluinne fé nḡeár é. Má reáḡ caḡ ’na ḡaḡḡ náir
 éoimeáḡḡadair an ḡaeluinn ?

TAÓΣ: Sgéal fada iriad é, a Óoncaó. Nuair a fuair muinntir Sapan an lám uachtair ar fad i n-Éirinn, tar éir aimpire Ćrumuil, do torthuis daoine ar meaf a beic acu ar an t-é féadofad Déarla do labhairt asur ar óroó-meaf a beic acu ar an t-é ná féadofad. Do lean an rsgéal ar an gcuma ran ar fead móran aimpire. I gcaiteam na h-aimpire rin go léir do bí meaf daoine ar an mDéarla as méadóú asur a meaf ar an nŠaetuinn as luigóú. Do buailead irtead i n-aighe na ndaoine, i ndiaid ar ndiaid go raib galántaóť pa Déarla ná raib pa Šaetuinn. Bí an lám-uachtair as luét an Déarla. Ba leó an talam. Ba leó raibóbrer na tíre. Ir acu a bí an t-airgead. Bí rabar na dlige leó. Bí uairle na h-Éireann imtígte tar na faraisib nú rinte pa n-uais. An méid de rluóóť na nŠaeóal a bí beó i n-Éirinn ní raib talam ná tígearnar, airgead ná ór acu. Bíodar go léir ar mular a gcinn as rclábuirdeáóť. Ó rluóóť go rluóóť ní raib don airigíte acu óoiróce ar don trlige beata eile ac ar an rclábuirdeáóť. Fé mar fořluim duine acu anro asur anróť focailín Déarla b'féidir go bfuair fé róro éigin de tóřáilt cinn. Níor tóřáilt cinn ró móri é ac ba ruo éigin é, asur túř fé búntáirte móri do ar na daoine ná raib don focal Déarla acu. Ní raib aige féin ac óroó Déarla ac do tóř fé a ceann láitneac asur ní feucfadó fé ar an ttaoó de'n boťar 'n-a mbead na daoine ná raib don focal Déarla acu. D'eirig an galántaóť 'n-a ceann láitneac.

Bí an rsgéal go h-aic anran aige. Níor ran don meaf aige ar a muinntir féin a bí gan Déarla, asur dá luigead meaf a bí aige orca ba luřa 'ná ran an meaf a bí as muinntir an Déarla air féin, mar ní raib aige ac Déarla buirte.

Tuig ac' aighe anoir, a Óoncaó, conur mar a cuir ran an rsgéal i n-olcar do'n Šaetuinn. Bí an rsgéal dona go leór as an nŠaetuinn an raio a bí an comórtar ioir i féin asur an Déarla. Bí an Déarla galánta

asur ní raib̄ don ḡalántaáct ra ḡaeluinn. Ac nuair a p̄neab an b̄earla b̄urte ruar do táinig láit̄neac̄ dúbailt tarcuirne ar an nḡaeluinn. B̄i d̄roc̄-mear as an mb̄earla f̄óḡanta ar an mb̄earla b̄urte asur d̄roc̄-mear as an mb̄urte ar an nḡaeluinn.

F̄é mar f̄eas̄ daoine teac̄t irteac̄ ar an mb̄earla b̄urte do labairt do t̄usad̄ara s̄cúl leir an nḡaeluinn. B̄i r̄i ar eólur acu ḡo h-áluinn asur b̄iodar ábalta ar i labairt ḡo h-áluinn, asur do t̄ait̄n r̄i leó 'n-a ḡc̄poit̄e, ac t̄r̄iḡo r̄in a' r̄ uile ní labairt̄oir f̄ocal t̄i le h-eas̄la ḡo mbainf̄ad̄ r̄i ó n-a nḡalántaáct.

ḡALÁNTAÁCT.

Taḡs: Anran, a D̄oncaḡ, do táinig aḡarú eile ra traḡsal. Ní raib̄, mar adubairt, don t̄r̄iḡe beata as an éireannaḡ i n-éir̄inn ac an r̄clábar̄deac̄t. B̄i air an talam̄ a f̄aoḡr̄ú n̄ú r̄ine r̄iar asur b̄ár d̄'f̄ásail. Dá mb' é f̄aoḡr̄ú an talim̄ f̄ein é níor f̄ásad̄ aise é. B' éisean d̄ó an uile bl̄úire de t̄oraḡ a f̄aoḡair do d̄íol i b̄uir̄m c̄iora. B' éisean d̄ó an t-ard̄ar a d̄íol c̄un an c̄iora d̄éanam̄. B' éisean d̄ó an t-im a d̄íol c̄un an c̄iora d̄éanam̄. B' éisean d̄ó an colainn̄in asur an ceartaor a d̄íol c̄un an c̄iora d̄éanam̄. Níor f̄ásad̄ aise f̄ein c̄un b̄iḡ, d̄ó f̄ein asur d'á m̄naoi asur d'á élainn, ac an p̄ráta asur an b̄raon bainne ḡéir. B̄i an ḡaeluinn ḡo ceólmar aise f̄ein asur as̄á m̄naoi asur as̄ a élainn. B̄i am̄r̄ain ḡaeluinne aise, asur r̄ḡealta f̄ianur̄deac̄ta. B̄i an Teas̄arḡ Cr̄ior-d̄aite i nḡaeluinn aise asur ba d̄eac̄air é c̄ur am̄ú ann, ná an d̄ub a c̄ur 'n-a ḡeal air ann. Ac b̄i don níḡ am̄ain coit̄c̄ianta or cómar̄ a aigne asur ní f̄eas̄ad̄o f̄é coit̄c̄e r̄ḡar̄am̄aint leir. B' é ruḡ é r̄in 'ná an ruḡ úḡo a b̄i i n-aigne an f̄ile nuair a f̄ásad̄o ra c̄irt̄in é asur

“Do rugadh an bean go raibh an t-airgead aici ruar
ra párlúir. Seo mar innir an file cao a bí i
n’aigne:—

“Cíó tánas ó ároflataib réacaáa,
'S go ráinig fuil Cártae ó taob ionam,
Go bhfuil dáin máite ar cláirrig a’r Déarla
asam,
‘Dob fearr beic mar Máire ní Céileacáir.”

Doncáó: Nác deap adubairt ré é! Ba móir an
truaš é fásgáil ra éirtin.

Tadó: Do fásgadh ra éirtin é, bíod a’r go raibh,
mar a d’ubairt ré, an Déarla aige.

Doncáó: Tairbeánrao ran, a Taidís, go raibh gal-
ántaáct ‘dob fearr ‘ná céile ann an uair rin. Bí an
Déarla bhurte níor galánta ‘ná an Saeluinn, asur bí
an Déarla cruinn, ma bí a leicéio ann, níor galánta
‘ná an Déarla bhurte. Ac do ‘deabhrocaó an rgeal
go raibh an t-airgead níor galánta ‘ná don taob acu.

Tadó: Tá corp na pírinne asat, a ‘Doncáó, a mic
ó. Bí an t-airgead níor galánta ‘ná don taob acu an
uair rin, asur tá an t-airgead níor galánta ‘ná don taob
acu anoir leir. San amhar, dá mbeaó ceart le fásgáil,
ir mó an meap a beaó ar fáirbhreap aigne ‘ná ar fáir-
bhreap póca. Ac ní’l ceart le fásgáil ra rgeal. Beir-
teap an raibhbreap póca ruar ra párlúir asur fásgtar
an raibhbreap aigne ra éirtin. Ir ruarac an rólar
do ‘duine a cuio raibhbhur aigne má bion a bolg folam
asur a ‘hrom san foitín. Ir beas an iongna má veir
ré leir féin sur “b’fearr beic mar Máire ní Céileacá-
air.” San amhar do ‘dein an file deapmáó. Cuir an
tarcuirne asur an t-ocrap asur an earonóir fiaáaint
air an deapmáó ran do ‘deanam. Ac ba deapmáó é
ó bun. Ré ocrap a bí air, ná pé tarcuirne a tugaó
‘do, b’fearra ‘do beic mar bí ré ‘ná beic mar
Máire ní Céileacáir. ‘Dein ré deapmáó bunair. Ní

n-é amáin a d'ein an dearmádo ran, a Dóncaó. Siné an dearmádo o'rág muinntir na h-Éireann, in rna dútaib iaraéda, san Déarla san Šaeluinn.

ŠALÁNTAÉT.

Dóncaó: An dóic leat, a Šairš, an mbeid an Šaeluinn cóiréce ag muinntir na h-Éireann, ra dútaig iaraéda, fé mar atá an Šrainncir ag an bŠrainncac, nú an Almáinnir ag an Almáinneac?

Šairš: 'Neórfad an Širinne duit, a Dóncaó; go dtí a bfuil le fíor d'éanaighe ní raib don bliúpe coinne agam go mbead go deó. Úi an uile duine de muinntir na h-Éireann ag d'éanam a éroide dítil cun na Šaeluinne féanaó ar šac don trašar cuma. Daoine go raib Šaeluinn máit acu ní leogfad ršorn dóib a leogaint orca go raib don focal oi acu. Na daoine ná raib don focal acu oi, ir amlaio a bíoir coitcianta 'šá maoidéam ná raib ri acu agur nár arišodar focal oi riam dá labairt ar úrlár a n-atár agur a mátar. Dar leó do Šairbheánfad ran go bfuadaodar tóšaint šalánta. Úioó an maoidéam ran acu dá d'éanam ra baile i n-Širinn nuair a šeibóir an éaoi air, agur éom luac agur éuiróir cor ar éalam tirim i ndútaig iaraéda, iré céad ruo a éšaró ar a mbeul é. An Šairó a bí ran amlaio níor méarar go bšaršad an Šaeluinn don tóšáilt cinn cóiréce, amuic ná i mbaile. Ac tá atarú tašairce ar an raošal agur ar aighe na ndaoine. Tá an t-atarú ag teaét le naoi nú deic 'e blianaib, ac tá an t-atarú ag dul ar ašaró go h-ionšantaé agur go h-uacábárac ó éainis an "Leader" ro amac. Ir amlaio mar atá an ršéal, a Dóncaó, má leanan an t-atarú ran ag dul ar ašaró mar atá fé, agur má leanan an "Leader" ag šearmad na šcnám, san Šairš

ḡan truaḡ, do rna d'roóc-eunaid "ḡalánta" ro a bion "aḡ raiiú a nead féin," ní d'éarrfínn 'ná ḡo b'feicfí an lá 'n-a mbeid muintir na h-Éireann ra dútaiḡ iarácta aḡur an ḡaeluinn acu, fé mar a bion an f'rainncí aḡ an b'f'anncaé aḡur an Almáinní aḡ an Almáinneac.

D'onnac: Aḡur an d'óic leat, a ḡairḡ, an mbeid muintir na h-Éireann 'ḡá máoirdeam an uair rin ḡo raiḡ an ḡaeluinn d'á labairt ar úrlar a n-acar aḡur a mácar?

ḡairḡ: Leos dom féin, a d'úine! Tá cuir acu 'ḡá máoirdeam ceana féin.

D'onnac: An b'riacar móire, a ḡairḡ, ḡur b'é rin an púnc ír éaḡramláiḡe de'n acarú. "Nuair a éruad-an an trlat ír deacair í r'nióm." Sin rlat aḡur níor méarar féin ḡo b'féaróí rille ná feacac d'aint airí ḡo deó. Níor méarar ḡo raiḡ don éómáct ar an d'talam ro d'féaróac a éur f'iacaint ar an Éireannac a b'íod 'ḡá máoirdeam ná raiḡ ḡaeluinn aḡe iom-páil aḡur beic 'ḡá máoirdeam ḡo b'fuit!

ḡALÁNTACT.—STAIḡÍNÍ.

ḡairḡ: Ír f'íor d'uit é, a D'onnac, tá fean aicne aḡainn ḡo léir ar an aicme rin a bion coitcianta 'ḡá máoirdeam ná raiḡ don focal ḡaeluinne d'á labairt ar úrlar a n-acar aḡur a mácar. Ír eól do ḡac doinne an ceacé a b'íod acu ó máirín ḡo h-oirde aḡur ó luan ḡo Saḡarann. "Paw and Maw never spoke a word of Irish to us at home." Ír ionan ran, dar leó, aḡur a ráó, "Our family was more respectable than any of the families who lived in our neighbourhood." Siné aḡac é, a D'onnac! An ḡalántact aḡ baint a meabrac arta. Ac tá ciall aḡ teacé d'óib. le

Déanaíge ní ariúgim puinn daoine 'gá máoiúeam ná
 raibh Shaeluinn ra baile acu. Acé ariúgim go minic
 daoine ag tabairt milleáin d'á n-atair agus d'á mátair
 mar gheall ar an nShaeluinn a coimeádo uata. Tá an
 leigear ag dul i bfeidm ar an aicme rin. Táio
 ríad ag teacht éuáa féin. Ní fada go mbeid ríad ar
 an aicme ip fearr éun na Shaeluinne do cupr éun cinn.

Tá aicme eile agáinn, ámtác, agus ipíad ip mó
 atá ag déanam ceataíge agus díobála dúinn anoir.

Ip éol duit, a Dónádo, nuair a curtar cnaob de
 Connrad na Shaeluinne ar bun, conur mar a tásaid
 rluaidge móra éun na h-oibre an céad oíde. Déan-
 fíod ríad cainnt agus déanfíod ríad murtar, i dtreó
 sur díde leat go n-iompócaidír an raogal taob ríor
 ruar. Ceannócaid ríad na leabair agus cromptíod ríad
 ar foğluim. Ní beid reáctmáin curta díob acu nuair
 a beid an murtar go léir imáige leir an nsaoid.
 Fanfíod ríad ra baile ó'n rgoil oíde. Fanfíod ríad ra
 baile oíde eile. Anran fanfíod ríad ra baile ar fad.

Ip mó go mói an díobáil atá ag meácalóipí de'n
 tróipó ran dá déanam do'n Shaeluinn, a Dónádo, 'ná
 ag don namáid eile d'á bfuil aici. Suasairí gan
 neart gan míneac íreádo íad. Dá bpanaidír ra baile
 ó torac ní déanfíodír don díobáil. Acé nuair a tásaid
 ríad agus nuair a déiníod ríad an murtar go léir,
 agus anran nuair a breugnuidíod ríad an murtar,
 cuiríod ríad reirbdean agus mímíneac ar gac
 doinne. Staisíní a túsair i nShaeluinn ar na daoine a
 deinan beart de'n tróipó ran. Ip mó go mói an
 díobáil atá ag na rtaigíní rin dá déanam do'n Shae-
 luinn, 'ná ag don namáid eile.

Dónádo: Cozar, a Táio. Nái díde leat, nuair
 a bead buidean ag tabairt fé obair a déanam do'n
 Shaeluinn, sur máit an fuo díob gan don rtaigín a
 leogaint íreac ra n-obair?

Táio: Caitéar fuo éigin de'n tróipó ran a
 déanam rar a fada.

ΣΑΛΑΝΤΑΩΤ.—ΣΤΑΙΣΙΝÍ.

Ταὸς: Τά an ceapc aςac, a Όoncáθ. Ό'φeapn zo móp na pταισινί ό'φανμαιnt amac ap an obain ó τοpac óá mb'φείδιp ιαθ το εοιμεάθ amac, ac ní h-uiprte ιαθ a εοιμεάθ amac. Nuair a beió epaóθ oe Connoráθ na Σaeluinne le cup ap bun i n-áit ap bit, ipiaθ na pταισινί beió i zcómnuize i otopac na h-oibpe. Ipiac a óéanpíθ na zoθái ip mó. Ipiac ip doipoe a labapíθ. Molpíθ piao an Σaeluinn ap óéapla. Óéapíθ piao zo óána zup náipeac an beapc ó'aoñ éipeannaθ zan cainnt a típe péin a beió ap eólup aize. Óéanpíθ piao zac níθ an fáit a beió an épaóθ ó'á cup ap bun aςup ní fáςpíθ piao paic aς aoinne eile le óéanañ.

leanpíθ an pγéal map pin zo oti zo mbeió aimpip an pótpaim imtízte aςup na oaoine aς luize ipceac éun na h-oibpe. Anpan pozlumócaíθ an pταισιν cúpla focal Σaeluinne. Óéanpíθ pé cúpla óeapmáθ. Óéanpái záipe uime b'φείδιp. Tuizpíθ pé i n-a aizne náe map a céile blaóman óéapla aςup an obaip éiúin épuaió le n-a noeinteap an Σaeluinn o'pózluim. Cuippíθ pé opna ap. Óéanpíθ pé mianpuizeac. Pé óeipe epoótpíθ pé a ceann aςup óéapíθ pé, "Really and truly I couldn't ever learn it!" Siné óeipe na nzoθa zo léip aize, aςup óeipe an pótpaim, aςup óeipe an múpταιp, aςup óeipe an blaómain. Panpíθ pé pa baile ap pan amac. Óéanpíθ na pταισινί eile an cleap céaθna óipeac. Tiocpíθ piao an fáit a beió aon pótpaim le óéanañ aςup panpíθ piao pa baile nuair a beió an obaip le óéanañ. Óá otopaóθ an pótpaim eólup oóib ap an nΣaeluinn beaó an pγéal zo maic acu. Óá μπteaó an Σaeluinn éuca pé map a μπ an óéapla éun Site, beaó zac níθ ap a otopil acu, ac ní μπean. Ní poláip obaip éiúin épuaió a óéanañ éun Σaeluinne o'pózluim. Ní taitnean obaip éiúin

éruairé leir na rtaigíní. Seáchnairt ríad an obair. Tuairt ríad tóruim láma léi. Fanairt ríad ra baile uairí. Anran, an Círaob a cuirtead ar bun le blaóman ašur do mearaó a cócú žan obair, téirdean rí ar neamníó nuair a rtaóan an blaóman.

Doncáó: Dar ríad, a Čairóš, ir tóca žur b'rine éúir žo žcurtar Círaob de Čonhíraó na Šaeluinne ar bun éóm minic, ašur ná bíon tárš ná tuairtš uiréi i žceann trí reáctmaíne!

Čaóš: Síne díreac an éúir, čar a b'pacaír maím. Na rtaigíní a éuirdean ar bun iad. Ní péirir a fášail ar an rtaigín ac an ruó atá ann, an murtar ašur an blaóman ašur an beašmaíe.

Doncáó: Da tóic liom žur čearc cómarčea éigin a éur ar an rtaigín, a Čairóš, i tóreó žo n-aičneópi é, ašur žo žcurpi amaé ar an obair é an čeat lá.

Čaóš: Da tóic liom péin nář žáó a čuille cómarčeaí air ac žur rtaigín é.

ŠALÁNTAČT.—ŠTAIGÍNÍ.

Doncáó: An čainnt úó a tóubraír anro an lá tóanaé, a Čairóš, do éuir rí aš maéctnam mé.

Čaóš: Deirimíó araon a lán cainnte, ó am žo n-am ašur ó lá žo lá. Čaó é an ruó ro a tóubarč-ra an lá tóanaé a bain an maéctnam žo léir ašat?

Doncáó: Tóubraír žur b'iad na rtaigíní pé n'péar an oirdeó ran t'obair na Šaeluinne do tóul ar neamníó. Šo žcurru ríad an obair ar bun le řóčram ašur le blaóman ašur anran žo ruéir ríad leó péin.

Čaóš: Sin mar a tóeimíó ríad žo díreac, ašur nuair a rtaóan an řóčram ašur an blaóman rtaóan an obair. Ac čaó é an maéctnam a baíur-ře ar an méir řin, a tóncáó? Dar n'ó ní' l a čuille le ráó 'n-a

taobh ac nuair a rtaodan an blaóman go rtaodan an obair.

Doncáth: Am briačair go bfuil, a Čairòz, tuille le ráth 'n-a taobh ašur dá tuille. Rithean fear an blaómain leir féin, mar a veiriir, nuair a bíon veire na cainnte ráiòte aize: veire an fočram vóanta aize, ašur veire an blaómain. Fázan ré an obair fé'n muinntir náir vein don fočram ná don blaóman. Nuair a bíon muinntir an fočram ašur an blaómain imčížte ní veacair muinntir na n-oibre do cómpream, ní bíon puinn acu ann. Nuair a éio ríad féin a luigead a bíon ann acu tazan mímirneac ašur laš-pprioidže orca. Veirió ríad leó féin:—“Ní h-don tairbe dúinn veit a d'iarraio Žaeluinne múine do muinntir na h-áite reo. Ní'l don truum acu inti. Ní féioir dúinn i múine dóib d'á n-ainveóin! Bí breir ašur céad duine anro ašainn an céad oioce. Ní'l anoir ašainn ac rinn féin. Tá ré cóm maic ašainn eiriže ar mar žnó ašur žan na daoine veit aš mašad fúinn.” Anran fanaid ríad ra baile ašur ní airižtear a tuille de žnó na Žaeluinne ra n-áit rin. An bfuil a fíor ašac, a Čairòz, cad veir muinntir an fočram anran?

Taòz: Am briačair go bfuil a fíor ašam go maic cad veirió ríad. Cuiró ríad an milleán go léir ar muinntir na h-oibre. “Ó,” a veirió ríad, “do éuireamair an Čraob ar bun dóib go h-áluinn, ašur níor féadadar i cóimead ar bun. Veineamair cainnt breáz dóib ašur mínižmair dóib conur ba céaric dóib an obair a véanam, ac níor veineadar i. Veineamair fočram ašur žleó ašur tabairic amac i vtreó žur líonad an tiž dóib, ac níor féadadar na daoine cóimead. Čuaró an Čraob ar neamníó ac cad é ar leižear-ne air rin? Čairveanamair cad ba céaric a véanam ašur níor veinead é. Bíod orca féin anoir.”

Doncáth: Siné é go víneac. “Bíod orca féin anoir.” Cé orca? Ar an muinntir a véanfad an obair dá leoži dóib i véanam. Conur féarvóir

an obair a déanamh agus na rtaigíní blaðmanaí a g-
 lot na h-oibre orá ó tóraí! Deirim leat, a Tairís,
 go scaitfeam ruo éigin a déanamh a coimeádfiú na
 rtaigíní amac ar an obair ar fáil. Níl uata ac beir
 ag éirteacé le n-a n-ghé péin ag déanamh blaðmain.
 Téidir amac ar énocán éigin agus bíodir ag búrteis
 ann go mbeir ríad corá. Níl don gnó acu i n-obair
 na Saeluinne.

SAIDANTACÉ.—STAIΓÍNÍ.

Tairís: Tá go bpeá, a Dónaí. Tazan eainnt
 raoráideac go leór éugac-ra uaireanta. Caitfeam ruo
 éigin a déanamh, dar leat, a coimeádfiú na rtaigíní
 amac ar an obair, ar fáil. Ac conur a coimeádfiur
 amac iad? Cuir i gcár go bfuil craob de Connraí
 na Saeluinne le cur ar bun i mball éigin. Scaitfeam
 ar muinntir na h-áite agus iarrfeam orá teacé i
 bpoáir a céile éun na craoibe cur ar bun. Tiofíú
 ríad go léir. Tiofíú na rtaigíní éom maic leir an
 muinntir a beir fearam. Conur ir féidir, an éad
 lá, na rtaigíní d'áitint ó n n u i nntir a beir fearam?
 Mara féidir iad d'áitint conur ir féidir a fáil leó
 gan teacé ra n-obair? Bí mí fáil ar pobul Dé,
 ar an pobul Eabha. Bí an mí ag gluair na n-aoine
 éun cogair i n-áir a namad. Táinig na daoine go
 léir i dtreo go maic rlu'g ana líonmar ag an mí. Bí
 na mílte agus na mílte fear aige agus iad go léir
 ceapaité 'n-a n-aighe ar éiríú go croda i n-áir a
 namad. Nuair a bíodar ag gluairteacé fé déin an
 éad do ráinig go maic orá dul éar íru a bí ar an
 rlu'ge rómpa. Bí an lá bpoáilac agus bí tarc ar na
 fir. Dubairc an t-aingéal leir an mí fairé déanamh
 ar an rlu'g agus an fear ná déanfá ac a bar a cur

ra n-uirge agus bolmac d'ól d'á bair, leogaint do dul ar aghaid, ac an t-é do luigfadh ríor agus do fáthfadh a ceann ra n-uirge cun a builg a líonadh de, é cur abhaile. Do d'ein an ní mar a duibhíod leir agus ar ball ní raib aise, ar na mílte go léir, ac fluaḡ ana beas. Ac tuis ré aghaid ar an namair le n-a fluaḡ beas agus buaid ré ar an namair agus cuir ré ar agus dearg-muachar oirca.

Doncáth: Ambara tuigim é. Staisíní ab ead an muinntir a luig ríor i n-aice an trruca agus do líon a mbuilg de'n uirge. B'fearr ra baile iad 'ná ra trluais. Do tairéirí nuair a tiorca an cat dian oirca. Cuirirí mímirneac ar na fir maite agus béairíoir leó ra teice iad. Ba maic mar a cuirnead abhaile iad.

Taḡs: Níor b'féidir iad a cur abhaile mara n-aic-neóirí iad, agus ní féadairí iad d'aicint san cómarca éigin oirca. Níl don cómarca aghainne ar ár rtaisíní féin.

Doncáth: Dar fiaḡ, a Tairḡs, ac tá cómarca maic aghainn oirca, ir beas ná gur b'ionan é agus an cómarca úd a tugaḡ do'n ní ar na rtaisíní a bí 'n-a fluaḡ féin. Do líonadar rúo a mbuilg le n-uirge. Líonair ar rtaisíní-ne a mbuilg le ruo ir meara go móir 'ná uirge. Má ba rtaisín, an uair rin, an fear a líon a bolg de'n uirge, cad 'tá le fáth anoir leir an bfeair a líonair a bolg de bhoctáile? Tá rtaisín, ar a céill, neamtairb-teleac go leóir, ac ir fear fōḡanta é readar rtaisín ar meirge. Níor ceart leogaint d'áon rtaisín meirgeóra teact irteac i n-ár n-obair, a Tairḡs.

Taḡs: Tá rtaisíní ná bion ar meirge coirde, a Doncáth, agus do cáillirí oirca i lár na h-oibre, oirneac éom maic agus a cáillfadh rtaisín an oirca. Déanirí an foḡram agus an blaḡman an céad lá agus anran d'fásirí déanam na h-oibre fé duine éigin eile nú d'fásirí san déanam ar fáth í. Tá trí fáḡar rtaisíní aghainn, a Doncáth, rtaisíní uirge

agus rtaigíní meirge agus rtaigíní shaoite. Cuirfear iad go léir a choimeád amac ar fad ar an obair seo na Shaeluinne má'r maic linn an obair a dul cun cinn ra ceart.

SHALÁNTAÓC.—STAIΓÍNÍ.

Doncáó: Is maic an puo, a Tairòs, na rtaigíní do cáine. Tá cáine tuillte acu. Táro ríad 'gá tuilleam fóir ar a noiteal. Ac is oic an puo an euscóir a déanam.

Tairòs: Agus ca bfuil an euscóir, a Doncáó? Mara nbeintear oirta ac an cáine atá tuillte acu ca bfuil an euscóir?

Doncáó: 'Sdó cuir i gcár, a Tairòs, go bfuil duine anran náir airis don focal Shaeluinne riam amac a' beul don duine. Aireócaó an duine rin an cáinnt seo go léir atá ar ríubal anoir i rtaob na Shaeluinne; sur b'i teanga ar rínreap i; sur reapp agus sur blarta i 'ná don teanga eile d'ar labrad riam; má choimeádamíó i go ndéanrío rí ar n-éirim aigne féin do neartú agus do leatánú agus crieoamaint a tabairt dúinn ó náiríunaidh an domain; má leogaimíó uainn i go mbeidmíó láirreac fé coraidh daoine agus beiríóeac ar fuio an domain, san élú san cáil, san meap ag doinne orainn ná againn féin ar a céile. An duine seo a deirim ceaprio ré i n'aigne nác foláir do i d'fozluim cóim maic le cáe. Ceannócaó ré na leabair agus cromptío ré ar an obair. Fozlumócaó ré raint focal. Carrap Shaeóilgeóirí air. Ní foláir leir puo éigin do ráó ar Shaeluinn. Tiocrió, "It is a fine day," cun a aigne. Cuirrio ré Shaeluinn ar an gcainnt. Déarrio ré, "Tá ré lá breá." Feucrio na Shaelgeóirí ar a céile. Ní gáirrio doinne. Táro muinntir na h-Éireann ró beuraó cun gáire de'n

tróirío ran a déanam uim doinne. O'féidir go ndéarfíó duine éigin leir, i gcógar, ná fuil don cor leir na focail rin, "ta ré lá breáí," agus sup "Tá ré 'n-a lá breáí," nú, "Ir breáí an lá é," ba ceart dó a ráó. Crompíó ré ar máctnam. "Tá—ré—'n-a—lá—breáí," a veir ré. "Dá mbeinn as máctnam go deó air," a veir ré, "Ní féadpinn ciall na cainnte rin a déanam amac!" Anran buailtear irteac i n'aigne ná beaó don breit aise coiróce ar Šaeluinn o'foğluim. Eirugean ré ar an obair mar tuigean ré i n'aigne sup obair i atá or cionn a cumair amuic 'r amac. An doic leat-ra, a Čairóí, an mbeaó ré ceart ná oleaí-tac rtaigín a čabairt ar óuine de'n tróirío ran?

Taóí: Níl asam le ráó le duine de'n tróirío ran, a Óončáó, ac mara rtaigín é go bfuil eugcóir črom aise dá déanam air féin. An cainnt rin nac féidir leir a čuirgint tá ciall agus bríí léi. Veir ré go bfuil an ciall ran or cionn a cumair amuic 'r amac. Deinim-re sup ruarac an mear atá aise ar a cumair féin. Ir las an obair dó a ráó agus a do máil go bfuil ré or cionn a cumair aigne an cainnt a čuirgint a čuirgíó na h-amadóin i n-éirinn! Ir rearb an feučaint a čabairt ré or m-ra dá n-abrainn go bfuil a aigne cóm maol ran ná tuigraó ruo a čuirgíó amadóin! Beaó an ceart aise, a Óončáó. Níl don máoile ar a aigne. O'féadpíó ré an Šaeluinn o'foğluim dá mba máit leir i o'foğluim. Ní féidir don ruo a ráó leir ac sup rtaigín é. Téanam as rnam. Tá an lá breáí agus an t-uirge go h-áluinn.

Óončáó: Téanam ort.

ŠALÁNTACŤ.—ŠTAIGÍNÍ.

Óončáó: Am briačar, a Čairóí, sup doic liom go bfuil a lán daoine i n-éirinn asainn anoir atá as déanam na h-eugcóra úo ort a féin. Níl de pórt

acu ó mairtín go h-oiríde ac, “It is a very hard language. I could never learn it!”

Ταὸς: Σαὸ, ἀσυρ τᾶ n-αβραὸ δoinne te duine acu, “You must be a very stupid person,” Cao í an fearz a tíoφαὸ aip! Ip tapairὸ a tíoφαὸ coéal aip cun é féin a cōφaint. Ip mí-éaφταc an feucaint a tαβαρφαὸ ré ar an τ-é a δéαρφαὸ an éainnt. “I have to tell you that you are making a mis’ake!” αὐéαρφαὸ ré, ἀσυρ φναζαίφeaδc ’n-a ζλόφ te φφucαὸ φειφze “I have my faults,” αὐéαρφαὸ ré, “but no one ever said I was stupid!”

Doncáδ: Ní’l doinne ’zá φάδ anoip go bφuit ré “stupid” ac é féin.

Ταὸς: Go vίφeaδ. Mapa bφuit ré “stupid” cao ’na tαoδ ná φoζluman ré an ζaetuinn? Mapa bφuit ré ar a éumar í ὀ’φoζluim conup ip φéιφip τo βeít ac “stupid?” Oí ζaetuinn bφeaζ βλαρτα ἀz Seán na mbφeaδ ἀσυρ amaφán ab eaδ é. Má tá an ζaetuinn éom cφuaíδ φin ar φaδ conup φéaδ an τ-amaφán í ὀ’φoζluim ἀσυρ í labairt? Má veip duine liom ná φéaδφaδ ré an ζaetuinn ὀ’φoζluim map ζeaλλ ar í βeít éom cφuaíδ, ná c φiné é féin ’zá aφmáil ná φéaδφaδ ré φuo a δéanaφ a vein Seán na mbφeaδ? Ná c map a céile φan ἀσυρ a aφmáil go φaíδ Seán na mbφeaδ níop ζéarφéuipφze ’ná map acá ré féin? Mapab é φin é ní φoλáip τo a aφmáil ζup te corp leipφze ná veinean ré í ὀ’φoζluim. ἀσυρ má’p te corp leipφze ná veinean ré í ὀ’φoζluim cao ’tá te φáδ leip ac ζup φταίφin cφioénuíφze é!

Doncáδ: Ip cφuaíδ an φoζa a’ ὀá vίz é, a τaíδz. Má tá ré áβαλτα ar í ὀ’φoζluim ἀσυρ ná leoζan an leipφze τo é, ní φoλáip φταίφin a tαβαίφ aip. Ní’l aon dul uaíδ aíze. Má tá φí φó cφuaíδ τo ἀσυρ ná φéaδφaδ ré í ὀ’φoζluim ip τúφaφán é. Oíoδ a φoζa aíze féin. Ac φeuc, a τaíδz. An bφuit φioφ aζac cao tá aζam féin ὀ’á tαβαίφ φé nφeaφa te δéanaíφze?

Ταὸς: Ní φeaδap. Szaoil éuζainn é.

Doncáð : Táim 'zà tabairt fé n-éanna le déanaíge, má veir tuine, i zculait máit eudaíge, a sur rnar ar a cuio béarta, "It is a very difficult language. I never could master it!" zo mberð rice daitín az aítur láitpeacé ar a sur a zcainncíni ra n-aei acu a sur an poric céadna ar riubal acu. "Oh," a veiriuð, "it is a very difficult language. I could never learn it!"

Taðs : Zalántaact, a mic ó! Cio ríad an fear zalánta, dar leo, 'zà máoirdeam ná féadfað fé Zaeluinn o'foglaim a sur ní foláir leo féin beic cóm zalánta leir.

ZALÁNTAACT.—STAIZÍNÍ.

Doncáð : Ir aic an rgeal é, a táidz. Tuine 'zà cáine féin a sur 'zà loctú féin a sur 'zà irliú féin or cómair a cómarpan, a sur é 'zà déanaí pan le corp zalántaacta.

Taðs : B'i mí ann faðó, a Doncáð, a sur b'i orún ar. Cad veiriu le n-a maib o'uarlið 'n-a tímpal nár iméiz a sur nár cuir orúna orca féin! Cuir zac tuine acu muicir eizín iar ar baic an múinil ar féin, lairtiz o'á éaróiz, a sur érom fé a rlinneána, a sur do zluair fé oípeacé mar a zluairigeað an rí, a ceann éromca a sur a órom anáirde, cóm mórcúirpeacé oípeacé leir an rí féin.

Doncáð : "A órom anáirde," arpa tupa! Ir 'mó róro eirige-anáirde a conac ac do buaid pan orca.

Taðs : Zalántaact, a mic ó. An t-é zo mbion an dúil ceart ra zalántaact aize ní'l don anéor ná tabairfað fé oó féin eun beic zalánta dar leir.

Doncáð : Cogair, a táidz. An bfeacaír an éainnt reo a duhairt razarit paróirte Máinirtir na Corann an lá fé veirne?

Taðs : Ó feað; i otað na Zaeluinne a sur conur

mar is ceart do shac doinne i fogluim agus i labhairt. Do conac an cainnt, a Uoncad, agus go deimhin agus go dearbhta is fada nar léigear don cainnt Uearla is fearr taitn liom.

Uoncad: Sead go uirlead. Dar nod ta fion as an rasoal go dtaitneadh don cainnt Uearla leat-ra ac go moladh si an Saeluinn agus go scoimairleodad si do daoine i fogluim agus i labhairt.

Tadh: Ta nion mo 'na ran ann, a Uoncad. Ta fion asam-ra cad a baineann le Uearla blarta comairt uirlead agus ta fion asam cad a baineann le Saeluinn blarta. Ni cuimhin liom catain a léigear don bliuie Uearla ba uirle na ba bhigimairle 'na an bliuie cainnte a tug an rasoirt ran uair an uair rin do muinntir Mairt na Corann. Is no deacair doib shan a comairle do shladad.

Uoncad: Ni feadair ce'ra b'iad na h-uairle a bi ar na rothairib agus go raib an gleo go léir acu ar Saeluinn?

Tadh: Ni feadair ce'ra b'iad fein, ac pé'ra b'iad fein ni raib don rtaigin ort.

Uoncad: Fuairadar beannaet mairt o'n rasoirt de bair a scuio Saeluinne.

Tadh: Fuairadar i le duirleadt agus bi si tuillte acu. Ta ruit le Dia asam sur uirle si tairbe doib, agus go dtuillirib tuille an beannaet céadna.

Uoncad: Nac rladtmair a cuir ré ar a ruitib do muinntir Mairt na Corann cad ba ceart doib a uéanam!

Tadh: Uirle ré mar rin é. Má ta don rtaiginí i Mairt na Corann ni uirim na go mbead lan a scuioib u'easla acu poime n-a teangain.

Uoncad: Easla na h-airigete.

FEIS NA MUMHÁN.

Doncáth: Dubhairt ragarit paróirte Máinirtir na Corann go raið rúil aise sup gearr go bféadfað muinntir an baile rin feir a beit acu.

Tadh: Da cōir nár gáth dō an méir rin a ráth leó. Da cōir go scuimneócaidōir féin ari. Cao é an bac atá ortá feir a beit acu má'r maít leó é? Ná féadofidōir obair feire a déanam cōm maít a sup féadon muinntir Mažéromta, nú muinntir Baile-máirne?

Doncáth: Nú muinntir Cōrcaiže.

Tadh: Seacáin, a Doncáth. Ní do muinntir Cōrcaiže ir cōir cpeideamaint a tabhairt i otaob feire na Mumhán. Jan amhar ir i gCōrcaiž a cōmnuigean an buidean beas a dein obair feire na Mumhán ac ní feicim go bpuaradair cabair ná congnaim ó muinntir Cōrcaiže. Uoir as feir na Mumhán i gCōrcaiž. Ní feaca muinntir Cōrcaiže ann. A sup fōr ní nár le muinntir Cōrcaiže cpeideamaint na feire do glacað cōm maít oíreac a sup dá mba iad a beað tar éir na h-oibre déanam. Cuirio ríad i scuimne dom puo a tuic amac ra Róim faoð. Uein file dān as molað an Ímpire Augurcur. Cuir an file a dān ruar i n-ait foibilidē. Do conactar an dān. Do tugad cun an Ímpire é. Do taitn an dān go mōr leir an Ímpire. Cuir ré amac fōgra 'gá iar-pairō ar an bfile teac̄t as triall ari. Nioir táinig an file. Cuircað amac fōgra eile 'gá iar-pairō ar an bfile teac̄t. Nioir táinig. Anran do táinig file eile a sup dubhairt ré sup b'ē féin a dein an dān. Tug an t-Ímpire pairōbhear mōr do. Anran táinig an file ceairt, ra n-oitōce, a sup cuir ré ruar ar an gclár na ceitpe linte reo:—

“ Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε, ἀγυρ ní ὄλοιῶ φέιν :—

“ Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε, ἀγυρ ní ὄλοιῶ φέιν :—

“ Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε, ἀγυρ ní ὄλοιῶ φέιν :—

“ Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε, ἀγυρ ní ὄλοιῶ φέιν :—”

Ὁ τοῦσαῶ ἀν ῥηρίῶνν εὐν ἀν Ἰμπριε. Ἐυρ πέ ριορ ἀρ ἀν ὕφιλε ἀ ρυαιρ ἀν ραιῶῃρεαρ “Ἐυρ ῖρτεῶ ἀν τ-εαρναῖν φάξαιρ ρα ῥηρίῶνν ρεο,” ἀρρ ἀν τ-Ἰμπριε.

Ὁ’ϕεὺ ἀν φιλε βοῶτ ἀρ ἀν ῥηρίῶνν ἀγυρ ὀ’ιομπρῖξ ἀ λίτ ἀνν. Ὀ’εἰγεῶν ὄῶ ἀ ἀσῶαῖλ νάρ ὀ’έ φέιν ἀ ὀ’εἰν ἀν ῥηρίῶνν. Ἀν οἰῶῶε να ὀ’ιαῶ ραν ἔῶνῖξ ἀν φιλε ἔεαρτ ἀγυρ ἔρῖοῶννῖξ πέ ἀν ὄῶν μαρ ρεο :—

“ Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε ῖγυρ ní ὄλοιῶ φέιν,
 Ἀ θεῶῶα βαοῖτε, ἀξ ὀ’εῶναῖν μεῶῶα.
 Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε ῖγυρ ní ὄλοιῶ φέιν,
 Ἀ ὀ’ῶῃρῶ ῖλέαρτῶ, ἀξ ὀ’εῶναῖν τρεῶῶῶα.
 Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε ῖγυρ ní ὄλοιῶ φέιν,
 Ἀξ τῶῶαιρτ να ὀ’ρῖεῶε, ἀ ἔῶοῖρε ῖεῶῶα.
 Μαρ ριν ὄλοιῶ-ρε ῖγυρ ní ὄλοιῶ φέιν,
 Ἀξ ὀ’ρῖεῶτ να η-υῶ ρῶ τ-ρῶρ, ἀ ἔεαρτῶ.”

Ὁνῶῶῶ : Ἀμβῶρῶ τῖῖξῖν ἔ. Ἀν ὀ’υῖῶεῶν θεῶξ ῖῖῶ μαρῶῶ φέιν λῖρ ἀν ὀ’βαιρ ἀγυρ μῖννῖτῖρ Κορκαῖξε ἀξ ράξῶῖλ να ἔρῖεῶεῶῃνα ῖῖο λῖρ. ῖῖῶ ἀν ῖῖῶῶ ἔῶῶῶῶα ρῖῶῖν ἔ !

ρῖεῖς λῖννῖῖε.

Ὁνῶῶῶ : Τῶ ὀ’ῶοῖνε ραιῶῃρε ἰ ῖΚορκαῖξ, ἀ Ἐαιῶξ. Μῶ’ρ μαῖτ λῖῶ ἔρῖεῶεῶῃνῖντ φάξῶῖλ ὀ’ε ὀ’ῶῃρ ρῖεῖρ να Μῖνῖνῖν βα ἔεαρτ ἀ ἔυρ ρῖῶῶῶῖντ ὀ’ρῶ ἀν ἔρῖεῶεῶῃνῖντ

do tuilleamh, nú an éiríodáimint do céanna. Má'r maic leó an éiríodáimint a tuilleamh bainidóir a lámá ar a bpócaibh aghur luigóir irteac ra n-obair láit-neac aghur veinidóir an obair. Má'r maic leó an éiríodáimint a céanna baididóir an t-airgead ar a bpócaibh aghur díoladóir an t-airgead go rial i dtreo ná beid na daoine atá ag déanamh na h-oibre ag luige fé obair aghur fé corpar i n-aoifeac.

Taós: Tá go maic, a Úoncaó, ac má veim daoine ruidóire Corcaige leat ná déanfó rial an obair aghur náe gáó leo é. Go bfuil cúram éigin eile orca. Aghur náe luza 'ná tabairfid rial an t-airgead uata. Go bfuil gno éigin eile acu de. Aghur má tá éiríodáimint ag dul do caoir Corcaige, mar gheall ar an bfeir, go nglacfid rial a gcion de'n éiríodáimint rin aghur ná tabairfid rial don tráram duic-re ná 'daoinne eile ra rgeal. Anran cao a beid le ráó agat, a Úoncaó, a mic ó?

Úoncaó: Nílím gan fheasra ullam agham doib, a Cairós. Tá an Múmain fada fairreag. Ní le muinntir Corcaige, boct ná ruidóir doib, an Múmain go léir. Tá caoir maic ra Múmain gur b'ainim di Luimneac. Tá caoir maic eile ra Múmain gur b'ainim di Bhorcláirge. Cao 'na taob na féadfad feir na Múman ruidé bliain i Luimni? Cao 'na taob ná féadfad feir na Múman ruidé bliain eile i Bhorcláirge?

Taós: Veim, a Úoncaó, go bfuil ciall le d' éainnt. Dá ruidéad feir na Múman i Luimni ní h-é mo tuairim go dtabairfad daoine ruidóire na caoirac ran oruim lámá léi éom ériocnuigte aghur a tuairim muinntir Corcaige oruim lámá léi i gcomnuide. Tá an tuairim éeona agham i dtaob caoirac Bhorcláirge. Ac an buidean beag ro atá ag déanamh na h-oibre i gCorcaig ó éornuig an obair, ir dóca náe maic leó imteac go caoir iaracá cun na h-oibre déanamh ann.

Doncáð: Níor gáð dóib don níð d'á fóro ran a déanam, a tairis. Tá buirdean i luimniis a bíon as déanam oibre na Saeluinne do gnat ann. Dá zcuir-eað buirdean beas Corcaige rgeala eúca ran 'gá ráð leó: "Má'p maic le muinntir cataraic luimniis go ruidrað feir na Múman acu féin i mbliana táimid-ne rára i rágaile rúca."

Taús: Dar rað, a Doncáð, dá ndeintí mar rin ir dar feúrað "uairle" Corcaige asur a meur 'n-a mbeul acu!

Doncáð: Ní h-é a malairc atá tuillte acu.

"BRÉAS, A MÁIŠISTIR."

Taús: Ir fíor dúit rin, a Doncáð. Ní h-é a malairc atá tuillte acu. Ir cuimín liom féin nuair a bí Doncáð pléimion boct beó, beannaict Dé le n'anam, go bfeaca ruo a cuir as maictnam an uair rin me, asur níor rgar an maictnam ran liom ó rin. Bí buirdean beas Corcaige beas go leór an uair rin, ac má bíodar beas deineadar obair dian. Bí Doncáð, asur doinne amáin eile, as obair, níor déine 'ná cáic. Níor móp le ráð obair na Saeluinne an uair rin, a Doncáð. Ac do tára go raib cómtionól poibilíde i n-áit éigin i zCorcaig. Bí cainnteoir áirgite as an zcómtionól. Do labair fé go feilimionta* ar a lán neite. Do labair fé go h-áro asur go feilimionta ar an nSaeluinn. Do mól fé i tar na beartaib. Fear raibibir do ead é. Quin'uaral do ead é dar leir féin. Éireannaic vilir do ead é, dar leir féin asur dar le gac duine a bí as éirteaict leir. Bí Doncáð pléimion asur a cara as éirteaict leir. Ceapadar, ní nár b'iongna, go raib a éroide do féir a cainnte. Bí clann mac asur clann ingean aige. Bí rsoil beas Saeluinne i zCorcaig

* Go feilimionta, in a thoroughgoing fashion,

as Doncáid asur asá cara asur iad as carad le cíor a díol ar an dtígh asur le gnó na rsoile déanamh um trádhnóna sac lae, tar éir a scuio oibre féin i scaiteamh an lae. Ní raib oiread rsoiláirí as teacht eúca asur díolrao an cíor dóib, san trácht ar don díoluigeacht a tabairt dóib féin. Cuaid Doncáid as triall ar an bfiór-Éireannac úd a dein an cainnt breas as an scómctionól, asur d'iarra ré air duine nú beirt d'á clainn a cup ar an rsoil as foğluim na Saeluinne. Airiú d'eirigh an "duin'uaral" ar buile. "An ar do meabair acaoi!" ar reirean le Doncáid. "Duine nú beirt de m'clainn a cup as foğluim Saeluinne? U'fearra liom so móir iad a breit anraan amac ra páirc asur iad do lámac! Slan ar mo raodarc leat féin, a brealláin!"

Doncáid: Oíde! Asur cao é an bhrí as bí aige leir an scainnt a duhairt ré as an scómctionól!

Taos: An bhrí a bíon so minic as duine le beit as molaó mácar a céile maidin na rocmairde. Ó rin, don uair airighim-re cainnt de'n tróro ran, a Doncáid, ní féadain san a ráo am' aigne féin, "breas, a máigirtir!" Bí caoir Corcaige lán ruar, an uair rin, a Doncáid, de "doim' uairle" de'n tróro ran. Níl móran blianta ó rin ann. Tá na h-"uairle" céadna fóir ann. Níor éanadar eun feire na Múman. Da las leo é. Ní luza'ná mar a euzadar don éonnamh airigh eun na feire. Ir doca sur las leo é rin leir. Ac ní'l don loct acu ar an scerideamaint. Tazan rí raor eúca.

Doncáid: U'féoir, a Taois, so bfuil "uairle" i luimneac leir, asur so molaio raio an Saeluinne, asur ná fuil 'n-a scainnt ac "breas, a máigirtir!"

Taos: Ir doca, ambara, so bfuil a leitéirí ann. Da dóic liom, ámtac, náir mírode triall a baint arca. Da móir an níó a fiór a beit asainn cao a déanfidir. Tá a lán cainnte as teacht ó eúro acu.

Doncáid: "Breas, a máigirtir!"

TÁ BREALL AR GWYNN.

Doncáð : Feuc áiriú, a Tairòs, cao é an raşar řir é reo atá aş cainnt i şColáirte na Tríonóirde ?

Taòs : Ó reao. Şuinn macánta. Ir deacair a ráo cao é an raşar é, ná cao é an břiş atá le n-a cainnt. Meairim uairanta şur aş rcealao máşao řúinn şo léir a bion ré. Ac oar řiao meairim uairanta eile şo mbion ré do crioide oáiriúib. Amaoán ircao é nú rógairc ircao é. Ni řeoir liom a oéanaí amac ciacu. Deir ré şur řoşluim ré an Şaeluinn aşur şo bfuil eolur ear barr aise uirci. Anran deir ré nac focal Şaeluinne i n-aon cor an focal “táear,” ac şur řmut é de oéarlagar na Saor, aşur şur b’amlaio a şlacao ircae řa Şaeluinn é o’n mbéarlagar.

Doncáð : Cá nouhairc ré an cainnt řin, a Tairòs ?

Taòs : Ir amlaio a bi ré aş tabairc řinné uao i láear corce o’uairlió an coláirte.

Doncáð : An aş múine Şaeluinne oóib a bi ré ?

Taòs : Ac, ni h-eao. Ni’l don řonn orca Şaeluinn o’řoşluim. Ni’l uaca ac a řior a beic acu conur ba ceairc i múine.

Doncáð : Aililiú ! Airiú conur řeaořoír a řior ran a beic acu mara broşlumócaioír řein ar oúir i !

Taòs : Ni tuigan tú an řşeal, a Ooncáð. Tá a řior acu řúo şo maié nac řeoir do oúine don řuo eile ac Şaeluinn a múine mara mberó eolur aise řein ar oúir air. Ac i otaob na Şaeluinne, ir oóic leo ná fuil doinne ir řearr a cairbeánřio conur ir ceairc i múine ’ná an t-é ir luşa eolur uirci. Siné cúir şur tuşaoar Şuinn ’n-a láear cun řinné tabairc uao or a şcómar aşur a innřinc oóib conur ir ceairc an Şaeluinn a múine. Ir amlaio mar atá an řşeal aş Şuinn, tá an Şaeluinn or cómar a řúl aise aşur tá oéarlagar na Saor or cómar a řúl aise, ac oá břaşao ré éire air ni řeaořao ré iao o’airinc ó céile.

Doncáð : Ó tuigim. Siné a' cúir zup dóic leir zup le Déarlazari na Saor a báinean an focal "tácar."

Taðs : Do réir deabhráim. Deir ré, leir, zup le Déarlazari na Saor a báinean an focal "bícar," a zup an focal "beifar."

Doncáð : Aililiú ! Ar airi z doinne riam a leicéir ! An bfuil an leabhar air, a Táids ?

Taðs : Ac, ní'í. Ní'í air ac a innrint, do réir a bheiteamintair, conur ir ceart zaeluinn a múine.

Doncáð : Ir maič é rin. Dar ríad, a Táids, dá mbead an leabhar air bí ré réir. Ná zarta a dein an Coirte a ngnó a zup zan an leabhar a cúir cúize !

Taðs : Maire ir dóca zup cuma ciacu.

Doncáð : Ir ríor duit é. Má "tácar" a z bpat ar a leicéirí cun na zaeluinne múine, a zup má "bícar" a z bpat orca, a zup má "beifar" a z bpat orca, a zup dá "mbeirí" a z bpat orca, "tá ré," a zup "bíon ré," a zup "beir ré," a zup do "bead ré" táir ar an nzaeluinn, a Táids.

Taðs : Ná z ríuaz zan an méir rin a tábairt mar ceacé le fo zluim do zúinn !

Doncáð : Ní deirim 'ná zo bfuil bpeall ar zúinn, a Táids.

Taðs : Tá, a zup bpeall ar an zCoirte.

TÁ BREALL AR GWYNN.

Doncáð : zo deimín, a Táids, tá ionzna a zup alltaé orim mar zéall ar a ndeirnean tú liom i dcaob zúinn reo. Deir ré zup fo zluim ré zaeluinn. Anran deir ré ná z focal zaeluinne i n-aon cor an focal ran "tácar" acá riam i n-ár mbeulaib zo léir ! Tá an méir rin áiréirac* zo leór. Da deacair a amadán-

* áiréirac, outrageously absurd.

ταύτ το φάρύ. Δέ innir an méio peo ðom. Cao é an ðallað-boðmað-buicín a bí ar an zcoirte ð'uarplib léigeanra a túz an fear ran 'n-a lárair éun eólur a áðairc ðóib ar an zcuma 'n-ar ceart zaeluinn a múine do ðaoine! Óá n-oircað ðo'n coirte rin eólur ð'fázail ar an zcuma 'n-ar ceart ffrainncir a múine, an nglaoiðfioir 'n-a lárair, éun an eólur rin a áðairc ðóib, ar ðuine ná h-aiðneócað ffrainncir ó ðéarlagar na Saor! Óá n-oircað ðóib eólur ð'fázail ar conur ba ceart riúinéicað a múine, an raizóir az loiz an eólur rin ar fear ná h-aiðneócað carúri rcaðar rraðar! Óá n-oircað ðóib eólur ð'fázail ar conur ba ceart ralam do rraðrú an raizóir az loiz an eólur rin ar fear ná rraðir ciacu rraimr an zcéaéta nú 'n-a ðiað ba ceart an carall a beir! Óá n-oircað ðóib eólur ð'fázail ar conur ba ceart znócaí cozarð a éur ar bun an raizóir az loiz an eólur rin ar ðuine ná rraðir ciacu ceann ðe'n zuna ba ceart ðó a éur le n-a zualainn!

Ταύς: Am briaðar, a Óoncað, ní h-az rcaét rraðat ar rin é, ac ir ðóicé liom ná rrað abrað ó curcað znócaí cozarð ar bun leir an rraðar ran eólur ðineac.

Óoncað: Má rcað cé ðíol ar?

Ταύς: Ambara ir rrað ðuit é, a rraic ó. Óíolaðar rraín ar zo ðaor. Do múineac an r-eólur ðóib azur ní h-i n-airze é. Δέ, mar aðúðar rcaat an lá ðéanað, a Óoncað, ní mar a céile múine na zaeluinne azur aon znó ðe rra znócaíð eile rin a éurir rrað. Iré buac na zaeluinne, ðar leir na rraðláirib, ná rrað aoinne ir fearri eólur ar conur ir ceart an zaeluinn a múine 'ná an r-é ir luza eólur ar an nzaeluinn rraín.

Óoncað: Máire beannaét ðé ðuit, a Táirz, azur éirç do ðeul azur ná bí ar mboðmað le ð'éuro mazarð! Óar rraðicé rá 'r az an rraðal ná rraðeaa aoinne é rin. Tá ðeapmað, nú boçún, nú bun-or-cionn éigin rra rraéal azur ní rraizraar é.

Ταὸς: Νί'λ δον βλίμπε μαζαῖὸ ἀζαμ 'ά θέαναμ, α Ὀονκάθ, ná δον πιοσ ὀ'ά ρονν ορμ. Δέ τά αν σεαρτ ἀζατ ζο ὄφουλ ὄοτύν ρα ρζέαλ. Νί η-εαὸ ἀέ ιρ ὄοτύν αρ ραὸ έ, αν ρεανα ὄοτύν τιοβαῖρτεαέ ἀτά ὀ'ά θέαναμ μιὰμ ι η-έῖρμνν ἀζ μμνντμρ Σαρανα ὀ'η ζσέαὸ λά α ἔἀναῶαρ ἀνν. Ιρ ὄόιέ λεὸ μιὰμ ζυρ ρεαρρ ζο μὸρ αν τ-εὸλυρ ἀτά ἀου ρέην αρ conur ιρ σεαρτ ζηὸτáι na η-έῖρεανν α θέαναμ 'ná μαρ ἀτά ἀζ μμνντμρ na η-έῖρεανν αμρ.

Ὀονκάθ: Έῖρτ, α ἔαιὸς. Έῖρτ ὄο βεул. Τά εὸλυρ ἀλυμνν ἀζ μμνντμρ Σαρανα αρ conur ζηὸτáι na η-έῖρεανν α θέαναμ αρ αν ζσcuma ιρ ρεαρρ α λεοζφῖὸ ὄόιὸ ραῖὸβρεαρ na η-έῖρεανν α βρεῖτ λεὸ ἀοννν. Νί'λ ὄεαρμáὸ ná ὄοτύν ἀου ὀ'ά θέαναμ ρα μέιὸ ρην. Δρ ἀρ ὄταὸβ-ηε ἀτά αν ὄοτύν. Μεαρμ-ρε, α ἔαιὸς, ζο ὄφουλ α έιαλλ ρέην ἀζ ζμνν ἀζυρ ἀζά έáμρῖὸ, ρέ βρεαλλ ἀτά ορ῔α ná ná φουλ.

“βῖτεἀμνναιζ!”

Ταὸς: Ιρ 'μὸ ροαλ ὄε'η ρίρμννε ἀτά ρáιρτε ἀζατ ἀηρο λε ταμαλ, α Ὀονκάθ, ἀέ ιρ ὄόιέ λιομ ζο ὄφουλ αν ροαλ ὄεαναέ ὕὸ α ὄυβραῖρ αν λά ρέ ὄεμρε αρ αν ὄροαλ ιρ ρίρμννμζε ὀ'ά ηουβραῖρ ρόρ. “Μεαρμ,” ἀρρα τυρα, “ζο ὄφουλ α έιαλλ ρέην ἀζ ζμνν ἀζυρ ἀζά έáμρῖὸ, ρέ βρεαλλ ἀτά ορ῔α ná ná φουλ.” Σηέ ὄμρεαέ ρέιρτεαέ na σεμρτε ζο λέμρ. Νί ἔαι῔ηεαν αν ζαελυμνν λε ζμνν ná λε η-α έáμρῖὸ ι ζColáμρτε na Τρῖονόροε. (Αν μμνντμρ α έμρ αρ ὄτúρ α λει῔έιρ ὀ'áμνμ αρ α λει῔έιρ ὄε έολáμρτε ζο μαῖῖὸ Ὀια ὄόιὸ έ!) Ιρέ ζηὸ na coláμρτε ρην, ὀ έμρεαὸ αρ bun í, αμζηε ἀζυρ έῖρμν na ηζαεὸεαλ ὄο ὄμρε ἀζυρ ὄο ὄρúτ ἀζυρ ὄο μῖλλε. Ὀί ρέ βυαῖλτε ιρτεαέ ι η-αμζηε na μμνντμρε α έμρ αρ bun αν έολáμρτε ρην, ὄά μβεαὸ αν λέμρ-ρζμιορ ραν

DÉANTA acu ar aighe agus ar éiríde agus ar éirim
 agus ar tuisint Saeóeal na h-Éireann go mbeo rít
 an páir leó ar ran amaó cun an Cpeiridm a múcaó i
 n-Éirinn. Bí as eirise leó go h-áluinn. Bí an léir-
 rziúor as dul cun cinn. Bí an Saeluinn as imteaó. Bí
 oiaúioi cainnte a bí gan bun gan bairi as teaó 'n-a
 h-ineo. Bí éirim na ndaoine as caolú agus as lasú.
 Ruó ab fearr leir an namair 'ná gac níó eile, bí an
 Cpeirdeam as lasú agus as dul i bfuair. Bí an lasú
 agus an fuairó ran as dul cun cinn cóm rígin cóm
 réio rin sup ar éigin a mótuig doinne é. Ir amairó
 a bí an Saeluinn ó'á guo uainn, a Óoncaó, agus bí
 an Cpeirdeam ó'á guo uainn ar ríac na Saeluinne.
 Fé deire do labair na gáoir, gáoir Connaró na
 Saeluinne. Do liúgáó "Biteamnaig!!!" níor
 éair an liú ran leir na biteamnaig, níó náé iongna.
 Do liúgáó "Biteamnaig!!!" airir agus airir eile.
 Do tógáó an liú ar gac enocán i n-Éirinn ó Óoncaó
 Ói go Tíg Máire. Tá an liú ar riúbal, agus ruó ir
 fearr 'ná liúreac, táio na gáoir i ndiaó na
 mbiteamnaó ar réio. Tá aóarac ríeil as muinntir
 Coláirte na Tríonóio. Tá a raóair go léir ó'á loc or
 cómair a rúl. Ar deireadar de óroó obair i n-Éirinn
 ó éanadar, tá fé ó'á loc or cómair a rúl agus gan
 leigear ar bit acu air.

Óoncaó: Dar ríó, a Táiois, ac tá bpeall oróa
 níor mó 'ná an bpeall acá ar Suinn tré Déarlagar
 na Saor!

Táiois: Tá ríor acu féin go rian máir, a Óoncaó, go
 bfuil an bpeall ran oróa, agus riné acá as cur na
 feirise oróa agus ní h-é Déarlagar na Saor. Níl
 ra éair ar Déarlagar na Saor acu ac corp ríombá
 agus mícéaótaóta agus feirig agus buile, mar géal
 air sup fuairó amaó an biteamantar a bí ar riúbal
 acu agus sup cuireo na gáoir máluigíte reo 'n-a
 ndiaó.

Óoncaó: Agus cogair, a Táiois. Cao fé ndéir an

fuad go léir reo atá acu o'ár gCuideamh? Níl mear ná beann ró móir acu, do réir mar a tuisim-re, ar a gCuideamh féin. Measaim náe móir ip cuma leó i n-don éor cad a d'ineadh cuideamh. Mara bhfuil don mear acu ar a gCuideamh féin cad 'na t'adob go mbead don dúil acu go nglacaimir-ne é? Mara bhfuil dúil acu go nglacaimir-ne a gCuideamh féin cad 'na t'adob go mbeoír a o'iarraio áir gCuideamh-ne do oírziú?

Tadog: "Níl rppio ná púca gan fíor a cúire aige féin," a D'oncáob. An cuimín leat an focal úo a t'ubraír anro an lá d'éanac? Sairbhreap na h-éireann atá uata. Ip cuma leó ra diaabal cad a d'éanrad Cuideamh ac ná tiocrad ré, dar leó, roir iad agur an raiohbreap a breic leó. Ní leó féin ar rad rínn, dar leó, an raio a beio an gaeluinn agur an Cuideamh againn. Dá mbead an gaeluinn ar an rúige, dar leó, níor b'ada go leanrad an Cuideamh í. Anran, dar leó, agur ip fíor o'ob é, iread beimír fé n-a gcoraio i gceapc acu.

D'oncáob: Nára rada go mbeio ríacala na nradar úo ionta, go d'aingean!

Tadog: Am b'raadar, a D'oncáob, go bhfuil a lán o'ár muinntir féin a t'ograd a b'raic fóir.

D'oncáob: Aililiú! Náe dal atáimio!

AN BOB MÓR.

Tadog: Táimio éom dal ran o'ireac, a D'oncáob. Tá ré ana fúirpce bob* a bualaob o'rainn i neicib áirigce. Má éimio culait máic eudais ar o'ine agur deabrám o'uin'uarail air ip gnac linn é glacad ar a t'eirpiméi-

*bob, a confidence trick.

reáct féin, agus iontaoibh a b'eit agusinn ar. Má deir pé linn go dtuigean pé ar ngnó agus go dtabairfidh pé aise do ac é fásáilc pé féin, riuo láitreadh rinn as fásáilc an uile ploc d'ár ngnó ar láimh an fíor rinn cóm mait agus dá mbeadh aithe agusinn aise agus tárctáil maí agusinn aise. Ar ball nuair éaluigean pé leir féin oirde éigin agus ar gcuid aise go 'n-a póca aise, ir amháid a bion iongna ar gcroide orainn a pád go ndéanfaid duin'uaral cóm deas-veurac cam cóm shána.

Doncáid: Ir dóca go dtuigan neite de'n tróir pan ciall ceannais duinn, a táid, agus sup fearpoe rinn é. Deir an seanfocal sup "fearr ciall ceannais 'ná dá céill a múinteair."

Taid: Tá cuid agusinne, a 'Doncáid, agus ní mait linn ciall ceannais féin a glacadh. Dá dtasadh an duin'uaral úo tar n-aise pé ceann beasán aimpire agus leatrgéal éigin a déanamh 'sá taibeáint cad 'na taobh do a biceamantar a déanamh, agus ná maib leigear aise aise, fásaim le h-uadact go bfuil cuid agusinn a glacadh irtead é agus a cuirfaid an iontaoibh céadna aise ar!

Doncáid: Éir, a táid. Nílimid cóm dall pan ar fad!

Taid: Táimid cóm dall pan ar fad, ní h-ad' b'reas-nú é. Tá seanfocal agusinn a deir linn "adair bó, tón capall, orannaí maíra nú sáire sáranais," do feadhadh. Tá fíor agusinn sup fíor an seanfocal pan. Agus fíor tá a lán agusinn agus sealan ar gcroide nuair a seibimid an "sáire" rin. Tá an "sáire" rin 'sá sup 'n-a luige orainn le dá céad blian sup teansa gan maí an sáluinn agus sup teansa b'reas uaral an Déarla agus mearamair go leir go dtí a bfuil le fíor déanaise go maib an ceart as an "násáire." Cad tá agusinn go leir d'á déanamh leir an dá céad blian pan ac as bpire ar gcroide a d'iarraid na sáluinne cáiteam uainn agus an Déarla do laóaire

'n-a n-inead! Ar buailead a leitéir de bob ar don daoine eile niam!

Doncáð: Tá acharú tagaithe ar an rḡéal ran, a ḡairḡ.

Taḡḡ: Tá an t-acharú aḡ teacḡ ḡan amhar, ac ir ḡo nḡin acá ré aḡ teacḡ. Feuc cúḡac féin, a 'Doncáð. Tá a lán aḡainn féin anoir 'ḡá maoidéam ḡur teanḡa bḡeáḡ uaral an ḡaeluinn, ac abair leó an ḡaeluinn do rḡnḡ' rḡor duit fé mar a labairtar i aḡur cao déarfro ríad leat? Déarfro ríad leat ḡur b'fearr ḡo móir leoḡaint di imteacḡ ar an raoḡal 'ná i rḡnḡ' ar an ḡcuma ran! Ná cairbeánan ran ḡur dḡic leó fḡr féin ná fuil don maic ra ḡaeluinn acá i mbeulaib na nḡoaine?

Doncáð: Aḡur, ḡreacáð cúca, ca bfuil an ḡaeluinn le fáḡail ac i mbeulaib na nḡoaine acá 'ḡá labairt!

Taḡḡ: Anḡais ir dḡreac ran, a 'Doncáð. Ir amlaio mar acá an rḡéal acu tá an bob dainḡean orḡa fḡr. Tá an rúicín fḡr ar a rúitib. Deir an "ḡáire" leó, "You should make your language classical," pé bḡiḡ acá aḡ an "nḡáire" leir rin, aḡur ríad láitḡeac ár n-amadáin aḡ cuarḡac reana leabhar aḡur a d'iarraio cainnte na reana leabhar a cúir i mbeulaib na nḡoaine!

Doncáð: Tá bḡeall orḡa!

CA B'FUIL A SḡOLÁIREACḡ?

Doncáð: Ac coḡar, a ḡairḡ. Ní meapaim-re ḡo bfuil don deirḡeacḡ móir mar rin ioir cainnt na reana leabhar aḡur an cainnt acá i mbeulaib na nḡoaine. Nuair a léiḡtear reana leabhar dom ní fámluigim ḡo mbíon don deirḡeacḡ i n-don cḡr eacarta ac deirḡeacḡ fuarac. Má deirḡ na rḡoláirí cainnt na reana leabhar a múine dúinn ná ac amlaio ir fearrḡe rinn é?

Ba dóic liom sup mór an oigailt aigne ar duine eolur a beit aise, nuair a deinean ré cainnt, ar an gcuma 'n-a nveinti an cainnt céadna cúis céad blian ó fin, nú míle blian ó fin.

Ταὸς: Dá mbeadó rholáirí ciallmara aghainn, a Úoncadó, beadó an rgeal go maít. Ac nuair oigalócaíó rholáiríe acu a beul aghur nuair adéarfíó ré, “Ní’l don maít ra fhaeluinnt atá aghainn anoir. Ní’l inti ac oigabuíol cainnte. Má’r maít linn fhaeluinnt ceart a beit aghainn ní foláir dúinn dul riar aghur an cainnt a bí ag daoine cúis céad blian ó fin i n-Éirinn o’fógluim aghur do labairt.”

Úoncadó: Aghur dar ndóic ‘rí an cainnt céadna i! Má’r oigabuíol an cainnt atá anoir aghainn ba oigabuíol an cainnt a bí i n-Éirinn cúis céad blian ó fin!

Ταὸς: Dar ríadó, a Úoncadó, ac bí rholáirí ann cúis céad blian ó fin aghur o’áiteócaíóir, caoc, ar na daoine a bí ag labairt na fhaeluinntíe rin an uair rin, ná maít inti ac oigabuíol!

Úoncadó: Aghur cá nveiríóir rin a bí an fhaeluinnt ceart le fáil?

Ταὸς: Ag na daoine a bí ann cúis céad blian noimír rin airí!

Úoncadó: Ac mo dóic! Ní’l faris ag an ragar ran rholáirí.

Ταὸς: Ní’l go díreac, faris acu. Ac do cuirfad ré ionna ort, a Úoncadó, conur mar a buairío ríadó bob ar an ríadóal.

Úoncadó: Ir dóca, ó’r rholáirí íadó sup dóic le gac doinne go mbíon an ceart acu.

Ταὸς: Ir dóic le foimíóir na ndaoine é. Ac bíon i gcóimníse fo’ duine a veir leó go bfuil breall ortá. Veiríó ríadó díobáil móir, ámteac. Buairíó ríadó bob ar foimíóir na ndaoine. Cuiríó ríadó ‘n-a luise ortá go bfuil ríadó an lae amáiríúg de veiríóígeac’c veir, cuir i gac’r “Caoirí maol-úcan” aghur “Caoirí

útan-máol.” Dairíod ríad zup zaeluinn éairt,
 “Caolra máol-útan,” a zup ná fuil rí z ná rač ar
 “Caolra útan-máol.”

Doncáod : Dairíú dar nódic má tá an éairra “maol-
 útan” conur féadfaod rí beic ac “útan-máol”?

Tadóz : Níl ac rzoláire féadfaod an éairt rin a
 réirteac, a Óoncáod, a mhic ó.

Doncáod : Léir orca mar rzoláirí! Ba éoir náe
 éun beic az cur na ndaoine amú a veinead rzoláirí
 óioó.

Tadóz : Ba óoic le duine orca zup óoic leó réin
 zup b’ead. Féuc an fear ran i zcoláirí na Tríonóide
 a cuirean Eózan Ua Camrí a zup Doctúir Atcinron ar
 don leibéal!

Doncáod : Ir dóca zup b’é rin a bpreiteamantar.

Tadóz : Má’r i ca bfuil a rzoláireac?

SZOLÁIREACÉ AR IARRAÍÓ.

Doncáod : Ca bfuil a rzoláireacé? arra tura. Ir dóca
 zo bfuil rí ar iarráió. Do labair Eózan Ua Camraí
 zaeluinn ó torac a óize. Tuz Dia éirim a zup inntileacé
 a zup cúl-féic óó. Bí aigne a zup meabair a zup tuir-
 zint aize. Nuair eim z ré ruar dein ré bpreimú zo zup
 a zup zo doiminn a zup zo fóileacé an an zcainnt a
 bí ’n-a beul aize a zup an an zcainnt a fuair ré in rna
 reana leabraió nuair fógluim ré iad. Do tómar ré
 le n-a céile, zo cruinn a zup zo zupcúireacé, an
 éainnt a bí ’n-a beul aize a zup an treana éainnt.
 Fuair ré an an zcuma ran eolur an an reana éainnt
 náir bfeidir i n-don éoir do duine fágaíl ná bead
 eolur aicionta aize an an nzaeluin beó. Do rzióir
 ré ríor a zup o’fáz ré azainn rzióibca torad a tómar

asur a fadóir. Cuirfean fear Coláirde na Tríonóide an fear ran i gcomórtar le Doctúir Atcínron, le fear ná féadóir, dá gcuireadh ré a dá fúil ar cipín, a déanamh amac cad é an deirnegeacht atá idir an dá focal beasa ran, “ir” agus “tá.”

Taós: Aithní ir dóca go dtuigean ré an méid rin! Dar nód, mara dtuigfeadh ré an méid rin conur féadóir ré focal Gaeluinne i n-aon éor a tuigsint!

Doncáid: Deirim leat ná tuigean. Feud a leit orm. Má deir tuine, “Ir admao clár,” tugan ré eolur uaid ar fuo. Sa bhfocal “admao” atá an t-eolur, agus iré an clár an fuo ar a dtugtar an t-eolur. Ní gáid dom a innriint duit-re, éom luat agus doeir tuine, “Ir,” náic foláir focal an eolur do teacht láitreach i ndiaid an focal “ir.”

Taós: Agus dar nód ní dóca go ndéarfaid Doctúir Atcínron go bhféadóir an rgeal a beit ar a malairt de cuma.

Doncáid: Feud anro. Seo leabair a cuir Doctúir Atcínron amac. Agus feud anro as deire an leabair rrait de foluioi beasa deara a ploc ré ar an leabair cun go múinfeadh ré, dar leir, do'n léigthead cad é an gleur a gabán le h-“ir.” Feud anran asat iad. Siné “ir” ar torad i n-a áit féin. Siné anran, láitreach 'n-a diaid an fuo ar a dtugtar an t-eolur, ra n-áit náic féidir é beit. Agus feud, riné an t-eolur féin ar deire, ra n-áit náic féidir é beit, ra n-áit ná féadóir Diairmuid an Stoca féin é cur dá mbeadh ré as ráid na cainnte.

Taós: Sin eugam an leabair ran, a Doncáid, le d' toil. Ó, ambara éim é:—

“ir” | “Subject” | “Predicate.”

Ir uadbairé an rgeal é rin! Agus feud aithní! Iad go leir, rior go bun, ar an gcuma gceadna! Aithní! Ní raib don ceart asat Diairmuid an Stoca cur i gcomórtar leir an bhfeair ran. Eugsóir érom

ar Óiarpmuio íreab é. B'i Saeluinn máit as Óiarpmuio, beannaét Dé le n'anam!

Doncáob: A sur cao é mar obair Eógan ua Camraí cur i zcomórtar leir an bfeair ran!

Taós: Duine eile acu féin a vein é.

Doncáob: Ir cuma liom cé vein é, vein ré tuatal asur vein ré amadán de féin.

Taós: Sabaim pároun asat, a Óoncáob. Nior vein ré amadán de féin.

Doncáob: Nior vein an eab!

Taós: Am briaatar nár vein, mar ná feadofab ré é. B'i ré i n'amadán ceana.

Doncáob: Ó tuigim. Cúir záire cuzáinn!

AN NOULAIS.

Doncáob: Seab! a feana buacail, rin noulais eile anuar i mullaé an éinn ort!

Taós: Tá, molaob le Dia! Tá bliain eile imtígte. Níl ac don loét amáin asam le fágal uiréi.

Doncáob: Cao é an loét é, a feana buacail? Ni feicim-re zo bfuil don cúrraí zearáin asat. Taoín tú cóm liat, cóm lároir, anoir, Dia 'o beannaéab, asur a b'ir bliain an taca ro, nú don tráb le veic mbliana. Ac ir doéa, nuair a téirdean daoine ra n-doir nác féirir leó zan veit as zluairéán. Siní an Saeluinn sur méarair ar feab tamail de o'raozal ná raib don b'reit aici ar don tógáilt cinn fágal zo veó, riní anoir i asur zan i mbeul zac doinne, óz a'p dopta, íreal a'p uaral, ac conur ir feairi a tiocpar ar i raotnú asur do cur ar azaob.

Taós: Níl ac don loét amáin asam le fágal, a Óoncáob, ar an mbliain peo atá imtígte. 'Sé rin, a ziorraéat a b'i pí 'zá bailiú féin cun riubail. Ir

gheannmáir an rḡéal é. Ní mearaim na blianta leat cóm fáda aḡur fámluiginn iad fádo nuair a bíor óḡ. Iḡ ar éigin, ba tóic leat, a bíon an bliain torthuighe nuair ríú iméighe i aḡur an Nodlaig airíḡ aḡat! Níl don ḡluairéán aḡam t'á t'éanam. Caitrimíó beir páḡta le toil Dé, molaḡo ḡo deḡ leir! Aḡur ḡo deimín féin, mar a t'eiḡir, níl don éurraí gearáin aḡam-ra. Tá an tḡláinte ḡo maic aḡam, buirdeáḡar le Dia. B'féidir t'á mba ná beaḡo rí rin cóm maic aḡam ḡur ríḡin ḡo leḡr a mótóḡáinn an bliain aḡ imteáḡt. Ac, "ḡo mbeirimíó rlan ar an am ro airíḡ!"

Doncáḡo: Amen! Aḡur "má'r maic atámíó anoḡt i nḡráḡtaib Dé aḡur an tḡaoḡail, ḡura' feáḡt fearḡ a beimíó bliain ó 'noḡt, aḡur mara fearḡ nára meara!" Sin mar a t'ubraír é bliain an taca ro aḡur rin mar atá tḡaighe. Tá an obair reo na ḡaeluinne anoir níor feáḡt fearḡ 'ná mar a bí rí an uair rin. Bí raintt daoine an uair rin a bí t'uir, t'úḡḡaḡḡaḡo ḡo leḡr ra n-obair ac tá a feáḡt n-oiréaḡo acu anoir atá amlaíḡo. Iḡ cuimín leat ḡo maic conur mar a bí an rḡéal, foḡ t'úine, nú foḡ buirdean beaḡo daoine, 'ḡá marbú féin leir an obair aḡur na ríóighe móra aḡ maḡaḡo rúḡa. Na daoine a bí aḡ t'éanam an máḡaíḡo an uair rin tá a bḡormóḡr bailighe irteáḡo ra n-obair, aḡur an méio t'ioḡ ná fuil bailighe irteáḡo f'ór, ḡeallaim t'uit náḡ fonn maḡaíḡo atá orḡa. Ní h-eaḡo i n-don c'or. Iḡ amlaíḡo atá rḡannra orḡa mar éio ríad ḡo maic náḡ r'ó fáda ḡo ḡcaitḡeo ríad féin luighe irteáḡo aḡur a ḡcion de'n obair a t'éanam.

Taḡoḡ: Ní deiḡim, a t'oncáḡo, ná ḡo b'fuil raintt eugc'ora aḡat t'á t'éanam orḡa. Ní mearaim féin ḡo raiḡo don t'oc'ol ríam acu roimḡir an obair. Iḡ amlaíḡo náḡ t'uirgeaḡar 'n-a n-aighe ḡo raiḡo don tairbe ra tḡaoḡar. Ní maic le h-doinne allur a éur air féin le r'aoḡar mara b'feicḡo r'é don t'eaḡrám ḡo mbeir' t'oraḡo ar a r'aoḡar.

Doncáð : Am briaðar zup d'óic liom zo maib ro 'r rúð ar a lán acu. Ažur am briaðar zup d'óic liom zo bfuil pé ar a lán acu fóp.

Taòž : Seað ! Cé 'tá až žluairpeán anoir ?

Doncáð : Ní h-až žluairpeán atáim, ná až camrán, ná až loctúcán, ac nuair a éuimnižim ar an žcluide, ažur ar an žclipe, ažur ar an bfiac atá d'éanta ažainn i žcaiteam na bliana, ar na rcaigiñib, ažur ar na meiržeoirib, ažur ar žac aicme žalánta eile acu, ní féadaim žan beit micéadtaç, cancařac, fearžac, nuair a éim fóp iad, ar leacaçaið na rriáide, žac don žaiže žan éifeaçt acu ažur a plaoiržin folam anáirde aize ažur žan oirpead ažur don focal amáin žaeluinne 'n-a pluc !

Taòž : Seað ! Ambara, a mic ó, tá až eiriže rúç. Čorruiržir zo h-áluinn ó éianaið. Ba d'óic le duine ořt ó éianaið zo maib žac don ruð éun do toile i dtaob na žaeluinne. Ba d'óic le duine ořt anoir zup b'amłaið atá žac don ruð bun oř cionn ar řað. Caiřpimio řoirðne beit ažainn, a D'oncáð. Tá maiç ažur olc řa řžéal. Ní'l an maiç éom maiç ažur a maoidir ar d'úir é beit, ažur ní'l an t-olc éom h-olc ažur a meapan tú anoir é beit. Tá obair mór maiç d'éanta i žcaiteam na bliana. Do d'einamair řein cion beirte d'e. An žaiže žan éifeaçt úð a d'ubraiř, ir luža an meap atá anoir air 'ná mar a bí air bliain an taca řo. Bliain an taca řo bí na rcaigiñi zo léir žan baiřte. Tá ainim ažur řloinne anoir ořca.

Doncáð : “ Nár mařiro řiað a n-ainim ná a řloinne ! ”

Taòž : Ní baožal duit zo mařiro řiað abřað iad. Ní'l doinne zup éuaið an ainim řin, “ rcaigin ” i bpeřom air ná d'éanřio a éřoirde d'icil ar ainim éigin eile tuilleam d'ó řein éom luac i n-éirinn ažur d'féadřio pé é. Nioř bainamair cleici fóp ar an nžaiže žan éifeaçt, ac tá bpeit ažainn air. Tá lá teit řoimir an nžaiže mara žcuřio pé uair na žeairi ažur an žaeluinn d'fožluim mara bfuil ři aize éeana.

I r minic go mbíon rí aise céana. I r minic go mbíon rí aise, níor fearr 'ná mar a bion an Déarla aise. Má tá rí céana aise ní beiró ré nó deascar dó dul uainn. Ní beiró aise le déanamh ac i tarrac cúise agus i labairt.

Doncáó : Sin fuo ná déanfiró ré. Ní dóic liom go bfuil 'fíor agus i gceart, a Tairós, cad é an raḡar an gaise. Iré mo tuairim féin dá mbeaó an gaise i gcar éigin i n-a gcaitpáó ré a beul d'éirteaó ar fad nú gaeluinn a labairt gur b'amlaio a dúnpáó ré ruar a beul agus ná labarpáó ré don focal, oic maic ná dhanaióe!

Taós : Fágaim le n-uadaó, a Úoncáó, go gcuirean tu fuo i gcuimne dom. Bíor tamal ó rin i gcuideáóain agus focarpuirgmair ar gan a labairt ac gaeluinn. Do gluar an éainnt. Bí gaise acu ra cúroeaóóain. Oiréaó agus rmiós níor táinis ar a beul an cúro eile de'n oioóe. “Airiú,” arpa mé féin leir fé deire, “an amlaio atá teinnear fiacaile ort!” Níor deir ré ac eirige agus iú leir féin.

Doncáó : Go deimín, a Tairós, dá mba ná déanpáó an gaeluinn ac a cúp fiacaic ar na gaisib a mbéal a coimeáó dúnta níor nó oic i n-aon cor an tairbe a beaó déanta aici. Dim bodar acu le n-a gcuio “How d'do?” nú “good af n'n,” nú “Ba Jove!” agus an uile raḡar d'raibúola de'n t'póro ran a piocair ríad ruar anro a'r anpúó amearḡ na n'gaisi iaracáa a tagan anall tar paraise as tabairt a gcuaróa ra n-oileán ro.

Taós : Éirt, a Úoncáó. Go dtugairó Dia móran de nodlaigib maice dúit—agus móran foioóne! Caitpíó tú foioóne déanamh leir na gaisib boóca. Déanfiró ríad fuo maic fóp. An fear úo go raib an teinnear fiacaile air, níor b'fada go b'paca airir é i gcuideáóain eile agus ní raib gaeóilgeóir ann ba binne 'ná é. Ní féioir d'aoinne dul a'páó i gcoinnib an pobuil. Caitpíó ré gabáil leir an b'pobal nú b'púópar é agus tuitpíó ré agus gaeóópar do coraib

ann. Siné atá ag cur an ádair go léir oim féin le déanaíge, a Úoncáð. Tá pobul na Saeluinne ag dul i méid. Tá troime agur neart agur rtuaim ag teact ra pobul fé mar atá méid ag dul air. An fear ná cuirfáð cainnt ná cómhairle ná taéant fíacaint air sluaireact ra bótar ceart, cuirfíð an pobul fíacaint air é déanam. Níl againn ac na saisi agur na rtaisi ní agur luét na bplaors bpolam do rtaoite irteac ra pobul. Cuirfíð ríad sabáil leir an bpopul pé olc maic leó é.

Úoncáð: Agur feuc, a Táirg. Ná beid ar duine éigin an pobul féin do rtiúrú?

Táirg: Ambara, a Úoncáð, ac déanfí-ré an gnó, mar adubairt an reana príocán leir an bpríocán óg. “Nuair a cífir,” arfan reana príocán, “buacail ag cromad cun cloide rgeinn leat féin.”

“Agur, a mádair,” arfan príocán óg, “cao ba ceart dom a déanam dá ráineócað go mbéad an éloc ’n-a póca ag an mbuacail?”

“Déanfí an gnó,” arfan reana príocán, “iméig leat féin.”

Beid, a Úoncáð, ar duine éigin an pobal féin do rtiúrú. Agur pé duine nú pé daoine, go mbeid ran ortá beid ualaé trom ortá. Ar ro amaé anoir atá againn go léir cuimneam air rin, agur cuimneam go maic air. Tá an raogal lán de úroc rtiúrúoiríð. Daoine go bfuil an aigne go h-olc acu, agur go bfuil an éloc ’n-a bpóca acu. Ní poláir dúinn féin agur do’n pobul rinn féin a feacaint go maic ortá.

TÁ BREALL ORTA.

Úoncáð: Máire go veimín, a Táirg, iré ruo a méaraim féin ’ná zur móir an rruag daoine de rragar dtainpon. Táirg ríad ag déanam a rgeoirde dítil

éun na Saeluinne o'foglaim, agus riné an Véarla, a gcainnt féin, 'sá gur amú an uile éor o'á gcuirio ríad oíob. Má veir tuine, "Táim am' oúiread," ir "I am awake" atá aige mar Véarla air; agus má veir tuine, "bím am' oúiread," ní'l de Véarla aige air ac an puo céadna oíreac, "I am awake." Conur ir féidir o'feair an Véarla éoróce a fíor a veit aige cao a bion i n-ár n-aighe-ne nuair a veirimíó "Táim am' oúiread"? Ní'l don veirfeadé ra Véarla eatarca.

Tadó: Sabaim párdún aca, a Ooncaó. Tá veirfeadé eatarca ra Véarla, ac ir ó'n gcainnt a gaban leó a tuigtear an veirfeadé. Má veir tuine, "I am awake now," cialluigean, "I am awake," "táim am' oúiread"; ac má veir tuine, "I am awake every morning at six," cialluigean "I am awake," "bím am' oúiread."

Ooncaó: Dar ríad, a Tadó, dá mba máic le muinntir an Véarla a gcainnt féin a tuigint i gceart ní beaó don puo doo fearra oíob 'ná Saeluinn o'foglaim láiread. Ir ura go móir an Véarla do tuigint le congnaí na Saeluinne 'ná é tuigint ar a gurca féin.

Tadó: Ir fíor oúit rin, a Ooncaó. Ac go veimín ba véacair oúit an méio rin a éur 'n-a luige ar muinntir an Véarla. Ir oíoc leó ná fuil don teanga o'á labairt ir iomláine agus ir foilíonta ar gac don éuma 'ná an Véarla agus gur b'é an Véarla an teanga ir feair ar doíman éun tuine tabairt irceac ar teangain iarca.

Ooncaó: Agus, greadaó éuca, conur ir féidir oíob puo de'n tróro ran a ráó! Nac riné an Véarla agus gan ann ac don focal amáin, go mion minic, i n-agaíó an dá focal ra Saeluinn! Feuc, "bím" agus "táim," "bíor" agus "binn," "má táim" agus "dá mbeinn."

Tadó: Ná h-áirim a tuille acu, a Ooncaó. Ní veidir áirgce go ceann reactmaine aca. Ac an

b'fhuil fíor aḡat cao a d'einro muinntir an b'earla nuair a b'io ríad aḡ caraò le teanga iarácta d'foglaim? An focal go mbíon focal aḡ f'p'earlaic d'ó ra b'earla acu foglumaid ríad é, n'ú meairaid ríad go b'foglumaid ríad é, aḡur an focal ná bíon don focal aḡ f'p'earlaic d'ó acu ra b'earla éairio ríad uata é.

Doncáò: Ó! airiú cao é mar f'áḡar fogluma é rin! Daoi n'ó ca b'fíor d'óib' náe ra b'focal a éairíoir uata a beaò an b'p'íḡ go léir?

Taòḡ: Ir ró minic sup b'ann, aḡur bíon a ruan air, ní t'ugaid ríad leo go minic ac' b'p'íḡ áiréireac, b'p'íḡ amaóánta. Anran, nuair a éuirimio go léir ruar an uí m'áḡaró f'úca, ní b'io ríad ac' aḡ f'eucainc 'n-a d'impal aḡur a r'úile ar leaca acu aḡur ionḡna aḡur ailtac' o'ca. Ní f'íoir leó f'éin don r'p'óic f'eirḡinc ra r'ḡéal. Ní d'einro ríad ac' a r'áò 'n-a n-aighe f'éin, "Ir uac'árac' na h-amaóáin na ḡaeóilḡeóirí reo! Táimio aḡ d'éanam' ár n'óicil éun na ḡaeluinne múine d'óib' ra éairc ac' ní'l ar a ḡcumar í foglaim ra éairc."

Doncáò: "Sa éairc!" Airiú cé aca go mbeaò rí ra éairc ac' aḡ an muinntir ac' 'ḡá labairc riam?

Taòḡ: Daoi leo f'éin iríad an muinntir náir labairc focal riam' d'í go b'fhuil rí ra éairc acu.

Doncáò: Tá b'p'eall o'ca!

---

f'eis ulaò.

Doncáò. A t'airòḡ airiú, an b'p'eaóir an éainnt reo a'ubairc an Cároinél i b'f'eir Ulaò?

Taòḡ: Ní f'eaca. Cé h-é an Cároinél? Cao í an éainnt? Ní f'oláir n'ú d'ubairc f'é ruo éigín ionḡantac' tra 'r sup éuir a éainnt a leicéio reo de ḡliadair o'ic.

Doncáò: 'ḡcloir'c'í air! "Cé h-é an Cároinél?" Ná f'uil f'íor aḡat ná f'uil aḡainn ac' don Cároinél

amáin, Áro-eapboz Áro-máca, Príom-eapboz na h-Éireann, Cómairle Naomh Pádraig!

Ταὸς: Δεῦρ καὶ ἰ ἀν εἰννετ ἰονσανταε πο αὐδαιρε πέ α εἰρη ἀρ μῖρε εὐ ἀρ ἀν γεῦμα πο ?

Ἰονκαὸ: Ὀδαιρε πέ α ἰάν εἰννετε δεῦρ νί παιδ ποκαλ ὀ'ά νδουδαιρε πέ νά παιδ σο ἠ-ἀνα μαῖε. Δε Ὀδαιρε πέ δον νῖὸ ἀμáιν α εἰρηπῖὸ γλιαῶαρ ορε-ρα εὐὸμ μαῖε δ'ρ εἰρη πέ ορη-ρα. Ὀδαιρε πέ ἡρη ὀ'έ α ὀρεῖτεαῖννεταρ πέῖν, ταρ εῖρ μαετῆαῖν δεῦρ μεάζεαῖν α ὀεαῖν ἀρ ἀν ῖσεάλ, νά φυἰλ δον ἡνὸ ἀρ ριῦδάλ ἀνοῖρ ἰ ἠ-ἔῖρην ἀτά δε ὀεαῖν νῖορ μὸ ταῖρε 'νά ἀν ἡνὸ πο ἠα ἡαελῖννε.

Ταὸς: Ἀν νδουδαιρε πέ ἀν εἰννετ ῖν, α Ἰονκαὸ !

Ἰονκαὸ: Σεαὸ! Εὐ 'τά ἀρ μῖρε ἀνοῖρ? Σῖνε ἀν ρáιρηρ δεατ. ἰεῖς πέῖν ἀν εἰννετ. Τά ῖ ἀρηαν δεατ σο ὀρεαζ εῖρην, ὀῖρεαε, ῖοἰεῖρ, ῖο-εἰρηγεῖντα.

Ταὸς: Ἀμδαρα, α Ἰονκαὸ, τά ῖ ἀρη, ῖοἰεῖρ, ῖο-εἰρηγεῖντα, μαρ α ὀεῖρηρ. Νῖ ἠ-έ μὸ εἰρηῖν σο νδουδαιρε ἀν ὀῖν'αρηαλ εὐαῖνα, Ὀῖα 'ζά ὀεαῖνκαὸ! ποκαλ ῖαῖν ἀμαε ἀρ α ὀεάλ δε ποκαλ α ὀῖ ῖοἰεῖρ ῖο-εἰρηγεῖντα. Νῖαῖρ α ἰαῖρηαν πέ νῖ ὀαοζαλ ἡρη ἡαὸ ὀ'αοῖννε εἰοῖε α ῖαρηαῖε καὶ ἰ ἀν ὀῖῖ α ὀῖον ἰε ἠ-α εἰννετ. Εἰρηεαν πέ ἀν ὀῖῖ ἀμαε εὐὸμ ῖοἰρημαρ ῖαν ἠάε ῖεῖοῖρ ἡαν ἰ εἰρηγεῖντα. Ὀαρ ῖαὸ, α Ἰονκαὸ, δε ῖν εἰννετ! Δεῦρ ῖεῖε, ὀεῖρ πέ ἀν εἰννετ νῖορ εῖρηε 'νά μαρ α εἰρηε-ῖε ἰεατ ἰ. Ὀεῖρ πέ σο ὀφυἰλ νῖορ μὸ ταῖρε δε ἡνὸ ἠα ἡαελῖννε ὀ'ά ὀεαῖν ἀρ 'νά μαρ ἀτά δε ἡνὸ ἠα ῖαῖρηῖντε ὀ'ά ὀεαῖν. Δεῦρ ὀεῖρ πέ ῖῖο εἰε, ῖεῖε. Ὀεῖρ πέ, δεῦρ ἡρ ῖῖορ ὀὸ ἰ, ἠά φυἰλ δον ἡνὸ εἰε ἀρ ριῦδάλ ἰ ἠ-ἔῖρην ἀνοῖρ ἡρ μὸ ἀτά δε εαῖρη ἰε ἠ-ὀδαιρ ἀρ ἰεετ ῖαῖρηῖντε 'νά ἡνὸ ἠα ἡαελῖννε. ῖεῖε α ἰεῖε ορη, α Ἰονκαὸ. Σῖνε ἀν ποκαλ ἡρ εἰρηγεῖντα ὀ'ἀρ ἰαῖρηαὸ ἰ ἠ-ἔῖρην ῖορ ὀ εῖρηῖε ὀδαιρ ἠα ἡαελῖννε! Νῖαῖρ α ὀῖὸ ἀρ ἰεετ ῖαῖρηῖντε εαἰ ἰ ἰῖνδῖν, ἰ ὀῖεῖ ἠα ῖαῖρηῖντε νῖ εἰρηε ἀν ῖῖννεῖρη εαἰ ῖῖν ἰοντα δε ὀο ῖεῖρ ἀν ἡῖρη α ὀῖον ἰαῖρηεαρ ὀῖὸ ἰ ἠ-ἔῖρην. Ὀά ὀεαὸ Ὀεορηεῖρη

Éall anrúð aḡ cainnt leó ní cuipfioir blúipe ruime ra éainnt ip uairle a éiocfað uairð mara d'cuigfioir 'n-a n-aighe zo maib neart lairtiar de. Tá dá fágar nirt ann, a 'Doncáð, neart corparéa aḡur neart aighe. Ní'l don beann acu rúð éall ar neart corparéa na h-Éireann. Ní beað don níð doḡ fearr a éaitnefað leó ar maidin 'ná dá n-eimigimír zo léir amaé le n-ár ráinní aḡur le n-ár rluairte éun troda leó. Cuipfioir deirne linn aḡur anran beað Éiré acu féin. Ac nuair a gieurtar neart aighe 'n-a gcoinnib ní h-ár ráinnib 'ná ar rluairtib a bíon oréa aḡair a éabairt.

'Doncáð: Aḡur cao air, má 'reáð?

Taḡs: Siné díreac a mílleán iad. Bío ríad dal ar cao air. Oibirigean neart aighe ar an uile fágar cuma. Tuigean an namair náé don d'óicín an neart ran aḡur zur fearr é glacað réir.

'Doncáð: Aḡur náé móir an iongna ná tuigir ar luét rárliminte an níð rin! Ip d'óic leó zur d'íobáil acá aḡ znó na gaeluinne d'á d'éanam d'óib.

Taḡs: Bíoð foirne aḡat. Tagan maic le cáirde. Tuigir ríad fóir é.

BAIN DÍOT AN BÉIR.

'Doncáð: Coḡar, a éairḡ. An bfuil gaeluinne aḡ an gCáirínél?

Taḡs: Am bfuil aḡ zo bfuil zo rúgac! Cao 'na éaob?

'Doncáð: Seað! Ip maic é rin anoir. Tá oiréad ran daoine aḡ molað na gaeluinne aḡur aḡ molað na h-oibre aḡur gan don focal gaeluinne acu féin ná don fonn oréa í d'foḡlum, zo maib eagal orim zo mb'féidir zur b'rin mar a bí an rḡéal aḡ an gCáirínél. Dá mb'eað do bainfað ran zo móir ó éairbe na cainnt úd a duḡairt ré aḡ feir illað.

Taḡs: Ná bíoð ceirt orit. Tá an gaeluinne aige

go ruairc. Do labhair pé i aS an bfeir. Labhair pé i go minic aSúr ip maié éuise é. Ac cao é an éuir sur éuir an rSéal don buairéam mar rin orc? Daoi noó ip mó duine ná fuil pí aise aSúr a labhair 'n-a páirt go maié aSúr go tairbéac.

Doncáó: 'Soó riné víreac acá aS cur orm. Tá a lán daoine ná fuil don focal oi acu aSúr dá n-aipeóctá aS cainnt iao, aS molaó na Saeluinne aSúr aS taéant ar an uile duine, óS aSúr aorta, vímuí uiréi aSúr i ó'rógluim láitveac, ba óóic leat oréa " ná n-iorpíóir dá béile ar don bóro aSúr ná cooóóóóóóir dá oíóóe ar don leabairó " go oíi go mbeaó pí do Slan méabair aSúr do Slan eóluir acu. I n'ineao ran ip amúair, cóm luat aSúr bíon an molaó aSúr an taéaint véanta acu, ar véarúla, má'r é do éoil é, iméigíó ríao abáile aSúr ní aipeóóóóó doinne oipeao aSúr " Oia 'r Muire óuit " amaó ar a mbéal ar ran go oíi go mbeió caoi acu ar Soraó eile véarúla éabairé uatá aS molaó áilveacéa na Saeluinne.

TaóS: Am briaéar, a Óoncáó, má tá an rSéal ran aS cur orc-ra, go bfuil pé aS cur orm-ra leir, aSúr náó le lá é ná le dá lá, ac le raóa ríam. Táim aS feucáint oréa aSúr aS raire oréa aSúr aS éiréacé leó aSúr curéan pé ionSna orm a fáio féaoan curó acu oul, 'Sá leoSáint oréa go bfuil obair éairbéacé acu ó'á véanaí aSúr Sán blúipe acu ó'á véanaí ac cainnt!

Doncáó: Dá mb'áil leó an cainnt a véanaí ar Saeluinn doó uráíóe é.

TaóS: Ac, dá noeimóir an cainnt ar an nSaeluinn, rin a mbeaó uaim. Ní féaoíóir an cainnt a véanaí ar Saeluinn Sán eóluir a veit acu ar an nSaeluinn aSúr dá mbeaó an t-eóluir acu ar an nSaeluinn beaó a Scion féin de'n obair véanta acu. Ipé ruo ba éairé a véanaí leó 'ná mar a véineao riana Séón léaoar le n-a luéó oibre.

Doncáó: Cao a véineao Séón?

TaóS: Méaró pé dá bfeiceao pé a éaróS ar féar

oibne ná beaó an fear san aS déanam oibne oibne aS ur ba éaric do a déanam. Úaillfao pé amac éun na bfeair an lá ir fuairfe ra n-éaric. Úioó na caróga orca, níó nár b'iongna. Meafao Seón so mbioó pé creacta le luigead na h-oibne úioó 'á déanam. Tágaó fearis air aS ur do luigao pé orca:—

“Úainio úib an úreio, a úaóailli!” a úeifeao pé.

Úoncaó: Úair fiaó, a ÚairóS, ac tá 'feior aSam cao a úéanfao-ra fearca. Nuair a éifao úuine aS cainnt aS ur san don obair aise o'á úéanam cuirfao liú aram éuige:—

“Úain úioic an úreio!” aúéanfao leir.

SEACAIN AN BIOR.

Úoncaó: Ní feaoar an traogal, a ÚairóS, cao 'n-a éaoó so bfuil pé éóm deacair a éur fiaóaint ar éuro de muinntir na h-éifeann an úreio a úaint úioó éun na h-oibne reo na Saeluinne. Úéanfio fiaó cainnt. Úéanfio fiaó gleó. Úéanfio fiaó foóram. Úéanfio fiaó troio ar ron na Saeluinne le h-aon traogar úuine úéanfio don tarcuirne éabairc oi. Ní'ú níó ar bit ná úéanfio fiaó so ronnmair ac an t-aon níó amáin, an úreio a úaint úioó éun na h-oibne aS ur an Saeluinn o'foóluim!

TaoóS: Ó, cuir uair, a Úoncaó. Tá éaóóir aS ac o'á úéanam. Tá a lán úaoine an neómac ro aS foóluim na Saeluinne inr gaó don éuine o'éifinn. Tá a lán úaoine 'gaó foóluim éall i lánúuin. Tá a lán úaoine 'gaó foóluim éall i n-América. Tá úaoine 'gaó foóluim a san feior do'n traogal aS ur ní mair leó a leogaint orca so bfuil an obair acu o'á úéanam so o'ci so mbeio fiaó ábalca ar an nSaeluinn a labairc ar éuma ná cuirfio úaoine aS gaíri umpa. Tá an úreio úainte úioó, a Úoncaó, aS níor 'mó úaoine so

móir 'nár mar i r 'dóic leat-ra. Tá an obair acu 'ó'á 'óéanam leir, níor 'óéine go móir, 'óeirum leat é, 'nár mar a 'óeintear obair fo'gluma i r'goileanaib ná i 'scoláirtib.

Doncáó : Ní 'óeinim don 'óabta 'óe, a 'óair'ó, ná go 'óruil a lán 'óaoine a'ó obair go 'óian a'óur go 'óor'óamail. 'óé, i n-a'óair'ó 'óac 'óuine a'ó a'ó obair ar an 'óuma ran 'óeuc an 'mó 'óuine a'ó 'óio'maoin! Nuair a 'óornuis an obair ar 'óúir, naoi nú 'óeic 'óe 'ólianaib ó 'óin, i r cuimín leat an mur'óar a 'óein'óir 'óá má'ó'óeam, 'óá mbea'ó na lea'óair acu, go n'óéan'óoir " 'óuc 'óac a'óur cat a'ó 'óá eir'óal." 'óáinig na lea'óair. Tá lea'óair a 'óóit'óin anoir a'ó 'óoinne gur maic leir 'óráio a 'óéanam 'óio'ó. 'óé tá lu'ó'ó an m'óur'óair a'óur an 'óio'maoin'óir 'óóm 'óaoa ó don 'óráio a 'óéanam a'óur 'óio'óar ma'm. Tá an 'óreio or'óa 'óór 'óóm clu'ó'óar a'óur 'óí 'óé or'óa nuair a 'óio'óir 'óá má'ó'óeam náir 'ó'óior cat é an t-'óir'óeac a 'óéan'óoir a'ó fo'óluim 'óaeluinne 'óá mbea'ó co'órom lea'óar acu. Ní 'óe'óar an t-rao'óal, a 'óair'ó, cat 'óéan'óar leó. 'óugama'óir " 'óra'ó'óiní " or'óa. 'óugama'óir " 'óudá 'óall'óa " or'óa. 'óugama'óir " 'óaisí 'óan éir'óeac " or'óa. Ní 'óe'óar an 'óruil don maic 'óúinn ann. I r e'óal liom gur 'óao'óar i n-a'óir'óear 'óeic a'ó 'óair'óeacán or'óa. I r cuma iad nú an t-aral a 'óe'ó 'óá t'óli'óe or'ó ar an m'ó'ó'óar a'óur nuair a 'ó'ó'óá 'óo 'óata nú 'óo 'ólat cun buille 'óual'ó'ó air, 'óá c'óir ar an 'óli'óe uair, gur b'am'óair'ó iomp'ó'ó'óó 'óé a 'óeir'óe leat, 'óóm maic le n-a 'óá'ó, " 'óein 'óo 'óí'óeal! "

Ta'ó'ó : Am 'óma'óar, a 'óon'ó'ó, go 'ó'óeaca-ra aral 'óe'n t'ó'ó'óo ran a 'óí 'óá t'óli'óe or'ó ar an m'ó'ó'óar lá. M'óear'ó é c'óir ar an 'óli'óe uaim a'ó i n-'óe'ó im'óeac'ó i r am'óair'ó 'ó'iomp'óuis 'óé a 'óeir'óe liom go t'óann, 'óóm maic le n-a 'óá'ó, mar a 'óeir'óir, " 'óein 'óo 'óí'óeal." 'óeinear, a'óur 'óeallaim 'óuit gur im'ó'ó'ó 'óé go t'óair'ó ar an 'óli'óe, ar cor anáir'óe. Ní 'óao'óal gur 'óan 'óé leir an t'óir'óa buille.

Doncáó : 'óion or'óe'óo ran clúim ar c'óio 'óe 'óna

h-araiaib rin ip ana deacair buille cup i bfeidm oirda.

Taós: Cao ip zád iad a bualaó pa n-áit 'n-a mbion an clúm tiuḡ oirda!

Doncaó: Ambara, a Čairós, ip fíor óuit é. Nú dá mbeaó bioir maic zéar i mbara an baca as tuine ba ruarac an coraint clúm arail 'n-a coinnib.

Taós: Tá zo maic. Cuir-fe bioir i mbara do maide.

SARIBREAS—FÉ COSAIB.

Taós: Ac feuc a leit oim, a Doncaó. Ní dóic liom sur maic an éiall dúinn beic as cailleamaint iomaó aimpire le luéc an díomaoirtir. Zan ampar ip maic an ruo an bioir a beic asac i mbara do maide asur rop a tabairt anoir asur airir do'n aral rígin. Ac tá neite ip zátaraiḡe zo móir a déanam 'ná beic as fairt ar na h-araiaib rígne. Tá móran raóair déanta asainn zo léir le deic mblianaib, ac ní foláir a domáil zo maib a lán de'n traóair i n-airtear asur zo maib a lán eile de do féaróí a cup cun roóair níor fearr 'n-a mar a cuircaó é.

Doncaó: Sabaim pároun asac, a Čairós. Ní dóic liom sur ceart tráct air rin. Ip eól duit an rean-focal, "Tar a éir a tuigtear zac beart." Nuair a bion daoine as bpire ircaó i ndúcais nua ní féoir dóib zan beic as dul amú zo minic par a ndeimio ríad amac an trliḡe cóir. Ní féoir dóib zan móran ó'á raóair a dul i n-airtear. Ní ceart ran a caraó leo 'n-a diaó ran nuair a bion eóluir ar an rliḡe cóir as zac doinne.

Taós: Ní'lim 'zá caraó leo, a Doncaó. Náir leosaó Dia zo mbeinn.

Doncaó: Asur caó 'tá uait, ma 'reáó?

Taós: Síde acá uaim. Tá an Źaeluinn ó'á múine

anoir i n-a lán áiteana ná fuil don focal 'd'á labhairt. Na daoine atá 'sá múine in rna h-áiteanaib rin tá obair ana máit, ana dian, acu 'á déanam. Na daoine atá 'sá foğluim in rna h-áiteanaib rin tá obair ana máit, ana dian, acu 'á déanam leir. Tá áiteana eile i n-Éirinn agus tá an Saeluinn 'd'á labhairt ionta cóm binn, cóm bríogmar, cóm blarta, cóm h-iomarcaic agus do labradó maí i n-Éirinn í. Da dóic leat ná cuimnígean doinne ar don rsoil a cup ruar in rna h-áiteanaib rin. Tá áit ná fuil abradó ó Baile Mhuirne. An Tócar, ir dóic liom, a tugtar ar an áit. Ar an tuairpur a éim ar an áit rin agus ar an gcuma 'n-a bfuil an Saeluinn 'd'á labhairt ann, tá ré buailte irteac am' aigne go ndéanrad rsoil oirrad oibre ann i n-don mí amáin agus doob féidir a déanam, i n-áit san Saeluinn beó ann, ar fead bliana. Da dóic liom gur ceart aghaid a tabhairt láirteac ar áit de'n tróir san agus rsoil a cup ruar ann agus an obair a cup ar riubal ann.

Doncá: 'Soó, a Tairis, iré adair daoine liom-ra 'ná, na daoine ir fearr go bfuil an Saeluinn acu ó n-a rinrear gur b'iad ir luza ruim inti.

Taó: Ná creio focal de. Níl ruim acu inti fóir—mar níor cuirrad puinn ruime fóir ionta féin. Conur ir féidir dóib a tuirgint 'n-a n-aigne go bfuil rairbhreaf móir 'n-a reilb an fáid atá an Saeluinn 'n-a reilb, nuair ná tagan doinne eúca ag loir an trairbhur ortá! Tagad daoine ag loir an trairbhur ortá. Cuirtar ruar an rsoil 'n-a mearf. Tugtar le tuirgint dóib go bfuil éire go léir, agus rhuic Saebeal go léir, ag feúaint eúca-ran anoir eun na Saeluinne 'd'fáil uata, agus feiceam cao a déanfir ríad.

ΤΑΙΤΙΣΕ.

Doncáð : Ambara, a Tairðs, ac tá an bheirt 'á baint anuas.

Taðs : Cé h-iað atá as caiteam na scapóðs díob anoir ?

Doncáð : Tá muinntir Cill Áinne, ambara. Ní 'zá scáiteam díob atáto ríad ámhac. Táto na capóða cáitte díob acu ceana asur tá obair maic déanta acu. Má leanair ríad do réir mar atá tornuighe acu beiré dálta Comáir Ruairé féin acu. "Cloirpar uata fóir."

Taðs : Ó fearó. "Loé Léin," atá ar ríudal asac. Conac é. Tá ré so h-ana deap asur so h-ana maic.

Doncáð : Ac feuc, a Tairðs. Cím sur léigir an leabrán beas. Tá ré, mar a veirir, so h-ana maic, ac meapaim féin so bfuil lúb ar lár anro asur anrúo i noéanam na cainnte ann.

Taðs : Éirt do beul, a Doncáð. Ir díoc leat-ra sur lúb ar lár ra cainnt don ruo ná fuil taiitise asac féin air. Sin ceann de rna loctaid ir mó a cím ar ár scainnteóirib Zaeluinne. Don ruo i n-don cor atá bun or cionn le n-a dtaiitise féin ir díoc leó ná fuil ré ceart. Ré ceart nú pé veire cainnte atá i mbeul cainnteóra i noúcais áirighe cas é mar obair do a ceapad i n-a aigne ná fuil ceart ná veire cainnte i n-don áit eile ac ra n-áit 'n-ar ruasad asur 'n-ar cóasad é féin !

Doncáð : Súd, cas é an leigear atá aise air rin, a Tairðs ? Má 'r fearr a taiitnean cainnt a dúca féin leir 'ná cainnt don dúca eile i n-Éirinn, cas é an leigear atá aise air ?

Taðs : Inuir an méir reo dom, a Doncáð. Cas é an cúir sur fearr a taiitnean nóir cainnte do dúca féin leat-ra anoir 'ná nóir cainnte don dúca eile i n-Éirinn ?

Doncáð : Fan so fóil anoir. leos dom maétnam

beas a d'éanamh ar an rḡéal. Ní féidir liom don f'neasra tabairt ar do ceirt ac ro. Is fearr a taitnean cainnt ar nousta féin liom mar is uirte atá taitiḡe miam aḡam.

Ταὐς: Τά ḡo maic. Ní féadfa' f'neasra níor cruinne tabairt. Úuailir do meur ar an léigear. Cuir-re taitiḡe, cóm luac aḡur d'féadfir é, ar na nóraib cainnte atá aḡ daoine i noustaib eile aḡur ḡabaim-re oim ḡo b'raḡair amac, ar an d'taitiḡe, ḡo b'fuil nóra cainnte i noustaib eile atá cóm cruinn aḡur cóm deap, nú b'féidir níor cruinne aḡur níor deire, 'ná cuir do rna nóraib a taitnean cóm móir ro leat anoir ad' d'útais féin.

Doncáð: Is dóca ḡo b'fuil an ceart aḡat. Ac feuc, a taitḡ. Tá don ruo amáin ra leabrán ro ó Cill Áinne, aḡur ní h-é mo tuairim ḡo b'feaca f'or don ruo cóm b'eadḡ leir. Dán filideacta iread é a dein Tomár Ruad nuair a bí ré i n-órroéal na pláige i m'baile Áta Ciac.

Ταὐς: Conac é ḡo deinim aḡur do léigear é. Tá ré ḡo h-áluinn. D'fíú d'aoinne an leabrán do ceannac aḡur do coimead ar ron an don dána amáin rin.

Doncáð: Aḡur feuc, a taitḡ. Sin iad muinntir an Oileáin tiam aḡur an b'réit bainte díob acu.

Ταὐς: Fanaimir ḡo b'feicimid cad a d'éanfid ríad. Tá daoine a baineán díob an b'réit cun cainnte aḡur cun foḡram aḡur cuirid ríad umpa an b'réit céadna aifir cóm luac aḡur bíon an cainnt aḡur an foḡram d'éanta.

Doncáð: Ní dóic liom ḡur mar rin a beid an rḡéal aḡ muinntir an Oileáin.

Ταὐς: Fanaimir ḡo b'feicimid.

TOMÁS RUAD.

Doncáid: Feuc, a Tairis, do léigear aifir an tán beas diaða ro a d'ein Tomár Ruad Ua Súillobáin nuair a bí ré ra n-órríodéal i mB'Í'Ác' Cliaic, agus go deimhin ír fearr a tairn ré liom an tarna h-uair 'ná mar a tairn ré liom an céad uair. Ír dóic liom dá léiginn reáct n-uair é sur fearr a tairnrao ré liom an reáctmao h-uair 'ná don uair roimír. Tá doimnear agus nearc agus ceól agus míreáct ann nác féidir a innrioc.

Taós: Ír fíor duit-re rin. Agus téirdean an nearc agus an míreáct tré cpoirde duine agus tré n-a aigne ar cuma nác féidir a innrioc, feuc:—

“A Rí an Doimneis, tar le cabair cuşam,
 Agus tós i n-am ó'n bpein mé.
 A Rí an Luain gíl, bí-re buan liom
 Agus ná leis uair-re fein mé.”

Feuc mar a labran cpoirde an file le Dia na glóire ra éainnt rin! Tá nearc cpoirde ra éainnt rin, agus nearc dócáir agus mainigine ar Dia, nác féidir a fáirí. Nuair a léigean duine an éainnt rin tógan an éainnt cpoirde an duine ruar cun Dé díreac mar a tógan an gaoic an t-eun ruar ó'n tcalam ra rpeir. Ír ionganac an tabairtar í, mar filirdeáct, nuair a bíon rí i gcearc as duine. Feuc cóm deap, cóm réir, cóm rimplirde agus a gluardean an éainnt. Níor dóic leat go bfuair an file don ríoc dá duag. Da dóic leat sur b'amlaio a ríoc an éainnt cuise uairi fein, mar a rírao an ríoc.

Doncáid: Cosar, a Tairis. Seo ruo acá as déanamí mearaicail dom. Sin tán diaða, tán cpoirde, tán cráibteácta. Ac ní beinn corca de beic 'gá léige. Ní beinn corca go deo de beic as cur na bfoal tré

m'aigne ašur 'šá ošarriac tré m'beul. Bío riad aš
šluairéac tré m'aigne ašur tré m'beul uacá féin
ašur mé aš šabáil an bóšar nú aš óéanamí mo šnóca.

Ταός: Ó, ní h-aon ionšnac é rin. Sin mar a bíon
an ršéal i šcómnuige aš fíorí filíóeac.

Doncáó: Tá 'fíorí ašam šur b'eaó. Ní h-é rin acá
ořm ac ro. Filíóeac óiaóa íreac an filíóeac ro.

Ταός: Ašur nác řin mar ír breáštá ba cóir í veit?

Doncáó: Inniř an méio řeo óom, má 'reac. Ír
minic a caršar ořm blúire filíóeacá óiaóa i m'óearla
ašur ní túirše a óim šur filíóeac óiaóa í 'ná mar
a óašan řuac ašam ói ašur řeiróšean ořm řoímpe.
Má léiřim i n-aon cóř í íř i šcoinnib mo cóř a šabaim
tríci. Řé cúir é íř amšaró a óušan ři óroó-mear óom
ar šac řóřo cráibóeacá. Ní řearřoe mé cóiróe
aon řocal ói óo léiře. Cac é an cúir ná óóšan ři mo
óřoióe ašur m'aigne řuar óun Óé mar a óeinean an
filíóeac ro óomáir Ruair?

Ταός: 'Neorřar-řa řan óuit šo cruin, a Óoncáó.
Tá óá cúir leiř. Ar ótúir, ní'ł řé ar óumar an óearla
óřoióe óuine óóšáilc řuar óun Óé mar a óeinean
an šaeluinn. An šarřa cúir, na óaoine a óeinean
na óánta beša cráibóeacá řan a veiriř, ní řilí
i n-aon cóř íad. Ní'ł blúire filíóeacá 'n-a šóřoióe
ná 'n-a n-aigne ná 'n-a šcuió řola ac oireac leiř
an řšumpřa šíúire řin anřan! Cuiřean a šcuió
filíóeacá řeiróšean ořc mar ní filíóeac é ac
řnašairéac řocal!

AN ÓRÉIO.

Doncáó: řeuc áiriú, a óairóš. Tá tuille óe'n óřeio
ó'á óairéam óioó aš óaoine.

Ταός: Cé h-íad íř óéanaiře a óair óioó é? Řé
h-íad féin íř mióio óóio é.

Doncáð : Ac ! éirte, a òuine. Iy fearr an d'éanaige 'ná an ró-d'éanaige.

Tadó : Dar ríad ac ba d'óbair do veit 'n-a ró-d'éanaige. Cé h-iað féin ?

Doncáð : Muinntir Óúnaíáil. Bí ana éruinniú acu an lá fé d'eire agus flogh mór go léir cun na h-oibre orá. Tug an rásar paróirte cainnt ana b'reásh, ana gunta, ana tuisgionac uair. Bí Doncáð ua laogaire ann agus ní mirt d'uit a ríad 'ná gur tug fé cómairle máit uair d'óid. Do féir an fuaðair atá fúta iy é mo tuisim go ndéanfio ríad obair máit ra treana fíáio rin.

Tadó : Ní ró fáda an aimir atá ó bí éruinniú mór ra blárain, a Doncáð. Vein daoine móran foctaim ann agus móran cainnte. Bí an uile òuine acu, ba d'óic leat, rtrupáilta 'n-a b'íirte a'r 'n-a léine, bí a leitéio rin d'fuaðar buile fúta cun na h-oibre. Ca b'fuit ríad anoir, agus ca b'fuit an obair ? Cóm luac agus do ríad an cainnt agus an foctaim d'imtigh shac doinne acu agus cuir fé a carós uime air agus dún fé na enaí go daingean. Iy d'óca go b'fuit veirt nú tríúr ra blárain agus gur ceapadair go ndéanfáð an bláina éirleac nuair a conacadair an fuaðar go léir. Meapaim go ríad dearmáio orá. Cad féadfað veirt nú tríúr de d'aoimib crioða a d'éanam le rluas rtaigíní ! Nác mór an iongha, a Doncáð, ná tuigio na rtaigíní reo nác le cainnt a veintear obair ! Dá mba ar gaeluinn a déanfí an cainnt beað cuir de'n obair inti. Ac nuair iy ar b'éapla a veintear í dar ndó iy ag raotrú an b'éapla a bit na cainnteoirí i n-ineao veit ag raotrú na gaeluinne. Veir an t-áair pádraig ua Siotcáin gur b'iað na daoine, muinntir na héireann féin, iy cionntac le meatalú na gaeluinne. Cé féadfað a ríad 'ná gur b'iað rtaigíní na blárain féin iy cionntac leir an meatalú a táinig cóm luac ar an obair a cuireadair ar bun le h-oireao fuaðair agus foctaim !

Ua beas an iongna go dtuitfadh a lus ar a las as daoineib uilre nuair a éirí ríad an rradántaéct a deimio na rtaigíní.

Doncáð : Bíod foirne asat, a tairis. Ní rtaigíní atá inr gac don ball. Feuc ar an obair seo a deineadh cúpla lá ó rin tear i mDhinn.

Tadís : Ó 'reath. Bí cruinníú ann i dtuath uilge na talman asur do labair an t-Átair Tadís Ua Tuama ar gaeluinn leir an gcruinníú. Ir fearr 'ná ran é, mar ní'l abfadh ó tórnúis an ragar rann féin ar an nGaeluinn d'foglaim. Cad 'na tuath ná deinean gac doinne a gnó ar an gcuma rann? Feuc, a Dóncað. 'Seo ruo nác féidir liom cur ruar i n-don cor leir. Duine as teact i láitair pobuil asur as baint a éaróige de cun oibre, asur gá maoidéam go h-áir go ndéanfiré ré an obair, asur anran as imteact leir féin gan cuimneam a tuille ar an obair ná ar an maoidéam a deir fé! Cad é mar ragar duine an t-é déanfiré beart de'n tóir rann! Mara maib fé ceapaité ar an obair a déanam ná féadfad fé rannaint ra baile ó tórad asur gan beir as teact as cur daoine amú, as innrint éitig doib!

Doncáð : Ir doic liom gur gearr go gcurfar rann ar a fúilib do.

CEANNTUIRC.

Doncáð : Ac! a tairis, ir gearr ná beir fear ós i n-éirinn asainn ná beir rrupálda 'n-a bhirce asur 'n-a léine as déanam oibre na gaeluinne!

Tadís : Aitilíú! Cé h-iaó atá cun alluir a cur ortá féin anoir?

Doncáð : Tá muinntir Ceanntuirce ambara. Ir ar éigin a bí a cúl tabartha as Dóncað Ua Laozáire

le muinntir Óunaráil nuair riuó riar é go Ceann-
tuirc. Úairiḡ na ragairet aḡur na daoine cuise
láirreac aḡur do cuireac an obair ar riuabal, aḡur
dar go deimhin ir dóic liom go ndéanfar an obair
leir. Ba cóir go ndéanfi obair maic ra trráio rin.
'Sé mo tuairim go bfuil ḡaeluinn maic ó n-a rinreair
aḡ formhór na rean daoine ann. Má tá, ba cóir nár
deacair do rna daoiniḡ óḡa í píocac ruar ó beulaib
na rean daoine nuair a beac na leabair aḡur na rean
daoine i n-aice 'céile acu. Nuair a beac rúil òuine
ar an leabair aḡur a éluar aḡ éirteac le fuaim na
cainnte ba cóir nár b'fada go mbeac an cainnt 'n-a
beul aise féin. Ir é mo tuairim go ndéanfiḡ Ceann-
tuirc ruo maic.

Taós: "Ba cóir; ba cóir; ba cóir"; arra tura,
a Óonacac. ḡan amhar ba cóir a lán neite a déanam
aḡur ní móite a deintear iac.

An bfuil 'fior aḡat, a Óonacac, go dtáimḡ, tá
anoir ruim maic blianta ó rin ann, buidean o'feairiḡ
óḡa ó Corcaisḡ go Ceanntuirc aḡur ḡan don ḡnó eile
acu aḡ teac ann ac cun oibre na ḡaeluinne cú ar
riuabal ra trráio rin. Úairiḡ muinntir na rraide
'n-a dtímpal láirreac. Do deineac a lán cainnte
aḡur a lán foḡaim. Cuir muinntir Ceanntuirc an
uair rin na ḡeallaimna ba éruac aḡur ba óainḡne
oira féin go ndéanfiḡir an obair. Nár dóic leat,
a Óonacac, ḡur cóir go ndéanfiḡir na ḡeallaimna
cruacac ran do cómlionac? Ní túirḡe a bí muinntir
Corcaisḡe imḡisḡe ódear abair 'ná mar o'imḡisḡ na
ḡeallaimna cruacac ar cuimne muinntir Ceanntuirc!
Ir dóca go maib, mar ir ḡnac, beir nū trmúr ann
aḡur ḡur ceapacac, fé mar a ceapacac ra Úláirnaid,
nuair a déanfi ḡeallaimna go ḡcómlionfi na ḡeall-
aimna. Ir dóca, mar ir ḡnac, leir, ḡur deim an
beir nū trmúr a noiteal cun na h-oibre cú ar riuabal
óairiḡib, ac ḡur teir oira don obair a baint ar na
raisḡinib. Ní feacac an traoḡal cá bfuacac an

riao 'n-a luige ar cáic gur áro literature an éainnt rin. Iré muo a tasan ar doib, ámtac, 'ná cóim luac asur a léigean duine cúpla ziota de'n éainnt so tasan reirbtean air asur so scaitéan ré uair an páipeur.

Doncáó: Am briaear móide, a Tairós, gur minic a deinear féin an muo ran díreac. Ní tairéac an éainnt liom asur éitinn uaim an páipeur. Ac ir ámlair a méarainn gur orm féin a bío an loct.

Taós: Ní h-ort. Feuc air reo:—"Do buail taom breidóteacta 'Hector'—ní h-é Hector a émoio ra Trae toir, ac t saóairín do bí as an bfile." Cuirpíó mé zeall, nuair a léigir an méio rin náir éitir uair an páipeur.

Doncáó: Dar riad ac tá an ceart asac. Níor éitear. Ir ámlair a táimis fonn orm éuige, asur dúil asam é léige trío ríor. Ac cao a deapac gur b'é an rainnt deas focal ran a cuirpíó an fonn orm?

Taós: Iré an tornú ran díreac a éuir an fonn ort, a Úoncáó. Bí neart do Séamur Úub ar a éainnt do tornú ar don cuma eile 'n-ar maic leir í tornú. Do tornuis ré í díreac ar an scuma ir fearr a cuirpíó fonn ort-ra éun í léige. Bí Séamur as cuimneam ort-ra asur ar do leitíoi nuair a bí a péann 'n-a láim aige asur é éun na éainnte rin do éur ríor. Do leas ré a breiteamntar so cruinn oraid. Socaruis ré ar an móó éainnte ir fearr a tairéac lib, dar leir. Éim náir deir ré dearmáó.

Doncáó: Asur cao 'na taob ná deirio riad so léir deart de'n tríóro ran?

Taós: Déanpíó riad fóir é, a Úoncáó. Ní gearanta ort, b'féoir. Éim féin so bfuilíó riad so léir as dul í bfeabac so h-iongantac. Feuc riar ar an raçar Saeluinne do rípríci deic mbliana ó rin. Ní h-é ámáin ná beac don fonn ort an éainnt do léige ac dá léigtea í ní féatpá dá mbeac éire asac le rágal air, a deanam amac cao é an brís beac

léi. Ní mar rin anoir tó, pé loct eile a bíon uiréi. An fuo céadna ro adairim i tcaob Séamuir Óuib tá pé le ráo aham i tcaob Orcair, aham i tcaob Oirín, aham i tcaob Óiarmuda Uí Óuibne, aham i tcaob Caoilte Míe Rónáin. Níor féadar an leabhrán a cup ar mo lámh go dtí go rabhadar go léir léigte aham ó tórac go deire. Tá greann aham rult aham meidir aham zeal-gháire le rágaíl ra leabhrán, dóitín a féadct n-oiriad, aham tá an buad ar fáo aham an gCoileáinín gleóite, níó náó iongna.

LÁ FÉILE RÁDRAIS.

Doncáó: Féuc, a tairé. Cao é an gleó é reo ar riubal anoir ar fuo na n-éireann i tcaob lae 'le rádrais a beit 'n-a lá fáoire? Gac doinne aham a ceann anáirde aige 'gá ráo go scaitpar lá fáoire óéanam de lá 'le rádrais! Ná fuil lá 'le rádrais 'n-a lá fáoire i n-éirinn miám, ó'n lá a fuair naom rádrais báp?

Tadó: Tá, a Doncáó, gan amhar, lá 'le rádrais 'n-a lá fáoire miám i n-éirinn. Níor deinead obair fáotruigthead i n-éirinn miám lá 'le rádrais go dtí go tóáiníg nóra gailda irthead i n-ár mearf. Nuair a táiníg na nóra gailda do tórnuié luét riopáí aham luét ceanaidheadta in rna rraio bailtib anro i n-éirinn ar aitir a óéanam ar an aicme céadna i tóirpcaib eile. Tórnuiéodar ar neitib beaga do díol le daoine a tgaóó cúca irthead tar éir aifirinn an lae fáoire. Do neartuig an tpoó-beur go tiuig, aham ba gearr gur lá marzaó ar fáo an lá fáoire, ac an fáo a bíoó an t-aifrean ó'á ráo. Ba gearr gur brúig an marzaó irthead ar aifir an aifirinn féin aham go mbíoó a lán daoine ná bíoó don aifrean acu an lá ran. D'áitigóir orca féin ná bíoó leigear acu

air mar go dtasadh gnó an mairgaid nó dian oirta agus ná bíod an uain acu cun dul agus an t-áirdean t'áirdeacht. Da gearr ná bíod don bheic i n-don éor as fear an triopa ar áirdean lae fáoise beic aise éoróce mara meara ré cun an áirdean ar a reacht 'o éor ar maidin. Da mba ná beaó ré 'n-a fáoise nuair a tiocfaó na daoine do mairgaid go triopa eile. Da gearr, in rna triopaí mór, in rna caithreachaib, go scaitead na cléirg go léir, ior fearaib óga agus mná óga, fanmairt ra triopa an lá fáoise go léir ó dub na maidne go dub na h-éoróce, san cuimneam ar áirdean ná ar éor. Sin mar a bíon an rgeal anoir acu nuair a tasan lá 'le fáoise oirta. I n-inead lae 'le fáoise a beic 'n-a lá fáoise acu ir amlaid a bíon ré ar an lá ir éine ra mbliain acu.

Da ndúntí don triopa amáin an lá ran do déanfí an gnó go léir in rna triopaí eile agus do creachtí an triopa ran.

Doncáó: Da ndúntí iad go léir do fearócaó an gnó go dtí lá éigin eile agus ní creachtí doinne.

Taós: Siné díreac an bheic atá leir an ngleo ro atá ar riubal. Tácar 'ga cur 'n-a luige ar gaé don traigar luét ceannaireachtá gur ceart dóib go léir a triopaí do dúnaó, do toil a éile, lá 'le fáoise reo cúgairn agus ruaineas an lae rin a glacaó dóib féin agus d'á luét fmeálmá, an lá ran a tairt ruar do dia agus do Naom fáoise.

Doncáó: Da éor náir nó deasair an beart ran do cur cun cinn. Da dóic liom, ior ceannairéib agus cléirg dóib, gur mór an rólár aigne leó a beic ar a gcumar ruaineas an lae rin a tairt dóib féin. Beaó an ruaineas acu agus beaó onóir acu d'á tairt do dia agus do Naom fáoise. Da ndúntí an níó rin ba dóicéide go mbeaó raé ó dia oirta d'á bair, ar an raogal ro agus i gcóir an traogail eile.

Taós: Ir dóic liom go ndéanfí é. Tá an Creideam i n-Éirinn fóir.

BOSTON COLLEGE

3 9031 01192201 0

158931

158931

Ua Laogaire, Peadar.

Author

Cómairle ar Leasa.

Title

BOSTON COLLEGE LIBRARY
UNIVERSITY HEIGHTS
CHESTNUT HILL, MASS.

Books may be kept for two weeks and may be renewed for the same period, unless reserved.

Two cents a day is charged for each book kept overtime.

If you cannot find what you want, ask the Librarian who will be glad to help you.

The borrower is responsible for books drawn on his card and for all fines accruing on the same.

